

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΊΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Κος Τ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ:

*“Συνεδριακός Τουρισμός στην Ελλάδα.
Μοντέλο διαχείρισης συνεδρίων στον
ξενοδοχειακό τομέα”*

ΟΝΟΜΑ: ΔΗΜΗΤΡΑ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ: 3978

Παρασκευή, 17 Μαρτίου 2006

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	6965
----------------------	------

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

Η Βαρύτητα και τα Χαρακτηριστικά του Συνεδριακού Τουρισμού ως Συνιστώσας του Τουριστικού

Κλάδου Διεθνώς

1.1	Εισαγωγικό	σελ. 2
1.2	Έκταση, ποιότητα και αξιοπιστία της πληροφόρησης	σελ. 3
1.3	Το μερίδιο του συνεδριακού τουρισμού στον τουριστικό τομέα	σελ. 4
1.4	Ο ρυθμός ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού στα πρόσφατα χρόνια	σελ. 7
1.4.1.	Η αναλυτική διαδρομή των τοπικών και των διεθνή συνεδρίων από το 2000 έως το 2004	σελ. 7
1.5.	Κύριες πηγές ζήτησης για συνεδριακό τουρισμό και τα χαρακτηριστικά τους.	σελ. 13
1.6.	Η γεωγραφική κατανομή των συνεδριακών δραστηριοτήτων.	σελ. 14
1.7	Εποχικότητα συνεδριακού τουρισμού	σελ. 21
1.8.	Μέση δαπάνη ανά συνεδριακό επισκέπτη σε σύγκριση με τη μέση γενική δαπάνη ανά τουρίστα	σελ. 23
1.9.	Μέση διάρκεια των συνεδριακών εκδηλώσεων και μέση διάρκεια παραμονής των συνεδριακών τουριστών	σελ. 24
1.10.	Κατανομή των συνεδριακών εκδηλώσεων από την άποψη του αριθμού των συμμετεχόντων	σελ. 25
1.11.	Κατανομή της ζήτησης κατά είδος εγκατάστασης	σελ. 25
1.12.	Δημιουργία δευτερογενούς γενικής τουριστικής ζήτησης	σελ. 26
1.13.	Γεωγραφικό πεδίο αναφοράς και περιοδικότητα των συνεδριακών εκδηλώσεων	σελ. 27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

Πολιτική για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού διεθνώς

2.1	Γενικά	σελ.30
2.2	Ο ρόλος της γενικής οικονομικής και κοινωνικής υποδομής και του επιπέδου ανάπτυξης γενικότερα, στην ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού	σελ. 30
2.3	Ειδικότερες πολιτικές και μέτρα για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού	σελ. 31
2.3.1	Συνεδριακά Κέντρα	σελ. 34
2.3.1.1.	Έννοια και χαρακτηριστικά	σελ. 34
2.3.1.2.	Το συνεδριακό κέντρο ως εργαλείο αναπτυξιακής πολιτικής.	σελ. 35

2.3.1.3. Σχεδιασμός και λειτουργία	σελ. 37
2.3.1.4. Συμπερασματικές παρατηρήσεις	σελ. 38
2.3.2. Γραφεία Συνεδρίων και Φιλοξενίας	σελ. 39
2.3.2.1. Ρόλος, οργάνωση και θεσμική μορφή	σελ. 39
2.3.2.2. Προσφερόμενες υπηρεσίες	σελ. 41
2.3.2.3. Συμπερασματικές παρατηρήσεις	σελ. 42
2.3.3. Στήριξη της κατάρτισης	σελ. 42
2.3.4. Επιδοτήσεις	σελ. 44
2.3.5. Επιχορήγηση η επιδότηση επενδύσεων στον τουριστικό τομέα και ειδικότερα σε συνεδριακές εγκαταστάσεις	σελ. 46
2.3.6. Προβολή, δημοσιότητα και διαφήμιση	σελ. 47
2.3.7. Συμπερασματικές παρατηρήσεις	σελ. 48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

Ο Συνεδριακός Τουρισμός Στην Ελλάδα

3.1. Ο συνεδριακός τουρισμός στην Ελλάδα, διαφαίνεται η εξέλιξη έστω και με αργά βήματα	σελ. 50
3.1.1. Σύνδεσμος Ελλήνων Επαγγελματιών Οργανωτών Συνεδρίων. (HAPCO)	σελ. 50
3.1.2. Θεσμοθέτηση του επαγγέλματος του PCO	σελ. 52
3.1.3. Εκπαίδευση και εξειδικευμένα στελέχη	σελ. 52
3.1.4. Το Μητροπολιτικό Συνεδριακό Κέντρο	σελ. 54
3.1.5. Η ίδρυση Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Συνδέσμων Οργανωτών Συνεδρίων	σελ. 54
3.2. Μερίδιο του συνεδριακού τουρισμού στη συνολική τουριστική δραστηριότητα	σελ. 54
3.3. Ρυθμός μεταβολής της συνεδριακής κίνησης στα πρόσφατα χρόνια	σελ. 55
3.4. Εποχικότητα	σελ. 56
3.5. Γεωγραφική κατανομή της συνεδριακής κίνησης	σελ. 58
3.6. Σύνθεση συνεδρίων κατά μέγεθος	σελ. 58
3.7. Σύνθεση της συνεδριακής κίνησης κατά πηγή	σελ. 59
3.8. Μέση διάρκεια συνεδριακών εκδηλώσεων	σελ. 60
3.9. Συνεδριακοί Χώροι και Υποδομή	σελ. 60
3.9.1 Η συνολική προσφορά συνεδριακών χώρων και εγκαταστάσεων	σελ. 61
3.9.2 Η σύνθεση της προσφοράς κατά μέγεθος και η συνάρτηση της με τη ζήτηση	σελ. 62
3.9.3 Κατανομή στο χώρο	σελ. 63
3.9.4 Η σύνθεση της προσφοράς κατά φορέα	σελ. 66

3.9.5 Πρόσφατες εξελίξεις	σελ.67
3.10 Οργανωτική δομή	σελ. 70

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

Πολιτική Συνεδριακού Τουρισμού στην Ελλάδα

4.1. Δημόσιος Τομέας	σελ. 72
4.1.1. Άξονες γενικής αναπτυξιακής πολιτικής	σελ. 72
4.1.2. Η λειτουργία του κράτους	σελ. 73
4.1.3. Η ειδική πολιτική για το συνεδριακό τουρισμό	σελ. 73
4.2. Ο ιδιωτικός τομέας	σελ. 76
4.3. Η Ελληνική αγορά συνεδριακού τουρισμού	σελ. 78
4.4. Η ζήτηση της αγοράς συνεδρίων στην Ελλάδα.	σελ. 80
4.5. Η προσφορά συνεδριακών χώρων	σελ. 84
4.6. Συμπεράσματα	σελ. 86
4.7. Συνεδριακός τουρισμός στην Αθήνα όραμα ή ουτοπία;	σελ. 87
4.8. Πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα, ευκαιρίες και κίνδυνοι για την Αθήνα	σελ. 88

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

“Επιχειρείν” Συνέδρια

5.1. Εισαγωγή	σελ. 91
5.2. Μεγάλοι συνεδριακά κέντρα στην Ελλάδα	σελ. 91
5.2.1. Πολιτιστικές εγκαταστάσεις	σελ. 91
5.2.2. Αθλητικές εγκαταστάσεις	σελ. 99
5.2.3. Ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις	σελ. 101
5.2.4. Ιδιωτικές εγκαταστάσεις	σελ. 105

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο

Δυνατότητες και Προοπτικές Ανάπτυξης του Συνεδριακού Τομέα

6.1 Γενικά	σελ. 109
6.2 Σενάριο σύγκλισης προς το μέσο όρο	σελ. 111
6.3 Αισιόδοξο Σενάριο	σελ. 116
6.3.1 Απαισιόδοξο Σενάριο	σελ. 117
6.4 Συμπερασματικές παρατηρήσεις	σελ. 118

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

Πολιτική για την Προώθηση της Ανάπτυξης του Συνεδριακού Τουρισμού

7.1	Ο ρόλος του κράτους και η ιδιωτική πρωτοβουλία	σελ. 120
7.2	Ο ρόλος του κράτους	σελ. 122
7.2.1	Η αποτελεσματικότητα του κράτους και η εικόνα της χώρας	σελ. 122
7.2.2.	Η δημιουργία γενικής υποδομής	σελ. 123
7.2.3.	Κατάρτιση	σελ. 124
7.2.4.	Επιδότησεις επενδύσεων και άλλες ενισχύσεις	σελ. 128
7.2.5.	Οικονομικές ενισχύσεις σε συνεδριακές εκδηλώσεις	σελ. 129
7.2.6.	Προβολή και διαφήμιση	σελ. 130
7.3	Ιδιωτικός τομέας	σελ. 131

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

σελ. 134

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

σελ. 150

ΣΥΝΟΨΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

Ο συνεδριακός τουρισμός διεθνώς και στην Ελλάδα

1. Από τα αποσπασματικά στοιχεία που υπάρχουν, συνάγεται ότι ο συνεδριακός τουρισμός καλύπτει το 3-4% του αριθμού των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών διεθνώς και το 6-7% της συνολικής εισροής τουριστικού συναλλάγματος. Σε αρκετές όμως από τις μικρότερες βορειοευρωπαϊκές και σε ορισμένες κεντροευρωπαϊκές χώρες καθώς και σε πολλές από τις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες ή μεγαλουπόλεις η οικονομική σημασία του συνεδριακού τουρισμού σε σχέση με τον τουριστικό τομέα ως σύνολο φαίνεται να υπερβαίνει αρκετά τους διεθνείς μέσους όρους που προαναφέρθηκαν.
2. Από άποψη εξειδίκευσης στο συνεδριακό τουρισμό, με βάση τα στοιχεία της περιόδου 2001-04, η χώρα μας φαίνεται να κατέχει μια από τις τελευταίες θέσεις στην Ευρώπη (1-2% του συνολικού αριθμού των συνεδριακών εκδηλώσεων που καταγράφονται από την International meetings Association - ICCA- τα πρόσφατα χρόνια). Γενικά μπορεί να λεχθεί ότι ο βαθμός ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού στην Ελλάδα είναι μέτριος.
3. Η Πρωτεύουσά φαίνεται να συγκεντρώνει το 40% περίπου της συνολικής συνεδριακής κίνησης τα τελευταία χρόνια ενώ σημαντικά είναι και τα μερίδια της Κρήτης, της Δωδεκανήσου και της Μακεδονίας.
4. Τα τελευταία χρόνια, σε παγκόσμιο επίπεδο, η συνεδριακή δραστηριότητα αναπτύσσεται με σχετικά χαμηλούς ετήσιους ρυθμούς (μεταξύ 1 και 2%). Για τη χώρα μας η κίνηση φαίνεται να κυμαίνεται από έτος σε έτος τα τελευταία χρόνια, χωρίς όμως σαφή ανοδική τάση.
5. Οι κυριότερες πηγές ζήτησης συνεδριακών υπηρεσιών είναι δύο, δηλ. τα διάφορα είδη οργανώσεων (επιστημονικών, επαγγελματικών, κ.ά.) από τη μια μεριά (association market), που καλύπτουν περισσότερο από το ήμισυ της συνολικής κίνησης και οι μεγάλες κυρίως επιχειρήσεις (corporate market) από την άλλη, που καλύπτουν μεν μικρότερο μέρος της κίνησης σε αριθμούς αλλά αρκετά μεγαλύτερο μέρος του οικονομικού αντικειμένου, λόγω υψηλότερης κατά κεφαλήν δαπάνης.

6. Ο συνεδριακός τουρισμός παρουσιάζει γενικά μικρότερο βαθμό εποχικότητας από το τουρισμό συνολικά καθώς και εποχική συμπληρωματικότητα με τη μεγάλη μάζα του γενικού τουρισμού.
7. Περίοδος αιχμής της συνεδριακής κίνησης στην Ελλάδα είναι το τρίμηνο Απριλίου- Ιουνίου (με περισσότερο από 40%). Ακολουθεί το τρίμηνο Ιουλίου- Σεπτεμβρίου (με 35% περίπου) και το τρίμηνο Οκτωβρίου- Δεκεμβρίου (με 15% περισσότερο). Η κίνηση το τρίμηνο Ιανουαρίου- Μαρτίου είναι χαμηλή. Με μερίδιο συγκρίσιμο με εκείνο του γενικού τουρισμού.
8. Η μέση ημερήσια δαπάνη ανά συνεδριακό επισκέπτη εμφανίζεται πολλαπλάσια του αντίστοιχου μεγέθους για το γενικό τουρισμό (έως και δεκαπλάσια). Επειδή όμως η μέση διάρκεια παραμονής των συνεδριακών επισκεπτών τοποθετείται μεταξύ 4 και 5 ημερών και είναι γενικά βραχύτερη απ' ό,τι συμβαίνει με το γενικό τουρισμό, η μέση δαπάνη ανά συνεδριακό επισκέπτη εξακολουθεί μεν να είναι υψηλότερη, σε σύγκριση με τον γενικό τουρισμό αλλά σε μικρότερο βαθμό (διπλάσια έως τετραπλάσια).
9. Για τις μεγαλύτερες εκδηλώσεις, το μέσο μέγεθος από άποψη αριθμού συνέδρων διαμορφώνεται διεθνώς μεταξύ 500 και 1000 ατόμων. Συνολικά όμως το μέσο μέγεθος είναι αρκετά μικρότερο.
10. Το μέσο μέγεθος των συνεδρίων στην Ελλάδα υπολείπεται κατά πολύ του διεθνούς μέσου όρου και δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 200 άτομα. Αυτό φαίνεται να συνδέεται και με την σχετικά περιορισμένη προσφορά συνεδριακών χώρων μεγάλης χωρητικότητας καθώς επίσης και με τον γενικά χαμηλό βαθμό ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού στη χώρα.
11. Η συμμετοχή σε συνέδριο έχει να δημιουργήσει πρόσθετη ζήτηση γενικών τουριστικών υπηρεσιών στη χώρα προορισμού, με τρόπους όπως, η επιμήκυνση της διαμονής του συνέδρου (συζύγου, τέκνων κ.λπ.), για σκοπούς γενικού τουρισμού κ.ά. Σε ορισμένες χώρες για κάθε διανυκτέρευση συνέδρου κατά τη διάρκεια του συνεδρίου μπορεί να προκαλείται μέχρι και μια ακόμη διανυκτέρευση.
12. Η συνολική προσφορά χώρων στη χώρα μας για συνεδριακές εκδηλώσεις άνω των 100 ατόμων εμφανίζεται αρκετά μεγάλη (150 χιλ. περίπου θέσεις). Οι χώροι βέβαια είναι κατά κανόνα πολύσκοποι και χρησιμοποιούνται συχνά και για πολλά άλλα είδη εκδηλώσεων (εορταστικές εκδηλώσεις, παραστάσεις, διαλέξεις, παρουσιάσεις κ.ά.). Σε κάθε όμως περίπτωση, από την άποψη της χωρητικότητας

της συνεδριακής υποδομής, οι δυνατότητες υποδοχής υπερβαίνουν κατά πολύ τη ζήτηση. Από την πλευρά της προσφοράς στενότητες παρουσιάζονται μόνο στις μεγάλες χωρητικότητας σύγχρονες εγκαταστάσεις ενώ άλλες αδυναμίες εντοπίζονται κύρια στην ποιότητα μέρους της ειδικής υποδομής και των υπηρεσιών.

13. Η ύπαρξη και η ικανοποιητική λειτουργία τόσο της γενικής υποδομής όσο και της ειδικής υποδομής και του κατάλληλα ειδικευμένου προσωπικού –που συναρτώνται και με το γενικότερο επίπεδο ανάπτυξης μιας χώρας ή μιας περιοχής– διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην προσέλκυση συνεδριακού τουρισμού. Αυτό γίνεται σαφές και από τη γεωγραφική κατανομή του διεθνώς.

14. Πέρα από την ικανοποιητική στάθμη της γενικότερης υποδομής, που απαιτείται για τη στήριξη του συνεδριακού τουρισμού, η συμβολή του δημοσίου παίρνει και άλλες ειδικότερες μορφές, οι κυριότερες από τις οποίες είναι οι εξής:

- Δημιουργία συνεδριακών κέντρων
- Δημιουργία μη κερδοσκοπικών οργανισμών, συχνά με τη συνεργασία και του ιδιωτικού τομέα, με σκοπό την πληροφόρηση των ενδιαφερομένων και την προβολή μιας πόλης, χώρας ή περιοχής ως τόπου προορισμού για συνεδριακές εκδηλώσεις.
- Δημιουργία συστημάτων πιστοποιημένης εξειδικευμένης κατάρτισης για στελέχη οργάνωσης και διεξαγωγής συνεδριακών εκδηλώσεων, έτσι ώστε να αυξάνεται η ελκυστικότητα της χώρας σε σύγκριση με άλλες ανταγωνίστριες χώρες.
- Επιδότηση των επενδύσεων για τη δημιουργία ειδικής συνεδριακής υποδομής.
- Προβολή και διαφήμιση

15. Στην Ελλάδα η πρόοδος από την άποψη των ειδικών μέτρων και της εξιδανικευμένης μέριμνας του δημοσίου για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Η κρατική παρέμβαση έχει ουσιαστικά περιοριστεί στην επιδότηση της κατασκευής συνεδριακών κέντρων και εγκαταστάσεων.

16. Σημαντικότερη είναι η πρόοδος από την άποψη της γενικής υποδομής. Με τα έργα και τις λοιπές παρεμβάσεις που εντάσσονται στα διαδοχικά Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, εξοπλίζεται σιγά σιγά τη χώρα με σύγχρονη υποδομή και

βελτιώνεται αποφασιστικά η εικόνα της από την άποψη αυτή. Ειδικότερα, σε ότι αφορά την Πρωτεύουσα, τα έργα για την Ολυμπιάδα του 2004 βελτίωσαν γρήγορα και αποφασιστικά την υποδομή στην ευρύτερη περιοχή, πράγμα που θα συνέβαλε και στην αύξηση της ελκυστικότητας της ως τόπου διεξαγωγής συνεδρίων.

17. Είναι αρκετές οι μονάδες που ασκούν μια ενεργή και συγκροτημένη πολιτική παρουσίας στις ειδικές αγορές και τα φόρουμ που έχουν δημιουργηθεί διεθνώς για το συνεδριακό τουρισμό και εκμείευσης πελατείας. Η ως τώρα ανάπτυξη του κλάδου στη χώρα μας είναι κατά κύριο λόγο αποτέλεσμα αυτών των προσπαθειών από την πλευρά της προσφοράς.
18. Η συλλογική όμως δράση του ιδιωτικού τομέα, που όπως δείχνει η διεθνής εμπειρία μπορεί να διαδραματίσει αξιόλογο ρόλο, δεν φαίνεται ακόμη να έχει αναπτυχθεί σε ικανοποιητικό βαθμό και μαζί με την ενεργοποίηση του δημοσίου είναι ένα από τα ζητούμενα.

Σημασία και δυνατότητες ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού στην Ελλάδα

1. Η συμβολή στην ανάπτυξη του τουριστικού τομέα από την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού μπορεί να αποβεί πολύ μεγαλύτερη απ' ό,τι κανείς θα μπορούσε εκ πρώτης όψεως να συμπεράνει, κρίνοντας μόνο από τους αριθμούς επισκεπτών, για τους εξής κύρια λόγους:
  - Η μέση δαπάνη ανά συνεδριακό επισκέπτη είναι αρκετά μεγαλύτερη από το μέσο επισκέπτη, αυξάνοντας έτσι το οικονομικό αντικείμενο, το οποίο και ενδιαφέρει περισσότερο.
  - Ο συνεδριακός τουρισμός μπορεί να μην αναμένεται να επηρεάσει εντοπωσιακά την συνολική τουριστική κίνηση. Λόγω όμως της ομαλότερης εποχικής του κατανομής σε σύγκριση με το γενικό τουρισμό και της εποχικής συμπληρωματικότητας της συνεδριακής κίνησης με τη συνολική τουριστική κίνηση, ο σχετικά μικρός αριθμός πρόσθετων επισκεπτών μπορεί να αυξήσει σε ανάλογη ή και μεγαλύτερη έκταση τους βαθμούς πληρότητας των ξενοδοχειακών μονάδων που επωφελούνται από τη συνεδριακή κίνηση. Λόγω και της δομής του κόστους των ξενοδοχειακών μονάδων η βελτίωση αυτής της πληρότητας μπορεί να έχει

κρίσιμη σημασία για τα οικονομικά τους αποτελέσματα και την οικονομική τους υγεία. Με τη σειρά της η ενίσχυση της οικονομικής ευρωστίας των οικονομικών μονάδων του τομέα επηρεάζει και τις προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης του, και την αποδοτικότητά του.

- Οι συνεδριακές εκδηλώσεις οδηγούν σε πολύ σημαντική δευτερογενή αύξηση της τουριστικής κίνησης.
2. Η σχετικά περιορισμένη εσωτερική ζήτηση για συνεδριακές υπηρεσίες, που συνδέεται με το σχετικά χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης της οικονομίας μας και με την έλλειψη μεγάλων επιχειρήσεων, η σχετικά μεγάλη απόσταση της χώρας μας από τα μεγάλα κέντρα, από τα οποία προέρχεται το μεγαλύτερο μέρος της ζήτησης και όχι πάντοτε ευμενής εντύπωση που δημιουργεί η γενικότερη εικόνα της χώρας μας στους οργανωτές για την ποιότητα των υπηρεσιών που μπορεί να αναμένουν, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι θα χρειαστούν αρκετά μεγάλες προσπάθειες για την περαιτέρω ανάπτυξη του κλάδου. Από το άλλο μέρος, τα περιθώρια για ανάπτυξη είναι αρκετά μεγάλα, ακριβώς επειδή η έως τώρα πρόοδος υπήρξε περιορισμένη.
  3. Με εύλογες παραδοχές, η ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού μπορεί να αναμένεται να συμβάλει στο μέσο ετήσιο αριθμό ανάπτυξης του τουριστικού τομέα στην περίοδο έως και το 2010 κατά 0,5-0,75 εκατοστιαίες μονάδες, χωρίς να συνυπολογίζεται η πιθανή δευτερογενής αύξηση της τουριστικής κίνησης, η οποία δημιουργείται με έναυσμα τον συνεδριακό τουρισμό.

Πολιτική

1. Η γενικότερη αναπτυξιακή πολιτική και ειδικότερα η δημιουργία και η συντήρηση ικανοποιητικής στάθμης οικονομικής και κοινωνικής υποδομής και η αποτελεσματικότερη λειτουργία των κρατικών υπηρεσιών συμβάλλουν αποφασιστικά στην ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού, με τη βελτίωση της γενικότερης εικόνας της χώρας. Το κράτος όμως οφείλει, κατά τα πρότυπα πολλών άλλων χωρών, να συμβάλλει και με ειδικότερα μέτρα, σε όλους τους τομείς που προαναφέρθηκαν.
2. Στο βαθμό που στο παρελθόν δικαιολογούντο επιφυλάξεις για τη σκοπιμότητα της δημιουργίας μεγάλου σύγχρονου συνεδριακού κέντρου στην Αττική, ύστερα απ' όσα έγιναν στην πρωτεύουσα για τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων το

2004 και με δεδομένο ότι πιο σημαντική και η πλέον ορατή έμμεση ωφέλεια της χώρας από το εγχείρημα είναι η ώθηση της ανάπτυξης του τουρισμού. Η δημιουργία ενός τέτοιου κέντρου καθίσταται αναγκαίο συμπλήρωμα, το οποίο θα συμβάλει και στην πληρέστερη αξιοποίηση της πολύ μεγαλύτερης επένδυσης που έγινε για την Ολυμπιάδα.

3. Είναι ανάγκη το μεγάλο, πολύσκοπο, συνεδριακό κέντρο της Αττικής και της χώρας να σχεδιαστεί, να κατασκευαστεί και να λειτουργήσει με προδιαγραφές που να πείθουν την πλευρά της ζήτησης ότι είναι ανταγωνιστικό με εγκαταστάσεις του είδους σε άλλες χώρες. Λύσεις συμβιβασμού για τον περιορισμό του κόστους ή για άλλους λόγους, αποτελούν τη χειρότερη επιλογή, αφού θα δεσμεύσουν πόρους χωρίς να ικανοποιούν την αντίστοιχη ανάγκη.
4. Με την εμπειρία από την Αττική θα πρέπει, στη συνέχεια να εξεταστεί και η προοπτική δημιουργίας και δεύτερου κέντρου στη Θεσσαλονίκη.
5. Είναι επίσης ανάγκη να γίνει κατανοητό ότι η πρωτεύουσα δεν μπορεί να αποκλείεται από οικονομικές λειτουργίες που μπορεί να είναι απαραίτητες για την οικονομικά επιτυχέστερη αξιοποίηση ενός νέου συνεδριακού κέντρου, με το εγχείρημα ότι αυτές πρέπει, για λόγους παράδοσης και πολιτικών σκοπιμοτήτων, να μονοπωλούνται από τη Θεσσαλονίκη. Ο προφανής κίνδυνος, προκειμένου περί αναγκών που δεν μπορεί να εξυπηρετηθούν από την Θεσσαλονίκη ή ευκαιριών που δεν μπορούν να αξιοποιηθούν εκεί, είναι η παρεμπόδιση της γενικότερης ανάπτυξης του κλάδου στη χώρα, που πρέπει να αποτελεί και το τελικό ζητούμενο. Σ' ένα όλο και περισσότερο ανταγωνιστικό διεθνές περιβάλλον, η παλαιά τακτική αποβαίνει τελικά σε όφελος των ανταγωνιστριών χωρών και αν ωφελεί τη Θεσσαλονίκη, την ωφελεί πολύ λιγότερο απ' ό,τι βλάπτει τη χώρα στο σύνολό της.
6. Κατά τα πρότυπα άλλων χωρών, είναι ανάγκη σε πρώτη φάση για την Αττική και στη συνέχεια και για ορισμένες άλλες από τις μεγάλες τουριστικές περιοχές της χώρας να δημιουργηθούν Γραφεία Συνεδρίων και Φιλοξενίας, η έλλειψη των οποίων αναφέρεται και από τους ξένους οργανωτές συνεδρίων ως αδύνατο σημείο της ελληνικής συνεδριακής υποδομής.
7. Η δημιουργία επίσημων (formal) δομών εκπαίδευσης και κατάρτισης για το συνεδριακό τουρισμό στην Ελλάδα, τουλάχιστον στο παρόν στάδιο, δεν φαίνεται σκόπιμη. Θα πρέπει πρώτα να δημιουργηθούν ικανοποιητικές δομές για την

κατάρτιση για τον τουρισμό γενικά και η ειδική κατάρτιση για το συνεδριακό τουρισμό να αποτελέσει οργανικό τμήμα τους.

8. Στο σύστημα των ενισχύσεων για τις επενδύσεις, όπως θα διαμορφωθεί προσεχώς, οι επενδύσεις σε συνεδριακή υποδομή πρέπει ασφαλώς να εξακολουθήσουν να έχουν τη θέση τους. Επειδή όμως σε συνολικό επίπεδο η προσφορά υπερβαίνει τη ζήτηση, προς αποφυγή σπατάλης πόρων, η προσοχή πρέπει να εστιαστεί στις μορφές εκείνες υποδομής, η προσφορά των οποίων είναι συγκριτικά περιορισμένη όπως π.χ. σε μονάδες μεγαλύτερου μεγέθους και υψηλότερης στάθμης. Λαμβάνοντας υπ' όψη τη σύνθεση της προσφοράς κατά μέγεθος και την κατανομή της στο χώρο είναι σκόπιμο να γίνουν διαφοροποιήσεις από τις απόψεις αυτές. Ειδικότερα πρέπει να εξεταστεί σοβαρά αν είναι σκόπιμο να ενθαρρύνεται με υψηλά ποσοστά επιχορήγησης η δημιουργία συνεδριακών εγκαταστάσεων μεσαίου μεγέθους ή μέτριας ποιότητας, ιδιαίτερα σε περιοχές όπου η προσφορά είναι ήδη άνετη.
9. Θα έπρεπε να αποτελεί αντικείμενο αρχών όπως λ.χ. το Υπουργείο Τουρισμού, το Υπουργείο Πολιτισμού, ή η Γενική Γραμματεία Τουρισμού του Υπουργείου Ανάπτυξης, να συλλέγουν πληροφορίες για τις κυριότερες πηγές ενισχύσεων για συνεδριακές εκδηλώσεις από τον δημόσιο τομέα και να επιχειρούν τον συντονισμό τους, με κριτήριο και την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού. Χρήσιμες προς την κατεύθυνση αυτή θα ήταν ασφαλώς και οι υπηρεσίες ενός γραφείου Συνεδρίων και Φιλοξενίας, όταν αυτό ιδρυθεί.
10. Τα πλεονεκτήματα και τα στοιχεία που προβάλλει κανείς ή διαφημίζει για να προσελκύσει τον γενικό τουρισμό δεν συμπίπτουν με κείνα που μπορεί να προσελκύσουν τον συνεδριακό τουρισμό παρά μόνο ως ένα βαθμό. Είναι ανάγκη, είτε ως σκέλος των γενικότερων δραστηριοτήτων προβολής του ελληνικού τουρισμού από την πλευρά του δημοσίου, είτε με χωριστό πρόγραμμα, να αναληφθούν δράσεις προβολής που να στοχεύουν με τους κατάλληλους τρόπους στις πηγές της ζήτησης συνεδριακών υπηρεσιών.
11. Για την προώθηση θεμάτων τα οποία, πέρα από το ότι αφορούν και την κάθε επιχείρηση χωριστά, αφορούν και τον τομέα ή τον κλάδο στο σύνολό του, απαιτείται απαραίτητα συνεργασία, κοινή παρουσία, ένας βαθμός συλλογικότητας και ένωση δυνάμεων των επιχειρήσεων του κλάδου. Ο συνεδριακός κλάδος έχει ακόμη στην Ελλάδα περιορισμένες διαστάσεις και για να αποκτηθεί η ελάχιστη κρίσιμη μάζα παρουσίας και πίεσης στην εκπροσώπησή του, που είναι

απαραίτητη για την επίτευξη ουσιαστικών αποτελεσμάτων, σκόπιμη θα ήταν ίσως και η ένωση δυνάμεων και η εξεύρεση κοινού τόπου από τους επί μέρους συλλογικούς φορείς του. Ο κατακερματισμός της συλλογικής εκπροσώπησης και η απουσία πολλών από αυτήν, την εξασθενίζει και περιορίζει την αποτελεσματικότητά της.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Συνεδριακός τουρισμός προβλήματα & προοπτικές

Είναι γεγονός ότι η έννοια του "συνέρχεσθαι" είναι ήδη γνωστή από την Αρχαιότητα. Οι Έλληνες, ιδιαίτερα από τον 5ο αιώνα, κάνουν ευρεία χρήση της στην πράξη, με ανοικτές συναθροίσεις και ανοικτά θέματα πολιτικής, επιστημονικής ή φιλοσοφικής χροιάς. Έκτοτε τέτοιου είδους ανάγκες επικοινωνίας και ανταλλαγής απόψεων σε διάφορα πεδία επιστημονικών ή κοινωνικών πεδίων πολλαπλασιάστηκαν. Στο μέλλον δε, οι συνεδριακές δραστηριότητες κάθε είδους θα συνεχίσουν την αυξανόμενη πορεία. Μπορεί οι νέες τεχνολογίες επικοινωνίας, όπως το internet, η teleconference, η ηλεκτρονική πληροφόρηση κ.λπ., να αλλάζουν σημαντικά τον τρόπο των καθημερινών μας συναλλαγών, αλλά πολύ λίγο θα επηρεάσουν την ανάγκη του "συνέρχεσθαι" και της ανθρώπινης επαφής. Η αμεσότητα της ανθρώπινης *tête-à-tête* επαφής δεν είναι δυνατόν να υποκατασταθεί με την ψυχρή ηλεκτρονική τεχνολογία. Για παράδειγμα, μπορείτε να φανταστείτε να συνεδριάζει το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ για θέματα ειρήνης ή πολέμου μέσω E-mail ή έστω και μέσω teleconference ή το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να αποφασίζει κάνοντας χρήση των παραπάνω μέσων, το ίδιο ισχύει και για το Πανελλήνιο Παιδιατρικό, Ασφαλιστικό, κλπ συνέδριο.

Αντίθετα, όσο η τεχνολογία απομονώνει τον άνθρωπο από την καθημερινή του επαφή με τον άνθρωπο, όπως θα συμβεί ενδεχομένως τα επόμενα χρόνια με το Ηλεκτρονικό Εμπόριο, τόσο θα αυξηθούν οι ανάγκες για παραδοσιακές και ανθρώπινες εκφράσεις του Συνέρχεσθαι. Οι μεγάλες εμπορικές επιχειρήσεις θα θέλουν να συνδυάζουν διαρκώς περισσότερο τη βελτίωση των τεχνικών που εφαρμόζουν για την επίτευξη των στόχων τους, με την αναβάθμιση των ανθρωπίνων σχέσεων και του εργασιακού περιβάλλοντος. Κατά επέκταση και οι διάφοροι επιστημονικοί ή κλαδικοί οργανισμοί θα αντιμετωπίζουν διαρκώς και περισσότερα επιχειρήματα, για να συνέρχονται με στόχο την προώθηση και βελτίωση των γνώσεων καθώς και την καθιέρωση συγκεκριμένων πρακτικών στο χώρο τους. Όλες αυτές οι διαπιστώσεις, από τουριστικής πλευράς, σημαίνουν ότι ο συνεδριακός και επαγγελματικός τουρισμός και οι ανάγκες για σχετική οργάνωση και υποδομή είναι και πρέπει να είναι στο στόχαστρο κάθε πολιτείας, που φιλοδοξεί να αναπτύξει αξιόλογη τουριστική βιομηχανία.

Η Ελλάδα, που ως γνωστό θέλει να υπερηφανεύεται για τα αποτελέσματα και την ανάπτυξη του τουριστικού της προϊόντος, έχει πλήρως αγνοήσει τις προοπτικές και τη δυναμική του συνεδριακού και επαγγελματικού τουρισμού και βέβαια όταν λέμε η Ελλάδα δεν εννοούμε δυστυχώς μόνο το δημόσιο. Και ο ιδιωτικός τομέας, παρά κάποια αφύπνισή του τα τελευταία 3 χρόνια, εξακολουθεί να ενεργεί σπασμωδικά και κυρίως μεμονωμένα, χωρίς μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο σχεδιασμό, χωρίς αξιοποίηση όλων των εξειδικευμένων δυνάμεων του χώρου. Για παράδειγμα, είναι μοναδικό και ταυτόχρονα καταστροφικό φαινόμενο, ξενοδόχοι και επαγγελματίες Οργανωτές Συνεδρίων (PCO) να συμπεριφέρονται συχνά σαν ανελέητοι ανταγωνιστές, αντί να συνεργάζονται, όπως θα έπρεπε, με στόχο την παγκόσμια αγορά και την αύξηση του φτωχότατου 0,7 % μεριδίου της χώρας μας στην παγκόσμια συνεδριακή αγορά.

Το φαινόμενο αυτό είναι αποφασιστικής σημασίας, γιατί αποδυναμώνει την αξιοποίηση της τεχνογνωσίας και την επιβολή ενός συλλογικού και δυναμικού μάρκετινγκ στο χώρο. Οι ξενοδόχοι λοιπόν καλούνται, εκτός από το να βελτιώσουν την υποδομή τους, να βγουν από το "εγώ" τους και την εσωστρέφειά τους και να συνεργαστούν με τις υπόλοιπες υγιείς δυνάμεις του κλάδου. Οι επαγγελματίες Οργανωτές Συνεδρίων, από την άλλη πλευρά, καλούνται να πείσουν τους πελάτες τους για την επαγγελματική και χρηστή διαχείριση όλων των επιμέρους αναγκών μιας Συνεδριακής ή ανάλογης εκδήλωσης. Το σίγουρο είναι ότι και οι ξενοδόχοι και οι επαγγελματίες Οργανωτές έχουν τον δικό τους αναμφισβήτητο ρόλο και όταν αυτό γίνεται πράξη τότε ο πελάτης, που κάνει χρήση των υπηρεσιών και των δύο, μόνο ευτυχής μπορεί να είναι. Αντίθετα, η προσπάθεια συγκέντρωσης των δύο αυτών ρόλων και υπηρεσιών στα χέρια ενός, μόνο ζημιές μακροχρόνια μπορεί να επιφέρει. Από την άλλη πλευρά, η πολιτεία θα πρέπει πρώτα από όλα να συνειδητοποιήσει τη σημασία αυτής της μορφής τουρισμού για τη σχετική μας βιομηχανία. Να συνειδητοποιήσει ότι γενικά οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού βοηθούν αποφασιστικά στους ακόλουθους στόχους, που θα πρέπει να είναι άμεσης προτεραιότητας για τον τουρισμό και την οικονομία μας:

α. Προσέλκυση επισκεπτών υψηλού εισοδηματικού και πολιτιστικού επιπέδου. Είναι γνωστό σε όλους το πρόβλημα της προσέλευσης στην Χώρα μας χαμηλού επιπέδου, από τις παραπάνω απόψεις, επισκεπτών, με τάσεις επιδείνωσης.

β. Τουρισμό 12 μηνών και όχι 7. Ο συνεδριακός τουρισμός δραστηριοποιείται κυρίως από το Σεπτέμβριο έως Ιούνιο και

γ. Αντίδραση στις ολιγοπωνιακές σήμερα, και ίσως μονοπωνιακές αύριο, τάσεις της αγοράς του τουριστικού μας προϊόντος. Οι ξενοδόχοι ως γνωστόν διαρκώς παραπονούνται για την πίεση που δέχονται όλο και περισσότερο από τους μεγάλους Tour Operators του εξωτερικού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΒΑΡΥΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΩΣ ΣΥΝΙΣΤΩΣΑΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΔΙΕΘΝΩΣ

Δεδομένα, Εξελίξεις και Εκτιμήσεις

1.1 Εισαγωγικό

Για να εκτιμηθούν τα περιθώρια ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού στην Ελλάδα και η σημασία τους, και για να χαραχθεί πολιτική αξιοποίησης των σχετικών δυνατοτήτων, ένα από τα προαπαιτούμενα είναι η γνώση των εξελίξεων στον κλάδο. Στα πρόσφατα χρόνια διεθνώς, η εκτίμηση της βαρύτητας του ως συνιστώσας του τουριστικού τομέα και γενικά η αναφορά στην εμπειρία για το ρόλο που αυτός φαίνεται να διαδραματίζει στην τουριστική ανάπτυξη σε άλλες χώρες. Προς το σκοπό αυτό και στο βαθμό που το επιτρέπουν τα διαθέσιμα στοιχεία και η λοιπή πληροφόρηση, αντικείμενο του κεφαλαίου είναι η σκιαγράφηση των βασικών οικονομικών χαρακτηριστικών του συνεδριακού τουρισμού και των πρόσφατων εξελίξεων στα κύρια μεγέθη του. Για τον προσδιορισμό της έκτασης και της σημασίας που δίνεται σε κάθε πλευρά του θέματος, εκτός από τα διαθέσιμα στοιχεία, βασικό κριτήριο είναι η στήριξη της ανάλυσης που ακολουθεί στα επόμενα κεφάλαια.

Η ύπαρξη και η ικανοποιητική λειτουργία τόσο της γενικής υποδομής όσο και της ειδικής υποδομής και του κατάλληλα εκπαιδευμένου προσωπικού που συναρτώνται και με το γενικότερο επίπεδο ανάπτυξης μιας χώρας ή μιας περιοχής - διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην προσέλκυση συνεδριακού τουρισμού. Αυτό γίνεται σαφές και από τη γεωγραφική κατανομή του διεθνώς.

Πέρα από την ικανοποιητική στάθμη της γενικότερης υποδομής, που απαιτείται για τη στήριξη του συνεδριακού τουρισμού, τη συμβολή του δημοσίου παίρνει και άλλες ειδικότερες μορφές, οι κυριότερες από τις οποίες εξής:

- Δημιουργία μεγάλων σύγχρονων συνεδριακών κέντρων κατάλληλων για μεγάλες συνεδριακές εκδηλώσεις.

- Δημιουργία μη κερδοσκοπικών οργανισμών, συχνά με τη συνεργασία και του ιδιωτικού τομέα, με σκοπό την πληροφόρηση ενδιαφερομένων και την προβολή μιας πόλης, χώρας υπεροχής ως τόπο προορισμού για συνεδριακές εκδηλώσεις.

- Δημιουργία συστημάτων πιστοποιημένης εξειδικευμένης κατάρτισης για στελέχη οργανώσεων και διεξαγωγής συνεδριακών εκδηλώσεων είτε από μη κερδοσκοπικές οργανώσεις με ή και δίχως την αρωγή του δημοσίου, είτε και από το δημόσιο.

- Επιδότηση με διάφορες μορφές για την κάλυψη μέρους του κόστους διεθνών συνεδριακών εκδηλώσεων, έτσι ώστε να αυξάνεται η ελκυστικότητα της χώρας σε σύγκριση με άλλες ανταγωνίστριες χώρες.

- Επιδότηση των επενδύσεων για τη δημιουργία ειδικής συνεδριακής υποδομής.
- Προβολή και διαφήμιση.

1.2 Έκταση, ποιότητα και αξιοπιστία της πληροφόρησης

Ο συνεδριακός τουρισμός δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των κατηγοριών εκείνων των οικονομικών δραστηριοτήτων για τις οποίες συλλέγονται με συστηματικό τρόπο και κατά τακτά χρονικά διαστήματα στατιστικά στοιχεία συνολικής κάλυψης ή ικανοποιητικού βαθμού αντιπροσωπευτικότητας.

Η διαθέσιμη πληροφόρηση είναι αποσπασματική και σε αρκετά μεγάλο βαθμό περιστασιακή και στηρίζεται κύρια:

- Στην αποστολή στοιχείων από μέρους επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον κλάδο σε διεθνείς επαγγελματικές οργανώσεις στις οποίες ανήκουν.
- Σε περιστασιακές δειγματοληπτικές έρευνες, που καλύπτουν ορισμένες πλευρές του θέματος και για ορισμένες περιοχές ή χώρες.
- Σε εκτιμήσεις που επιχειρούνται από μελετητές του θέματος ή από διεθνείς οργανισμούς.

Εξαιτίας και των μεθόδων άντλησης της, τα περιθώρια σφάλματος της διαθέσιμης πληροφόρησης μπορεί να υπερβαίνουν τα επιθυμητά όρια και σχεδόν ποτέ δεν εξασφαλίζεται ικανοποιητικός βαθμός συγκρισιμότητας από πηγή σε πηγή. Παρόλες, όμως αυτές τις αδυναμίες οι πηγές επιτρέπουν τον σχηματισμό μιας αδρής μεν αλλά αρκετά αξιόπιστης εικόνας ως προς τα βασικά χαρακτηριστικά του κλάδου διεθνώς και σε μικρότερο βαθμό ως προς τα βασικά του μεγέθη. Σε κάθε περίπτωση, στα επόμενα, όπου, η πληροφόρηση παρουσιάζει αυξημένα κενά και αδυναμίες αυτό

γίνεται σαφές και οι διαπιστώσεις παρουσιάζονται ως τάξεις μεγέθους ή ως ενδείξεις. Αποφεύγεται η διατύπωση επιφυλάξεων μόνο στις περιπτώσεις εκείνες, στις οποίες, τα δεδομένα είναι πληρέστερα ή η διασταύρωση των στοιχείων ενισχύει την αξιοπιστία των συμπερασμάτων.

1.3 Το μερίδιο του συνεδριακού τουρισμού στον τουριστικό τομέα

Στατιστικές σειρές για το μερίδιο του συνεδριακού τουρισμού στον τουριστικό τομέα δεν είναι διαθέσιμες. Άλλωστε δεν θα ήταν και εύκολο να υπάρξουν ακριβή στοιχεία. Όπως αναφέρθηκε, σε αρκετές περιπτώσεις η διαχωριστική γραμμή μεταξύ του συνεδριακού τουρισμού και του γενικού τουρισμού δεν είναι σαφής. Δεν είναι μόνο το γεγονός ότι σε αρκετές συνεδριακές εκδηλώσεις το στοιχείο της αναψυχής μπορεί να είναι έντονο ή και κυρίαρχο. Είναι και το γεγονός ότι σε αρκετές περιπτώσεις, με την ευκαιρία που γίνεται ένα ταξίδι για συνεδριακούς σκοπούς, αυτό μπορεί να επεκτείνεται –είτε με άφιξη νωρίτερα της προκαθορισμένης, είτε με την καθυστέρηση της αναχώρησης– προκειμένου ο σύνεδρος –και οι συνοδοί του που συχνά υπάρχουν– να κάνουν γενικό τουρισμό. Υπό τις συνθήκες αυτές το μόνο που φαίνεται εφικτό είναι να σχηματίσει κανείς κάποια γενικότερη εικόνα για το μερίδιο του συνεδριακού τουρισμού στα σύνολα του τομέα, με βάση αποσπασματικά στοιχεία για ορισμένες χώρες.

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, εξαιρουμένων των μεταφορικών δαπανών από και προς τον τόπο προορισμού, η διεθνής τουριστική δαπάνη το 2004 ανήλθε σε 721 δισεκατομμύρια δολάρια. Σύμφωνα με μια πολύ ευρεία έννοια (συνέδρια, συναντήσεις, τουρισμός κινήτρων και επισκέπτες σε εκθεσιακές εκδηλώσεις) απορρόφησε δαπάνη της τάξης των 71 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Παραπλήσια εκτίμηση (65 δισεκατομμύρια δολάρια το 2002) για τον παγκόσμιο κύκλο εργασιών του συνεδριακού τουρισμού με την ευρεία έννοια δίνεται και από άλλη πηγή (Meetings and Conventions Magazine).

Τα δύο όμως αυτά μεγέθη δεν είναι συγκρίσιμα με τη διεθνή τουριστική δαπάνη, αφού προέρχονται από διαφορετικές πηγές και σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, και σε αντιδιαστολή με το μέγεθος για τον τουρισμό γενικά, το μέγεθος για το συνεδριακό τουρισμό δεν περιέχει μόνο δαπάνες από αλλοδαπούς τουρίστες αλλά και από εγχώριους. Έτσι πρέπει να θεωρηθεί βέβαιο το μερίδιο της διεθνούς

συνεδριακής δαπάνης στη συνολική διεθνή τουριστική δαπάνη είναι πολύ μικρότερο από ότι συνάγεται από τους αριθμούς που μόλις αναφέρθηκαν.

Σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, από άποψη του πλήθους των μετακινούμενων (αριθμού αφίξεων) το 2004, οι συνεδριακές δραστηριότητες αφορούσαν 99 περίπου εκατομμύρια επισκέπτες έναντι συνόλου 745 εκατομμύρια επισκεπτών για τον τουριστικό τομέα σαν σύνολο. Και πάλι όμως το πηλίκιο θα οδηγούσε σε υπερεκτίμηση του μεριδίου του συνεδριακού τουρισμού στο σύνολο, αφού δεν διευκρινίζεται σε ποιο βαθμό στα 100 εκατομμύρια συμπεριλαμβάνονται και εγχώριες μετακινήσεις.

Για το Ηνωμένο Βασίλειο το 2004, έναντι συνολικής δαπάνης από ξένους επισκέπτες της τάξης των 31 δισεκατομμυρίων δολαρίων, η συνολική δαπάνη για συνεδριακές εκδηλώσεις υπολογίστηκε σε 9 περίπου δισεκατομμύρια δολάρια περισσότερο από το 1/3 της οποίας συγκεντρώθηκε στο Λονδίνο. Στο μέγεθος όμως της συνεδριακής δαπάνης συμπεριλαμβάνεται και η εγχώρια ζήτηση, η οποία στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου και σε μεγαλύτερο βαθμό ως προς το Λονδίνο, είναι αυξημένη, ιδιαίτερα ως προς το σκέλος της που προέρχεται από τις μεγάλες κυρίως επιχειρήσεις.

Σύμφωνα όμως με τα αποτελέσματα δειγματοληπτικής έρευνας για την εξωτερική ταξιδιωτική κίνηση στο Ηνωμένο Βασίλειο, το 2004 η συνολική δαπάνη από ξένους συνεδριακούς επισκέπτες υπερέβη τα 1,8 δισεκατομμύρια δολάρια του αντίστοιχου συνόλου που προαναφέρθηκε. Το ίδιο έτος και σύμφωνα με την ίδια πηγή ο αριθμός των συνεδριακών επισκεπτών στο Ηνωμένο Βασίλειο υπερέβη τις 1.200.000 άτομα έναντι συνόλου 32 εκατομμύρια περίπου επισκεπτών. Πρόκειται για ποσοστό στο σύνολο της τάξης του 4,1%. Η υψηλότερη συμμετοχή στη δαπάνη σε σύγκριση με τη συμμετοχή στο συνολικό αριθμό των αφίξεων φαίνεται δικαιολογημένη αν ληφθούν υπόψη όσα αναφέρονται πιο κάτω για την ισχυρή τάση των συνεδριακών επισκεπτών να δαπανούν πολύ περισσότερα ανά ημέρα σε σύγκριση με το μέσο γενικό τουρίστα. Ο βαθμός μάλιστα κατανάλωσης υπεραντισταθμίζει τη χαμηλότερη μέση διάρκεια παραμονής των συνεδριακών επισκεπτών σε σύγκριση με τους γενικούς τουρίστες.

Το μερίδιο του συνεδριακού τουρισμού στη συνολική τουριστική κίνηση, ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό από χώρα σε χώρα και από περιοχή σε περιοχή. Έτσι οι αριθμοί που αναφέρθηκαν πιο πάνω για το Ηνωμένο Βασίλειο είναι ταυτόχρονα μια από τις μεγαλύτερες αγορές στον κόσμο. Όχι μόνο για το συνεδριακό αλλά και για

τον γενικό τουρισμό, έτσι ώστε το μερίδιο του συνεδριακού τουρισμού στη συνολική τουριστική του κίνηση να υπολείπεται σε αρκετά μεγάλο βαθμό σε σύγκριση με άλλες χώρες, ο βαθμός εξειδίκευσης των οποίων στο συνεδριακό τουρισμό είναι υψηλότερος, δεν φαίνεται παράλογο να υποστηριχτεί ότι σε γενικές γραμμές και με σοβαρές διαφορές από χώρα σε χώρα, ο συνεδριακός τουρισμός καλύπτει μέγεθος της τάξης του 4-5% του αριθμού των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών διεθνώς και το 7-8,5 της συνολικής εισροής τουριστικού συναλλάγματος.

Στις χώρες όμως φαίνεται να έχει επιτευχθεί εξειδίκευση στο συνεδριακό τουρισμό. Όπου το μερίδιο στον συνεδριακό τουρισμό είναι μεγαλύτερο ή αντίστοιχο μερίδιο τους στον γενικό τουρισμό, η οικονομική σημασία του συνεδριακού τουρισμού σε σχέση με τον τομέα ως σύνολο σίγουρα θα υπερβαίνει τα μεγέθη που μόλις ανέφερα. Υπάρχουν δε και παραδείγματα μικρών χωρών ή περιοχών, όπου ο ρόλος του συνεδριακού τουρισμού είναι αποφασιστικός. Έτσι για παράδειγμα στην περίπτωση της Σγκαπούρης, με 680.000 αφίξεις συνεδριακών τουριστών κατά έτος στα πρόσφατα χρόνια, ο ρόλος του κλάδου στην τουριστική οικονομία της πόλης είναι μείζων. Εξ' άλλου για την Ιρλανδία αναφέρεται ότι στην ανάπτυξη του τουριστικού της τομέα στα πρόσφατα χρόνια, η οποία υπήρξε ταχεία, ο ρόλος της συνεδριακής συνιστώσας υπήρξε καθοριστικός.

Συνάγεται λοιπόν ότι ο συνεδριακός τουρισμός μπορεί μεν, σε παγκόσμιο επίπεδο, ακόμα και στην περίπτωση χωρών που προσελκύουν σχετικά μεγάλους συνολικούς αριθμούς επισκεπτών, να αντιπροσωπεύει συγκριτικά μικρό μερίδιο του αντίστοιχου τουριστικού τομέα. Αλλά σε τουριστικές περιοχές μικρότερου μεγέθους ή σημασίας, η συμμετοχή του στο σύνολο μπορεί να είναι μεγαλύτερη ή και αποφασιστική. Για τέτοιες περιοχές η επιτυχής ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού μπορεί να έχει μεγάλη σημασία όχι μόνο για την ανάπτυξη του τουρισμού αλλά και της τοπικής οικονομίας γενικότερα.

1.4 Ο ρυθμός ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού στα πρόσφατα χρόνια

1.4.1. Η αναλυτική διαδρομή των τοπικών και των διεθνή συνεδρίων από το 2000 έως το 2004

Αναλυτικά τα συνέδρια που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα από το 2000 έως το 2004, (τα πιο πρόσφατα στοιχεία που βρέθηκαν στην Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος στο τμήμα συνεδρίων της διεύθυνσης Πολιτιστικής Κίνησης).

Α) Συνέδρια που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα κατά κατηγορία, αριθμός συνεδρίων, χρονική διάρκεια και αριθμός χωρών που μετείχαν την χρονιά 2000.

Κατηγορία συνεδρίων	Πανελλήνια και τοπικά			Διεθνή			
	Αριθμός συνεδρίων	Αριθμός συνεδρων	Χρονική διάρκεια (ημέρες)	Αριθμός συνεδρίων	Αριθμός συνεδρων Ελλήνων	Ξένων	Χρονική διάρκεια (ημέρες)
Ανθρωπιστικών επιστημών	74	8250	222	13	1430	715	42
Θετικών επιστημών	15	1450	45	9	590	380	27
Ιατρικών επιστημών	9	3700	28	8	2500	140	35
Πολιτικό-κοινωνιολογικών επιστημών	11	1150	30	4	600	280	14
Τεχνικών επιστημών	10	900	25	5	550	290	15
Νομικών επιστημών	42	6300	140	7	850	490	23
ΣΥΝΟΛΟ	161	21750	490	46	6520	3475	156

Β) Ελληνικά και διεθνή συνέδρια, κατά πόλεις ή περιοχές όπου πραγματοποιήθηκαν.

Πανελλήνια και Τοπικά		Διεθνή	
Πόλη ή περιοχή	Αριθμός Συνεδρίων	Πόλη ή Περιοχή	Αριθμός Συνεδρίων
Αθήνα	39	Αθήνα	12
Θεσσαλονίκη	18	Θεσσαλονίκη	9
Υπόλοιπη Ελλάδα	104	Υπόλοιπη Ελλάδα	25

Τα στοιχεία παραδόθηκαν στην Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας στις 22/02/2001 από τον αρμόδιο Παπαχαράλαμπος Δημήτριο.

Α) Συνέδρια που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα κατά κατηγορία, αριθμός συνεδρίων, χρονική διάρκεια και αριθμός χωρών που μετείχαν την χρονιά 2001.

Κατηγορία συνεδρίων	Πανελλήνια και τοπικά			Διεθνή			
	Αριθμός συνεδρίων	Αριθμός συνεδρων	Χρονική διάρκεια (ημέρες)	Αριθμός συνεδρίων	Αριθμός συνεδρων		Χρονική διάρκεια (ημέρες)
					Ελλήνων	Ξένων	
Ανθρωπιστικών επιστημών	79	8600	250	15	1800	950	50
Θετικών επιστημών	13	1030	39	7	650	370	24
Ιατρικών επιστημών	11	1650	33	6	1500	600	22
Πολιτικο-κοινωνιολογικών επιστημών	15	1800	50	7	900	350	17
Τεχνικών επιστημών	11	1400	35	4	350	280	12
Νομικών επιστημών	41	5300	140	9	1100	500	30
ΣΥΝΟΛΟ	170	19780	547	48	6300	3050	105

Β) Ελληνικά και διεθνή συνέδρια, κατά πόλεις ή περιοχές όπου πραγματοποιήθηκαν.

Πανελλήνια και Τοπικά		Διεθνή	
Πόλη ή περιοχή	Αριθμός Συνεδρίων	Πόλη ή Περιοχή	Αριθμός Συνεδρίων
Αθήνα	46	Αθήνα	16
Θεσσαλονίκη	25	Θεσσαλονίκη	10
Υπόλοιπη Ελλάδα	99	Υπόλοιπη Ελλάδα	22

Τα στοιχεία παραδόθηκαν στην Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας στις 29/04/2002 από τον αρμόδιο Παπαχαράλαμπος Δημήτριο.

Α) Συνέδρια που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα κατά κατηγορία, αριθμός συνεδρίων, χρονική διάρκεια και αριθμός χωρών που μετείχαν την χρονιά 2002.

Κατηγορία συνεδρίων	Πανελλήνια και τοπικά			Διεθνή			Χρονική διάρκεια (ημέρες)
	Αριθμός συνεδρίων	Αριθμός συνεδρων	Χρονική διάρκεια (ημέρες)	Αριθμός συνεδρίων	Αριθμός συνεδρων		
					Ελλήνων	Ξένων	
Ανθρωπιστικών επιστημών	85	9100	258	25	3250	1750	85
Θετικών επιστημών	17	1180	52	14	1200	700	40
Ιατρικών επιστημών	13	1820	35	9	2100	800	25
Πολιτικο-κοινωνιολογικών επιστημών	18	1980	56	11	1050	500	26
Τεχνικών επιστημών	13	1450	38	7	600	350	20
Νομικών επιστημών	43	4900	143	13	1250	750	34
ΣΥΝΟΛΟ	189	20430	582	79	9450	4850	230

Β) Ελληνικά και διεθνή συνέδρια, κατά πόλεις ή περιοχές όπου πραγματοποιήθηκαν.

Πανελλήνια και Τοπικά		Διεθνή	
Πόλη ή περιοχή	Αριθμός Συνεδρίων	Πόλη ή Περιοχή	Αριθμός Συνεδρίων
Αθήνα	60	Αθήνα	20
Θεσσαλονίκη	24	Θεσσαλονίκη	10
Υπόλοιπη Ελλάδα	105	Υπόλοιπη Ελλάδα	49

Τα στοιχεία παραδόθηκαν στην Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας στις 12/05/2003 από την αρμόδια Ευσταθία Ταξιαρχοπούλου.

Α) Συνέδρια που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα κατά κατηγορία, αριθμός συνεδρίων, χρονική διάρκεια και αριθμός χωρών που μετείχαν την χρονιά 2003.

Κατηγορία συνεδρίων	Πανελλήνια και τοπικά			Διεθνή			Χρονική διάρκεια (ημέρες)
	Αριθμός συνεδρίων	Αριθμός συνεδρων	Χρονική διάρκεια (ημέρες)	Αριθμός συνεδρίων	Αριθμός συνεδρων		
					Ελλήνων	Ξένων	
Ανθρωπιστικών επιστημών	84	9500	282	33	3500	1750	100
Θετικών επιστημών	18	1260	65	12	1100	750	36
Ιατρικών επιστημών	19	2450	50	11	1800	700	40
Πολιτικο-κοινωνιολογικών επιστημών	22	2300	75	12	1400	450	30
Τεχνικών επιστημών	14	1650	42	9	550	250	30
Νομικών επιστημών	41	4600	130	9	1000	450	29
ΣΥΝΟΛΟ	198	21760	644	86	9350	4150	265

Β) Ελληνικά και διεθνή συνέδρια, κατά πόλεις ή περιοχές όπου πραγματοποιήθηκαν.

Πανελλήνια και Τοπικά		Διεθνή	
Πόλη ή περιοχή	Αριθμός Συνεδρίων	Πόλη ή Περιοχή	Αριθμός Συνεδρίων
Αθήνα	60	Αθήνα	20
Θεσσαλονίκη	24	Θεσσαλονίκη	10
Υπόλοιπη Ελλάδα	105	Υπόλοιπη Ελλάδα	49

Τα στοιχεία παραδόθηκαν στην Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας στις 02/05/2004 από τον αρμόδιο Παπαχαράλαμπος Δημήτριο.

Α) Συνέδρια που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα κατά κατηγορία, αριθμός συνεδρίων, χρονική διάρκεια και αριθμός χωρών που μετείχαν την χρονιά 2004.

Κατηγορία συνεδρίων	Πανελλήνια και τοπικά			Διεθνή			
	Αριθμός συνεδρίων	Αριθμός συνεδρων	Χρονική διάρκεια (ημέρες)	Αριθμός συνεδρίων	Αριθμός συνεδρων		Χρονική διάρκεια (ημέρες)
					Ελλήνων	Ξένων	
Ανθρωπιστικών επιστημών	37	4100	100	20	2200	500	70
Θετικών επιστημών	12	2000	40	15	1800	600	60
Ιατρικών επιστημών	37	7000	120	12	1000	500	36
Πολιτικο-κοινωνιολογικών επιστημών	25	3000	80	15	1800	600	60
Τεχνικών επιστημών	16	2000	60	20	2300	600	70
Νομικών επιστημών	20	3000	70	16	2000	400	70
ΣΥΝΟΛΟ	147	21100	470	98	11100	3200	366

Β) Ελληνικά και διεθνή συνέδρια, κατά πόλεις ή περιοχές όπου πραγματοποιήθηκαν.

Πανελλήνια και Τοπικά		Διεθνή	
Πόλη ή περιοχή	Αριθμός Συνεδρίων	Πόλη ή Περιοχή	Αριθμός Συνεδρίων
Αθήνα	43	Αθήνα	57
Θεσσαλονίκη	15	Θεσσαλονίκη	17
Υπόλοιπη Ελλάδα	3	Υπόλοιπη Ελλάδα	57

Ο Βόλος, η Καβάλα, η Ρόδος, η Βέροια, η Ζάκυνθος, τα Ιωάννινα, τα Χανιά, η Λευκάδα, το Ρέθυμνο, η Κέρκυρα, το Ηράκλειο Κρήτης, οι Δελφοί, ο Μιστράς, η Σπάρτη, η Κάρπαθος, η Νάξος, η Πάρος, ο Πύργος Ηλείας, η Σκόπελος, και η Πάτρα με αριθμό συνεδρίων από 1 έως 7 συνέδρια.

Τα στοιχεία παραδόθηκαν στην Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας στις 12/09/2005 από τον αρμόδιο Ευσταθία Ταζιαρχοπούλου.

Ουσιαστικά μέσα από τα στατιστικά στοιχεία διαγράφονται οι τάσεις της αγοράς. Η συνεδριακή αγορά αλλάζει σε γρήγορους ρυθμούς και νικητής είναι αυτός που έχει την ικανότητα να προβλέπει τις τάσεις και να διαμορφώνει εγκαίρως το προϊόν ή τις υπηρεσίες του προκειμένου να προσελκύσει και να ικανοποιήσει πλήρως τους πελάτες.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι πρόταση του ΠΑΡΚΟ είναι η έναρξη ενός μητρώου συνεδρίων, το οποίο θα πρέπει να δημιουργηθεί, σύμφωνα με τα λεγόμενα του προέδρου του, από ένα δημόσιο φορέα, π.χ. Ε.Ο.Τ., Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης, με τη συνδρομή επαγγελματιών. Η διαχείριση θα πρέπει να γίνεται από το δημόσιο φορέα, προκειμένου οι διοργανωτές να υποχρεούνται να δίνουν τα ζητούμενα στοιχεία και να παίρνουν μια τυπική και άμεση έγκριση για τη διεξαγωγή της συνεδριακής εκδήλωσης.

1.5 Κύριες πηγές ζήτησης για συνεδριακό τουρισμό και τα χαρακτηριστικά τους.

Οι κυριότερες πηγές ζήτησης συνεδριακών υπηρεσιών είναι δύο. Τα διάφορα είδη οργανώσεων (επιστημονικών, επαγγελματικών, πολιτικών, εκπαιδευτικών, θρησκευτικών, φιλανθρωπικών, στρατιωτικών ενδιαφερόντων ή συμφερόντων, και άλλα) από την μία μεριά (association market). Οι μεγάλες κυρίως επιχειρήσεις (corporate market) από την άλλη.

Οι ανάγκες που επιζητείται να καλυφθούν στις δύο περιπτώσεις είναι εν μέρει κοινές. Η συνεδριακή εκδήλωση, τοποθετημένη καθώς είναι μακριά από τους τόπους εργασίας και κατοικίας των συνέδρων. Παρέχει την ευκαιρία για αμεσότερη επικοινωνία, ανταλλαγή απόψεων, ενημέρωση και κατάρτιση, γνωριμία και διασύνδεση, καλλιέργεια του ομαδικού πνεύματος και σχεδιασμό-επεξεργασία λύσεων σε προβλήματα που απασχολούν τους συμμετέχοντες αλλά και αναψυχή, μακριά από τους πολλούς περισπασμούς που είναι αναπόφευκτοι στον εργασιακό και οικογενειακό περιβάλλον. Τα στοιχεία της ενημέρωσης και της κατάρτισης από την μία μεριά και της επεξεργασίας συγκεκριμένων λύσεων από την άλλη είναι εντονότερα στην περίπτωση των επιχειρήσεων. Στην περίπτωση των οργανώσεων μεγαλύτερη σημασία φαίνεται να έχουν η διασύνδεση και η γνωριμία καθώς και η συγκέντρωση οικονομικών πόρων.

Σε γενικές γραμμές τα επίπεδα δαπάνης ανά σύνεδρο ή διανυκτέρευση τείνουν να είναι υψηλότερα στην περίπτωση των επιχειρήσεων, αφού η συμμετοχή αποτελεί και μία μορφή παροχής από τον εργοδότη, η οποία σε γενικές γραμμές νομιμοποιείται και ως στοιχείο κόστους της επιχείρησης. Τα επίπεδα δαπάνης σε αρκετές περιπτώσεις τείνουν να είναι συγκριτικά χαμηλότερα στην περίπτωση των οργανώσεων, όπου συχνά οι σύνεδροι φέρουν μέρος του κόστους εξ' ιδίων. Για τους λόγους αυτούς η ζήτηση η οποία είναι σε όλες τις περιπτώσεις ευαίσθητη στον συσχετισμό μεταξύ τιμής και αντιπαροχής στην περίπτωση των οργανώσεων είναι αρκετά ευαίσθητη και στο απόλυτο ύψος της τιμής.

Οι εκτιμήσεις για τη σχετική σημασία των δύο αυτών πηγών ζήτησης ποικίλουν. Σύμφωνα με ορισμένες πηγές οι διάφορες οργανώσεις καλύπτουν το 75% έως το 85% της συνολικής κίνησης συνέδρων ενώ το υπόλοιπο καλύπτεται κατά το μεγαλύτερο μέρος από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις. Από την άλλη μεριά μεταξύ των οργανωτών φαίνεται η εντύπωση ότι στις αναπτυγμένες χώρες το μεγαλύτερο μέρος των συνολικών συνεδριακών δαπανών προέρχεται από τις επιχειρήσεις, αν όχι διότι

από την πηγή αυτή ζήτησης προέρχεται το μεγαλύτερο μέρος των συνεδρών ή των συνεδριακών διανυκτερεύσεων τουλάχιστον διότι η κατά κεφαλήν δαπάνη είναι αρκετά υψηλότερη στην περίπτωση της ζήτησης από επιχειρήσεις σε σύγκριση με τη ζήτηση από οργανώσεις.

Με σχετική ασφάλεια πάντως φαίνεται ότι δύο πράγματα μόνο μπορεί να λεχθούν. Πρώτον ότι ανάλογα με την περιοχή και την κατηγορία συνεδριακών εγκαταστάσεων η σχετική σημασία των δύο πηγών ζήτησης μπορεί να ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό και, δεύτερο, ότι η στατιστική πληροφόρηση για τη συμμετοχή των δύο πηγών ζήτησης στο συνολικό κύκλο εργασιών είναι εξαιρετικά ελλιπής.

1.6 Η γεωγραφική κατανομή των συνεδριακών δραστηριοτήτων.

Η γεωγραφική κατανομή της συνεδριακής κίνησης είναι αρκετά διαφορετική από την αντίστοιχη κατανομή του γενικού τουρισμού. Όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα, από την άποψη του αριθμού των συνεδριακών εκδηλώσεων που καταγράφονται από την ICCA, καλές θέσεις κατέχουν χώρες όπως η Φινλανδία, η Σουηδία, η Ολλανδία, η Ουγγαρία και η Νορβηγία, το μερίδιο των οποίων στο γενικό διεθνή τουρισμό είναι συγκριτικά πολύ χαμηλότερο.

Στον δεύτερο πίνακα, με βάση τα στοιχεία του πρώτου και άλλα στοιχεία για τις συναλλαγματικές εισπράξεις από τον τουριστικό τομέα, δίνεται μια καθαρή εικόνα ως προς το βαθμό εξειδίκευσης διαφόρων χωρών στο συνεδριακό τουρισμό, με την έννοια του μεριδίου τους στη δραστηριότητα αυτή σε σύγκριση με το μερίδιό τους στον τουρισμό συνολικά. Ως ένδειξη του μεριδίου μιας χώρας στη διεθνή συνεδριακή κίνηση χρησιμοποιείται ο αριθμός των συνεδριακών εκδηλώσεων σε αυτήν, που δίνεται στον πρώτο πίνακα και ως ένδειξη του μεριδίου της στον τουρισμό συνολικά οι συναλλαγματικές εισπράξεις, όπως δίνονται από το Διεθνή Οργανισμό Τουρισμού. Ανάλογες εκτιμήσεις δίνονται και στον τρίτο πίνακα ειδικότερα για την Ευρώπη. Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, τα διαθέσιμα στοιχεία παρουσιάζουν σοβαρές αδυναμίες και τα συμπεράσματα που μπορεί να συναχθούν από αυτά μόνον ως χονδρικές προσεγγίσεις μπορεί να θεωρηθούν. Παρά τις αδυναμίες όμως αυτές από τους πίνακες είναι αρκετά σαφές ότι ορισμένες χώρες συγκεντρώνουν πολύ υψηλότερο μερίδιο της συνεδριακής δραστηριότητας σε σύγκριση με το αντίστοιχο μερίδιο που συγκεντρώνουν στο γενικό τουρισμό.

Αριθμός συνεδριακών εκδηλώσεων κατά χώρα από 2001 -2003			
Χώρα	2001	2002	2003
ΗΠΑ	253	263	230
Ισπανία	168	195	176
Ηνωμένο Βασίλειο	205	199	173
Γερμανία	177	192	179
Γαλλία	164	176	159
Ιταλία	159	162	143
Αυστραλία	159	139	133
Φινλανδία	104	116	130
Ολλανδία	154	145	127
Ιαπωνία	121	142	120
Καναδάς	109	107	109
Αυστρία	97	97	124
Σουηδία	98	132	95
Βραζιλία	73	80	103
Ουγγαρία	69	74	101
Νορβηγία	88	73	94
Δανία	95	117	91
Ελβετία	93	89	83
Βέλγιο	99	96	80
Ν. Κορέα	70	77	78
Ν. Αφρική	66	79	75
Ισραήλ	69	86	52
Ελλάδα	81	78	70
Ταϊλάνδη	63	73	68
Πορτογαλία	93	103	67
Λουίξ	663	610	512
Σύνολο	3593	3737	3406

Πηγή: ICCA Statistics, 2003

Για αίτια του φαινομένου μπορεί να ποικίλλουν. Φαίνεται όμως να συνδέονται κατά κύριο λόγο με τους συσχετισμούς μεταξύ της γεωγραφικής κατανομής των πηγών της ζήτησης για συνεδριακές υπηρεσίες και των χαρακτηριστικών της από τη μια μεριά και των προσπαθειών ανάπτυξης της προσφοράς του είδους αυτού των υπηρεσιών από την άλλη. Έτσι, ορισμένες χώρες με μεγάλο πληθυσμό, σχετικά υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα και χαμηλό βαθμό ειδίκευσης στον γενικό τουρισμό, όπως η Ιαπωνία και σε μικρότερο βαθμό η Γερμανία, που είναι μεγάλες πηγές

προέλευσης του γενικού τουριστικού ρεύματος μάλλον παρά χώρες προορισμού, θα ήταν αναμενόμενο να έχουν μεγαλύτερο μερίδιο στον συνεδριακό τουρισμό σε σύγκριση με το γενικό τουρισμό. Με δεδομένο τον πληθυσμό, η ζήτηση υπηρεσιών συνεδριακού τουρισμού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το επίπεδο διαβίωσης και την κοινωνική και οικονομική οργάνωση. Ιδιαίτερα οι μεγάλες επιχειρήσεις συγκεντρώνονται σε μεγάλο βαθμό στις πλούσιες και ταυτόχρονα μεγάλες χώρες. Για λόγους που έχουν να κάνουν με το κόστος αλλά και με τη φύση των συνεδριακών εκδηλώσεων, συγκριτικά μεγάλο μέρος τους τείνει να γίνεται στη χώρα προέλευσής της ζήτησης. Ένικότερα ο συνεδριακός τουρισμός συγκαταλέγεται στο είδος αυτό του τουρισμού ποιότητας.

Η ζήτηση αυτή δεν επηρεάζεται από κλιματολογικούς παράγοντες στο βαθμό που αυτό συμβαίνει με το γενικό τουρισμό, για να χρειάζεται να μετακινείται σε περιοχές με παραθεριστικό κλίμα, ενώ και οι απαιτήσεις της από άποψη ποιότητας των προσφερομένων

υπηρεσιών είναι τέτοιες ώστε να μην προσελκύεται ιδιαίτερα από τις πολύ φθηνές τιμές, όπως συμβαίνει με μια τουλάχιστον κατηγορία του γενικού τουρισμού. Έτσι με σχετικά υψηλή την εγχώρια ζήτηση συνεδριακών εκδηλώσεων και σχετικά χαμηλή την εγχώρια αλλά και την ξένη ζήτηση γενικών τουριστικών υπηρεσιών σε χώρες, όπως και αυτές που αναφέρθηκαν, είναι φυσικό το μερίδιό τους στο συνεδριακό τουρισμό να είναι υψηλότερο απ' ό,τι το αντίστοιχο μερίδιο στο ελληνικό τουρισμό.

προέλευσης του γενικού τουριστικού ρεύματος μάλλον παρά χώρες προορισμού, θα ήταν αναμενόμενο να έχουν μεγαλύτερο μερίδιο στον συνεδριακό τουρισμό σε σύγκριση με το γενικό τουρισμό. Με δεδομένο τον πληθυσμό, η ζήτηση υπηρεσιών συνεδριακού τουρισμού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το επίπεδο διαβίωσης και την κοινωνική και οικονομική οργάνωση. Ιδιαίτερα οι μεγάλες επιχειρήσεις συγκεντρώνονται σε μεγάλο βαθμό στις πλούσιες και ταυτόχρονα μεγάλες χώρες. Για λόγους που έχουν να κάνουν με το κόστος αλλά και με τη φύση των συνεδριακών εκδηλώσεων, συγκριτικά μεγάλο μέρος τους τείνει να γίνεται στη χώρα προέλευσής της ζήτησης. Γενικότερα ο συνεδριακός τουρισμός συγκαταλέγεται στο είδος αυτό του τουρισμού ποιότητας.

Η ζήτηση αυτή δεν επηρεάζεται από κλιματολογικούς παράγοντες στο βαθμό που αυτό συμβαίνει με το γενικό τουρισμό, για να χρειάζεται να μετακινείται σε περιοχές με παραθεριστικό κλίμα, ενώ και οι απαιτήσεις της από άποψη ποιότητας των προσφερομένων

υπηρεσιών είναι τέτοιες ώστε να μην προσελκύεται ιδιαίτερα από τις πολύ φθηνές τιμές, όπως συμβαίνει με μια τουλάχιστον κατηγορία του γενικού τουρισμού. Έτσι με σχετικά υψηλή την εγχώρια ζήτηση συνεδριακών εκδηλώσεων και σχετικά χαμηλή την εγχώρια αλλά και την ξένη ζήτηση γενικών τουριστικών υπηρεσιών σε χώρες, όπως και αυτές που αναφέρθηκαν, είναι φυσικό το μερίδιό τους στο συνεδριακό τουρισμό να είναι υψηλότερο απ' ό,τι το αντίστοιχο μερίδιο στο ελληνικό τουρισμό.

Ρόλος Γενικού και Συνεδριακού Τουρισμού κατά χώρα					
Χώρα	Κατάταξη		Μερίδιο % παγκόσμιου συνόλου		Λόγος μεριδίου (4) προς (5)
	Με βάση αριθμό συνεδρίων	Με βάση έσοδα από τον τουρισμό	Αριθμού συνεδρίων	Εσόδων από τουρισμό	
1	2	3	4	5	6
ΗΠΑ	1	1	7,8	17,5	0,45
Ηνωμένο Βασίλειο	2	5	6,2	4,4	1,41
Ισπανία	3	4	5,5	6,3	0,87
Γερμανία	4	7	5,5	3,1	1,77
Γαλλία	5	2	4,9	7,1	0,69
Ιταλία	6	3	4,5	6,9	0,65
Αυστραλία	7	15	4,1	1,7	2,41
Ολλανδία	8	17	4,0	1,6	2,50
Ιαπωνία	9	25	3,5	1,0	3,50
Φινλανδία	10	43	3,1	0,4	7,75
Σουηδία	11	29	3,0	0,8	3,75
Αυστρία	12	6	2,8	3,8	0,74
Καναδάς	13	13	2,8	1,8	1,56
Δανία	14	28	2,5	0,9	2,78
Βέλγιο	15	18	2,2	1,5	1,47
Ελβετία	16	9	2,1	2,2	0,95
Βραζιλία	17	36	2,0	0,6	3,33
Ελλάδα	18	22	2,0	1,1	1,55
Ουγγαρία	19	40	1,8	0,4	4,50
Πορτογαλία	20	23	1,8	1,1	1,64
Νορβηγία	21	34	1,7	0,6	3,33
Ισραήλ	22	31	1,6	0,7	2,29
Ν. Κορέα	23	24	1,6	1,1	1,45
Ν. Αφρική	24	42	1,6	0,4	3,45
Ταϊλάνδη	25	16	1,4	1,7	0,82

Πηγή: World Tourism Organization, Yearbook of Tourism Statistics, ICCA Statistics, 2003

Φαίνεται όμως να υπάρχει και μία άλλη ομάδα σχετικά μικρών χωρών, που περιλαμβάνει κύρια βορειοευρωπαϊκές χώρες αλλά και άλλες όπως το Ισραήλ και την

Ουγγαρία, όπου το σχετικά υψηλό μερίδιο στο συνεδριακό τουρισμό είναι μάλλον αποτέλεσμα διαφόρων παραγόντων, όπου η ευνοϊκή γεωγραφική θέση σε σχέση με τις μεγάλες πηγές της ζήτησης ή η επιτυχής προσπάθεια εξειδίκευσης στο είδος αυτό υπηρεσιών και ανάπτυξης της προσφοράς, ακριβώς επειδή φαίνεται ότι η ζήτηση εξαρτάται λιγότερο από τον κλιματολογικό παράγοντα και το χαμηλό κόστος σε απόλυτους όρους και περισσότερο από την ποιότητα των υπηρεσιών και τη γενικότερη εικόνα της χώρας προορισμού. Είναι σαφές ότι για τις χώρες αυτές η εσωτερική ζήτηση για συνεδριακές υπηρεσίες, η οποία λόγω του μεγέθους τους δεν μπορεί παρά να είναι περιορισμένη, δεν είναι δυνατόν να δικαιολογήσει τα σχετικά μεγέθη, όπως αυτά εμφανίζονται στους πίνακες που προαναφέρθηκαν. Στην κατηγορία των χωρών που έχουν επιτύχει κάποιο βαθμό εξειδίκευσης στο συνεδριακό τουρισμό φαίνεται να ανήκουν και ορισμένες μεγαλύτερες χώρες, όπως η Αυστραλία, η Βραζιλία και η νότια Αφρική ίσως και διότι, η καθεμία με τον τρόπο της, παρουσιάζουν ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον και προσφέρονται για το συνδυασμό γενικού και συνεδριακού τουρισμού.

Μερίδιο ευρωπαϊκής αγοράς συνεδριακού τουρισμού 1991-2000

Χώρα	Μέσος ετήσιος αριθμός εκδηλώσεων	Μερίδιο % με βάση τη στήλη (2)	Μερίδιο % του συνολικού τουρισμού*	Βαθμός εξειδίκευσης στο συνεδριακό τουρισμό**
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Ηνωμένο Βασίλειο	163	12,3	15,6	1,77
Γερμανία	154	11,7	6,00	3,13
Γαλλία	153	11,6	12,2	1,95
Ολλανδία	122	9,3	3,40	4,44
Ισπανία	122	9,3	19,9	1,44
Ιταλία	117	8,9	15,6	1,54
Αυστρία	82	6,3	10,00	1,59
Δανία	77	5,4	1,75	7,5
Φινλανδία	75	5,8	1,54	9,85
Σουηδία	75	5,8	1,74	7,44
Βέλγιο	67	5,2	2,60	3,62
Ελβετία	67	5,2	4,20	2,30
Νορβηγία	56	4,4	1,87	4,89
Ουγγαρία	54	4,2	2,30	3,46

Πορτογαλία	47	3,8	4,90	1,71
Ελλάδα	42	3,4	8,20	1,33
Τσεχία	29	2,4	2,90	1,74
Ιρλανδία	29	2,4	3,20	1,63

Πηγή: ICCA Statistics European Continent, 1991-2000, Statistics 2003, EURO STAT, Tourism in Europe

* Με βάση διανοκτερεύσεις αλλοδαπών σε ξενοδοχεία και άλλα καταλύματα

** Πηλίκο στήλης (4) προς τη στήλη (5)

Είναι χαρακτηριστικό ότι αρκετές από τις χώρες που προαναφέρθηκαν οι οποίες παρουσιάζουν υψηλές επιδόσεις στην προσέλκυση συνεδριακού τουρισμού, χαρακτηρίζονται από τα συγκριτικά υψηλότερα επίπεδα μέσης δαπάνης ανά ξένο επισκέπτη. Το 2001 η Σουηδία και η Δανία κατείχαν από την άποψη αυτή την πρώτη και δεύτερη θέση αντίστοιχα, η Αυστραλία την τετάρτη, η Φινλανδία την έκτη, ενώ και το Ισραήλ και η Βραζιλία κατείχαν υψηλές θέσεις. Το δεδομένο αυτό συνάδει με τη γενικότερη διαπίστωση που αναφέρεται και στα επόμενα, για τη σχετικά υψηλή δαπάνη ανά επισκέπτη στο συνεδριακό τουρισμό σε σύγκριση με τον γενικό τουρισμό.

Από το σύνολο των συνεδριακών εκδηλώσεων στην τριετία 2001-2003, σύμφωνα με τα στοιχεία της ICCA, το 45% πραγματοποιήθηκαν σε πρωτεύουσες οι άλλες μεγαλουπόλεις. Από τα στοιχεία του προηγούμενου πίνακα, που αφορούν τη σειρά κατάταξης πρωτευουσών και μεγαλουπόλεων από άποψη αριθμού συνεδριακών εκδηλώσεων, επιβεβαιώνεται η επιτυχία πολλών μικρών αναπτυγμένων χωρών της Βόρειας Ευρώπης στην προσέλκυση συνεδριακών εκδηλώσεων. Πόλεις όπως η Στοκχόλμη, το Ελσίνκι, η Κοπεγχάγη και το Άμστερνταμ φαίνεται - με βάση πάντοτε τα στοιχεία της ICCA - να συναγωνίζονται μεγάλες πρωτεύουσες όπως το Λονδίνο και το Παρίσι. Εάν υπήρχαν συνολικά στοιχεία η κίνηση στις τελευταίες αυτές μεγαλουπόλεις εμφανιζόταν σίγουρα μεγαλύτερη, χωρίς όμως αυτό να μειώνει τη σημασία των επιδόσεων των βορειοευρωπαϊκών πρωτευουσών των μικρότερων χωρών.

Μέσος ετήσιος αριθμός συνεδριακών εκδηλώσεων 2001-2003

Πόλη	Αριθ. Εκδηλώσεων	Σειρά κατάταξης	Πόλη	Αριθ. Εκδηλώσεων	Σειρά κατάταξης
Βιέννη	61,3	1	Όσλο	23,3	25
Μαδρίτη	56,7	2	Μπανγκόκ	22,7	26
Κοπεγχάγη	53,0	3	Βανκούβερ	22,0	27
Λιμπερνταμ	45,3	4	Τόκιο	22,0	28
Στοκχόλμη	45,7	5	Μανίλα	20,3	29
Βαρκελώνη	45,0	6	Αθήνα	20,0	30
Παρίσι	44,3	7	Δουβλίνο	19,7	31
Ελσίνκι	40,7	8	Κωνσταντινούπολη	19,3	32
Λονδίνο	40,7	9	Μόναχο	18,0	33
Σόδνεθ	39,3	10	Σαν Πάολο	17,3	34
Βουδαπέστη	38,3	11	Ουάσινγκτον	16,7	35
Εδιμβούργο	36,0	12	Νίκαια	16,3	36
Σεούλ	35,3	13	Γλασκώβη	15,7	37
Βερολίνο	32,7	14	Γκότεμποργκ	15,7	38
Πράγα	32,7	15	Πεκίνο	15,3	39
Λισσαβόνα	32,3	16	Φλωρεντία	15,3	40
Σγκαπούρη	31,0	17	Σαν Φρανσίσκο	14,7	41
Χονγκ-Κονγκ	29,3	18	Μπρίσμπεϊν	13,7	42
Ιερουσαλήμ	29,0	19	Χάγη	13,7	43
Βρυξέλες	28,7	20	Ντέρμπαν	12,7	44
Ρώμη	28,3	21	Μπέργκεν	10,3	45
Μελβούρνη	27,3	22	Βαρσοβία	10,0	46
Ρίο ντε Τζανέιρο	25,7	23	Εσπούου (Φινλανδία)	9,7	47
Ταϊπέχ	24,0	24	Λυών	9,0	48

1.7. Εποχικότητα συνεδριακού τουρισμού

Από τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει με σαφήνεια ότι:

- ο συνεδριακός τουρισμός παρουσιάζει γενικά μικρότερο βαθμό εποχικότητας από το γενικό τουρισμό.
- Στο βόρειο ημισφαίριο οι περίοδοι αιχμής του συνεδριακού τουρισμού τοποθετούνται πριν και μετά τους καλοκαιρινούς μήνες αιχμής (άνοιξη και φθινόπωρο).

Από στοιχεία για την εποχική κατανομή της συνεδριακής κίνησης τα τελευταία χρόνια σε μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες στην Ελλάδα, οι οποίες διαθέτουν αξιολογη συνεδριακή υποδομή, φιλοξενούν συνέδρια και δέχονται αξιολογούς αριθμούς συνεδριακών επισκεπτών, προκύπτει σαφώς ότι η ένταση της εποχικότητας του είδους αυτού του τουρισμού είναι πολύ μικρότερη σε σύγκριση με τον γενικό τουρισμό.

Όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί, στον οποίον παρουσιάζουν τα σχετικά στοιχεία, ενώ το τρίμηνο Ιουλίου - Σεπτεμβρίου τα τελευταία χρόνια συγκεντρώνει το ήμισυ και πλέον των ετήσιων αφίξεων τουριστών από την αλλοδαπή στην Ελλάδα το αντίστοιχο ποσοστό για τον συνεδριακό τουρισμό - εσωτερικό και εξωτερικό - διαμορφώθηκε σε 26% περίπου. Η κίνηση των συνεδριακών τουριστών στην Ελλάδα, φαίνεται να κορυφώνεται στο τρίμηνο Απριλίου - Ιουνίου, το οποίο καλύπτει το 43 % περίπου έναντι 30 % για το ελληνικό τουρισμό.

Αξίζει όμως να σημειωθεί ότι σε αρκετές περιπτώσεις η μονάδα που παρέσχε στοιχεία δήλωσε ότι ήταν κλειστή το πρώτο τρίμηνο, πράγμα που αναγκαστικά περιορίζει το μερίδιο του τριμήνου αυτού στο σύνολο. Σημειώνεται επίσης ότι τα στοιχεία του πίνακα που ακολουθεί δεν είναι κατ' ανάγκην αντιπροσωπευτικά του συνόλου. Ο πληθυσμός των μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων στην Ελλάδα είναι μικρός και μόνον πλήρη απογραφικά στοιχεία θα εξασφάλιζαν αντιπροσωπευτικότητα. Αυτό δεν κατέστη δυνατό αφού η ανταπόκριση όπως συνήθως συμβαίνει σε τέτοιες περιπτώσεις ήταν μερική.

Εποχική κατανομή συνεδριακών διανυκτερεύσεων σε μεγάλες ξενοδοχειακές ελληνικές μονάδες, 2000-2002				
	Ιανουάριος- Μάρτιος	Απρίλιος- Ιούνιος	Ιούλιος- Σεπτέμβριος	Οκτώβριος- Δεκέμβριος
Ποσοστό % συνόλου τουριστικών αφίξεων αλλοδαπών	5,9	31,4	52,4	13,3
Ποσοστό % συνόλου συνεδριακών αφίξεων σε μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες	9,5	44,3	26,9	22,8
Ποσοστό % συνόλου συνεδριακών διανυκτερεύσεων σε μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες	6,2	44,9	36,1	16,7

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος

Σύμφωνα με στοιχεία της Coopers and Lybrand για τη Μεγάλη Βρετανία, ο βαθμός εποχικότητας της συνεδριακής κίνησης στη χώρα 2000-2002- ήταν πολύ περιορισμένες. Η χαμηλότερη συμμετοχή, το καλοκαιρινό τρίμηνο υπερέβαινε το 20% του ετήσιου συνόλου, ενώ η συμμετοχή του φθινοπωρινού τριμήνου (τριμήνου αιχμής) υπολείπεται του 30% και στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου ο βαθμός εποχικότητας του γενικού τουρισμού ήταν πολύ σημαντικά υψηλότερος και εποχικά συμπληρωματικά και όχι αγωνιστικός, προς το συνεδριακό τουρισμό.

Γενικότερα μεγαλύτερες φαίνεται να είναι και οι δυνατότητες επηρεασμού της κατανομής της συνεδριακής κίνησης στη διάρκεια του έτους. Η ζήτηση αυτή δεν συνδέεται τόσο στενά με τις διακοπές όσο ο γενικός τουρισμός, ούτε και επηρεάζεται στον ίδιο βαθμό από τις κλιματολογικές συνθήκες. Έτσι είναι ευκολότερο να τοποθετείται χρονικά εκτός αιχμής, με τρόπο που να εξυπηρετεί αμοιβαία και ταυτόχρονα την πλευρά της προσφοράς, με ανετότερη χρονική κατανομή των

εκδηλώσεων αλλά και της ζήτησης, με χαμηλότερες τιμές και καλύτερη εξυπηρέτηση.

1.8. Μέση δαπάνη ανά συνεδριακό επισκέπτη σε σύγκριση με τη μέση γενική δαπάνη ανά τουρίστα

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της δειγματοληπτικής έρευνας μεταξύ συνέδρων στο Σίδνεϊ της Αυστραλίας το 2001, η μέση δαπάνη ανά αλλοδαπό συνεδριακό επισκέπτη διαμορφώθηκε σε 5500 δολάρια έναντι 2250 για το σύνολο των αλλοδαπών επισκεπτών. Η μέση όμως ημερήσια δαπάνη στην περίπτωση των αλλοδαπών συνεδριακών επισκεπτών ανήλθε σε 800 δολάρια έναντι μόνον 90 περίπου για το σύνολο των αλλοδαπών επισκεπτών. Παρά την πολύ μεγάλη διαφορά στην μέση ημερήσια δαπάνη, η διαφορά στην συνολική δαπάνη ανά επισκέπτη ήταν μικρότερη, διότι η μέση διάρκεια παραμονής των συνεδριακών επισκεπτών στη χώρα αυτή – όπως άλλωστε και σε αρκετές άλλες περιπτώσεις, σύμφωνα με όσα αναφέρονται πιο κάτω - ήταν αρκετά μικρότερη από τη μέση διάρκεια παραμονής των αλλοδαπών τουριστών γενικά. Η μέση διάρκεια παραμονής των αλλοδαπών τουριστών στην Αυστραλία προσεγγίζει το μήνα έναντι 10 ημερών περίπου για τους συνεδριακούς επισκέπτες.

Από τα δεδομένα για τη συμμετοχή του συνεδριακού τουρισμού στις αφίξεις αλλοδαπών και στη συνολική τουριστική δαπάνη από αλλοδαπούς στο Ηνωμένο Βασίλειο προκύπτει επίσης σχέση παραπλήσια με αυτήν που προαναφέρθηκε για το Σίδνεϊ στην Αυστραλία.

Η τάση της μέσης δαπάνης ανά συνεδριακό επισκέπτη και ανά συνεδριακή διανυκτέρευση προκύπτει επίσης έμμεσα αλλά σαφώς και από το συσχετισμό της εξειδίκευσης στον συνεδριακό τουρισμό με το επίπεδο της τουριστικής δαπάνης ανά επισκέπτη. Άλλωστε θα ήταν αδύνατο χώρες που είναι πολύ υψηλά τα κατά κεφαλήν εισοδήματα, και ως εκ τούτου και οι υψηλές τιμές υπηρεσιών, να εξειδικευθούν στον συνεδριακό τουρισμό όμως σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, χωρίς η μέση δαπάνη ανά συνεδριακό επισκέπτη να είναι πολύ μεγαλύτερη από την αντίστοιχη μέση δαπάνη ανά τουρίστα σε παγκόσμιο επίπεδο. Επισκέπτες με μέτρια ή χαμηλά επίπεδα δαπάνης θα ήταν αδύνατο να αντεπεξέλθουν στο επίπεδο των τιμών στις πλούσιες χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης. Γενικότερα συναντά κανείς πολλές γενικές αναφορές του στη βιβλιογραφία, που τονίζουν πως βασικό χαρακτηριστικό

του συνεδριακού τουρισμού την υψηλή κατά κεφαλή ή κατά διανυκτέρευση δαπάνη, σε σύγκριση με τα αντίστοιχα μέτρα για τον τουρισμό ως σύνολο σε κάθε περίπτωση.

Όπως αναφέρθηκε, το σχετικά υψηλό επίπεδο της δαπάνης ανά συνεδριακό επισκέπτη δεν είναι μόνο απόρροια του σχετικά υψηλού εισοδηματικού επιπέδου των συνέδρων αλλά και του γεγονότος ότι μέρος ή και το σύνολο του κόστους καλύπτεται από τους φορείς που οργανώνουν τα συνέδρια και αναλαμβάνουν τη σχετική πρωτοβουλία. Έτσι στη δαπάνη των φορέων έρχεται να προστεθεί και η ατομική δαπάνη των συνέδρων, η οποία τείνει να είναι υψηλή, λόγω και του εισοδηματικού τους επιπέδου.

1.9. Μέση διάρκεια των συνεδριακών εκδηλώσεων και μέση διάρκεια παραμονής των συνεδριακών τουριστών

Σε γενικές γραμμές μπορεί να λεχθεί ότι η μέση διάρκεια παραμονής του συνεδριακού επισκέπτη στην Ευρώπη τείνει να είναι αρκετά βραχύτερη από εκείνη του μέσου αλλοδαπού γενικού τουρίστα στην ίδια περιοχή.

Σύμφωνα με στοιχεία της ICCA στην περίοδο 1999-2001. Η μέση διάρκεια των συνεδριακών εκδηλώσεων παγκόσμια παρέμεινε ουσιαστικά στάσιμη γύρω στις 4-5 ημέρες. Η ελαφρά τάση μείωσης που παρατηρείται δεν είναι στατιστικά σημαντική. Παρατηρείται δε ότι σε αρκετές περιπτώσεις τα συνέδρια καθαυτά - σε

αντιδιαστολή με τη διάρκεια παραμονής των συνέδρων, η οποία, όπως προαναφέρθηκε, μπορεί να είναι μεγαλύτερη - διαρκούν δυο ή και μόνο μία ημέρα. Σε σχέση με τα μεγέθη αυτά στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες η μέση διάρκεια παραμονής των αλλοδαπών τουριστών κυμάνθηκε τα τελευταία χρόνια μεταξύ 7,5 και 10 ημερών.

Η έκταση της διαφοροποίησης της μέσης διάρκειας παραμονής των συνεδριακών επισκεπτών από περιοχή σε περιοχή φαίνεται να είναι σημαντική αλλά περιορισμένη. Μικρότερη φαίνεται να είναι η μέση διάρκεια στις ΗΠΑ (3,4 ημέρες) ενώ ελαφρά υψηλότερη του μέσου όρου ήταν η μέση διάρκεια στην Λατινική Αμερική.

Φαίνεται ότι η διάρκεια των συνεδρίων συναρτάται ως ένα σημείο και με την απόσταση μεταξύ των τρόπων προέλευσης των συνέδρων και του τρόπου διεξαγωγής του συνεδρίου. Όταν πρόκειται για μεγάλες αποστάσεις η διάρκεια τείνει να είναι μεγαλύτερη. Λόγω του υψηλού μεταφορικού κόστους, το οριακό κόστος από την παράταση της παραμονής εμφανίζεται συγκριτικά χαμηλό, πράγμα που ενθαρρύνει την μεγαλύτερη διάρκεια.

1.10. Κατανομή των συνεδριακών εκδηλώσεων από την άποψη του αριθμού των συμμετεχόντων

Από την άποψη του αριθμού των συμμετεχόντων, από στοιχεία της ICCA προκύπτει η εικόνα που δίνεται στον παρακάτω πίνακα. Οι εκδηλώσεις τείνουν να είναι πολυάριθμες στις ΗΠΑ. Ακολουθεί η Ευρώπη με μέσο μέγεθος 791 άτομα το ίδιο έτος, με τελευταία την περιοχή του Ειρηνικού με 534 άτομα. Σε ορισμένες όμως χώρες το μέσο μέγεθος υπερβαίνει σε σημαντικό βαθμό τους μέσους όρους που προαναφέρθηκαν.

Κατανομή % συνεδριακών εκδηλώσεων στην Ευρώπη κατά αριθμό συμμετεχόντων 1998-2005				
Αριθμός συμμετεχόντων	Αριθμός εκδηλώσεων			
	1998-99	2000-01	2002-03	2004-05
100-249	42	44	41	47
250-499	41	39	42	44
500-999	32	27	30	39
1000-1999	24	18	23	21
2000+	12	7	9	14

Πηγή: Ιστοσελίδες ICCA, Statistics: European Continent

1.11. Κατανομή της ζήτησης κατά είδος εγκατάστασης

Από την άποψη της υποδομής που χρησιμοποιείται πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των καθαυτό συνεδριακών λειτουργιών και της διαμονής.

Σύμφωνα με στοιχεία της ICCA, πρώτα στην προτίμηση των ενδιαφερομένων, ιδιαίτερα για τις πολυάριθμες διεθνείς συναντήσεις στην Ευρώπη, είναι τα συνεδριακά κέντρα, που προσφέρουν συγκεντρωμένες όλες τις βασικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης, ως ένα βαθμό και της παραμονής. Δευτέρα σε

προτίμηση έρχονται τα συνεδριακά κέντρα, που δεν περιλαμβάνουν και εγκαταστάσεις παραμονής, ιδίως όταν είναι ευνοϊκά τοποθετημένα σε σχέση με μεγάλα ξενοδοχεία και τους συγκοινωνιακούς κόμβους και αρτηρίες. Οι δυο αυτές κατηγορίες συγκέντρωσαν το 2005 το 65% περίπου των συνεδριακών επισκεπτών. Τα πανεπιστήμια κάλυψαν το 2005 το 21% περίπου της συνολικής ζήτησης ενώ τα ξενοδοχεία γύρω στο 22%. Από την άποψη της παραμονής βέβαια το μερίδιο των ξενοδοχείων ήταν πολύ μεγαλύτερο από τον τελευταίο αυτό αριθμό, αφού συχνά μέρος ή και το σύνολο των συνέδρων να μην δεν συνέρχονται σε συνεδριακά κέντρα, πανεπιστήμια ή και σε άλλους χώρους αλλά στεγάζονται σε ξενοδοχεία.

Σύμφωνα με στοιχεία που καλύπτουν το σύνολο των συνεδριακών εκδηλώσεων - και όχι μόνο τις μεγάλες διεθνείς εκδηλώσεις - για το Ηνωμένο Βασίλειο το 2004 η μερίδα του λέοντος από τη συνεδριακή κίνηση συγκεντρώθηκε σε ξενοδοχεία. Τα ξενοδοχεία πολυτελείας συγκεντρώσεων το 49%, τα λουπά ξενοδοχεία το 36% ενώ τα συνεδριακά κέντρα μόνο το 6%.

1.12. Δημιουργία δευτερογενούς γενικής τουριστικής ζήτησης

Όπως προαναφέρθηκε, η συμμετοχή σε συνέδριο τείνει να δημιουργήσει πρόσθετη ζήτηση γενικών τουριστικών υπηρεσιών στη χώρα προορισμού, κάτι που επιβεβαιώνεται και από δειγματοληπτικές έρευνες. Αυτό μπορεί να συμβεί με τρεις τρόπους:

- Με την επιμήκυνση της διαμονής του συνέδρου, με ενωρίτερη άφιξη ή παράταση της αναχώρησης, έτσι ώστε να επωφεληθεί της ευκαιρίας για τουρισμό,
- Με την ταυτόχρονη επίσκεψη στη χώρα διεξαγωγής του συνεδρίου από συνοδούς του συνέδρου (συζύγου, τέκνων κ.λπ.), για σκοπούς γενικού τουρισμού, με την ευκαιρία.
- Με την εκκόλαψη σχεδίων μεταγενέστερης τουριστικής επίσκεψης στη χώρα διεξαγωγής από συνέδρους που αποκόμισαν καλές εντυπώσεις ή άτομα του στενού τους περιβάλλοντος, που και στη μια και στην άλλη περίπτωση δεν είχαν την ευκαιρία να το πράξουν κατά τη διεξαγωγή του συνεδρίου.

Σύμφωνα με πρόσφατη δειγματολογική έρευνα στο Σίδνεϊ της Αυστραλίας, από το σύνολο των διανυκτερεύσεων των συνεδριακών επισκεπτών το 30% περίπου αναφερόταν σε επιμήκυνση της παραμονής πέρα από τη διάρκεια του συνεδρίου, με ενωρίτερη άφιξη κι αργότερη αναχώρηση. Ειδικότερα από τις κατά μέσο όρο 10,3 διανυκτερεύσεις ανά συνέδριο, οι τρεις αφορούσαν προ ή μετασυνεδριακό τουρισμό ενώ το ήμισυ περίπου των συνεδρίων επωφεληθήκε της ευκαιρίας για επιμήκυνση της παραμονής του κατά μια ή περισσότερες ημέρες. Εξάλλου το 42% των συνεδρίων είχαν ένα ή και περισσότερα άτομα ως συνοδούς, τα οποία βέβαια δεν μετείχαν στο συνέδριο αλλά έκαναν γενικό τουρισμό. Αν συνυπολογίσει κανείς την επιμήκυνση της παραμονής των συνεδρίων και την προσέλκυση συνοδών που πραγματοποιούν γενικό τουρισμό, σύμφωνα με τα δεδομένα αυτά, προκύπτει ότι για κάθε διανυκτέρευση συνεδρίου στη διάρκεια του συνεδρίου του δημιουργείται κατά μέσο όρο άλλη 1-1,3 διανυκτερεύσεις.

Στην ίδια έρευνα αναφέρεται, επίσης ότι ενώ σε σχετικό ερώτημα προς τους συνέδρους κατά την άφιξη, μόνο το 36% από αυτούς δήλωσαν ότι σκόπευαν να επισκεφθούν την Αυστραλία για τουριστικούς σκοπούς, σε ανάλογο ερώτημα κατά την αναχώρηση το σχετικό ποσοστό αύξησης αυξήθηκε σε 76%.

Είναι φανερό ότι και αν ακόμη η έκταση της δευτερογενούς ζήτηση για υπηρεσίες γενικού τουρισμού που δημιουργείται ως αποτέλεσμα της συνεδριακής δραστηριότητας είναι πολύ μικρότερη από ότι στην περίπτωση που προαναφέρθηκε, θα πρόκειται πάντως για ουσιώδη μεγέθη που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση της σημασίας του συνεδριακού τουρισμού.

1.13. Γεωγραφικό πεδίο αναφοράς και περιοδικότητα των συνεδριακών εκδηλώσεων

Στην κορυφή της πυραμίδας από την άποψη του γεωγραφικού πεδίου αναφοράς βρίσκονται οι διεθνείς οργανώσεις ή και μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις. Στις περιπτώσεις αυτές η περιοδικότητα είναι πολύ συνηθισμένη και διαχρονικά ακολουθείται ένα δρομολόγιο, σύμφωνα με το οποίο επιλέγεται κάθε φορά και μια άλλη χώρα ή πόλη ως τόπος διεξαγωγής, από ένα κατάλογο χωρών και πόλεων που θεωρείται ότι έχουν τις προϋποθέσεις υποδοχής.

Αυτό γίνεται τόσο για λόγους ενίσχυσης του στοιχείου της αναψυχής, όσο και ως ευγενική και φιλική χειρονομία προς την τοπική ή εθνική οργάνωση που είναι

μέλος της διεθνούς οργάνωσης ή προς τον κλάδο της πολυεθνικής που δραστηριοποιείται στη χώρα υποδοχής. Αντιλαμβάνεται κανείς τη σημασία που έχει για μια μεγαλούπολη και για μια χώρα να συμπεριλαμβάνεται στον κατάλογο αυτό.

Ένα βήμα πιο κάτω από τις εκδηλώσεις με παγκόσμια δρομολόγιο βρίσκονται οι εκδηλώσεις με περιοδικότητα και πανηπειρωτικά δρομολόγια κάτι αρκετά συνηθισμένο για την Ευρώπη. Αν και πολλές από τις εκδηλώσεις αυτές που ενδιαφέρουν ειδικότερα και τη χώρα μας είναι πολυπληθείς κατά μέσο όρο το πλήθος των συνέδρων τείνει να είναι μικρότερο σε σύγκριση με τις διεθνείς.

Εκτός όμως από τα δύο είδη εκδηλώσεων, που προαναφέρθηκαν είναι πολύ συχνό το φαινόμενο συνέδρια που περιλαμβάνουν συνέδρους μόνο από μία χώρα ή περιοχή με ή δίχως περιοδικότητα, να διεξάγονται σε άλλη χώρα ή περιοχή έτσι ώστε να συνδυάζεται η συνεδριακή δραστηριότητα με την αναψυχή. Στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει δρομολόγιο, με την έννοια ότι η δεδομένη χώρα έχει τη σειρά της. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με μοναδικό κριτήριο την εκτίμηση των οργανωτών ως προς τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει ο κάθε προορισμός.

Στις πλουσιότερες και μεγαλύτερες χώρες ο αριθμός των εκδηλώσεων με εθνικό ή και τοπικό χαρακτήρα που διεξάγεται σε αυτές είναι πολύ μεγαλύτερος από τον αριθμό των πανηπειρωτικών ή των διεθνών εκδηλώσεων που μπορεί να αναμένεται να διεξαχθούν σε αυτές σε δεδομένη περίοδο, αφού η εγχώρια ζήτηση είναι συγκριτικά μεγάλη. Σε μικρότερες όμως χώρες με μέτριο επίπεδο ανάπτυξης όπου η εγχώρια ζήτηση είναι σχετικά περιορισμένη, η συνεδριακή δραστηριότητα είναι σε μεγαλύτερο βαθμό συνάρτηση της ανταγωνιστικότητάς τους και των ικανοτήτων τους να προσελκύσουν εκδηλώσεις από την αλλοδαπή είτε κατορθώνοντας να περιλαμβάνονται στα δρομολόγια.

Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι εκτός από τις εκδηλώσεις που παρουσιάζουν περιοδικότητα, και είναι κατά κάποιον τρόπο καθιερωμένες, ή άλλες που οργανώνονται ανάλογα με τις ανάγκες και τις περιστάσεις υπάρχει και μια αξιολογη εν δυνάμει ζήτηση για συνεδριακές υπηρεσίες. Η έκταση της ζήτησης αυτής εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό και από τις ικανότητες εκμείευσης από την πλευρά της προσφοράς. Η συνεδριακή εκδήλωση δεν είναι πάντα αποτέλεσμα ειλημμένων αποφάσεων εκ μέρους των οργανωτών, με μόνη εκκρεμότητα το που θα διεξαχθεί. Μπορεί να επακολουθήσει ως αποτέλεσμα ελκυστικών πακέτων από την πλευρά της προσφοράς, που κινούν το ενδιαφέρον ακόμη και σε φορείς που ενδεχομένως δεν είχαν προγραμματίσει σχετική δραστηριότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΔΙΕΘΝΩΣ

Δεδομένα, Εξελίξεις και Εκτιμήσεις

2.1 Γενικά

Είναι γενικά αποδεκτό ότι η ανάπτυξη είναι προϊόν πολύπλευρης προσπάθειας, που δεν περιορίζεται μόνο στον ιδιωτικό τομέα και στις επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, αλλά προϋποθέτει και την κατάλληλη στήριξη από τις διάφορες βαθμίδες του δημόσιου τομέα και από τους διάφορους φορείς του με διάφορους τρόπους, που μπορεί να καταταγούν σε δύο γενικές κατηγορίες.

Η πρώτη, που αφορά την οικονομία στο σύνολό της και δεν εστιάζεται ειδικότερα σε συγκεκριμένο κλάδο δραστηριότητας, αναφέρεται στη δημιουργία της κατάλληλης οικονομικής και κοινωνικής υποδομής σε φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο και στην εξασφάλιση αποτελεσματικών και αξιόπιστων δημόσιων υπηρεσιών. Η δεύτερη περιλαμβάνει ειδικότερα μέτρα σχεδιασμένα με κριτήριο τις κατά περίπτωση ειδικότερες αναπτυξιακές ανάγκες του συγκεκριμένου κλάδου ή υπό κλάδου οικονομικής δραστηριότητας ή και περιοχής. Κατά τις σύγχρονες τάσεις ως προς το ρόλο του κράτους στην ανάπτυξη, αποδίδεται μεγαλύτερη σημασία στην πρώτη κατηγορία παρεμβάσεων ενώ εκφράζονται επιφυλάξεις για την αποτελεσματικότητα ειδικότερων μέτρων, ιδιαίτερα όταν οι ελλείψεις στο επίπεδο της γενικής υποδομής και των βασικών δημόσιων υπηρεσιών δημιουργούν σοβαρά προσκόμματα στην ανάπτυξη. Στην πράξη όμως τα κράτη εξακολουθούν να παρεμβαίνουν με μέτρα ειδικής πολιτικής αλλά και σε μικρότερο βαθμό απ' ό,τι παλαιότερα και κατά προτίμηση με έμμεσες μεθόδους.

2.2 Ο ρόλος της γενικής οικονομικής και κοινωνικής υποδομής και του επιπέδου ανάπτυξης γενικότερα, στην ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού

Στην περίπτωση του γενικού τουρισμού, και ιδίως του μαζικού τουρισμού με σχετικά μικρή δαπάνη ανά διανυκτέρευση, οι απαιτήσεις από άποψη γενικής οικονομικής και κοινωνικής υποδομής δεν είναι τόσο υψηλές, ιδιαίτερα όπου η ελκυστικότητα μιας περιοχής από καθαρά φυσική άποψη είναι υψηλή και οι τιμές σχετικά χαμηλές. Όπου η υποδομή αρκεί για την ικανοποίηση των βασικών αναγκών μιας τουριστικής περιοχής και των κόμβων που την εξυπηρετούν, ο μαζικός τουρισμός μπορεί να αναπτυχθεί σε αρκετά μεγάλο βαθμό, έστω και αν οι γενικότερες ελλείψεις της χώρας προορισμού είναι κάπως αρκετές. Αυτό φαίνεται και από τους σχετικά μεγάλους αριθμούς που συγκεντρώνουν συγκριτικά λιγότερο

ανεπτυγμένες χώρες ή περιοχές με το κατάλληλο φυσικό περιβάλλον (παραδείγματος χάρη η Τουρκία, το Μαρόκο, η Τυνησία και άλλες) . Αν όμως κρίνει κανείς από την γεωγραφική κατανομή του συνεδριακού τουρισμού, το είδος αυτό τουρισμού φαίνεται να είναι συγκριτικά περισσότερο απαιτητικό από άποψη γενικής υποδομής και της λειτουργίας των θεσμών.

Γενικότερα φαίνεται ότι για την προσέλκυση συνεδριακού τουρισμού ενώ η συνολικότερη εικόνα και ο βαθμός πληρότητας της υποδομής μιας χώρας παίζει πολύ μεγαλύτερο ρόλο από ότι για το γενικό τουρισμό. Αυτό φαίνεται να είναι απόρροια του γεγονότος ότι σε αντιδιαστολή με

το γενικό τουρισμό, οι ανάγκες του οποίου είναι απλούστερες και ικανοποιούνται σε σημαντικό βαθμό από το φυσικό περιβάλλον καθ' εαυτό, οι ανάγκες του συνεδριακού τουρισμού είναι μεγαλύτερες και πολυπλοκότερες και η ικανοποίησή τους εξαρτάται σχεδόν εξ ολοκλήρου από τη γενική και την ειδική υποδομή και το ανθρώπινο δυναμικό. Έτσι η ύπαρξη και η ικανοποιητική λειτουργία τόσο της γενικής υποδομής όσο και της ειδικής υποδομής και του κατάλληλα εκπαιδευμένου προσωπικού - που συναρτώνται και με το γενικότερο επίπεδο ανάπτυξης μιας χώρας ή μιας περιοχής - διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην προσέλκυση συνεδριακού τουρισμού.

2.3 Ειδικότερες πολιτικές και μέτρα για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού

Πέρα από την ικανοποιητική στάθμη της γενικότερης υποδομής, που απαιτείται για τη στήριξη του συνεδριακού τουρισμού, η συμβολή του δημοσίου παίρνει και άλλες ειδικότερες μορφές, οι κυριότερες από τις οποίες είναι οι εξής :

- Δημιουργία συνεδριακών κέντρων.
- Δημιουργία μη κερδοσκοπικών οργανισμών, συχνά με τη συνεργασία και του ιδιωτικού τομέα, με σκοπό την πληροφόρηση των ενδιαφερομένων και την προβολή μιας πόλης, χώρας ή περιοχής ως τόπου προορισμού για συνεδριακές εκδηλώσεις.

- Δημιουργία συστημάτων πιστοποιημένης εξειδικευμένης κατάρτισης για στελέχη οργάνωσης και διεξαγωγής συνεδριακών εκδηλώσεων, είτε από μη κερδοσκοπικές οργανώσεις με ή και δίχως την αρωγή του δημοσίου είτε και από το δημόσιο.
- Επιδότηση με διάφορες μορφές για την κάλυψη μέρους του κόστους διεθνών συνεδριακών εκδηλώσεων, έτσι ώστε να αυξάνεται η ελκυστικότητα της χώρας σε σύγκριση με άλλες ανταγωνίστριες χώρες.
- Επιχορήγηση ή επιδότηση επενδύσεων στον τουριστικό τομέα και ειδικότερα σε συνεδριακές εγκαταστάσεις.
- Προβολή και διαφήμιση.

2.3.Α. Πολιτική

Η γενικότερη αναπτυξιακή πολιτική και ειδικότερα η δημιουργία και η συντήρηση ικανοποιητικής στάθμης οικονομικής και κοινωνικής υποδομής και η αποτελεσματικότερη λειτουργία των κρατικών υπηρεσιών συμβάλουν αποφασιστικά στην ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού με τη βελτίωση της γενικότερης εικόνας της χώρας.

Το κράτος όμως οφείλει, κατά τα πρότυπα πολλών άλλων χωρών, να συμβάλει και με ειδικότερα μέτρα, σε όλους τους τομείς που προαναφέρθηκαν. Στο βαθμό που στο παρελθόν δικαιολογούντο επιφυλάξεις για τη σκοπιμότητα της δημιουργίας μεγάλου σύγχρονου συνεδριακού κέντρου στην Αττική, ύστερα από όσα έγιναν μετά την διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 και με δεδομένο ότι ένα από τα πιο σημαντικά γεγονότα άφησε μία καλή γεύση στα χείλη όλων.

Είναι ανάγκη το μεγάλο συνεδριακό κέντρο της Αττικής και της χώρας μας να σχεδιαστεί, να κατασκευαστεί και να λειτουργήσει με προδιαγραφές που να πείθουν την πλευρά της ζήτησης ότι είναι ανταγωνιστικό με εγκαταστάσεις του είδους σε άλλες χώρες. Λύσεις συμβιβασμού για τον περιορισμό του κόστους ή για άλλους λόγους αποτελούν τη χειρότερη επιλογή, αφού θα δεσμεύσουν πόρους χωρίς να ικανοποιούν την αντίστοιχη ανάγκη.

Με την εμπειρία από την Αττική θα πρέπει, στη συνέχεια, να εξεταστεί και η προοπτική δημιουργίας και δεύτερου κέντρου στη Θεσσαλονίκη. Είναι επίσης ανάγκη να γίνει κατανοητό ότι η πρωτεύουσα δεν μπορεί να αποκλείεται αφού οικονομικές λειτουργίες που μπορεί να είναι απαραίτητες για την οικονομικά

επιτυχέστερη αξιοποίηση ενός νέου συνεδριακού κέντρου, με το επιχείρημα ότι αυτές πρέπει, για λόγους παράδοσης και πολιτικών σκοπιμοτήτων, να μονοπωλούνται από τη Θεσσαλονίκη. Ο προφανής κίνδυνος, προκειμένου περί αναγκών που δεν μπορεί να εξυπηρετηθούν από τη Θεσσαλονίκη ή ευκαιριών που δεν μπορούν να αξιοποιηθούν εκεί, είναι η παρεμπόδιση της γενικότερης ανάπτυξης του κλάδου στη χώρα, που πρέπει να αποτελεί και το τελικό ζητούμενο. Συνολικά ένα όλο και περισσότερο ανταγωνιστικό διεθνές περιβάλλον, η παλαιά τακτική αποβαίνει τελικά σε όφελος των ανταγωνιστριών χωρών και αν ωφελεί τη Θεσσαλονίκη, την ωφελεί πολύ λιγότερο από ότι βλάπτει τη χώρα, στο σύνολό της.

Κατά τα πρότυπα άλλων χωρών είναι ανάγκη σε πρώτη φάση για την Αττική και στη συνέχεια και για ορισμένες άλλες από τις μεγάλες τουριστικές περιοχές της χώρας να δημιουργηθούν Γραφεία Συνεδρίων και Φιλοξενίας, η έλλειψη των οποίων αναφέρεται και από τους ξένους οργανωτές συνεδρίων ως αδύνατο σημείο της ελληνικής συνεδριακής υποδομής.

Στο σύστημα των ενισχύσεων για τις επενδύσεις, οι επενδύσεις σε συνεδριακή υποδομή εξακολουθούν να έχουν τη θέση τους. Επειδή όμως σε συνολικό επίπεδο η προσφορά υπερβαίνει τη ζήτηση, προς αποφυγή σπατάλης πόρων η προσοχή πρέπει να εστιαστεί στις μορφές εκείνες υποδομής η προσφορά των οποίων είναι συγκριτικά περιορισμένη όπως παραδείγματος χάριν σε μονάδες μεγαλύτερου μεγέθους και υψηλότερης στάθμης. Λαμβάνοντας υπ' όψη τη σύνθεση της προσφοράς κατά μέγεθος και την κατανομή της

στο χώρο είναι σκόπιμο να γίνουν διαφοροποιήσεις. Ειδικότερα πρέπει να εξεταστεί σοβαρά ανά είναι σκόπιμο να ενθαρρύνεται με υψηλά ποσοστά επιχορήγησης η δημιουργία συνεδριακών εγκαταστάσεων μεσαίου

μεγέθους ή μέτριας ποιότητας ιδιαίτερα σε περιοχές όπου η προσφορά είναι ήδη άνετη.

2.3.1 Συνεδριακά Κέντρα

2.3.1.1 Έννοια και χαρακτηριστικά

Ο όρος συνεδριακό κέντρο χρησιμοποιείται για να καλύψει ένα πολύ ευρύ φάσμα χωρών και εγκαταστάσεων, από μία μεγάλη αίθουσα συνεδριάσεων, που μπορεί να συνοδεύεται και από άλλες μικρότερες καθώς και ορισμένους άλλους βοηθητικούς χώρους, με συνολικό κόστος κατασκευής σχετικά περιορισμένο έως και τα σύγχρονα μεγάλα συνεδριακά κέντρα, που έχουν δημιουργηθεί σε αρκετές μεγάλες πόλεις και τα οποία αποτελούν μεγάλα ή και πολύ μεγάλα συγκροτήματα, με τα εξής κυρίως χαρακτηριστικά :

- Στεγασμένους χώρους, οι οποίοι σε μερικές περιπτώσεις φτάνουν τις εκατοντάδες χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα (παραδείγματος χάρι Σεούλ 280 χιλ. τετρ. μέτρα) στους οποίους σε αρκετές περιπτώσεις συμπεριλαμβάνεται και ξενοδοχειακό τμήμα, ικανό να εξυπηρετήσει τις ανάγκες πολύ σημαντικού μέρους της χωρητικότητάς τους σε συνέδρους.
- Την παροχή του πλήρους φάσματος των υπηρεσιών που συνδέονται με τις συνεδριακές εκδηλώσεις.
- Κόστος κατασκευής όταν πρόκειται για νέα κτίσματα - σε αντιδιαστολή με τη μετατροπή της χρήσης προϋφιστάμενων κτισμάτων - που μπορεί να φτάνει σε δισεκατομμύρια ευρώ χωρίς να συμπεριλαμβάνεται η αξία της γης (χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του Διεθνούς Συνεδριακού Κέντρου του Birmingham στην Αγγλία, η κατασκευή του οποίου κόστισε περισσότερο από δέκα δισεκατομμύρια δραχμές σε τιμές της δεκαετίας του 1980, με συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης).
- Ευνοϊκή χωροθέτηση , σε σχέση με τους βασικούς άξονες και κόμβους συγκοινωνιών, για να διευκολύνεται η πρόσβαση αλλά και σε σχέση με τις συμπληρωματικές υπηρεσίες που μπορεί να επιθυμούν ή να χρειάζονται οι σύνεδροι .

Η ελαστικότητα στη χρήση του όρου - ο οποίος πολλές φορές χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσει και σχετικά μικρές κατασκευές, που απαρτίζονται κατά κύριο λόγο αν όχι αποκλειστικά από αίθουσες συνεδρίασης και μόνο - είναι εν μέρει

αποτέλεσμα και των μεγάλων διαφορών στις ιδιαίτερες συνθήκες και ανάγκες κάθε περιοχής σε συνδυασμό και με την υποδομή που ήδη υπάρχει. Δεν είναι καθόλου αυτονόητο ότι οι ακριβότερες λύσεις είναι και οι αναπτυξιακά σκοπιμότερες. Μερικές φορές όμως η ελαστικότητα αυτή συνδέεται και με διαφορετικές εκτιμήσεις μεταξύ των φορέων που καλούνται να καλύψουν το κόστος και εκείνων που επιζητούν τη δημιουργία συνεδριακού κέντρου. Η δημιουργία συνεδριακών κέντρων αποτελεί σε ορισμένες περιπτώσεις αίτημα μιας περιοχής ή περιφέρειας, επειδή πιστεύετε ότι αυτό μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της. Καθώς όμως συχνά η πηγή του αιτήματος δεν έχει την δυνατότητα κάλυψης του σχετικού κόστους, οι φορείς που καλούνται να συμβάλουν, μπορεί να προκρίνουν λύσεις, οι οποίες τιτλοφορούνται μεν κατάλληλα, προσφέροντας έτσι κάποια πρόσκαιρη ικανοποίηση, οι οποίες όμως ταυτόχρονα περιορίζουν το κόστος. Πολύ συχνά όμως οι λύσεις αυτού του είδους οδηγούν σε σπατάλη πόρων, αφού οι εγκαταστάσεις που δημιουργούνται δεν πληρούν τις προδιαγραφές που απαιτούνται για ανταγωνιστική λειτουργία.

2.3.1.2. Το συνεδριακό κέντρο ως εργαλείο αναπτυξιακής πολιτικής.

Σε γενικές γραμμές και με αυστηρά ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια η λειτουργία των συνεδριακών κέντρων δεν φαίνεται να είναι ιδιαίτερα κερδοφόρα. Παρά όμως την χαμηλή ή και την αρνητική ιδιωτικοοικονομική απόδοση, ιδιαίτερα στα προωμότερα στάδια λειτουργίας τους σε αρκετές περιπτώσεις, ο αριθμός τους συνεχώς αυξάνεται και το δημόσιο και ακόμη περισσότερο οι τοπικές αρχές, συνεισφέρουν σε μεγάλο βαθμό στην εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων. Στο σκεπτικό για τη λήψη των σχετικών αποφάσεων - η σκοπιμότητα των οποίων συχνά αμφισβητείται από τις πλευρές εκείνες που επιχειρηματολογούν περισσότερο με βάση ψυχρούς υπολογισμούς - βαρύνει η εκτίμηση ότι η ύπαρξη και η λειτουργία ενός μεγάλου συνεδριακού κέντρου που δημιουργεί στην ευρύτερη περιοχή του ζήτηση και θέσεις απασχόλησης σε βαθμό ώστε το κοινωνικό του όφελος - σε αντιδιαστολή με το στενά ιδιωτικοοικονομικό του όφελος - να αντισταθμίζει το κοινωνικό του κόστος. Κρίνεται δηλαδή ότι η δημιουργία ενός συνεδριακού κέντρου σε μια περιοχή που ήδη συγκεντρώνει αξιόλογη τουριστική υποδομή και τουριστική κίνηση, αποτελεί αναγκαία υποδομή για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού αλλά και του τουρισμού γενικότερα, για την πραγματοποίηση της οποίας η χρηματοδοτική αρωγή από το δημόσιο είναι σκόπιμη. Και η δημιουργία τέτοιων κέντρων τείνει

συχνά να συνδυάζεται και με την ανάπτυξη ή την αναβάθμιση της γύρω περιοχής, έτσι ώστε και από αυτή την πλευρά να προκύπτουν κοινωνικά οφέλη.

Φαίνεται ότι οι πρωτοβουλίες για την δημιουργία συνεδριακών κέντρων είναι συχνότερες και σημαντικότερες σε περιπτώσεις όπου η τοπική αυτοδιοίκηση είναι περισσότερο ανεπτυγμένη, έχει ισχυρότερη παράδοση και διαθέτει περισσότερους πόρους. Σε τέτοιες περιπτώσεις η δημιουργία συνεδριακών κέντρων χρησιμοποιείται ως ένα από τα εργαλεία αναπτυξιακής άμυνας και περιφερειακού αναπτυξιακού ανταγωνισμού για την προσέλκυση οικονομικών δραστηριοτήτων. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση των πόλεων Μελβούρνης και Σίδνεϊ στην Αυστραλία, όπου τα πρωτεία της Μελβούρνης, η οποία παλαιότερα συγκέντρωνε σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι το Σίδνεϊ επιτελικού χαρακτήρα δραστηριότητες, όπως έδρες μεγάλων επιχειρήσεων, μεγάλες συνεδριακές εκδηλώσεις κι άλλα και φιλοξένησε τους Ολυμπιακούς Αγώνες, αμφισβητήθηκαν αποτελεσματικά από μία τολμηρή αναπτυξιακή πολιτική του Σίδνεϊ.

Η δημιουργία συνεδριακών κέντρων με την μετατροπή, την αναδιαμόρφωση ή και την ανακατασκευή παρουσιάζεται και ως διέξοδος για την υποκατάσταση φθινουσών μορφών οικονομικών δραστηριοτήτων με συνεδριακές δραστηριότητες, όπως συνέβη σε ορισμένες παλαιές παραθαλάσσιες λουτροπόλεις της Αγγλίας ή και ως τρόπος αξιοποίησης υφισταμένων εγκαταστάσεων και περιορισμού του κόστους σε σύγκριση με την έξυπνη ανέγερση.

Όπως αναφέρθηκε, έχουν συχνά διατυπωθεί πολλές αντιρρήσεις κατά πόσον η διοχέτευση των πάντοτε περιορισμένων επενδυτικών πόρων στη δημιουργία δαπανηρών συνεδριακών κέντρων αποτελεί την αποδοτικότερη λύση σε σύγκριση με εναλλακτικές μορφές επένδυσης, αφού μάλιστα και τα άμεσα οικονομικά αποτελέσματα από τη λειτουργία συνεδριακών κέντρων σε συσχέτισμό με το αντίστοιχο ιδιωτικό και κοινωνικό όφελος, δεν έχει προχωρήσει αρκετά για να συναχθούν ωριμότερα συμπεράσματα. Παρόλα αυτά όμως, όπως ήδη σημειώθηκε, ο αριθμός τους αυξάνεται και όλο και περισσότερες μεγάλες πόλεις, που είτε είναι ήδη μεγάλα τουριστικά κέντρα ή φιλοδοξούν να γίνουν τέτοια, αποκτούν συνεδριακά κέντρα. Έτσι, για παράδειγμα στο Ηνωμένο Βασίλειο λειτουργούν ήδη 30 συνεδριακά κέντρα.

Γενικά φαίνεται ότι σε αρκετές περιπτώσεις ένα μεγάλο συνεδριακό κέντρο δημιουργείται, με κάποιον από τους τρόπους που προαναφέρθηκαν, για να παίξει το ρόλο «ναυαρχίδας» του τουριστικού εξοπλισμού μιας περιοχής. (World Tourism

Organization, 2001, σελ. 128-129). Έρχεται να συμπληρώσει τον εξοπλισμό αυτό, να αυξήσει το τουριστικό γόητρο και την ελκυστικότητά της και να ενισχύσει την εικόνα και την προβολή της.

Υπάρχουν βέβαια και παραδείγματα χωρών που τείνουν να εξειδικευθούν στο συνεδριακό τουρισμό, με την έννοια ότι η συνεδριακή συνιστώσα καλύπτει αυξανόμενο μέρος του προϊόντος του τουριστικού τους τομέα, όπως η Ιρλανδία, όπου δεν έχει ακόμη δημιουργηθεί συνεδριακό κέντρο.

2.3.1.3. Σχεδιασμός και λειτουργία

Κρίσιμο σημείο για την επιτυχή λειτουργία ενός μεγάλου σύγχρονου συνεδριακού κέντρου είναι ο σχεδιασμός της κατασκευής και των εγκαταστάσεών του. Το μέγεθος από μόνο του δεν είναι καθόλου αρκετό. Ο επιτυχής σχεδιασμός προϋποθέτει την πλήρη αξιοποίησή της διεθνούς εμπειρίας που έχει σωρευθεί, από τους κατάλληλους ειδικούς καθώς και σαφή προσδιορισμό των στόχων τους οποίους η μονάδα καλείται να υπηρετήσει και προσεκτική μελέτη των τάσεων της ζήτησης.

Είναι, επίσης, σαφές ότι προϋπόθεση επιτυχούς λειτουργίας ενός σύγχρονου, μεγάλου και πολύσκοπου συνεδριακού κέντρου, είναι η διοίκηση του από επαγγελματίες υψηλής στάθμης και εγνωσμένων ικανοτήτων και η αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων που παρέχονται από τις σύγχρονες μεθόδους για την εκμείωση ζήτησης και για την ελαχιστοποίηση των αδρανών ημερών. Γραφειοκρατικά σχήματα του παραδοσιακού τύπου δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις ανάγκες προσέλκυσης και διατήρησης πελατείας κάτω από συνθήκες ισχυρού διεθνούς ανταγωνισμού. Λέξει να σημειωθεί ότι η αγορά των μεγαλύτερων συνεδριακών εκδηλώσεων τείνει σε όλο και μεγαλύτερο βαθμό να παγκοσμιοποιηθεί. Αυτό είναι αναπόφευκτη συνέπεια της κλίμακας των εκδηλώσεων με τις χιλιάδες συνέδρους αλλά και των προτιμήσεων πολλών οργανώσεων να επιλέγουν κάθε φορά και άλλη χώρα ή περιοχή για τις εκδηλώσεις τους.

Δίχως τον κατάλληλο σχεδιασμό και χωρίς ικανή διοίκηση ο κίνδυνος να προκύψουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα και να σπαταληθούν πόροι από τη δημιουργία μεγάλων και δαπανηρών συνεδριακών κέντρων είναι μεγάλος. Αυτό γίνεται σαφές από τις μέτριες οικονομικές αποδόσεις που έχουν επιτευχθεί ακόμη και στην περίπτωση κέντρων που σχεδιάστηκαν με προσοχή και λειτουργούν με όλους τους κανόνες της τέχνης.

Τα συνεδριακά κέντρα, ιδίως όταν πρόκειται για μεγάλες και δαπανηρές εγκαταστάσεις, επιδιώκουν τον περιορισμό των ημερών αδράνειας και τη βελτίωση των οικονομικών τους αποτελεσμάτων με τη διεύρυνση του φάσματος των δραστηριοτήτων που φιλοξενούν. Ως δραστηριότητα συγγενής προς τις συνεδριακές εκδηλώσεις - με τις οποίες και μόνο είναι συχνά δύσκολο να επιτευχθούν ικανοποιητικοί βαθμοί πληρότητας - θεωρείται γενικά η οργάνωση εκθεσιακών γεγονότων ή άλλων πανηγυρικού χαρακτήρα εκδηλώσεων. Για το λόγο αυτό, ανεξάρτητα από την επίσημη ονομασία των χωρών, είναι αρκετά σύνηθες το φαινόμενο να φιλοξενείται σ' αυτούς ευρύτερο φάσμα συγγενών δραστηριοτήτων, μία από τις οποίες είναι και τα συνέδρια.

2.3.1.4. Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Όπως είναι σαφές από τα πιο πάνω, σε πολλές περιπτώσεις η δημιουργία συνεδριακής υποδομής με τη μορφή των μεγάλων σύγχρονων συνεδριακών κέντρων που είναι καθαρά ιδιωτικοοικονομική υπόθεση. Ακριβώς λόγω των μεγάλων δαπανών που απαιτούνται ή της μεγάλης αξίας των ακινήτων που χρειάζονται, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό συντρέχει και η οικονομική υποστήριξη από τον ευρύτερο δημόσιο τομέα με διάφορες μορφές, όπως η παραχώρηση της χρήσης γαιών ή κτισμάτων, η ένταξη στα προγράμματα χρηματοδότησης με την αρωγή του δημοσίου, η ενθάρρυνση μη κερδοσκοπικών οργανισμών που μπορεί να διευθετούν κατάλληλα κίνητρα να τα διαθέτουν εν μέρει ή και κατά το σύνολό για συνεδριακές χρήσεις, η συνεργασία περισσότερων φορέων του ευρύτερου δημόσιου τομέα προκειμένου να εξυπηρεθούν οι αναγκαίοι πόροι, και άλλα.

Είναι, επίσης, προφανές ότι περισσότερη σημασία για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού σε μια περιοχή έχει η ύπαρξη της αναγκαίας γενικής και ειδικής υποδομής, ανεξάρτητα από τη συγκεκριμένη μορφή που αυτή παίρνει και από την ονομασία που δίνεται στα διάφορα στοιχεία της, μάλλον παρά η δημιουργία εγκαταστάσεων που θα τιλοφορούνται συνεδριακά κέντρα. Έτσι μια περιοχή που διαθέτει συνεδριακό κέντρο μπορεί να υστερεί σε ελκυστικότητα σε σύγκριση με μιαν άλλη που δεν το διαθέτει, αν στη δεύτερη οι δυνατότητες εξυπηρέτησης των συνεδριακών αναγκών σε ξενοδοχεία, καλύπτονται.

Για να μπορέσει ένα συνεδριακό κέντρο να εκπληρώσει τον προορισμό του ως κομβικό στοιχείο της τουριστικής υποδομής και να δημιουργήσει τις εξωτερικές

οικονομίες που αναμένονται από αυτό, και οι οποίες σε αρκετές περιπτώσεις, ιδίως σε μεγαλουπόλεις ανεπτυγμένων χωρών, φαίνεται να έχουν πράγματι επιτευχθεί, πρέπει ο σχεδιασμός του και στη συνεχή λειτουργία του να είναι προϊόν πολύ προσεκτικής μελέτης. Αλλιώς ελλοχεύει ο κίνδυνος της δέσμευσης σημαντικών πόρων, χωρίς την αναμενόμενη απόδοση.

2.3.2. Γραφεία Συνεδρίων και Φιλοξενίας

2.3.2.1. Ρόλος, οργάνωση και θεσμική μορφή

Μέρος τουλάχιστον της συνεδριακής δραστηριότητας απαρτίζεται από εκδηλώσεις μεγάλης κλίμακας, που αριθμούν πολλές εκατοντάδες ή ακόμη και αρκετές χιλιάδες συνέδρους, οι οποίοι στη διάρκεια της εκδήλωσης καταναλώνουν μια

ευρεία γκάμα αγαθών και υπηρεσιών. Πολύ συχνά η κάλυψη του συνόλου των αναγκών τέτοιου μεγέθους εκδηλώσεων βρίσκεται πέρα από τις δυνατότητες μιας και μόνο τουριστικής επιχείρησης και όταν ακόμη αυτή είναι μεγάλου μεγέθους και χρειάζεται τη συμμετοχή περισσότερων. Κι όταν όμως ακόμα πρόκειται για εκδηλώσεις μικρότερης κλίμακας, η οργανωτική πλευρά του αντικειμένου εξακολουθεί να είναι αρκετά απαιτητική και να υπερβαίνει τις δυνατότητες μικρότερου μεγέθους τουριστικών μονάδων, ιδιαίτερα όταν αυτές ασχολούνται κύρια με το γενικό τουρισμό, έστω και αν κατά τα άλλα οι μονάδες αυτές έχουν όλες τις προϋποθέσεις για να εξυπηρετήσουν συνεδριακούς επισκέπτες.

Η σύζευξη των παραγωγικών δυνατοτήτων και της χωρητικότητας περισσότερων επιχειρήσεων για την εξυπηρέτηση μεγάλης κλίμακας εκδηλώσεων μπορεί να γίνεται με περιπτώσιακές συνεργασίες μεταξύ τουριστικών επιχειρήσεων, από εξειδικευμένα γραφεία οργάνωσης συνεδριακών εκδηλώσεων, που αναλαμβάνουν το σχετικό συντονισμό για λογαριασμό των πελατών τους, με πρωτοβουλία των οργανώσεων τις οποίες αφορά το συνέδριο ή και με άλλους κατά περίπτωση τρόπους. Από την άλλη μεριά μέρος ή και το σύνολο της οργανωτικής

πλευράς εκδηλώσεων μικρότερου μεγέθους, στις οποίες εμπλέκονται και τουριστικές επιχειρήσεις μικρότερου μεγέθους, αναλαμβάνεται επίσης από εξειδικευμένα γραφεία οργάνωσης συνεδρίων.

Η πείρα όμως σε συνδυασμό και με τη φύση του αντικειμένου έπεισε τους συνεδριακούς κλάδους αρκετών μεγάλων πόλεων ότι οι λύσεις που μόλις αναφέρθηκαν δεν επαρκούν για την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων. Για το σκοπό αυτό κρίθηκε αναγκαία και η δημιουργία Γραφείων Συνεδρίων και Φιλοξενίας (Convention and Visitors Bureaux) ορισμένα τουλάχιστον από τα οποία λειτουργούν με επιτυχία, και πιστεύεται ότι συμβάλλουν αποφασιστικά στην προσέλκυση ζήτησης.

Τα Γραφεία Συνεδρίων και Φιλοξενίας έχουν συνήθως τα εξής χαρακτηριστικά:

- Αποτελούν μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, συχνά συνεταιριστικού χαρακτήρα, που μπορούν να λειτουργήσουν ως ουδέτερο έδαφος για γόνιμη συνεργασία μεταξύ οικονομικών μονάδων οι οποίες κατά τα άλλα μπορεί να είναι ανταγωνιστικές μεταξύ τους.
- Χρηματοδοτούνται εν μέρει από δημόσιους πόρους (κεντρική διοίκηση, αυτοδιοίκηση) και κατά το υπόλοιπο από συνδρομές επιχειρήσεων του κλάδου αλλά και άλλων συγγενών κλάδων, που επιθυμούν να είναι μέλη και με την ιδιότητα αυτή επωφελούνται άμεσα ή έμμεσα από τις υπηρεσίες που προσφέρει το γραφείο.
- Στη διοίκηση τους συμμετέχουν οι φορείς που τα χρηματοδοτούν.
- Συγκεντρώνουν πόρους και έχουν μέγεθος και χαρακτήρα που τους επιτρέπει να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να προσφέρουν υπηρεσίες που βρίσκονται πέρα από τις δυνατότητες περιστασιακών συνεργασιών ή μεμονωμένων γραφείων οργάνωσης συνεδρίων.

2.3.2.2. Προσφερόμενες υπηρεσίες

Ειδικότερα ένα Γραφείο Συνεδρίων και Φιλοξενίας μπορεί, με στόχο άλλοτε τη συμπαράστασή, τη στήριξη και τη βοήθεια προς την πλευρά της προσφοράς, άλλοτε την ενθάρρυνση της ζήτησης συχνά δε και τα δύο μαζί, να προσφέρει τις ακόλουθες κύρια υπηρεσίες:

- Δωρεάν στήριξη και συμπαράσταση στους ενδιαφερόμενους για την κατάρτιση προσφορών, προκειμένου να προσελκυστεί συνεδριακή πελατεία, που εκτείνεται σε όλες τις πλευρές της προσπάθειας, από τη διαμόρφωση της στρατηγικής που θα διέπει την προσφορά έως και την εξασφάλιση κρατικής χρηματοδότησης μέρος του σχετικού κόστους και τον συντονισμό των επιτόπιων επισκέψεων εκπροσώπων της πλευράς της ζήτησης, προκειμένου να επιθεωρήσουν τους χώρους και τις εγκαταστάσεις, που θα εξυπηρετήσουν τους συνέδρους σε περίπτωση συμφωνίας,
- Δωρεάν παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και στήριξης σε οργανισμούς του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα της ημεδαπής και της αλλοδαπής, που ενδιαφέρονται να διεξάγουν συνεδριακές εκδηλώσεις. Ιδίως όταν πρόκειται για μεγαλύτερης κλίμακας εκδηλώσεις τη στήριξη αναλαμβάνει εντεταλμένο στέλεχος του Γραφείου με στόχο την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης και της διερεύνησης των δυνατοτήτων κρατικής ή άλλης δημόσιας χρηματοδότησης, της προσφοράς ελκυστικών πακέτων για προ ή μετά συνεδριακό τουρισμό και για τουρισμό συνοδών, της παροχής διαφημιστικού και ενημερωτικού υλικού της οργάνωσης και του συντονισμού επιτόπιων επισκέψεων στους προτεινόμενους χώρους του συνεδρίου, της προβολής της ευρύτερης περιοχής και των πλεονεκτημάτων της ως τόπο διεξαγωγής του συνεδρίου και άλλα.
- Παρουσία με ειδικά γραφεία η άλλες ρυθμίσεις στις μεγάλες πηγές της ζήτησης, για την προώθηση πωλήσεων και την πληροφόρηση των ενδιαφερομένων.
- Λειτουργία βιβλιοθήκης και ταινιοθήκης με διαφημιστικό και εποπτικό υλικό προβολής και ενημέρωσης.

- Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για τουρισμό κινήτρων.
- Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για τρόπους αύξησης των εσόδων ανά σύνεδρο.

Λξίζει να τονιστεί ότι σε ορισμένες τουλάχιστον περιπτώσεις τα Γραφεία Συνεδρίων και Φιλοξενίας δεν λειτουργούν ως συμβουλευτικά σώματα χωρίς άμεση συμμετοχή σε οικονομικές πράξεις. Έχουν στο ενεργητικό τους το κλείσιμο πολλών συμφωνιών που αφορούν μεγάλους αριθμούς συνέδρων και συνεπάγονται δαπάνες εκατοντάδων εκατομμυρίων δολαρίων ετησίως. Έτσι για το γραφείο συνεδρίων και φιλοξενίας του Σίδνεϊ αναφέρεται ότι το 2001 πέτυχε το κλείσιμο 42 συμφωνιών για συνέδρια με συνολικό αριθμό 49 περίπου χιλιάδων συνέδρων και συνολική δαπάνη 210 περίπου εκατομμυρίων δολαρίων. Αναφέρεται επίσης ότι το 85% περίπου της συνολικής συνεδριακής κίνησης στο Σίδνεϊ αφορούσε μέλη του γραφείου του.

2.3.2.3. Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Από τα πιο πάνω φαίνεται σαφώς ότι το αντικείμενο ενός Γραφείου Συνεδρίων και Φιλοξενίας είναι πολύ απαιτητικό από δύο τουλάχιστον πλευρές. Η πρώτη αφορά την οργάνωση και τη στελέχωση. Η Γραφειοκρατική προσέγγιση είναι σαφώς ακατάλληλη και ανεπαρκής ενώ η προσέγγιση στη στελέχωση με βάση τα τυπικά προσόντα απρόσφορη. Χρειάζονται, ευελιξία, ιδιωτικοοικονομική προσέγγιση, στελέχωση με άτομα αποδεδειγμένης πείρας και ικανοτήτων, ικανά κίνητρα και αξιοκρατία. Η δεύτερη αφορά τη διάθεση και το πνεύμα συνεργασίας μεταξύ της πλευράς της προσφοράς και των στελεχών του γραφείου με τις υπηρεσίες του και χωρίς τη συνεπή τήρηση των δεσμεύσεων που ο καθένας αναλαμβάνει στην ομαδική προσπάθεια είναι μοιραίο η αξιοπιστία και η αποτελεσματικότητα του γραφείου να υστερεί, όσο καλές και να είναι η οργάνωση και η στελέχωσή του.

2.3.3. Στήριξη της κατάρτισης

Οι συνεδριακές υπηρεσίες δεν αποτελούν τυποποιημένο προϊόν που να μπορεί να παραχθεί σε σειρά και με τυποποιημένες διαδικασίες. Σε βαθμό που ποικίλλει από περίπτωση σε περίπτωση οι υπηρεσίες σχεδιάζονται και τα προϊόντα επιλέγονται με βάση τις συγκεκριμένες ανάγκες του πελάτη και ύστερα από συνεννοήσεις. Μεγάλες

είναι επίσης οι ανάγκες σε οργάνωση και συντονισμό καθώς όπως σημειώθηκε για την επιτυχημένη διεξαγωγή ενός συνεδρίου απαιτείται ευρεία γκάμα υπηρεσιών και κατάλληλη χρονική αλληλουχία δράσεων. Για τους σκοπούς αυτούς απαιτούνται στελέχη με ανεπτυγμένες τις γενικές ικανότητες επίλυσης προβλημάτων, ικανοποιητική ειδικότερη κατάρτιση και επαρκή πείρα. Ελλείψεις ή άλλες σοβαρές αδυναμίες στον τομέα της στελέχωσης οδηγούν σε δυσαρέσκεια των πελατών και απώλεια ανταγωνιστικότητας.

Οι ικανότητες, οι δεξιότητες και οι γνώσεις που χρειάζονται για το συνεδριακό τουρισμό συμπίπτουν σε αρκετά μεγάλο βαθμό με εκείνες που χρειάζονται και για τον γενικό τουρισμό. Στο συνεδριακό κλάδο, όμως, από την μία μεριά οι απαιτήσεις για ποιότητα εξυπηρέτησης είναι μεγαλύτερες και συνεχώς αυξανόμενες. Ενώ από την άλλη, ειδικότερα για το καθαυτό συνεδριακό μέρος απαιτούνται και στελέχη με εξειδίκευση και πείρα στην παροχή υπηρεσιών όπως ο συνολικός σχεδιασμός και η κατάρτιση προσφορών, οι πωλήσεις, η οικονομική διαχείριση των συνεδριακών δραστηριοτήτων, η οργάνωση των χώρων και της διαδικασίας διεξαγωγής, η εξυπηρέτηση των συνέδρων, η παραγωγή εποπτικού και άλλου συναφούς οπτικοακουστικού εξοπλισμού και άλλων.

Για την ανετότερη ικανοποίηση των αναγκών των συνεδριακών εκδηλώσεων σε εξειδικευμένα στελέχη σε ορισμένες χώρες και ιδιαίτερα στις μεγαλύτερες ιδιαίτερα μονάδες του κλάδου οργανώσεων ειδικά προγράμματα κατάρτισης ή και επανακατάρτισης μικρής διάρκειας για εργαζομένους και συνεργάζονται με εκπαιδευτικούς οργανισμούς που παρέχουν κατάρτιση ή τίτλους σε θέματα που αφορούν τον τουριστικό κλάδο γενικότερα έτσι ώστε τα προγράμματα σπουδών να περιλαμβάνουν μαθήματα σχετικά με τον συνεδριακό κλάδο ή ακόμη και ευκαιρίες εξειδίκευσης σ' αυτόν. Σε αρκετά μεγάλο όμως βαθμό οι ανάγκες καλύπτονται με την εξειδίκευση και την προαγωγή εργαζόμενων που διαθέτουν τα απαιτούμενα γενικά προσόντα και αποκτούν πείρα με την ίδια την άσκηση του επαγγέλματος μάλλον παρά με προγράμματα κατάρτισης.

Γενικότερα ως προς την κατάρτιση του εργατικού δυναμικού στον τουριστικό τομέα οι πρακτικές και οι απόψεις ποικίλλουν σε μεγάλο βαθμό. Από χώρα σε χώρα και μεταξύ φορέων από ορισμένες πλευρές και ιδίως από την εργοδοσία αποδίδεται μεγάλη σημασία στην πείρα που αποκτάται κατά την άσκηση του επαγγέλματος και μικρή σημασία στην κατάρτιση με την σχολική και την πανεπιστημιακή έννοια. Παρόλα αυτά σε όλες σχεδόν τις χώρες, στο πλαίσιο της γενικότερης εξάπλωσης και

της αυξημένης σημασίας που αποδίδεται σε αυτήν ως μέσω βελτίωσης της στάθμης του εργατικού δυναμικού η προσφορά εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε θέματα τουρισμού σε όλα τα επίπεδα συμπεριλαμβανομένου και του πανεπιστημιακού συνεχώς αυξάνεται τόσο από τον ιδιωτικό τομέα όσο και από το δημόσιο. Και υπάρχουν περιπτώσεις σχολών που έχουν αποκτήσει τέτοιο γόητρο ώστε να απαιτούνται για την είσοδο σε αυτές αυξημένα προσόντα. Από την άλλη μεριά αναφέρεται ότι ο βαθμός απορρόφησης των αποφοίτων των τμημάτων ή των σχολών που παρέχουν προγράμματα σπουδών συναφή με τον τουριστικό τομέα είναι γενικά χαμηλός.

Μεταξύ αυτών που εκτιμούν την συστηματική εκπαίδευση –σε αντιδιαστολή με την εμπειρία- ως μέσο αύξησης της προσφοράς ικανών στελεχών για τον τομέα οι απόψεις δίστανται για το περιεχόμενο της. Κατά τη

μία σχολή αυτό που χρειάζεται είναι η παροχή γενικότερης κατάρτισης υψηλής στάθμης, η οποία καθώς εμπλουτίζεται με την πείρα κατά την άσκηση του επαγγέλματος οδηγεί στη δημιουργία στελεχών υψηλής στάθμης, η οποία καθώς εμπλουτίζεται με την πείρα κατά την άσκηση του επαγγέλματος οδηγεί στη δημιουργία στελεχών υψηλής στάθμης, ενώ κατά την άλλη αυτό που απαιτείται είναι πολύ εξειδικευμένο περιεχόμενο σπουδών, που να ικανοποιεί άμεσα τις επαγγελματικές ανάγκες.

Σε κάθε περίπτωση είναι όλο και συχνότερο οι εκπαιδευτικοί οργανισμοί να συνεργάζονται με τις εργοδοτικές και τις επαγγελματικές οργανώσεις με στόχο την προσαρμογή του περιεχομένου των σπουδών στις εξελισσόμενες ανάγκες.

2.3.4. Εκδοτήσεις

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω πηγή χρηματοδότησης των συνεδριακών εκδηλώσεων που αφορούν ιδιωτικές επιχειρήσεις είναι κατά κανόνα ο προϋπολογισμός τους. Έτσι για το είδος αυτό της συνεδριακής δραστηριότητας η

επιδότηση δεν φαίνεται να παίζει σημαντικό ρόλο. Στην περίπτωση όμως των συνεδριακών εκδηλώσεων, η επιδότηση ως πηγή κάλυψης μέρους του κόστους παίζει σημαντικό ρόλο και λαμβάνει διάφορες μορφές.

Κύρια πηγή χρηματοδότησης είναι ο ευρύτερος δημόσιος τομέας. Ο ρόλος των ιδιωτικών επιχειρήσεων είναι συγκριτικά περιορισμένος αλλά όχι ασήμαντος. Πολλές οργανώσεις στην προσπάθεια εξεύρεσης πόρων, καταφεύγουν και στις μεγαλύτερες ιδίως επιχειρήσεις που αρκετές φορές ιδίως όταν υπάρχει σχέση μεταξύ του αντικειμένου της οργάνωσης και των αγαθών ή υπηρεσιών που αυτές προσφέρουν, συνεισφέρουν ή παρέχουν χορηγίες αποβλέποντας και στη σχετική ευνοϊκή δημοσιότητα.

Κίνητρο για την παροχή της επιδότησης από δημόσιους φορείς είναι συχνά η άμεση ή και έμμεση δημιουργία απασχόλησης και προϊόντος στη χώρα ή τις περιοχές που τους αφορούν. Οι συνεδριακές εκδηλώσεις, ιδιαίτερα όταν είναι μεγαλύτερου μεγέθους, αφορούν κύκλο εργασιών η κάθε μια που μπορεί να φτάνει τα δισεκατομμύρια ευρώ εκτός όμως από το μέγεθος του καθαυτού οικονομικού αντικειμένου πιστεύετε ότι η προσέλκυση τέτοιων εκδηλώσεων σε μια χώρα ή περιοχή αυξάνει το τουριστικό της γόητρο και την τουριστική ελκυστικότητα της, και μπορεί να αποφέρει σημαντικά έμμεσα αναπτυξιακά οφέλη, πέρα από το άμεσο όφελος. Έτσι το κοινωνικό όφελος από την προσέλκυση τέτοιων εκδηλώσεων κρίνεται ότι δικαιολογεί το κόστος της επιδότησης για την προσέλκυση τους. Συχνά η στήριξη αυτή διοχετεύεται μέσω της Εθνικής οργάνωσης που συμμετέχει και με την επιρροή της οποίας εξασφαλίζεται η διεξαγωγή ενός διεθνούς συνεδρίου.

Μερικές φορές όμως η επιδότηση πηγάζει όχι από τους δημόσιους φορείς της χώρας και του τόπου διεξαγωγής μιας συνεδριακής εκδήλωσης αλλά και από φορείς της χώρας και της περιοχής προέλευσης των συνέδρων, με τη λογική της ενθάρρυνσης ευγενών δραστηριοτήτων που προάγουν και μεταβιβάζουν τη γνώση και διευρύνουν την πληροφόρηση. Η συνεδριακή λειτουργία μπορεί μεν να εμπεριέχει σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό και στοιχείο αναψυχής πιστεύετε όμως γενικά ότι αποτελεί και σημαντικό εργαλείο προώθησης της αναζήτησης της γνώσης, της κατάρτισης και της πληροφόρησης. Επειδή τέτοιου είδους ευγενείς τρόπον τινά δραστηριότητες, που θεωρείται ότι έχουν κρίσιμη σημασία για την οικονομική αλλά και τη γενικότερη πρόοδο μιας χώρας κάτω από τις σύγχρονες συνθήκες, φαίνεται να δικαιολογείται, καταρχήν, κάποιας έκτασης κρατική οικονομική στήριξη με διάφορους τρόπους.

Η έκταση της επιδότησης ποικίλλει κατά περίπτωση και εξαρτάται από την πολιτική του κάθε κράτους και των επιμέρους φορέων του στο θέμα καθώς και από τις προσπάθειες και την αξιοσύνη των οργανωτών.

2.3.5. Επιχορήγηση η επιδότηση επενδύσεων στον τουριστικό τομέα και ειδικότερα σε συνεδριακές εγκαταστάσεις

Η επιχορήγηση του κόστους κατασκευής και η επιδότηση τουριστικών επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων και των επενδύσεων σε συνεδριακές εγκαταστάσεις, αποτελεί διαδεδομένη πρακτική. Σε αρκετές περιπτώσεις πρόκειται για μέτρο γενικότερης εφαρμογής που αποβλέπει στην ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων ως μέσου προώθησης της ανάπτυξης μάλλον παρά ειδικότερα στην τουριστική ανάπτυξη. Άλλοτε πρόκειται για μέτρο που αποβλέπει στην ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων - τουριστικών και άλλων - ως μέσου προώθησης της ανάπτυξης περιοχών ή περιφερειών που συγκριτικά υστερούν. Σε αρκετές περιπτώσεις όμως οι ενισχύσεις αποβλέπουν ειδικότερα και στην τουριστική ανάπτυξη στις διάφορες μορφές της.

Πάντως πρέπει να παρατηρηθεί ότι, προϊόντος του χρόνου, η έμφαση της πολιτικής στήριξης της ανάπτυξης του τουρισμού στις διάφορες μορφές του, ιδίως στις περισσότερο ανεπτυγμένες χώρες, μετατοπίζεται όλο και περισσότερο, από τη δημιουργία φυσικού κεφαλαίου σε άλλες μορφές στήριξης που συνδέονται περισσότερο με την προβολή, την οργάνωση, την εκπαίδευση, το περιβάλλον, την προστασία του καταναλωτή, τη χρονική κλιμάκωση των διακοπών και άλλα. Οι επιχορηγήσεις εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικό στοιχείο της πολιτικής ανάπτυξης του τουρισμού, περισσότερο στις μεσογειακές χώρες, με βάση και τη χρηματοδότηση από τους πόρους του Ταμείου περιφερειακής ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η έκταση της επιχορήγησης και τις επιδοτήσεις όπου οι μορφές αυτές στήριξης της ανάπτυξης του τουρισμού εξακολουθούν να ισχύουν, ποικίλλει ανάλογα με την περίπτωση και την περίοδο. Σε αρκετές περιπτώσεις όμως φθάνει τα επίπεδα που ισχύουν στη χώρα μας για τον τουρισμό γενικά και για τις επενδύσεις σε συνοριακές εγκαταστάσεις ειδικότερα.

2.3.6. Προβολή, δημοσιότητα και διαφήμιση

Σε αρκετές χώρες η προβολή, η διαφήμιση και η εκμείευση της ζήτησης στον τομέα του τουρισμού δεν περιορίζεται στις σχετικές προσπάθειες των επιχειρήσεων του κλάδου, όπως συμβαίνει με άλλους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Σημαντικοί πόροι διατίθενται με διάφορους τρόπους και από το ευρύτερο δημόσιο τομέα. Καθώς από τη φύση της η εξυπηρέτηση των τουριστικών αναγκών προέρχεται από πολλούς κλάδους και σε αυτήν εμπλέκονται και πολλές μικρότερες και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις και καθώς η φιλοξενία αφορά με πολλούς τρόπους ολόκληρη την κοινωνία μιας χώρας ή περιοχής, η συμβολή του δημοσίου στην προβολή και τη διαφήμιση της θα ήταν αναμενόμενη.

Η γενική όμως τουριστική διαφήμιση και προβολή μιας χώρας δεν είναι αρκετή για την ενθάρρυνση της ζήτησης για συνεδριακές υπηρεσίες. Τα πλεονεκτήματα και τα στοιχεία που προβάλλει κανείς ή διαφημίζει για να προσελκύσει τον γενικό τουρισμό δε συμπίπτουν με εκείνα που μπορεί να προσελκύσουν το συνεδριακό τουρισμό παρά μόνο ως ένα βαθμό. Όχι όμως ότι μία χώρα είναι σε θέση να προσφέρει με ανταγωνιστικούς όρους γενικές τουριστικές υπηρεσίες δεν σημαίνει ότι διαθέτει και τον ειδικότερο εξοπλισμό για να εξυπηρετήσει συνεδριακές εκδηλώσεις και μάλιστα της μεγαλύτερου μεγέθους.

Για τους λόγους αυτούς σημαντικός παράγοντας στην προσέλκυση συνεδριακού τουρισμού είναι και η προσπάθεια προβολής μιας χώρας ή περιοχής ως τόπου διεξαγωγής συνεδριών, με ειδικά προγράμματα, που χρηματοδοτούνται από ενδιαφερόμενους δημόσιους φορείς και μπορεί να αποτελούν σκέλος της γενικότερης προσπάθειας προσέλκυση τουριστών. Στα προγράμματα αυτά τα μηνύματα σχεδιάζονται με γνώμονα τις προτιμήσεις και τις ανάγκες των φορέων της είδησης συνεδριακού τουρισμού και οι τρόποι προβολής τους προσαρμόζονται στους τρόπους λειτουργίας της σχετικής αγοράς.

Σε αντιδιαστολή με τον γενικό τουρισμό, όπου στόχος είναι σε αρκετά μεγάλο βαθμό και ο τελικός καταναλωτής, οι προτιμήσεις του οποίου επιχειρείται να επηρεαστούν, στο συνεδριακό τουρισμό κύριος στόχος είναι η επιτελική φορείς που λαμβάνουν τις αποφάσεις για λογαριασμό των συνέδρων. Ο επηρεασμός των αποφάσεών τους προϋποθέτει επαρκώς τεκμηριωμένη, πειστικά στοιχειοθετημένη και υπεύθυνη ενημέρωση, για την ποιότητα και το κόστος των υπηρεσιών που επιχειρείται να πωληθούν καθώς και τις σχετικές φυσικές επαφές. Η γενικότερου

χαρακτήρα δημοσιότητα και προβολή μέσω ειδικών και συνθηματικών μηνυμάτων του είδους που απευθύνονται στον τελικό καταναλωτή δεν είναι αρκετή.

2.3.7. Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Είναι σαφές ότι η ελκυστικότητα μιας περιοχής ως τόπου διεξαγωγής συνεδρίων εξαρτάται κατά κύριο λόγο από την ειδική υποδομή που αφορά την καθαυτό συνεδριακή λειτουργία από τη μια μεριά και από τη στάθμη της γενικότερης τουριστικής και λουιτής υποδομής, ειδικότερα σε ότι αφορά τις συγκοινωνίες και τις επικοινωνίες, τα καταλύματα, τις υπηρεσίες εστίασης, αναψυχής και αλλά και σε σχετικά μικρότερο βαθμό από τις ειδικές παρεμβάσεις που προαναφέρθηκαν, η σημασία των οποίων είναι μεν αξιόλογη αλλά όχι αποφασιστική.

Η άνετη ανεμπόδιστη και γρήγορη πρόσβαση στην περιοχή και στους συνεδριακούς χώρους και γενικότερα η ικανοποιητική εξυπηρέτηση των μετακινούμενων, η ποιότητα της ξενοδοχειακής εξυπηρέτησης, είτε αυτή πρόσκειται στους συνεδριακούς χώρους, είτε όχι, η στάθμη των υπηρεσιών εστίασης και αναψυχής ακόμη και η ποιότητα του αστικού και περιαστικού περιβάλλοντος παίζουν κρίσιμο ρόλο στην καθιέρωση μιας περιοχής ως τόπου διεξαγωγής συνεδρίων. Το συγκριτικό πλεονέκτημα που έχουν από όλες αυτές τις απόψεις οι μεγάλες πόλεις της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης ερμηνεύει σε μεγάλο βαθμό και την υψηλή τους ελκυστικότητα ως τόπου διεξαγωγής συνεδρίων. Οι ειδικές παρεμβάσεις του είδους που προαναφέρθηκαν μπορούν να λειτουργήσουν ως χρήσιμο και σημαντικό συμπλήρωμα, που ενισχύει την ελκυστικότητα μιας περιοχής αλλά δεν μπορεί να τη δημιουργήσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ο ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Δεδομένα, Εξελίξεις και Ρόλος

3.1 Ο συνεδριακός τουρισμός στην Ελλάδα, διαφαίνεται η εξέλιξη έστω και με αργά βήματα

Ο συνεδριακός τουρισμός είναι μία από τις πολλά υποσχόμενες μορφές τουρισμού αλλά και από τις πιο πολυσυζητημένες και ταλαιπωρημένες παράλληλα. Όλες οι ενδιαφερόμενες πλευρές έχουν κατά επανάληψη συμφωνήσει εδώ και δεκαετίες στις ανάγκες που έχει ο συνεδριακός τουρισμός για να αναπτυχθεί ορθολογικά και αποτελεσματικά αλλά ακόμα παραμένει στάσιμος θα λέγαμε εκτός ελάχιστων φωτεινών εξαιρέσεων.

Φτάσαμε αισίως στο 2006 έχοντας την κληρονομιά πλέον της επιτυχημένης διοργάνωσης της μεγαλύτερης εκδήλωσης παγκοσμίως που είναι οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Βέβαια ως κράτος δεν καταφέραμε να την κάνουμε να 'πουλήσει' όσο θα έπρεπε και θα μπορούσε προς όφελος του συνεδριακού τουρισμού.

Το τοπίο πλέον έχει αλλάξει και δεν είναι εποικοδομητικό να αναλώνεται κανείς σε λάθη και παραλείψεις του παρελθόντος, πρέπει να αντιδράσουμε γρήγορα και ουσιαστικά στις νέες συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί και να τις αξιοποιήσουμε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο προς όφελός μας.

3.1.1. Σύνδεσμος Ελλήνων Επαγγελματιών Οργανωτών Συνεδρίων. (HAPCO)

Στις 17 & 18 Μαρτίου 2006 πραγματοποιεί ο HAPCO –Hellenic Association of Professional Congress Organizers– το 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο για το Συνεδριακό & Επαγγελματικό Τουρισμό με θέμα «Ο Συνεδριακός Τουρισμός Σήμερα: Προκλήσεις και Προοπτικές» στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης/ΕΟΤ και του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος.

Ο Σύνδεσμος Ελλήνων Επαγγελματιών Οργανωτών Συνεδρίων στην πρόσφατη συνέλευση των μελών του περιέγραψε χαρακτηριστικά το νέο περιβάλλον ανάπτυξης του κλάδου το οποίο έχει τρεις σημαντικές αναφορές:

1. Τα θετικά δεδομένα της μεταολυμπιακής περιόδου όπως είναι η διεθνής προβολή της χώρας, η ενίσχυση σχέσεων με τα τουριστικά δίκτυα διανομής και η βελτίωση των υποδομών σε συνδυασμό με την εμπειρία.
2. Το νέο, αυτοτελές θεσμικό πλαίσιο με τη δημιουργία του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης και τη δρομολόγηση νέας τουριστικής πολιτικής.

3. Την ενίσχυση του ρόλου του συνεδριακού τουρισμού στο συνολικό τουριστικό προϊόν, λαμβάνοντας υπόψη τη στροφή της διεθνούς αγοράς στις μορφές θεματικού τουρισμού, την υπόδειξη του συνεδριακού τουρισμού ως δυναμικής συνιστώσας από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την υιοθέτηση του συνεδριακού τουρισμού από την ελληνική περιφέρεια.

Ο HAPCO –που αποτελεί αυτή τη στιγμή τον πιο δραστήριο φορέα στον κλάδο του Συνεδριακού Τουρισμού –με την ευκαιρία του θετικού κλίματος για μια δυναμική ανάπτυξη στον κλάδο, το άνοιγμα της νέας πολιτικής ηγεσίας στους φορείς του τουρισμού και την προοπτική

δημιουργίας μεγάλου συνεδριακού κέντρου στην Αθήνα έχει θέσει τους εξής στόχους:

- Να ενισχύσει το Συνεδριακό Τουρισμό ως μια σημαντική συνιστώσα Τουριστικής Ανάπτυξης της χώρας.
- Να συμβάλλει στην πολυμορφία και την ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τουριστικού προϊόντος και στην προσέλκυση τουρισμού με υψηλό εισοδηματικό, κοινωνικό και μορφωτικό επίπεδο.
- Να προβάλλει την πληρότητα, την επάρκεια και την αξιοπιστία των μελών στον κλάδο.
- Να διεκδικήσει μεγαλύτερα μερίδια προγραμμάτων και εργασιών στην Ελληνική και Διεθνή συνεδριακή αγορά.
- Να εξασφαλίσει μεγαλύτερα μερίδια προγραμμάτων και εργασιών για τα μέλη του προβάλλοντας τις υπηρεσίες τους στην εγχώρια και διεθνή συνεδριακή αγορά και να καλλιεργήσει την αλληλεγγύη και τη συνεργασία μεταξύ τους ώστε να διασφαλίσει την προαγωγή των κοινών επαγγελματικών και οικονομικών τους συμφερόντων.
- Να παράσχει έγκυρη πληροφόρηση και εκπαίδευση σε θέματα συνεδριακού τουρισμού.

Οι παραπάνω στόχοι φαίνονται και είναι πολύ σωστοί και ελπιδοφόροι αν υλοποιηθούν σωστά όμως σχεδόν όλοι αποτελούν ενέργειες που θα έπρεπε να είναι μέσα στο προφίλ των Convection & Visitor Bureaux (CVBs). Στην Ελλάδα ήδη

λειτουργεί το CVB της Θεσσαλονίκης από το 2000 και της Αθήνας από το 2004, ενώ έχει εξαγγελθεί και η δημιουργία του Εθνικού CVB από το υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης, και της Αττικής από τη Νομαρχία των Αθηνών. Τα δύο πρώτα δεν φαίνεται να έχουν πείσει ακόμη για την αποτελεσματική λειτουργία τους ενώ τα δυο εξαγγελθέντα περιμένει όλη η αγορά πότε θα ιδρυθούν και θα τεθούν σε λειτουργία.

3.1.2. Θεσμοθέτηση του επαγγέλματος του PCO

Μια θετική εξέλιξη στο θέμα του Συνεδριακού Τουρισμού στο πρόσφατο συνέδριο του HACPO για την προώθηση νομοθεσίας που θα κατοχυρώνει και θα διασφαλίζει το επάγγελμα του διοργανωτή συνεδρίων, απαντώντας έτσι σε ένα καίριο αίτημα των επαγγελματιών του κλάδου και λύνοντας έτσι την μαστίγα των «ερασιτεχνών» οργανωτών συνεδρίων που σε πολλές περιπτώσεις δυσφημούν τον κλάδο και τη χώρα.

Στο ίδιο συνέδριο επισημάνθηκε, επίσης, η ανάγκη για υποστήριξη της συνεδριακής βιομηχανίας, μέσω εκτεταμένων και κατάλληλων ενεργειών προβολής κάτι που μέχρι σήμερα δεν είχε γίνει εμψυχώνοντας έτσι τη γενική διαφημιστική προβολή του ελληνικού τουρισμού με θεματικές ενότητες ειδικά για του Συνεδριακό.

3.1.3. Εκπαίδευση και εξειδικευμένα στελέχη

Αυτό μας φέρνει και σε ένα άλλο μεγάλο θέμα που απασχολεί τον κλάδο. Αυτό των εξειδικευμένων και εκπαιδευμένων στελεχών προκειμένου να γίνει ανταγωνιστικό το ελληνικό συνεδριακό προϊόν και να βελτιωθεί η συνολικότερη εικόνα της Ελλάδας στο εξωτερικό. Και πάλι εκτός από μια μεμονωμένη προσπάθεια του νεοσύστατου εκπαιδευτικού οργανισμού Trinity στην Κρήτη, που έχει δημιουργήσει ειδική κατεύθυνση σπουδών, δεν υπάρχει άλλη σοβαρή και συστηματική κίνηση μέχρι στιγμής, γεγονός που οδήγησε και τον HACPO στην απόφαση να στηρίξει την προσπάθεια αυτή και να συνεργαστεί με το επιστημονικό δυναμικό της Trinity, αλλά και με το τμήμα των Μεταπτυχιακών Σπουδών Τουρισμού του Πανεπιστημίου Πειραιώς, για τη δημιουργία στελεχών και την καλύτερη επάνδρωση των PCO's.

3.1.4. Το Μητροπολιτικό Συνεδριακό Κέντρο

Η δημιουργία του Μητροπολιτικού Συνεδριακού Κέντρου Αττικής, μεγάλης χωρητικότητας, που θα αναδείξει την Ελλάδα ολόκληρη σε συνεδριακό προορισμό αξιώσεων είναι ένα από τα «αγαθά» που έχουν βασανίσει πολλά χρόνια τον κλάδο. Όλες οι κυβερνήσεις το έχουν εξαγγείλει και καμία δεν το έχει υλοποιήσει. Σήμερα έχοντας τις υποδομές των σταδίων που δημιουργήθηκαν για τις ανάγκες των Ολυμπιακών Αγώνων το θέμα ξαναήρθε στην επιφάνεια πάλι όμως κατ' ανάγκη ως ενδιάμεση προσωρινή λύση. Οι φορείς βλέποντας ότι οι κυβερνήσεις δεν έχουν στην ουσία την βούληση να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για την κατασκευή ειδικών προδιαγραφών αυτόνομου συνεδριακού κέντρου στράφηκαν στη λύση της μετατροπής κάποιου από τα στάδια.

Ο HACPO τόσο στο 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο για τον Συνεδριακό και Επαγγελματικό Τουρισμό όσο με τη λεπτομερή Υπομνήματα, τον Αύγουστο του 2004 και τον Φεβρουάριο του 2005 ζήτησε από το υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης την εξασφάλιση από τα Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε. του κλειστού γυμναστηρίου του

Φαλήρου (Τae Kwon Do) προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ως μόνιμο Μητροπολιτικό Συνεδριακό και Εκθεσιακό Κέντρο της Αθήνας –κάτι που εξακολουθεί να στερείται η πόλη. Παράλληλα, ο HACPO πρόβη και σε υποδείξεις για την

καλύτερη μετατροπή και λειτουργικότητα του χώρου έχοντας την κατάλληλη τεχνογνωσία με την οπτική του επαγγελματία οργανωτή συνεδρίων που χειρίζεται καθημερινά ανάγκες και λύνει προβλήματα. Όμως η κυβερνητική απόφαση είναι ακόμη σε αναμονή.

Παράλληλα βέβαια δεν φαίνεται να γίνονται και οι ενέργειες μάρκετινγκ που απαιτούνται για να αναδειχθεί η Ελλάδα σε ιδανικό προορισμό συνεδρίων ως 1000 ατόμων, δεδομένου ότι το 85% και πλέον των συνεδρίων ανά τον κόσμο είναι μέχρι αυτής της δυναμικότητας, σύμφωνα με τις έρευνες διεθνών φορέων.

3.1.5. Η ίδρυση Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Συνδέσμων Οργανωτών Συνεδρίων

Ένα σημαντικό βήμα προς την προώθηση του Συνεδριακού Τουρισμού στην Ευρώπη έχει γίνει με τη ελληνική πρωτοβουλία. Η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Συνδέσμων Οργανωτών Συνεδρίων (EFAPCO) με 7 συνδέσμους ιδρυτικά μέλη μεταξύ των οποίων και ο HACPO, 31 συνδεδεμένα και 14 υποστηρικτικά, με γραφεία και προσωπικό στις Βρυξέλλες είναι πλέον πραγματικότητα. Με πρόεδρο για τη διετία 2004-2006 τον κ. Ζαχαρία Καπλανίδη, βασικό στόχο της EFAPCO είναι η προώθηση του Συνεδριακού Τουρισμού στην Ευρώπη, η ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ των μελών της και η αναγνώριση και πιστοποίηση του επαγγέλματος των PCO στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

3.2 Μερίδιο του συνεδριακού τουρισμού στη συνολική τουριστική δραστηριότητα

Στην Ελλάδα ελλείπουν οι συνεδριακές εγκαταστάσεις που έχουν την ικανότητα να φιλοξενήσουν με ανταγωνιστικούς όρους τις μεγάλες συνεδριακές εκδηλώσεις, στις οποίες περισσότερο αναφέρονται τα στοιχεία της ICCA. Διότι να μην η ICCA συλλέγει στοιχεία και για μικρότερου μεγέθους εκδηλώσεις, αλλά αν κρίνει κανείς από τον συνολικό αριθμό των συνεδριακών εκδηλώσεων που αυτή καταγράφει κατά έτος η καταγραφή του μικρότερου μεγέθους εκδηλώσεις, αλλά αν κρίνει κανείς από τον συνολικό αριθμό των συνεδριακών εκδηλώσεων που αυτή καταγράφει κατά έτος η καταγραφή του μικρότερου μεγέθους εκδηλώσεων πρέπει να είναι συγκριτικά ελλιπέστερη.

Πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν ότι στις πλουσιότερες χώρες της Ευρώπης η εγχώρια ζήτηση συνεδριακών υπηρεσιών, ιδιαίτερα των μεσαίου και μικρότερου μεγέθους, όπου όπως αναφέρθηκε φαίνεται ότι δεν καταγράφονται πλήρως από την ICCA, είναι πολύ πιθανόν ότι θα είναι συγκριτικά πολύ μεγαλύτερη από ότι στην Ελλάδα. Το μεγαλύτερο μέσο μέγεθος των επιχειρήσεων, στις χώρες αυτές - σε ότι έχει να κάνει με τη ζήτηση από επιχειρήσεις - και ο συγκριτικά υψηλότερος βαθμός ενεργού συμμετοχής των ατόμων σε οργανώσεις λόγω κουλτούρας αλλά και επιπέδου διαβίωσης - σε ό,τι έχει να κάνει με τη ζήτηση συνεδριακών υπηρεσιών από οργανώσεις - τείνουν να αυξήσουν την εγχώρια ζήτηση σε σύγκριση με την Ελλάδα. Εξ' αιτίας του παράγοντα αυτού τα στοιχεία της ICCA μπορεί να υποεκτιμούν την

συνεδριακή κίνηση στις χώρες αυτές σε βαθμό μεγαλύτερο απ' ότι αυτό συμβαίνει στην ελληνική περίπτωση.

Είναι σαφές ότι δεν είναι δυνατό να εκτιμηθεί το ποσοτικό βάρος των αντίρροπων παραγόντων που προαναφέρθηκαν. Δύσκολα όμως θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η πραγματικότητα θα μπορούσε να είναι τόσο διαφορετική από εκείνη που προκύπτει από τα διαθέσιμα στοιχεία, ώστε να αναιρούνται τα εξής βασικά συμπεράσματα :

- ότι ο βαθμός ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού στην Ελλάδα είναι στην καλύτερη περίπτωση μέτριος, μεταξύ άλλων και λόγω των περιορισμένων δυνατοτήτων προσέλκυσης μεγάλων συνεδριακών εκδηλώσεων, λόγω ελλείψεων και αδυναμιών στην σχετική και ειδική υποδομή
- ότι σε κάθε περίπτωση οι επιδόσεις μας υστερούν κατά πολύ με άλλες ευρωπαϊκές χώρες που έχουν κατορθώσει είτε να εξειδικευθούν στο είδος είτε εν πάση περιπτώσει να προσελκύουν πολύ μεγαλύτερους αριθμούς συνεδριακών εκδηλώσεων και,
- ότι, επομένως, οι δυνατότητες βελτίωσης των επιδόσεων μας στην δραστηριότητα αυτή, εφόσον βέβαια συντρέξουν και οι κατάλληλες προϋποθέσεις, πρέπει να είναι και πολύ αξιόλογες.

Τα πιο πάνω φαίνεται να ισχύουν τόσο για την Αθήνα ειδικότερα, αφού μεγάλο μέρος των συνεδριακών εκδηλώσεων συγκεντρώνεται σε μεγάλες πόλεις όσο και για τη χώρα γενικότερα.

3.3 Ρυθμός μεταβολής της συνεδριακής κίνησης στα πρόσφατα χρόνια

Τα διαθέσιμα στοιχεία για τον αριθμό των συνεδρίων που οργανώθηκαν στην Ελλάδα στην περίοδο 2001-2003 σύμφωνα με στοιχεία της ICCA αλλά και η πληροφόρηση για τον αριθμό των συνεδρίων, των συνέδρων και των διανυκτερεύσεων σε ορισμένες μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες και συγκροτήματα στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια παρέχουν ενδείξεις για κύμανση της κίνησης από έτος σε έτος χωρίς όμως σαφή ανοδική και καθοδική τάση. Επειδή φαίνεται ότι όπως ήδη αναφέρθηκε και σε διεθνές επίπεδο ο όγκος των συναλλαγών δραστηριοτήτων δεν παρουσιάζει έντονη ανοδική πορεία, είναι εύλογο να υποτεθεί ότι και στην Ελλάδα η κίνηση, αν παρουσιάζει αύξηση τα τελευταία χρόνια, αυτή θα είναι

περιορισμένη. Η κύμανση από έτος σε έτος η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις είναι αρκετά έντονη, συνδέεται και με το γεγονός της σχετικά μικρής κλίμακας των μεγεθών του κλάδου στην Ελλάδα, τα οποία ως εκ τούτου επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από περιστασιακές εξελίξεις. Μπορεί επίσης να οφείλεται εν μέρει και στο γεγονός ότι η Ελλάδα δεν έχει καθιερωθεί ακόμα ως συνεδριακός προορισμός στο βαθμό που χρειάζεται για να αποκτηθεί μια σταθερότερη πελατεία.

3.4 Εποχικότητα

Η κατανομή της συνεδριακής κίνησης στη διάρκεια του έτους είναι πολύ λιγότερο άνιση σε σύγκριση με το γενικό τουρισμό στην Ελλάδα. Ο βαθμός συγκέντρωσης τους θερινούς μήνες αιχμής είναι συγκριτικά χαμηλότερος, μεταξύ άλλων και διότι οι δυνατότητες της προσφοράς στην περίοδο αιχμής είναι περιορισμένες. Ο συνεδριακός τουρισμός συγκεντρώνεται κυρίως στις ενδιάμεσες τουριστικής έντασης εποχές της άνοιξης και του φθινοπώρου.

Εποχική κατανομή % αφίξεων και διανυκτερεύσεων συνέδρων σε μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες κατά περιοχή, 2000					
		Ιανουάριος- Μάρτιος	Απρίλιος- Ιούνιος	Ιούλιος- Σεπτέμβριος	Οκτώβριος- Δεκέμβριος
Περιοχή Πρωτεύουσας	Αφίξεις	11,9	43,5	21,8	22,8
	Διανυκτερεύσεις	12,5	41,9	20,8	24,8
Βόρεια Ελλάδας	Αφίξεις	0	44,1	51,0	4,9
	Διανυκτερεύσεις	0	42,8	54,4	2,9
Νησιά	Αφίξεις	7,6	38,2	5,9	48,2
	Διανυκτερεύσεις	5,9	49,0	5,5	39,6

Στον παραπάνω πίνακα δίνονται λεπτομερέστερα στοιχεία για την εποχικότητα της συνεδριακής κίνησης για την περιοχή της πρωτεύουσας, τη βόρεια Ελλάδα και το νησιωτικό χώρο. Από τον πίνακα αυτό συνάγονται τα εξής:

- Το τρίμηνο Απριλίου- Ιουνίου συγκεντρώνει σε όλες τις περιπτώσεις υψηλά ποσοστά της συνολικής ετήσιας κίνησης (40-50%), βελτιώνοντας έτσι τις πληρότητες των αντίστοιχων μονάδων στην περίοδο αυτή.
- Το μερίδιο του τριμήνου Ιουλίου Σεπτεμβρίου ποικίλει σε μεγάλο βαθμό από περιοχή σε περιοχή, πράγμα που εξαρτάται προφανώς από την εξέλιξη της λουπής ζήτησης. Στο νησιωτικό χώρο, όπου οι καλοκαιρινές

πληρότητες είναι πολύ υψηλές, το μερίδιο της συνεδριακής κίνησης; για την περίοδο αυτή είναι πολύ χαμηλό. Αντίθετα στην βόρεια Ελλάδα, όπου φαίνεται να αφήνονται αρκετά περιθώρια από τη λουπή τουριστική κίνηση, η καλοκαιρινή συνεδριακή κίνηση είναι πολύ υψηλή. Στην περίπτωση της πρωτεύουσας το μερίδιο του τριμήνου Ιουλίου Σεπτεμβρίου λαμβάνει ενδιάμεσες τιμές.

- Η εικόνα είναι αντίστροφη για το τρίμηνο Οκτωβρίου- Δεκεμβρίου, με τη συνεδριακή κίνηση να είναι έντονα στο νησιωτικό χώρο, μέτρια στην Αθήνα και πολύ χαμηλή στην βόρεια Ελλάδα.
- Για το πρώτο τρίμηνο του έτους μόνον η πρωτεύουσα φαίνεται να προσελκύει σημαντική συνεδριακή κίνηση. Όπως όμως σημειώθηκε, για την περίοδο αυτή αρκετά μεγάλα ξενοδοχεία με τις συνεδριακές εγκαταστάσεις παραμένουν κλειστά.

Από τα στοιχεία καθίσταται σαφές ότι η εποχική κατανομή του συνεδριακού τουρισμού παρουσιάζει υψηλό βαθμό συμπληρωματικότητας προς τη γενική τουριστική κίνηση και μπορεί εύκολα να μετακινείται εποχικά, ανάλογα με την εποχική κατανομή της λουπής κίνησης. Καθίσταται επίσης σαφές ότι όπου οι μονάδες παραμένουν ανοικτές μπορεί να συμβάλλει ουσιαστικά και στην αύξηση των πληροτήτων στο τρίμηνο Ιανουαρίου- Μαρτίου.

Αριθμός Συνεδριακών Εκδηλώσεων και Αριθμός Συνεδριακών Επισκεπτών στην Ελλάδα και την Αθήνα κατά την ICCA, 1991-2000			
Έτος	Ελλάδα		Αθήνα αριθμός Συνεδρίων
	Αριθμός συνεδρίων	Αριθμός συνέδρων	
1990-91	66		
1992	28		
1993	34		
1994	26		
1995	29		17
1996	28		15
1997	32		20
1998	51	28568	22
1999	48	36247	21
2000	40	19482	14

Πηγή: ICCA The International Meetings Market,

<http://www.icca.nl/products/statistics/1998/europe.html>

3.5 Γεωγραφική κατανομή της συνεδριακής κίνησης

Τα τελευταία χρόνια το μερίδιο της λοιπής χώρας τείνει σε αύξηση με την πρωτεύουσά να περιορίζεται σε αρκετά λιγότερο από το ήμισυ της κίνησης. Αυτό είναι αποτέλεσμα και της επέκτασης της συνεδριακής υποδομής στο νησιώτικο κύριο χώρο (Κρήτη, Ρόδος, Κως κτλ.) σε αντιδιαστολή με τη στασιμότητα του στην πρωτεύουσα. Σε κάθε περίπτωση ο ρόλος της Αθήνας δεν πρέπει να ξενίζει, διότι η συγκέντρωση του είδους αυτού των εκδηλώσεων στα μεγάλα κέντρα είναι φαινόμενο διεθνές, το οποίο μάλιστα σε ορισμένες χώρες λαμβάνει χαρακτήρα ακόμα πιο έντονο από ότι στην Ελλάδα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στην πράξη στο μερίδιο της πρωτεύουσας στη συνολική συνεδριακή κίνηση, συμπεριλαμβανομένης και της εσωτερικής, μπορεί να είναι υψηλότερο από ότι αφήνουν να διαφανεί στα στοιχεία της ICCA, επειδή η εσωτερική κίνηση συγκεντρώνεται σε πολύ μεγάλο βαθμό στην πρωτεύουσα. Οι πηγές της εγχώριας ζήτησης εκτός της πρωτεύουσας και σε πολύ μικρότερο βαθμό της Θεσσαλονίκης είναι πολύ περιορισμένες. Η εκτίμηση αυτή ενισχύεται και από τα στοιχεία που έχουν συλλεγεί με ερωτηματολόγια.

3.6 Σύνοψη συνεδρίων κατά μέγεθος

Είναι σαφές ότι η χώρα μας δεν είναι σε θέση να προσελκύσει τις πολύ μεγάλες συνεδριακές εκδηλώσεις, με τις χιλιάδες συνέδρους η καθεμία, και αντιμετωπίζει σοβαρές δυσκολίες στην εξυπηρέτηση και μικρότερου μεγέθους διοργανώσεων που καλύπτουν πολλές εκατοντάδες συνέδρους. Αυτό μεταξύ άλλων και διότι η υφιστάμενη υποδομή και η χωροταξική της διάρθρωση δεν επαρκούν. Όπως είναι γνωστό, ελλείπουν τα μεγάλα συνεδριακά κέντρα ενώ και οι δυνατότητες των μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων υστερούν σε σχέση με το τι συμβαίνει σε άλλες χώρες.

Δεδομένου ότι τα συνέδρια της κατηγορίας αυτής καλύπτουν ίσως και το ¼ της συνολικής ζήτησης με την έννοιά του συνολικού αριθμού συνέδρων, η χώρα μας ουσιαστικά αποκλείεται από το τμήμα αυτό της αγοράς. Αυτός μπορεί να είναι ένας σημαντικός λόγος για τις μέτριες επιδόσεις μας στο συνεδριακό τουρισμό.

Από τα στοιχεία που προέκυψαν από ερωτηματολόγια σε μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες και εξειδικευμένα πρακτορεία φαίνεται ότι στην Ελλάδα το μέσο μέγεθος των εκδηλώσεων από την άποψη του αριθμού των συμμετεχόντων

τείνει να είναι πολύ μικρότερο και δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 170 άτομα. Αυτό φαίνεται να συνδέεται και με την σχετικά περιορισμένη προσφορά συνεδριακών χώρων μεγάλης χωρητικότητας, αφού για ορισμένες πολύ μεγάλες μονάδες το μέσο μέγεθος των εκδηλώσεων ήταν πολύ μεγαλύτερο και προσέγγιζε τα 1000 άτομα. Συνδέεται επίσης και με τον γενικά χαμηλό βαθμό ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού στη χώρα.

3.7 Σύνοψη της συνεδριακής κίνησης κατά πηγή

Στοιχεία για την σύνθεση της συνεδριακής κίνησης στην Ελλάδα κατά πηγή δεν υπάρχουν. Με βάση όμως εκτιμήσεις παραγόντων του κλάδου, φαίνεται ότι η σημασία της ζήτησης συνεδριακών υπηρεσιών στην Ελλάδα από τον επιχειρηματικό τομέα είναι συγκριτικά περιορισμένη. Αυτό είναι αποτέλεσμα τριών κυρίως παραγόντων.

A) Πρώτον, του μικρού αριθμού μεγάλων οικονομικών μονάδων στην Ελλάδα, που αποτελούν την κύρια πηγή αυτού του είδους τις συζητήσεις.

B) Δεύτερον, της απόστασης μεταξύ της χώρας μας και των μεγάλων οικονομικών κέντρων, όπου συγκεντρώνονται οι μεγάλες επιχειρήσεις.

Γ) Τρίτον της εικόνας που επικρατεί για την ποιότητα των υπηρεσιών που μπορεί να προσφέρει ο ελληνικός συνεδριακός κλάδος.

Είναι χαρακτηριστικό ότι, κατά πλειονότητα, οι επιχειρήσεις οργανώνουν τις εκδηλώσεις τους που απαιτούν συνεδριακές υπηρεσίες, στη χώρα που βρίσκεται η έδρα και το κατάστημα της επιχείρησης αντίστοιχα. Το ποσοστό των

επιχειρήσεων που διεξάγουν του είδους αυτού τις δραστηριότητες και εκτός έδρας τείνει να ασχοληθεί με την πάροδο του χρόνου - πράγμα ευόιοιο για τη χώρα μας - υπολείπεται όμως ακόμη του ενός τρίτου του συνόλου των περιπτώσεων. Οι επιχειρήσεις που κατά σύστημα οργανώνουν τις εκδηλώσεις τους που έχουν συνεδριακό χαρακτήρα εκτός έδρας, υπολείπονται του 10% του συνόλου (The International Meetings Association, 2000). Στις περιπτώσεις όμως αυτές, όπως προκύπτει από την πηγή που μόλις αναφέρθηκε η τάση είναι να προτιμώνται χώρες

γειτονικές προς τη χώρα της έδρας, έτσι ώστε το ταξίδι από και προς τον τόπο του συνεδρίου να είναι σύντομο και να μην οδηγεί σε απώλεια εργάσιμων ημερών.

Έχει ήδη αναφερθεί ότι η συνεδριακή κίνηση που πηγάζει από τον επιχειρηματικό τομέα έχει υψηλές απαιτήσεις ποιότητας και στη λήψη των αποφάσεων αποδίδεται σημασία και στο γρήγορο και τη φήμη του τόπου διεξαγωγής. Από τις απόψεις αυτές η ελκυστικότητα της χώρας μας δεν έχει φθάσει ακόμη στα επιθυμητά επίπεδα.

3.8 Μέση διάρκεια συνεδριακών εκδηλώσεων

Σύμφωνα με τα στοιχεία των ερωτηματολογίων η μέση διάρκεια των συνεδριακών εκδηλώσεων σε μεγάλα ξενοδοχειακά συγκροτήματα, όπως προκύπτει από τη διαίρεση του αριθμού των συνεδριακών διανυκτερεύσεων και των συνεδριακών αφίξεων, ήταν 4 με 5 ημέρες το έτος 2000. Το στοιχείο αυτό πρέπει να θεωρείται αξιόπιστο αφού περίπου συμπίπτει και με τα διεθνή δεδομένα.

Από τα στοιχεία ορισμένων μεγάλων μονάδων της ευρύτερης περιφέρειας της πρωτεύουσας, προκύπτουν μικρότερα μεγέθη, τα οποία όμως είναι αποτέλεσμα όχι της μικρότερης μέσης διάρκειας της εκδήλωσης αλλά της παραμονής μέρους των συνέδρων σε ξενοδοχεία διαφορετικά από τη μονάδα που φιλοξενεί τις συνεδριακές εργασίες, ελλείπει διαθέσιμων κλινών σε αυτήν. Εκτός της περιφέρειας της πρωτεύουσας αυτό, είτε δεν συμβαίνει καθόλου, λόγω των μεγάλων αποστάσεων μεταξύ μεγάλων ξενοδοχείων, είτε συμβαίνει σε πολύ περιορισμένο βαθμό.

3.9 Συνεδριακοί Χώροι και Υποδομή

3.9.1 Η συνολική προσφορά συνεδριακών χώρων και εγκαταστάσεων

Από όλα τα στοιχεία και τις ενδείξεις προκύπτει ότι εκεί όπου η προσφορά είναι σχετικά περιορισμένη ή δεν είναι στις μικρότερες αίθουσες, ο αριθμός των οποίων είναι αρκετά μεγάλος αλλά στην δυνατότητα εξυπηρέτησης πολυαριθμότερων εκδηλώσεων ή γενικότερα εκδηλώσεων περισσότερων απαιτητικών σε συνολικό χώρο.

Συνεδριακές εγκαταστάσεις κατά μέγεθος στην Ελλάδα, 2000				
Χωρητικότητα σε συνέδρους	Συνεδριακές εγκαταστάσεις		Συνεδριακοί χώροι ξενοδοχείων	
	Θέσεις συνέδρων	Αριθμός	Θέσεις συνέδρων	Αριθμός

	Αριθμός	Κατανομή %		Αριθμός	Κατανομή %	
100-150	2822	6,94	23	16298	14,85	132
150-250	3161	7,77	16	2987	19,13	98
250-500	6470	15,91	17	34168	31,14	96
500-750	3090	7,60	5	18348	16,72	34
750-1000	4378	10,76	5	11194	10,20	14
1000+	20751*	51,02	4	8740	7,96	6
Σύνολο:	40672	100,00		109735	100,00	

Πηγή: Comupress S.A. Professional Guide for Conferences in Greece, 2000, Region of Attica, The 2001 Travel Professional's Manual of Athens

*Συμπεριλαμβάνεται στο Στάδιο Ειρήνης κ' Φιλίας με 16.000 θέσεις

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα η συνολική προσφορά χώρων για συνεδριακές εκδηλώσεις - εκτός, όπως μόλις σημειώθηκε, από τις μικρότερου μεγέθους εγκαταστάσεις - εμφανίζεται αρκετά μεγάλη (150.000 περίπου θέσεις). Από καθαρά ποσοτική άποψη, ακόμη και με χαμηλούς βαθμούς πληρότητας, η προσφορά αυτή θα μπορούσε να ικανοποιήσει πολύ υψηλότερη ζήτηση από αυτήν που εκδηλώνεται τα τελευταία χρόνια. Είναι χαρακτηριστικό ότι και αν ακόμη περιοριστεί κανείς στην ξενοδοχειακή υποδομή με χωρητικότητες άνω των 750ατόμων -που είναι ο μέσος όρος του αριθμού των συνέδρων των εκδηλώσεων που καταγράφονται από την ICCA -και η οποία αποτελεί πολύ μικρό τμήμα της συνολικής χωρητικότητας (12-13% περίπου) και τότε ακόμη ο συνολικός αριθμός των διανυκτερεύσεων για την Ελλάδα όπως καταγράφονται από την ICCA θα έδινε εξαιρετικά χαμηλούς βαθμούς πληρότητας της τάξης των 4-8 ημερών ανά έτος.

Η συνολική ζήτηση από όλες τις πηγές -συμπεριλαμβανομένων δηλαδή και των εκδηλώσεων που δεν καταγράφονται από την ICCA - υπερβαίνει βέβαια τα μεγέθη όπως καταγράφονται από την ICCA, για λόγους που αναφέρθηκαν λεπτομερέστατα πιο πάνω. Εκτός από αυτό οι χώροι είναι κατά κανόνα πολύσκοποι και χρησιμοποιούνται συχνά και για πολλά άλλα είδη εκδηλώσεων (συνεστιάσεις, συνεδριάσεις οργάνων, εορταστικές εκδηλώσεις, παραστάσεις, διαλέξεις, παρουσιάσεις και άλλα συναφή). Έτσι με βάση τη διαθέσιμη πληροφόρηση δεν είναι δυνατό να εκφράσει κανείς γνώμη για τους βαθμούς πληρότητας και αξιοποίησης των εγκαταστάσεων, που μπορεί να χρησιμοποιηθούν και για αξιόλογες συνεδριακές εκδηλώσεις.

Με τις επιφυλάξεις που έχουν διατυπωθεί και πιο πάνω για την αντιπροσωπευτικότητα των απαντήσεων στα ερωτηματολόγια, αξίζει να σημειωθεί ότι οι βαθμοί πληρότητας για τις συνεδριακές εγκαταστάσεις που αναφέρθηκαν προσεγγίζουν συνολικά και κατά μέσο όρο των 40% για το τρίμηνο αιχμής Απριλίου - Ιουνίου το εν λόγω ποσοστό ανέρχεται σε 57% ενώ για τα άλλα 3 τρίμηνα διαμορφώνεται μεταξύ 35-37%. Είναι φανερό ότι σε αρκετές τουλάχιστον από τις μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες που διαθέτουν αξιόλογες συνεδριακές εγκαταστάσεις, οι πληρότητες που επιτυγχάνεται τα τελευταία χρόνια αφήνουν και τα περιθώρια για αύξηση της συνεδριακής κίνησης με βάση την υπάρχουσα υποδομή.

Με βάση τις ενδείξεις και την πληροφόρηση που μόλις αναφέρθηκε ένα τουλάχιστον συμπέρασμα μπορεί να συναχθεί είναι αρκετά ικανοποιητικό βαθμό εμπιστοσύνης. Η διαθέσιμη με υποδομή ως σύνολο - είτε αυτή χρησιμοποιείται για άλλους σκοπούς είτε αργεί - θα αρκούσε, με ορισμένες ίσως βελτιώσεις, για την κάλυψη όγκου συνεδριακών εκδηλώσεων πολύ μεγαλύτερου από το σημερινό. Σχετικά με τη σκοπιμότητα υποκατάστασης άλλων χρήσεων, όπου αυτές υπάρχουν, από τη συνεδριακή χρήση, αξίζει να σημειωθεί ότι, σε σύγκριση με άλλες χρήσεις, η χρήση των χώρων και των εγκαταστάσεων για συνεδριακούς σκοπούς έχει, αν όχι πάντοτε υψηλότερη ιδιωτικοοικονομική απόδοση, υψηλότερη κοινωνική απόδοση. Οι συνεδριακές εκδηλώσεις συχνά συνεπάγονται δαπάνες και απασχόληση υψηλότερη απ' ό,τι στις περισσότερες τουλάχιστον από τις άλλες χρήσεις, καθώς συχνά συνοδεύονται και από διανυκτερεύσεις.

3.9.2 Η σύνθεση της προσφοράς κατά μέγεθος και η συνάρτηση της με τη ζήτηση

Η συνολική προσφορά συνεδριακών χώρων φαίνεται να είναι μεγάλη σε σύγκριση με τη ζήτηση, δημιουργώντας έτσι από την άποψη αυτή άνετα περιθώρια κάλυψης μεγαλύτερη ζήτηση, σε σύγκριση με τη δομή της ζήτησης κατά μέγεθος συνεδριακής εκδήλωσης, η σύνθεση της προσφοράς συνεδριακών χώρων εμφανίζεται να απαρτίζεται από σχετικά υψηλό μερίδιο μικρότερων χώρων.

Το 1/3 περίπου της συνολικής χωρητικότητας στα ξενοδοχεία και στα ξενοδοχειακά συγκροτήματα αφορά χώρους με συνολική συνεδριακή χωρητικότητα για την κάθε ξενοδοχειακή μονάδα ίση ή και μικρότερη των 250 ατόμων και περισσότερο από τα 2/3 χώρους με συνολική χωρητικότητα - για την κάθε μονάδα - ίση ή μικρότερη των 500 ατόμων. Και αξίζει να σημειωθεί ότι συχνά οι χωρητικότητες αυτές είναι κατανεμημένες σε περισσότερους από ένα χώρους και για

την κάθε μονάδα, πράγμα που δυσκολεύει τη χρήση τους για μεγαλύτερες εκδηλώσεις. Παρεμφερής είναι η εικόνα και για τους εκτός ξενοδοχειακών συγκροτημάτων συνεδριακούς χώρους, αν εξαιρεθεί το στάδιο Ειρήνης και Φιλίας και των νέων Ολυμπιακών Εγκαταστάσεων στο Μαρούσι και στο Φάληρο τα οποία μπορεί να χρησιμοποιούνται και για μεγάλες συνεδριακές εκδηλώσεις, αλλά δεν είναι σχεδιασμένα με γνώμονα τις ανάγκες τους.

Έτσι μπορεί να λεχθεί ότι ενώ η συνολική προσφορά συνεδριακών χώρων εμφανίζεται άνετη, η προσφορά μεγάλων σύγχρονων συνεδριακών εγκαταστάσεων είναι μάλλον περιορισμένη, όχι ίσως τόσο σε σχέση με τα επίπεδα της ζήτησης των τελευταίων ετών αλλά σίγουρα με τα αυξημένα επίπεδα ζήτησης που θα προκύψουν, αν όντως ο κλάδος αναπτυχθεί στο μέλλον. Μπορεί επίσης να λεχθεί ότι αυτή ακριβώς η έλλειψη μεγάλων σύγχρονων εγκαταστάσεων μπορεί να έχει έως τώρα αποθαρρυνθεί και την προσέλκυση μεγαλύτερου αριθμού μεγάλων συνεδριακών εκδηλώσεων στην Ελλάδα.

Στο σημείο αυτό πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι ορισμένα μεγάλα ξενοδοχειακά συγκροτήματα με αξιόλογη συνεδριακή δραστηριότητα, έχουν αναφέρει ότι, ιδίως στις περιόδους αιχμής της συνεδριακής κίνησης, παραδείγματος χάρι ο Σεπτέμβριος, η ζήτηση για τις υπηρεσίες τους υπερβαίνει τις δικές τους δυνατότητες προσφοράς, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να την καλύψουν. Αν και δεν είναι γνωστό αν η ζήτηση αυτή ικανοποιείται από άλλες μονάδες στην Ελλάδα ή εκτρέπεται σε άλλες χώρες, το στοιχείο αυτό αποτελεί μια ένδειξη ότι μπορεί μεν η συνολική προσφορά χώρων να είναι άνετη, αλλά ίσως, εκτός από τις ελλείψεις από την άποψη της προσφοράς μεγάλων σύγχρονων χώρων, που αναφέρθηκαν, ελλείψεις να παρουσιάζονται και από την απόφαση της προσφοράς συνεδριακών υπηρεσιών υψηλότερη στάθμης ακόμη και για συνεδριακές εκδηλώσεις μετρίου μεγέθους με υψηλότερες απαιτήσεις.

3.9.3 Κατανομή στο χώρο

Στους παρακάτω πίνακες, που έχουν συνταχθεί με τρόπο ανάλογα με τους προηγούμενους, δίνονται στοιχεία για τη συνεδριακή υποδομή και τη σύνθεσή της κατά μέγεθος για τις περ Πηγή: *Compupress S.A. Professional Guide for Conferences in Greece, 2000, Region of Attica, The 2001 Travel Professional's Manual of Athens*

ιοχές όπου παρουσιάζεται η μεγαλύτερη συγκέντρωση όπως η Αττική, η Κρήτη, τα Δωδεκάνησα, τα Ιόνια νησιά, η Θεσσαλονίκη και η Χαλκιδική καθώς και για την υπόλοιπη χώρα ως σύνολο.

Σε ότι αφορά τις εκτός ξενοδοχείων συνεδριακές εγκαταστάσεις, μόνο στα Δωδεκάνησα φαίνεται να έχει δημιουργηθεί αξιόλογη προσφορά μεγάλων συνεδριακών χώρων (άνω των χιλίων θέσεων ο καθένας). Σε όλες τις άλλες περιοχές, η προσφορά χώρων με συγκριτικά μεγάλες χωρητικότητες, ή είναι ανύπαρκτη (π.χ. η Κρήτη), ή είναι πολύ περιορισμένη.

Σε ότι αφορά τις ξενοδοχειακές συνεδριακές εγκαταστάσεις η έλλειψη συγκριτικά μεγάλων μονάδων εμφανίζεται εντονότερο στα Ιόνια νησιά, τη λουπή Ελλάδα και τα Δωδεκάνησα.

Συνεδριακές εγκαταστάσεις κατά μέγεθος στην ευρύτερη περιοχή της πρωτεύουσας, 2000						
Χωρητικότητα σε συνέδρους	Συνεδριακές εγκαταστάσεις			Συνεδριακοί χώροι ξενοδοχείων		
	Θέσεις συνέδρων		Αριθμός	Θέσεις συνέδρων		Αριθμός
	Αριθμός	Κατανομή %		Αριθμός	Κατανομή %	
100-150	1127	4,97	10	4525	14,90	36
150-250	650	2,87	3	4580	15,08	21
250-500	2520	11,11	6	11270	37,12	30
500-750	0	0,00	0	3050	10,04	5
750-1000	1738	7,66	2	1700	5,60	2
1000+	16651	73,40	2	5240	17,26	3
Σύνολο:	22686	100,00		30365	100,00	

Πηγή: Compress S.A. Professional Guide for Conferences in Greece, 2000, Region of Attica, The 2001 Travel Professional's Manual of Athens

Συνεδριακές εγκαταστάσεις κατά μέγεθος στην Κρήτη, 2000						
Χωρητικότητα σε συνέδρους	Συνεδριακές εγκαταστάσεις			Συνεδριακοί χώροι ξενοδοχείων		
	Θέσεις συνέδρων		Αριθμός	Θέσεις συνέδρων		Αριθμός
	Αριθμός	Κατανομή %		Αριθμός	Κατανομή %	
100-150	150	8,82	1	2370	11,38	19
150-250	260	15,29	2	3618	17,37	17
250-500	560	32,94	2	3800	18,24	12
500-750	730	42,94	1	6340	30,44	15
750-1000	0	0,00	0	2500	12,00	4

1000+	0	0,00	0	2200	10,56	2
Σύνολο:	1700	100,00		20828	100,00	
Συνεδριακές εγκαταστάσεις κατά μέγεθος στα Δωδεκάνησα, 2000						
Χωρητικότητα σε συνέδρους	Συνεδριακές εγκαταστάσεις			Συνεδριακοί χώροι ξενοδοχείων		
	Θέσεις συνέδρων		Αριθμός	Θέσεις συνέδρων		Αριθμός
	Αριθμός	Κατανομή %		Αριθμός	Κατανομή %	
100-150	200	3,39	2	1955	12,93	16
150-250	160	2,71	1	2720	17,98	13
250-500	980	16,61	2	4410	29,16	12
500-750	1760	29,83	3	3920	25,92	6
750-1000	800	13,56	1	820	5,42	1
1000+	2000	33,90	1	1300	8,60	1
Σύνολο:	5900	100,00		15125	100,00	

Πηγή: Compress S.A. Professional Guide for Conferences in Greece, 2000, Region of Attica, The 2001 Travel Professional's Manual of Athens

Συνεδριακές εγκαταστάσεις κατά μέγεθος στη Θεσσαλονίκη - Χαλκιδική, 2000						
Χωρητικότητα σε συνέδρους	Συνεδριακές εγκαταστάσεις			Συνεδριακοί χώροι ξενοδοχείων		
	Θέσεις συνέδρων		Αριθμός	Θέσεις συνέδρων		Αριθμός
	Αριθμός	Κατανομή %		Αριθμός	Κατανομή %	
100-150	470	12,31	4	2008	14,41	16
150-250	548	14,35	3	2779	19,94	13
250-500	700	18,99	2	3288	23,59	9
500-750	0	0,00	0	2538	18,21	4
750-1000	0	0,00	0	3324	23,85	4
1000+	2100	55	1	0	0,00	0
Σύνολο:	3818	100,00		13,937	100,00	

Πηγή: Compress S.A. Professional Guide for Conferences in Greece, 2000, Region of Attica, The 2001 Travel Professional's Manual of Athens

Συνεδριακές εγκαταστάσεις κατά μέγεθος στα Ιόνια Νησιά, 2000						
Χωρητικότητα σε συνέδρους	Συνεδριακές εγκαταστάσεις			Συνεδριακοί χώροι ξενοδοχείων		
	Θέσεις συνέδρων		Αριθμός	Θέσεις συνέδρων		Αριθμός
	Αριθμός	Κατανομή %		Αριθμός	Κατανομή %	
100-150	130	12,00	1	1190	22,80	10
150-250	0	0	0	1130	21,65	5

250-500	0	0	0	1700	32,57	5
500-750	0	0	0	1200	22,99	2
750-1000	950	88,00	1	0	0,00	0
1000+	0	0	0	0	0,00	0
Σύνολο:	1080	100,00		5220	100,00	

Πηγή: Comupress S.A. Professional Guide for Conferences in Greece, 2000, Region of Attica, The 2001 Travel Professional's Manual of Athens

Συνεδριακές εγκαταστάσεις κατά μέγεθος στη λοιπή Ελλάδα, 2000						
Χωρητικότητα σε συνέδρους	Συνεδριακές εγκαταστάσεις			Συνεδριακοί χώροι ξενοδοχείων		
	Θέσεις συνέδρων		Αριθμός	Θέσεις συνέδρων		Αριθμός
	Αριθμός	Κατανομή %		Αριθμός	Κατανομή %	
100-150	745	13,58	5	4250	17,52	35
150-250	1543	28,12	7	6160	25,39	29
250-500	1710	31,16	5	9700	39,98	28
500-750	600	10,93	1	1300	5,36	2
750-1000	890	16,22	1	2850	11,75	3
1000+	0	0,00	0	0	0,00	0
Σύνολο:	5488	100,00		24260	100,00	

Πηγή: Comupress S.A. Professional Guide for Conferences in Greece, 2000, Region of Attica, The 2001 Travel Professional's Manual of Athens

3.9.4 Η σύνθεση της προσφοράς κατά φορέα

Οι χώροι διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες δηλαδή στις αίθουσες ξενοδοχείων που διαθέτουν μόνιμο ή φορητό συνεδριακό εξοπλισμό και στις λοιπές αίθουσες ή χώρους εκτός ξενοδοχείων, οι οποίες επίσης διαθέτουν είτε μονιμότερο, είτε φορητό συνεδριακό εξοπλισμό

Η εκτός ξενοδοχείων συνεδριακή χωρητικότητα ανήκει κατά το μέγιστο μέρος της σε δημόσιους και κοινωφελείς φορείς και ενώ μπορεί, όπως αναφέρθηκε να φιλοξενήσει και συνεδριακές εκδηλώσεις προορίστηκε για άλλες χρήσεις, που συνδέονται αμεσότερα και με τους σκοπούς των φορέων στους οποίους ανήκει.

Αν κρίνει κανείς από τις σημαντικές πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί τελευταία στο χώρο των ξενοδοχείων και τη δημιουργία συνεδριακών χώρων είτε εντός των ξενοδοχείων είτε σε συνδυασμό με αυτά είναι πιθανόν ότι η σχετική σημασία της προσφοράς συνεδριακών χώρων και εγκαταστάσεων εκτός ξενοδοχείων

θα τείνει σε περαιτέρω μείωση, ειδικότερα στις περιοχές όπου συγκεντρώνονται τα μεγάλα ξενοδοχεία.

3.9.5 Πρόσφατες εξελίξεις

Η ισχυρή επιδότηση της δημιουργίας συνεδριακών κέντρων έχει οδηγήσει στην ένταξη ενός σημαντικού αριθμού νέων επενδύσεων του είδους στον αναπτυξιακό νόμο τα τελευταία χρόνια οι οποίες βρίσκονται υπό κατασκευή. Πρόκειται όμως για μικρές νέες μονάδες (των 200-250 θέσεων), τοπικής κυρίως σημασίας σε περιοχές, που είτε προσελκύουν γενικά περιορισμένη τουριστική κίνηση (Αλεξανδρούπολη, Καλαμάτα) είτε αποτελούν μεν σημαντικά τουριστικά κέντρα αλλά με περιορισμένη συνεδριακή κίνηση (Ζάκυνθος, Λήμνος, Ρέθυμνο, Γουβιά Κέρκυρας). Κάπως αξιολογότερες (των 400 - 500 θέσεων) έχουν ενταχθεί και βρίσκονται υπό κατασκευή στη Ρόδο και τη Θεσσαλονίκη ενώ μια μονάδα των 400 θέσεων ολοκληρώθηκε στο Γκάζι (Βοτανικός) στην Αθήνα. Πρόκειται για προσθήκες στη συνεδριακή η υποδομή σε μεγέθη σε σχέση με τα οποία η προσφορά είναι, όπως ήδη σημειώθηκε, μεγάλη.

Από στοιχεία της Γενικής Γραμματείας Τουρισμού του Υπουργείου Ανάπτυξης φαίνεται ότι το ενδιαφέρον για δημιουργία συνεδριακών χώρων και εγκαταστάσεων συνεχίζεται, με αρκετές νέες πρωτοβουλίες, που βρίσκονται στο στάδιο της έγκρισης των αρχιτεκτονικών σχεδίων και της καταλληλότητας των χώρων, ή είναι στο στάδιο της έγκρισης σκοπιμότητας. Κατά κανόνα πρόκειται για μονάδες μικρού ή μεσαίου μεγέθους όπως και στην περίπτωση των εντάξεων που προαναφέρθηκαν.

Εκτιμήσεις για την πιθανότητα και το χρόνο ολοκλήρωσης αυτών των πρωτοβουλιών δεν είναι εύκολο να γίνουν, αφού είναι συχνό το φαινόμενο των καθυστερήσεων, των αναβολών, των αναθεωρήσεων ή και των ακυρώσεων, όχι μόνο για μονάδες, η διαδικασία πραγματοποίησης των οποίων βρίσκεται στο προκαταρκτικό στάδιο, όπως αυτές που μόλις προαναφέρθηκαν, αλλά ακόμη και για μονάδες που έχουν ενταχθεί στον αναπτυξιακό νόμο.

Σε κάθε περίπτωση, σε σύγκριση με τη συνολική χωρητικότητα των συνεδριακών χώρων και εγκαταστάσεων στην Ελλάδα, όπως προαναφέρθηκε, η προσθήκη 2500-3000 στη διάρκεια 3-4 ετών, λόγω εντάξεων στον αναπτυξιακό

νόμο, αν μάλιστα ληφθεί υπόψη και η συγκεκριμένη χωροθέτηση τους, δεν μεταβάλλει ουσιωδώς την εικόνα.

3.10 Οργανωτική δομή

Ο συνεδριακός τουρισμός δεν αποτελεί το αποκλειστικό αντικείμενο σχεδόν καμιάς από τις επιχειρήσεις που ασχολούνται με αυτόν και είναι λίγες οι επιχειρήσεις για τις οποίες ο συνεδριακός τουρισμός αποτελεί το κύριο αντικείμενο. Σε ότι δε αφορά τη χρήση των παγίων και του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, ακόμη και στις περιπτώσεις όπου αυτά έχουν μορφή εξειδικευμένη για τον συνεδριακό τουρισμό, η χρήση τους δεν περιορίζεται σε αυτόν. Ο συνεδριακός τουρισμός αποτελεί κατά κανόνα ένα μόνο από τα αντικείμενα από τα αντικείμενα με τα οποία απασχολούνται σε επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα, οι οποίες ως εκ τούτου αδειοδοτούνται και λειτουργούν με βάση θεσμικές ρυθμίσεις που έχουν θεσπιστεί έχοντας υπόψη τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες όχι των συνεδριακών δραστηριοτήτων ειδικά άλλα άλλων δραστηριοτήτων του τουριστικού τομέα.

Ο θεσμικός αυτός ετεροπροσδιορισμός του συνεδριακού τουρισμού χρησιμοποιείται ενίοτε ως επιχειρήματα από επιχειρήσεις για τις οποίες το αντικείμενο είναι σημαντικό ή από μονάδες που τείνουν να εξειδικευθούν σε αυτό, όπως οι επιχειρήσεις που ασχολούνται με την οργάνωση συνεδρίων, για την ανάγκη δημιουργίας θεσμικού πλαισίου που θα ρυθμίζει τα της λειτουργίας τους. Σε επίρρωση του επιχειρήματος γίνεται αναφορά σε ανάλογο παλαιότερο αίτημα για τον κλάδο των εκθέσεων, που έγινε τελικά δεκτό, με αποτέλεσμα οι δραστηριότητές του να ρυθμίζεται πλέον εδώ και αρκετά χρόνια από νομικό πλαίσιο, που θεωρείται από τους ενδιαφερόμενους σύγχρονο.

Ως αποτέλεσμα της πλήρους ελευθερίας ενασχόλησης με τον συνεδριακό κλάδο, χωρίς εκ του νόμου να τίθεται καμία προϋπόθεση, αρκετές επιχειρήσεις του κλάδου που θεωρούν ότι έχουν κάνει σημαντικές επενδύσεις και έχουν καταβάλει πολλές προσπάθειες για να ανδρωθούν, παραπονούνται ότι πάσχουν από αθέμιτο ανταγωνισμό από πολύ μικρότερες, αυτοσχέδιες τρόπον τινά μονάδες « που λειτουργούν από το σπίτι » και οι οποίες εκτός των άλλων φοροδιαφεύγουν.

Είναι γεγονός ότι για την ευρύτερη περιφέρεια της πρωτεύουσας διαφημίζεται σε αρκετά επίσημα έντυπα εκατοντάδες επιχειρήσεις ως οργανωτές συνεδρίων τη στιγμή που οι ξενοδοχειακές και άλλες μονάδες που διαθέτουν αξιόλογους χώρους

μμένη χωροθέτηση τους, δεν

τοκλειστικό αντικείμενο σχεδόν
και είναι λίγες οι επιχειρήσεις
κύριο αντικείμενο. Σε ότι δε
ού εξοπλισμού, ακόμη και στις
για τον συνεδριακό τουρισμό, η
ακός τουρισμός αποτελεί κατά
με τα οποία απασχολούνται
ς εκ τούτου αδειοδοτούνται και
ν θεσπιστεί έχοντας υπόψη τις
ν δραστηριοτήτων ειδικά άλλα

του συνεδριακού τουρισμού
εις για τις οποίες το αντικείμενο
ειδικευθούν σε αυτό, όπως οι
συνεδρίων, για την ανάγκη
τα της λειτουργίας τους. Σε
λόγο παλαιότερο αίτημα για τον
ατέλεσμα οι δραστηριότητές του
αικό πλαίσιο, που θεωρείται από

νασχόλησης με τον συνεδριακό
θέση, αρκετές επιχειρήσεις του
πενδύσεις και έχουν καταβάλλει
ούνται ότι πάσχουν από αθέμιτο
ς τρόπον τινά μονάδες « που
λλων φοροδιαφεύγουν.

α της πρωτεύουσας διαφημίζεται
εις ως οργανωτές συνεδρίων τη
ου διαθέτουν αξιολογους χώρους

ρόνται, όπως φαίνεται, σε δεκάδες
πό τις πρώτες δεν ασχολούνται με την
ά και σε περιορισμένη κλίμακα.

εδριακού τουρισμού, με τις συγκριτικά
ξειδίκευσης, ποιότητας και εξοπλισμού,
λεγκτη είσοδο στον κλάδο πολύ μικρών
νατότητες και μερικές φορές και με
α δυσμενείς εντυπώσεις στους πελάτες,
ήσιμο να αναφερθεί ότι σύμφωνα με
πενδύσεις ξένων οργανωτών που έχουν
ν ασθενών σημείων που επισημαίνονται
ης επαγγελματισμού » και « η έλλειψη

στηριοποίησής του κλάδου και πολύ
ώσεις κατά κύριο λόγο ασχολούνται με
ν, δεν φαίνεται να έχει εμποδίσει ένα
ούν σε αρκετά μεγάλο βαθμό στην
υτό και να έχουν η καθεμία από αυτές
ξιόλογη πείρα.

ι: προϋποθέσεων στην άσκηση του
ως άλλωστε συμβαίνει με πάρα πολλά
προστασία των καταναλωτών. Από την
ποθέσεις, σε μια χώρα όπου και η
ν που είναι επιφορτισμένοι με την
μητή, θα μπορούσε να καταλήξει σε
πυεργετικό αντίκρισμα από την άποψη
όν. Άλλωστε γενικά στον τουριστικό
ας της ποιότητας δεν υπήρξε ιδιαίτερα
γάλος αριθμός των εγκαταστάσεων που

ίς με τις συνεδριακές εκδηλώσεις από
ομέα, ιδιαίτερα από την άποψη των
ων, είναι η οργάνωση εκθέσεων. Αν
ς συχνά συνεδριακές εγκαταστάσεις σε

άλλες χώρες, για την εξασφάλιση ικανοποιητικού βαθμού πληρότητας, η πολλαπλή χρήση και ιδιαίτερα ο συνδυασμός των εκθεσιακών εκδηλώσεων με τις συνεδριακές φαίνεται να αποτελεί αναγκαιότητα.

Στην Ελλάδα η αποδοχή της ανάγκης για σχεδιασμό εκθεσιακών χώρων πολλαπλών χρήσεων, ιδιαίτερα προκειμένου για σημαντικές επενδύσεις, κωλύεται από το γεγονός ότι η εκθεσιακή δραστηριότητα επελέγη από το ελληνικό κράτος ως μοχλός ενίσχυσης της Θεσσαλονίκης και της Βόρειας Ελλάδας γενικότερα. Έτσι δεν μπορεί να γίνει εύκολα αποδεκτή η ιδέα της ανάπτυξης συνδυασμένου τύπου εγκαταστάσεων στην Αθήνα, όπου ήδη παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση πολλών άλλων διεθνών δραστηριοτήτων.

Η εξέταση της εθνικοπολιτικής διάστασης του θέματος δεν είναι αντικείμενο της παρούσας μελέτης. Εκείνο που πρέπει να επισημανθεί στο σημείο αυτό είναι οι πιθανές απώλειες που προκύπτουν από την παρεμπόδιση της ομαλής ανάπτυξης των εκθεσιακών και συνεδριακών δραστηριοτήτων από τέτοιου είδους ταμπού και κατά πόσον τα ουσιαστικά - σε αντιδιαστολή με τα συμβολικά - οφέλη της Θεσσαλονίκης δικαιολογούν αυτή την τακτική.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4.1 Δημόσιος Τομέας

4.1.1. Άξονες γενικής αναπτυξιακής πολιτικής

Παρά τα προβλήματα και τις αδυναμίες στην αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων, τα έργα και οι λοιπές παρεμβάσεις που εντάσσονται στα διαδοχικά Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, εξοπλίζουν σιγά σιγά τη χώρα με σύγχρονη υποδομή και βελτιώνουν αποφασιστικά την εικόνα της από την άποψη αυτή. Παράλληλα με όλα τα άλλα οφέλη από την ενίσχυση της υποδομής, με τον τρόπο αυτό ικανοποιείται σταδιακά η πιο βασική, από την πλευρά του δημοσίου, προϋπόθεση για την ικανοποιητική εξυπηρέτηση των αναγκών των συνεδριακών επισκεπτών και την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού.

Σημασία δεν έχουν στόχο την φυσική ύπαρξη της υποδομής έχει και ο τρόπος λειτουργίας των κλάδων που παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες. Και από την άποψη αυτή οι ελλείψεις, ιδιαίτερα στις νησιωτικές περιοχές, όπου συγκεντρώνεται πολύ σημαντικό και αυξανόμενο τμήμα της συνεδριακής υποδομής, φαίνεται να είναι σχετικά μεγαλύτερες. Τα προβλήματα και οι αδυναμίες φαίνεται να είναι εντονότερα στον τομέα των μεταφορών, ιδιαίτερα στις περιόδους ύφεσης της γενικής τουριστικής κίνησης, στις οποίες, όπως προαναφέρθηκε, συγκεντρώνεται και το μεγαλύτερο τμήμα της συνεδριακής κίνησης.

Ειδικότερα σε ότι αφορά την πρωτεύουσα, τα έργα για τη διευκόλυνση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, βελτίωσαν γρηγορότερα και αποφασιστικότερα την υποδομή στην ευρύτερη περιοχή, πράγμα που συνέβαλλε και στην αύξηση της ελκυστικότητας της Πρωτεύουσας ως τόπου διεξαγωγής συνεδρίων. Η Αθήνα διεξήγαγε επιτυχώς τη μεγαλύτερη και απαιτητικότερη εκδήλωση διεθνώς αυξάνοντας έτσι το γόητρο της πόλης αλλά και της χώρας διασκευάζοντας και τις όποιες αμφιβολίες για την καταλληλότητα του τόπου ως χώρου διεξαγωγής μεγάλων ιδίως συνεδρίων.

4.1.2. Η λειτουργία του κράτους

Σε αντιδιαστολή με τη δημιουργία υποδομής, από την άποψη άλλων θεμάτων που προσδιορίζουν τη συνολικότερη εικόνα της χώρας, όπως η εύρυθμη λειτουργία του κράτους, η ποιότητα της Παιδείας, η επιχειρηματική και επαγγελματική

συνέπεια, κ.ά., η πρόοδος είναι πολύ βραδύτερη και τα απτά της δείγματα πολύ λιγότερο ορατά. Πολλοί από τους αλλοδαπούς επισκέπτες με τα σχετικά υψηλά εισοδήματα είναι φυσικό να χρησιμοποιούν ως μέτρο σύγκρισης την αντίστοιχη εικόνα από τις χώρες προέλευσής τους. Έτσι καθώς παρατηρούν τις συνθήκες και τις συμπεριφορές στη χώρα μας, από τις απόψεις που προαναφέρθηκαν, οδηγούνται σε όχι ευμενή συμπεράσματα για την εικόνα της Ελλάδας. Απομένουν παρά πολλά να γίνουν, πριν εξαλειφθούν όλα εκείνα τα στοιχεία και τα χαρακτηριστικά, που οδηγούν σε αυτά τα συμπεράσματα. Η ικανοποίησή τους από την ποιότητα των άμεσων υπηρεσιών που τους προσφέρονται, όταν υπάρχει, μπορεί σε αρκετά μεγάλο βαθμό να αντισταθμίσει την όχι ικανοποιητική η γενικότερη εικόνα, χωρίς όμως να εξαλείφει ολοσδιόλου τον δυσμενή της αντίκτυπο.

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, η βελτίωση της λειτουργίας του κράτους αποτελεί ζωτικής σημασίας παράγοντα για την ανάπτυξη της χώρας και την ευημερία των κατοίκων της γενικότερα και η ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού δεν αποτελεί παρά μόνον έναν από τους λόγους που την καθιστούν αναγκαία, και ασφαλώς, όχι τον κυριότερο. Εξ αυτού του λόγου όμως δεν περιττεύει η επισήμανση.

4.1.3. Η ειδική πολιτική για το συνεδριακό τουρισμό

Σε αντιδιαστολή με την γενική υποδομή, όπου η πρόοδος που σημειώνεται είναι πολύ σημαντική και μπορεί μεν να μην αναφέρεται στην ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού αλλά παρεμπιπτόντως συμβάλλει και σ' αυτήν, η πρόοδος από την άποψη των ειδικών μέτρων και τις εξειδικευμένες μέριμνες του Δημοσίου για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού είναι εξαιρετικά περιορισμένη.

Στα σχετικά προγραμματικά κείμενα το θέμα του συνεδριακού τουρισμού αναφέρεται τέλος παρενθετικά και ποιοτικά, χωρίς συγκεκριμένες παρεμβάσεις και κονδύλια. Ειδικότερες παρεμβάσεις στον τομέα της ειδικής τουριστικής υποδομής από το υποπρόγραμμα τουρισμός του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 1994-2000 αφορούσαν κατά κύριο λόγο τον θαλάσσιο και τον ιαματικό τουρισμό καθώς και ορισμένα σχέδια της λεγόμενης Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΟΤΑ). Τόσο στον ΚΠΣ II όσο και στον ΚΠΣ III, μεγάλο μέρος των σχετικών πόρων κατευθύνεται προς την επιδότηση των ιδιωτικών τουριστικών επενδύσεων

Γενικά μπορεί να λεχθεί ότι, εκτός από κάποιες γενικές αναφορές, το κράτος και η τοπική αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα δεν έχουν καταστρώσει κανένα είδος συγκροτημένης πολιτικής για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού.

4.1.3.1. Συνεδριακά Κέντρα

Κατά καιρούς έχουν καταρτιστεί από ορισμένους φορείς προμελέτες ή μελέτες σκοπιμότητας για τη δημιουργία μεγάλου συνεδριακού κέντρου στην Αττική. Κοινό χαρακτηριστικό των πορισμάτων τους είναι ότι με καθαρά ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια το εγχείρημα δεν φαίνεται να δικαιολογείται. Όπως άλλωστε φαίνεται και από την πείρα, στις περισσότερες περιπτώσεις η δημιουργία μεγάλων σύγχρονων συνεδριακών εγκαταστάσεων δεν είναι εφικτή χωρίς κάποιας μορφής επιδότησης η οικονομική ενίσχυση από δημόσιους φορείς. Σε κάθε περίπτωση αν, με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, επρόκειτο για αποδοτική η επενδυτική ευκαιρία, ο ιδιωτικός τομέας θα έχει ανταποκριθεί προ πολλού και δε θα ετίθετο θέμα παρεμβάσεις του δημοσίου.

Παράλληλα με την εκπόνηση μελετών για το θέμα, κατά καιρούς κάτω από την πίεση των ενδιαφερομένων κλάδων ή και εξ' ίδιας πρωτοβουλίας, το κράτος επέδειξε κάποιο ενδιαφέρον και αναλύθηκαν κάποιες πρωτοβουλίες προς την κατεύθυνση της δημιουργίας συνεδριακού κέντρου, οι οποίες όμως δεν κατέστη δυνατό να καρποφορήσουν. Απομένει ακόμη να φανεί αν οι ενέργειες που βρισκόταν σε εξέλιξη για μετατροπή των κτιρίων του αεροδρόμιου του ελληνικού σε συνεδριακό κέντρο θα έρθουν σε αίσιο πέρας και αν το αποτέλεσμα θα έχει την ποιότητα που απαιτείται για καρποφόρο λειτουργία.

Η ένταξη συνεδριακών εγκαταστάσεων και χώρων στον αναπτυξιακό νόμο τα τελευταία χρόνια αφορά μικρές κύριες μονάδες, τοπικής σημασίας, και με κανένα τρόπο δεν μπορεί να λεχθεί ότι συμβάλλει στην περισσότερο ισόρροπη σύνθεση του δυναμικού από άποψη μεγέθους. Το αντίθετο θα έλεγε κανείς, ιδιαίτερα όπου πρόκειται για περιοχές στις οποίες υπάρχουν ήδη μεγαλύτερες μονάδες, η προσθήκη στον αριθμό των μικρότερου μεγέθους που βρίσκονται σε περίσσεια είναι αμφίβολης σκοπιμότητας.

Είναι ανάγκη να γίνει κατανοητό ότι η έμφαση πρέπει να δοθεί στη δημιουργία νέων, σύγχρονων, μεγάλου μεγέθους εγκαταστάσεων, σε σχέση με τις οποίες η προσφορά στα μεγάλα τουριστικά κέντρα υστερεί. Η προσθήκη χώρων και

εγκαταστάσεων σε σχέση με τις οποίες η χρήση του όρου συνεδριακό κέντρο αποτελεί υπερβολή δεν μπορεί να συμβάλλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη του κλάδου και είναι ενδεχόμενο να οδηγεί σε σπατάλη πόρων.

4.1.3.2 Γραφεία Συνεδρίων και Φιλοξενίας

Για τη δημιουργία γραφείων συνεδρίων και φιλοξενίας δε φαίνεται να γίνεται ακόμη σοβαρός λόγος, παρά τις προτάσεις που έχουν γίνει από ενδιαφερόμενους λαούς και το ενδιαφέρον που έχει επιδειχθεί. Από την πλευρά του δημοσίου δεν φαίνεται να αποδίδεται σοβαρή σημασία στο θέμα και διατηρούνται πολλές αμφιβολίες για την αποδοτικότητα των πόρων που θα διοχετεύονταν προς την κατεύθυνση αυτή.

4.1.3.3. Κατάρτιση στελεχών και ειδική προβολή για το συνεδριακό τουρισμό

Για τα θέματα της ειδικής εκπαίδευσης και της ειδικής προβολής για το συνεδριακό τουρισμό δεν υπάρχει πρόοδος. Φαίνεται να επικρατεί η εντύπωση ότι η πολιτική που ακολουθείται από τις δυο αυτές απόψεις για τον τουρισμό γενικά, είναι επαρκής για την κάλυψη και των αναγκών του συνεδριακού τουρισμού, χωρίς να χρειάζεται να ληφθεί καμία ειδική μέριμνα.

4.1.3.4. Επιδοτήσεις συνεδριακών εκδηλώσεων

Σχετικά με τις επιδοτήσεις των συνεδριακών εκδηλώσεων, κατά καιρούς παρέχεται οικονομική στήριξη από το Υπουργείο Πολιτισμού και του Υπουργείου Τουρισμού αλλά και άλλους φορείς για ορισμένες εκδηλώσεις, χωρίς όμως οι μεμονωμένες και ασυντόνιστες αυτές ενέργειες να εντάσσονται σε κάποιο γενικότερο συγκροτημένο σχέδιο, με προτεραιότητες και στόχους

4.1.2.5. Επιδότηση για τη δημιουργία συνεδριακών εγκαταστάσεων

Η μόνη ουσιαστική ως τώρα παρέμβαση του κράτους για τον συνεδριακό τουρισμό είναι η επιδότηση του κόστους κατασκευής συνεδριακών εγκαταστάσεων,

παλαιότερα μεν στο πλαίσιο των επιχορηγήσεων και επιδοτήσεων για τις τουριστικές επενδύσεις γενικά, με τον τελευταίο δε αναπτυξιακό νόμο και πιο συγκεκριμένα για τις συνεδριακές εγκαταστάσεις. Ειδικότερα με τον ισχύοντα αναπτυξιακό νόμο (2601/98) παρέχονται ισχυρά κίνητρα επένδυσης στις συνεδριακές εγκαταστάσεις με τη μορφή της επιχορήγησης που μπορεί στην περίπτωση της δημιουργίας αυτοτελών κέντρων να φτάσει το 40 % του κόστους κατασκευής, ανεξαρτήτως περιοχής (Α.Κ. Κουζέλης, σελ.72). Το ποσοστό της επιχορήγησης περιορίζεται έως και το 35 % στην περίπτωση της επέκτασης ή της δημιουργίας συνεδριακών εγκαταστάσεων ως τμημάτων ξενοδοχείων. Χωρίς να υποτιμά κανείς τη σημασία αυτής της μορφής παρεμβάσεων, αξίζει να σημειωθούν και ορισμένοι κίνδυνοι που μπορεί να προκύψουν από τη μονομέρεια αυτή του ενδιαφέροντος του Δημοσίου για το

συνεδριακό τουρισμό. Ενθαρρύνοντας την κατασκευή εγκαταστάσεων και χώρων χωρίς να φροντίσει κανείς και για την τόνωση της ζήτησης είναι ενδεχόμενο να προκύψουν προβλήματα με το δυναμικό και η συνακόλουθη σπατάλη πόρων.

4.2 Ο ιδιωτικός τομέας

Στο βαθμό που ασκήθηκε κάποια πολιτική ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού το βάρος της έφερε σχεδόν αποκλειστικά ο ιδιωτικός τομέας. Μέσα στα περιθώρια που δημιουργούσε γενικότερη ανάπτυξη του τουριστικού τομέα και οικονομική επιφάνεια των μεγαλύτερων επιχειρήσεων του κλάδου, δημιουργήθηκαν και δημιουργούνται αξιόλογες συνεδριακές εγκαταστάσεις, που αποτελούσαν τη βάση για τις σοβαρές προσπάθειες προβολής και εκμείευσης πελατείας διεθνώς που αναλύθηκαν στη συνέχεια. Είναι αρκετές οι μονάδες που ασκούν μια ενεργό και συγκροτημένη πολιτική παρουσίας στις ειδικές αγορές και τα φόρα που έχουν δημιουργηθεί διεθνώς για τον συνεδριακό τουρισμό και εκμείευσης πελατείας. Η ως τώρα ανάπτυξη του κλάδου είναι κατά κύριο λόγο αποτέλεσμα αυτών των προσπαθειών από την πλευρά της προσφοράς.

Η συλλογική όμως δράση του ιδιωτικού τομέα, όπως δείχνει η διεθνής εμπειρία, μπορεί να διαδραματίσει αξιόλογο ρόλο, δεν φαίνεται ακόμη να έχει αναπτυχθεί σε ικανοποιητικό βαθμό και μαζί με την ενεργοποίηση του δημοσίου παραμένει ένα από τα ζητούμενα.

Ο τουρισμός στη χώρα μας αποτελεί μια πραγματικά βαριά βιομηχανία. Ανοίγει δρόμους ανάπτυξης σε δεκάδες χιλιάδες μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις γεωγραφικά κατανομημένες σε ολόκληρη τη χώρα. Είναι ένας από τους πιο σημαντικούς μοχλούς περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης. Δημιουργεί θέσεις εργασίας και δίνει ζωή και πλούτο σε απομακρυσμένες περιοχές σε νησιά και ορεινές ζώνες, που υστερούν σε άλλες παραγωγικές δυνατότητες. Απασχολεί το 16,5% του ενεργού εργατικού δυναμικού και μπορεί, όπως επισημαίνουν έγκυρες μελέτες, να δημιουργήσει μέχρι το 2010 επιπλέον 150.000 θέσεις εργασίας και να απορροφήσει, ύστερα από κατάλληλη μετεκπαίδευση και επιμόρφωση, το $\frac{1}{3}$ της σημερινής ανεργίας. Κατέχει νευραλγική θέση στην αναπτυξιακή διαδικασία, καθώς αποτελεί πεδίο σύγκρισης του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα, με το τομέα των υπηρεσιών. Αντιπροσωπεύει περισσότερο από το 15% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος. Είναι τομέας εξωστρέφειας της οικονομίας μας και πολύτιμη πηγή συναλλάγματος, και μαζί με τη ναυτιλία ένα από τα πιο μεγάλα παραδοσιακά συγκριτικά πλεονεκτήματα της Ελλάδας.

Η τουριστική βιομηχανία βρίσκεται σήμερα σε μια νέα πορεία. Μια πορεία ανάδειξης της μεταολυμπιακής Ελλάδας ως προορισμού υψηλής ποιότητας. Υπάρχει ήδη μια αξιοσημείωτη άνοδος, τόσο ως προς τις αφίξεις, όσο και ως προς τα έσοδα. Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία κατά το πρώτο εξάμηνο του 2005, οι αφίξεις τουριστών σε σχέση με πέρυσι αυξήθηκαν κατά 8% και τα έσοδα ακόμη περισσότερο κατά 10%.

Ο περσινός Ιούλιος σε σύγκριση με αυτόν του 2004 έφερε αυξημένα έσοδα κατά 17%.

- Η Ελλάδα κατατάσσεται πρώτη στο κατάλογο με τους ελκυστικότερους τουριστικούς προορισμούς στον κόσμο.
- Ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού κέρδισε το πρώτο βραβείο στο διεθνώς αναγνωρισμένο διαγωνισμό των World Travel Awards.
- Η Ελλάδα κατακτά το βραβείο ως δημοφιλέστερος τουριστικός προορισμός για τους Αμερικάνους και ιδιαίτερα η Μύκονος.

Ο παραδοσιακός τουρισμός δεν αρκεί πλέον. Η επέκταση της τουριστικής ζήτησης και ο εντεινόμενος ανταγωνισμός απαιτούν τη δημιουργία νέων διαφοροποιημένων τουριστικών προϊόντων. Στόχος είναι ο εμπλουτισμός του τουρισμού με εναλλακτικές μορφές, που οδηγούν στη διεύρυνση της τουριστικής περιόδου. Οι μορφές αυτές ευνοούνται ιδιαίτερα στη μεταολυμπιακή Ελλάδα όπως ο εκθεσιακός, ο αθλητικός, ο πολιτισμικός και ο συνεδριακός τουρισμός. Η μεσογειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης οδηγεί ως το 2010 στη δημιουργία της Ζώνης Ελεύθερου Εμπορίου, που σημαίνει νέες αγορές τριακοσίων εκατομμυρίων κατοίκων αλλά και νέες γέφυρες πρόσβασης σε ακόμη περισσότερες αγορές.

4.3. Η Ελληνική αγορά συνεδριακού τουρισμού

Τα τελευταία χρόνια, οι κατευθύνσεις της τουριστικής ανάπτυξης τόσο σε επίπεδο εθνικού σχεδιασμού όσο και στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής πολιτικής αλλά και των τάσεων ανάπτυξης της διεθνούς τουριστικής βιομηχανίας, δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στην ενίσχυση σύγχρονων μορφών τουρισμού, πέραν του λεγόμενου παραθεριστικού.

Σε γενικές γραμμές μπορούμε να σημειώσουμε πως η εικόνα που παρουσιάζει ο συνεδριακός τουρισμός στη χώρα μας, αν και δεν είναι ικανοποιητική, έχει σημαντικές δυνατότητες, και τα επόμενα χρόνια, με εκφρασμένη τόσο την διάθεση των επιχειρηματιών του χώρου, αλλά και του κράτους είναι βέβαιο πως θα παρουσιάσει σημαντική πρόοδο. Η ανάπτυξη των σύγχρονων μορφών τουρισμού δίνει τη δυνατότητα στις περιοχές υποδοχής να επιμηκύνουν την τουριστική περίοδο και να αυξήσουν έτσι τα έσοδα από την παροχή τουριστικών υπηρεσιών, καθώς και την ανταγωνιστικότητά τους.

Μία από τις μορφές αυτές, ο επαγγελματικός συνεδριακός τουρισμός, ευνοεί ιδιαίτερα τις περιοχές που διαθέτουν τους απαιτούμενους πόρους και την κατάλληλη υποδομή για την προσέλκυση επισκεπτών υψηλού εισοδηματικού, μορφωτικού και πολιτιστικού επιπέδου.

Η ελληνική αγορά συνεδριακού τουρισμού, αν και είναι αρκετά παλιά, μόνο τα τελευταία χρόνια, άρχισε να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη, ενώ η αναμφισβήτητη αύξηση της, είναι κυρίως αποτέλεσμα του ενδιαφέροντος ξένων οργανισμών, οι οποίοι επιλέγουν την Ελλάδα σαν τόπο διεξαγωγής των συνεδρίων τους. Σύμφωνα με στοιχεία που υπάρχουν από αντίστοιχες έρευνες για τα χαρακτηριστικά των ξένων

τουριστών στην Ελλάδα, το μεγαλύτερο ποσοστό (77,44) επιλέγει την Ελλάδα, σαν τόπο διακοπών ενώ ένα μικρότερο ποσοστό (16,87) επιλέγει την χώρα μας για επιχειρηματικούς σκοπούς.

Κατανομή με βάση τον σκοπό της επίσκεψης

	Αριθμός επισκέψεων	%
Διακοπές	3818	75,44
Επιχειρήσεις	854	16,87
Επισκέψεις σε φίλους και συγγενείς	439	8,67
Συνέδρια / ημερίδες	80	1,58
Υγεία	10	0,2
Άλλοι λόγοι	201	3,97
Σύνολο	5061	100

Πηγή: Χαρακτηριστικά των ξένων τουριστών στην Ελλάδα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Αυγ. 92 – Ιούλης 93, βασισμένο σε δείγμα 5000 τουριστών

Ανάλυση των χαρακτηριστικών των τουριστών.

Σκοπός επίσκεψης	Μέσος όρος περιοχών που επισκέφθηκαν	Μέση παραμονή που	Μέση ημερήσια κατανάλωση (δραχμές)	Αξιολόγηση του κόστους του ταξιδιού*
Διακοπές	1,66	15,23	13,65	1,92
Επιχειρήσεις	1,37	14,47	46,42	1,86
Επισκέψεις σε φίλους και συγγενείς	1,84	23,28	12,90	1,91
Συνέδρια ημερίδες	/ 1,30	9,83	26,67	1,99
Υγεία	1,50	51,50	9,54	1,70
Άλλοι λόγοι	1,99	32,40	15,60	1,75
Σύνολο	1,60	15,45	18,61	1,90

*1 Ακριβό, 2: Αποδεκτό, 3: Φθηνό

Πηγή: Χαρακτηριστικά των ξένων τουριστών στην Ελλάδα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Αυγ. 92 – Ιούλης 93, βασισμένο σε δείγμα 5000 τουριστών

Προκειμένου να εκτιμήσουμε την συνολική κατάσταση της συνεδριακής αγοράς στην Ελλάδα, καθώς επίσης και την σχέση της Ελληνικής αγοράς με αυτήν άλλων αγορών, χρησιμοποιήσαμε σαν βασική πηγή και βιβλιογραφία, την μελέτη βιωσιμότητας που εκπονήθηκε το 1995 για το συνεδριακό κέντρο της Κω.

Δεδομένου, ότι για την μελέτη χρησιμοποιήθηκαν και αναλύθηκαν στοιχεία για πάνω από 1000 συνέδρια, που έγιναν στην χώρα την περίοδο 1985 – 1995 και με δεδομένο το γεγονός, ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχα άλλα στοιχεία, θεωρούμε, ότι τα αποτελέσματα της μελέτης αντανακλούν σε μεγάλο βαθμό την πραγματική κατάσταση της αγοράς.

4.4. Η ζήτηση της αγοράς συνεδρίων στην Ελλάδα.

Στους επόμενους πίνακες, παρουσιάζουμε την κατανομή των μεγάλων διεθνών συνεδρίων στην Ελλάδα σε σχέση με την Ευρωπαϊκή αγορά για την περίοδο 1986 – 1992, όπου φαίνεται ότι η Ελλάδα, κρατά σταθερά ένα ποσοστό, γύρω στο 1%, όλων των συνεδρίων / συναντήσεων στην Ευρώπη, με μια ελαφριά τάση αύξησης σε απόλυτα νούμερα, από 48 συνέδρια το 1986, σε 88 το 1992

Είναι επίσης αξιοσημείωτο, ότι σε αντίθεση με τους άλλους ανταγωνιστικούς προορισμούς (Κύπρος – Μάλτα - Τουρκία) η Ελλάδα διατηρεί ένα ελαφρό προβάδισμα, παρά τις ελλείψεις που έχει σε υποδομές.

Κατανομή των μεγάλων συνεδρίων στην Ελλάδα, σύγκριση με Ευρώπη

Έτος	Χώρα	Τοποθεσία	Σύνολο	Διεθνής συμμετοχή
1986	Ελλάδα	Αθήνα	30	3
		Άλλη	18	2
		Σύνολο	48	5
	Σύνολο Ευρώπης		4183	1385
	Ελλάδα %		1,15%	0,36%
1987	Ελλάδα	Αθήνα	16	1
		Άλλη	21	4
		Σύνολο	37	5
	Σύνολο Ευρώπης		4399	1536
	Ελλάδα %		0,84%	0,33%
1988	Ελλάδα	Αθήνα	37	4
		Άλλη	42	13
		Σύνολο	79	17
	Σύνολο Ευρώπης		5001	1574
	Ελλάδα %		1,58%	1,08%
1989	Ελλάδα	Αθήνα	43	2
		Άλλη	20	5

		Σύνολο	63	7
		Σύνολο Ευρώπης	4945	1537
		Ελλάδα %	1,27%	0,46%
1990	Ελλάδα	Αθήνα	39	4
		Άλλη	24	4
		Σύνολο	63	8
		Σύνολο Ευρώπης	5225	1639
		Ελλάδα %	1,21%	0,49%
1991	Ελλάδα	Αθήνα	29	6
		Άλλη	28	2
		Σύνολο	57	8
		Σύνολο Ευρώπης	5107	1429
		Ελλάδα %	1,12%	0,56%
1992	Ελλάδα	Αθήνα	51	0
		Άλλη	37	0
		Σύνολο	88	0
		Σύνολο Ευρώπης	5299	1197
		Ελλάδα %	1,66%	0,00%

Σύμφωνα με στοιχεία της αγοράς τα συνέδρια που γίνονται στην Ελλάδα έχουν τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

Διάρκεια των συνεδρίων

Μικρής διάρκειας 3 ημέρες

Μεγάλης διάρκειας 5 ημέρες

Κατανομή διεθνών και εθνικών συνεδρίων

Διεθνή συνέδρια 30%

Εθνικά συνέδρια 70%

Χαρακτηριστικά των Ελληνικών Συνεδρίων (1988 - 1994)*

Ετος	Σύνολο συνεδρίων	Σύνολο συνεδριακών ημερών	Σύνολο συμμετεχόντων	Ελληνες	Ξένοι
1988	200	807	58.499	41.267	14.947
1989	211	856	71.146	46.773	24.373
1990	127	425	29.755	22.212	7.543
1991	150	426	26.715	23.432	3.283
1992	250	939	48.750	41.770	6.980
1993	271	996	64.065	51.494	12.571
1994**	50	185	9.105	7.022	2.083
Σύνολο	1.259	4.634	308.035	233.970	71.780

** Στοιχεία από τα συνέδρια που χρηματοδότηση ο ΕΟΤ

Μέγεθος και κατανομή εθνικών συνεδρίων

Αριθμός αντιπροσώπων	Ποσοστό στο σύνολο
< 100	10%
100-250	15%
250-700	55%
>700	20%

Στην Ελλάδα τα εθνικά συνέδρια μεγέθους 250 – 700 αντιπροσώπων καλύπτουν το 70% όλων των συνεδρίων .

Οργάνωση συνεδρίων στην Ελλάδα

Οργανωτής συνεδρίων	Γεωγραφική κάλυψη	
	Διεθνή	Εθνικά
Εταιρείες και ενώσεις	30%	40%
Επιστημονικά	30%	30%
Ιατρικά	40%	30%
Σύνολο	100%	100%

Τα συνέδρια, σαν τα περισσότερα τουριστικά προϊόντα, χαρακτηρίζονται από μια εποχικότητα, ενώ στην περίπτωση της Ελλάδας, αυτή ακολουθεί την εποχικότητα που χαρακτηρίζει την διεθνή αγορά

Οι οργανωτές συνεδρίων στην Ελλάδα, υπογραμμίζουν ότι οι αιτήσεις για συνέδρια στην Ελλάδα, επικεντρώνονται συνήθως όπως παρακάτω:

Περιοδικότητα της αγοράς συνεδρίων

Περίοδος	%
Σεπτέμβρης - Οκτώβριος	40%
Μάιος - Ιούνιος	50%
Μάρτιος - Απρίλιος - Νοέμβριος	10%
Σύνολο	100%

Περιοδικότητα των διεθνών συνεδρίων στην Ελλάδα

Περίοδος	%
Σεπτέμβρης - Οκτώβρης	30%
Μαΐος - Ιούνιος	60%
Μάρτιος - Απρίλιος - Νοέμβριος	10%
Σύνολο	100%

Η γεωγραφική κατανομή των συνεδρίων στην Ελλάδα, ακολουθεί λογικά την κατανομή των συνεδριακών χώρων, καθώς επίσης και τους διάφορους προορισμούς οι οποίοι προσφέρουν ευκολία πρόσβασης, έτσι τα συνέδρια, ακολουθούν την παρακάτω κατανομή:

Αθήνα, περιοχή Αττικής

Θεσσαλονίκη - Χαλκιδική

Υπόλοιπη Μακεδονία.

Υπόλοιπη Ελλάδα

Η κατανομή της γεωγραφικής κατανομής γίνεται στους παρακάτω πίνακες, ενώ πρέπει να υπογραμμίσουμε το σημαντικό κομμάτι που κατέχει η υπόλοιπη Ελλάδα (41,80%)

Ο αριθμός των συνεδρίων δεν αντικατοπτρίζει το σύνολο της αγοράς, αν και η ανάλυση έγινε παίρνοντας υπόψη της ένα μεγάλο δείγμα συνεδρίων (πάνω από 1000) που όμως κατά την άποψη μας αντιπροσωπεύουν περίπου τα μισά συνέδρια της περιόδου.

Το τυπικό Ελληνικό συνέδριο φαίνεται ότι έχει μέση διάρκεια 3.7 ημέρες, περιλαμβάνει 245 συμμετέχοντες και αποτελείται από 24% ξένους και 76% Έλληνες..

Γεωγραφική κατανομή των συνεδρίων

Έτος	Σύνολο συνεδρίων**	Αττική	Μακεδονία	Υπόλοιπη χώρα
1988	200	89	34	77
1989	211	117	26	68
1990	127	58	14	47
1991	150	43	20	50
1992	250	101	24	99
1993	271	96	47	125
1994**	50	11	8	28
Σύνολο	1.259	515	173	494
Κατανομή		43,60%	14,60%	41,80%

Εκτίμηση για την ανάπτυξη της Συνεδριακής αγοράς στην Ευρώπη και στην Ελλάδα

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Ευρώπη	4945	5225	5107	5299	5592	5771	5949	6127	6305	6483	6661	6839	7018	7196
Ελλάδα	63	63	57	88	85	90	96	105	108	116	124	129	132	141

4.5. Η προσφορά συνεδριακών χώρων

Η προσφορά συνεδριακών χώρων στην Ελλάδα, μπορεί να χαρακτηριστεί, γενικά περιορισμένη, σε σχέση με τις άλλες χώρες της Ε.Ε., αλλά και σε σχέση με τις δυνατότητες που η χώρα μας έχει για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού.

Παρά το γεγονός ότι τα τελευταία 2-3 χρόνια, αρκετοί επιχειρηματίες, έχουν εκφράσει την πρόθεση τους, να αναπτύξουν χώρους συνεδρίων και συναντήσεων, και είναι πολλοί οι επιχειρηματίες που έχουν προχωρήσει σε τέτοιες επενδύσεις, η γενική εικόνα έτσι όπως παρουσιάζεται στην μελέτη που προαναφέραμε, δεν απέχει πολύ από την πραγματικότητα.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζουμε την κατανομή 108 συνεδριακών χώρων σε όλη την χώρα, έτσι όπως αυτή εμφανίζεται το 1995. Πρέπει να

προσθέσουμε ότι με βάση καινούργια στοιχεία της αγοράς, πρέπει σε αυτόν τον πίνακα να προσθέσουμε μερικούς σημαντικούς συνεδριακούς χώρους, τόσο στην Θεσσαλονίκη (ξενοδοχείο Mediterranean), αλλά και στα Ιωάννινα και στην Κρήτη.

Τοποθεσία	Αρ. Χώρων	Ποσοστό
Αθήνα και Αττική	43	40%
Κρήτη	17	16%
Βόρειο Αιγαίο	5	5%
Δωδεκάνησα	10	9%
Κέρκυρα	7	6%
Θεσσαλονίκη	13	12%
Χαλκιδική	2	2%
Στεριά Ελλάδα	5	5%
Πελοπόννησος	6	6%
Σύνολο	108	100%

Από τον πίνακα βλέπουμε ότι η πλειοψηφία των συνεδριακών χώρων είναι συγκεντρωμένη στην περιοχή της Αττικής (κυρίως στην Αθήνα), ενώ σημαντικό ποσοστό, κατέχουν η Κρήτη και η Θεσσαλονίκη.

Η συντριπτική πλειοψηφία των συνεδριακών χώρων παρουσιάζεται ότι είναι σε ξενοδοχεία, ενώ ελάχιστα είναι οι αμιγώς συνεδριακοί χώροι, ειδικότερα στην Θεσσαλονίκη, όπου έχουμε την κυριαρχία της Helexpro.

Το μέγεθος καθώς και το είδος των συνεδριακών χώρων είναι ποικίλο, με κυρίαρχο όμως, αυτό των μικρών και μεσαίων χώρων, ενώ γενική είναι η αίσθηση ότι από την χώρα μας λείπουν οι μεγάλοι συνεδριακοί χώροι, που μπορούν να φιλοξενήσουν μεγάλα συνέδρια.

Τοποθεσία	Μέγιστη δυναμικότητα					
	>1500	1000 - 1499	700 - 999	500 - 699	300 - 499	300<
Αθήνα και Αττική	2	0	2	9	4	22
Κρήτη				2	4	11
Βόρειο Αιγαίο		1		1	4	4
Δωδεκάνησα					0	5
Κέρκυρα				1	1	5

Θεσσαλονίκη				2	2	9
Χαλκιδική	1				0	1
Στερεά Ελλάδα					3	
Πελοπόννησος				2	2	2
Σύνολο	3	1	2	17	20	59

4.6. Συμπεράσματα

Σε γενικές γραμμές μπορούμε να σημειώσουμε, ότι η εικόνα που παρουσιάζει ο συνεδριακός τουρισμός στην χώρα μας, αν και δεν είναι ικανοποιητική, έχει σημαντικές δυνατότητες, και τα επόμενα χρόνια, με εκφρασμένη τόσο την διάθεση των επιχειρηματιών του χώρου, αλλά και της πολιτικής ηγεσίας, είναι σίγουρο, ότι θα εμφανίσει σημαντική ανάπτυξη.

Από αυτή την άποψη, η προετοιμασία, στελεχών, που θα αναλάβουν να υποστηρίξουν, στα πλαίσια της ξενοδοχειακής μονάδας, που από ότι φαίνεται θα αποτελέσει την αιχμή του δόρατος για την ανάπτυξη αυτής της μορφής του τουρισμού, είναι κάτι παραπάνω από αναγκαία.

Η οργάνωση, υποδοχή και εξυπηρέτηση συνεδριακών εκδηλώσεων, προϋποθέτει, εκτός από τη βελτίωση των γενικών προϋποθέσεων και υποδομών (συγκοινωνίες, αεροπορικές μεταφορές, ειδικός εξοπλισμός, οργανωμένοι χώροι συνεδρίων κλπ) την ύπαρξη ανθρώπινου δυναμικού που διαθέτει τις κατάλληλες γνώσεις και την απαιτούμενη εμπειρία για την αποτελεσματική υποστήριξη συνεδριακών δραστηριοτήτων. Είναι δε γνωστό ότι, τόσο οι φορείς διοργάνωσης των συνεδρίων και των άλλων επαγγελματικών εκδηλώσεων (πανεπιστήμια, επαγγελματικές και επιστημονικές εκδηλώσεις, πολιτιστικοί φορείς κλπ), όσο και οι ίδιοι οι σύεδροι, έχουν πολύπλοκες και υψηλού επιπέδου απαιτήσεις.

Οι απόφοιτοι ΑΣΤΕ, σύμφωνα με το ισχύον πρόγραμμα σπουδών, δεν διδάσκονται θέματα οργάνωσης και υποδοχής συνεδρίων, πέραν αυτών που αφορούν τις δραστηριότητες εστίασης και διαμονής.

Είναι λοιπόν απαραίτητο, τα στελέχη των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, πριν ξεκινήσουν την επαγγελματική τους σταδιοδρομία, να αποκτήσουν τις κατάλληλες γνώσεις και την σχετική επαγγελματική εμπειρία για την οργάνωση και διαχείριση υπηρεσιών υποστήριξης συνεδριακού και επαγγελματικού τουρισμού.

4.7. Συνεδριακός τουρισμός στην Αθήνα όραμα ή ουτοπία;

Εδώ και αρκετά χρόνια γίνεται συζήτηση για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου στη χώρα μας. Είναι γνωστόν ότι υπάρχουν πολλές προτάσεις - εναλλακτικές μορφές τουρισμού- για την αντιμετώπιση τής εποχικότητας και την αναβάθμιση του τουριστικού μας προϊόντος, μεταξύ άλλων και ο συνεδριακός τουρισμός.

Τα τελευταία χρόνια ο συνεδριακός τουρισμός παρουσιάζει εντυπωσιακή άνοδο, με αποτέλεσμα ένας μεγάλος αριθμός συνεδριακών κέντρων και αιθουσών για συνέδρια που προσφέρονται από ξενοδοχεία να έχουν κατασκευαστεί σε πολλές χώρες. Ωστόσο, ενώ ο αριθμός των διεθνών συνεδρίων που πραγματοποιούνται σε μεγάλες πόλεις έχει αυξηθεί σημαντικά, η Αθήνα, παρότι τα τελευταία χρόνια έχει προσελκύσει περισσότερα διεθνή και Ευρωπαϊκά συνέδρια σε σχέση με το παρελθόν, δεν έχει τη θέση που θα έπρεπε (και θα μπορούσε) να έχει παγκόσμια, ως συνεδριακός προορισμός.

Η έλλειψη ενός μεγάλου διεθνούς συνεδριακού κέντρου. Το σημαντικότερο πρόβλημα της πόλης, ως συνεδριακού προορισμού, είναι η έλλειψη υποδομής. Δυστυχώς η Αθήνα είναι η μόνη πρωτεύουσα στην Ευρώπη, που δεν διαθέτει ένα μεγάλο διεθνές συνεδριακό κέντρο. Έτσι τα συνέδρια φιλοξενούνται σε αίθουσες ξενοδοχείων, καθώς και σε αίθουσες που προσφέρονται από μικρά, πολλαπλών χρήσεων, κέντρα και άλλα ιδρύματα όπως το Ζάππειο Μέγαρο. Μόνο το Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας μπορεί να φιλοξενήσει μεγάλα συνέδρια, είναι όμως αδύνατο ένα στάδιο να καλύψει την έλλειψη ενός συνεδριακού κέντρου, επειδή το κόστος μετατροπής του σταδίου σε αίθουσες συνεδρίων είναι πολύ υψηλό και τέλος (αλλά όχι τελευταίο σε σημασία) δεν αρμόζει σε μία διεθνή μεγαλούπολη, και συνάμα ιστορική πόλη όπως η Αθήνα, να φιλοξενεί διεθνή συνέδρια σε ένα στάδιο, διότι είναι πολύ αρνητικό για την "εικόνα" της στο εξωτερικό. Χωρίς αμφιβολία με την υπάρχουσα συνεδριακή υποδομή η πόλη είναι αδύνατο να αυξήσει σημαντικά το μερίδιό της στην διεθνή αγορά, ως συνεδριακός προορισμός.

Σύμφωνα με ένα μεγάλο αριθμό ερωτηθέντων στις συνεντεύξεις, η Ελλάδα χάνει ένα μεγάλο αριθμό συνεδρίων, γιατί κάποιες άλλες χώρες προσφέρουν φθηνότερα "πακέτα". Ειδικότερα η Τουρκία, και έτσι επηρεάζει τον ανταγωνισμό με αποτέλεσμα ένας αριθμός decision makers να προτιμάνε την Τουρκία για την διεξαγωγή συνεδρίων.

Το κυκλοφοριακό, σύμφωνα με έναν αριθμό των ερωτηθέντων, έχει επηρεάσει την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού, ενώ κάποιοι άλλοι των ερωτηθέντων δεν το δέχονται αυτό. Είναι γεγονός ότι το κυκλοφοριακό είναι

ιδιαίτερα έντονο στην Αθήνα, ωστόσο είναι ένα πρόβλημα που συναντάται σε κάθε μεγάλη πόλη σε ολόκληρο τον κόσμο. Όμως με την ολοκλήρωση σημαντικών υπό κατασκευή έργων είναι δυνατή η βελτίωσή του, που θα έχει ευεργετικά αποτελέσματα για την πόλη και το image της ως συνεδριακού προορισμού.

4.8. Πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα, ευκαιρίες και κίνδυνοι για την Αθήνα

Υπάρχουν σημαντικά πλεονεκτήματα που καθιστούν την Αθήνα "ελκυστική" ως συνεδριακό προορισμό. Τα σπουδαιότερα είναι οι πολύ καλές κλιματολογικές συνθήκες και η πληθώρα των αρχαιολογικών χώρων. Ένα άλλο πλεονέκτημα είναι η γεωγραφική θέση της πόλης, που δίνει τη δυνατότητα για συνδυασμό των συνεδρίων με περιηγήσεις και κρουαζιέρες.

Επίσης άλλα πλεονεκτήματα είναι ότι η Αθήνα συγκαταλέγεται στις φθηνότερες πόλεις της Ευρώπης, η ελληνική φιλοξενία, η ασφάλεια, η αγορά, η νυχτερινή ζωή, το πολύγλωσσο προσωπικό (ενώ άλλες χώρες όπως η Ισπανία υστερούν σε αυτόν τον τομέα) και οι φημισμένοι Έλληνες Καθηγητές Ιατρικής, καθώς η πλειοψηφία των συνεδρίων παγκόσμια είναι ιατρικά και φαρμακευτικά.

Τα μειονεκτήματα της Αθήνας είναι σημαντικότερα συγκρινόμενα με τα πλεονεκτήματα. Εκτός από την επίγεια και αεροπορική υποδομή (συνεδριακό κέντρο, Ο.Α.) άλλα μειονεκτήματα είναι η έλλειψη μεγάλου αριθμού ειδικευμένων στελεχών στην οργάνωση συνεδρίων και η μόλυνση της ατμόσφαιρας, η οποία ασφαλώς δεν εμποδίζει την προσέλκυση συνεδρίων, αλλά μαζί με το κυκλοφοριακό αμαυρώνουν την εικόνα της πόλης διεθνώς. Τέλος, δεν πρέπει να λησμονούμε τους οδηγούς των ΤΑΧΙ, καθώς η συμπεριφορά μεγάλης μερίδας αυτών έχει προκαλέσει δυσμενή σχόλια εγκόρων διεθνών εντύπων όπως το Business Traveller.

Επίσης, η νέα πτέρυγα του Μεγάρου Μουσικής, με μεγάλες, μεσαίες και μικρές αίθουσες, αναμένεται να προσελκύσει ετήσια σημαντικό αριθμό διεθνών συνεδρίων.

Οι κίνδυνοι. Α) Η αστάθεια στα Βαλκάνια και οι σχέσεις της χώρας μας με την Τουρκία, σε συνδυασμό με το Κυπριακό, είναι αρνητικοί παράγοντες και οι εξελίξεις στο μέλλον απρόβλεπτες.

Β) Σύμφωνα με τους ερωτηθέντες στις συνεντεύξεις, οι κυριότεροι ανταγωνιστές της Αθήνας από το εξωτερικό είναι η Μαδρίτη και η Βαρκελώνη, η Κωνσταντινούπολη, η Πορτογαλία, η Κύπρος και η Μάλτα. Όλοι οι παραπάνω προορισμοί προσφέρουν υψηλότερη (συγκρινόμενη με την Αθήνα) συνεδριακή υποδομή, η οποία περιλαμβάνει μεγάλα συνεδριακά κέντρα, πολυτελή ξενοδοχεία με μεγάλους συνεδριακούς χώρους, τα οποία διοικούνται από διεθνείς αλυσίδες ξενοδοχείων. Επίσης σύμφωνα με τους ερωτηθέντες, οι κυριότεροι ανταγωνιστές της Αθήνας από το εσωτερικό είναι η Ρόδος, η Κρήτη, η Κως, η Κέρκυρα και η Θεσσαλονίκη. Ωστόσο οι ελληνικοί προορισμοί, εκτός από τα μεγάλα πλεονεκτήματά τους (ιδανικό κλίμα, διεθνή φήμη, deluxe ξενοδοχεία, συνεδριακά κέντρα, κα), θα πρέπει να επιλύσουν το πρόβλημα της έλλειψης απευθείας αεροπορικών πτήσεων με το εξωτερικό, το οποίο σε συνδυασμό με τα προβλήματα της Ο.Α. είναι τροχοπέδη για την διεθνή καταξίωση τους.

Γ) Τι βελτιώσεις χρειάζεται η Αθήνα για να γίνει καταξιωμένη συνεδριακή πόλη. Πρώτα απ' όλα η Αθήνα χρειάζεται ένα Διεθνές Συνεδριακό και Εκθεσιακό Κέντρο, το οποίο (σύμφωνα με τους ερωτηθέντες) πρέπει να είναι όσο το δυνατόν μεγαλύτερο. Θα πρέπει να συνεργαστούν ο δημόσιος και ο ιδιωτικός τομέας, για την ανεύρεση της καταλληλότερης τοποθεσίας και του (υψηλού) ποσού για την κατασκευή του

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

“ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ” ΣΥΝΕΔΡΙΑ

5.1. Εισαγωγή

Η διοργάνωση συνεδρίων αποτελεί έναν από τους πλέον αναπτυσσόμενους και δυναμικούς τομείς για το ελληνικό τουριστικό προϊόν (συνεδριακός τουρισμός). Τα τελευταία χρόνια και με αφορμή τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας 2004, κατασκευάστηκαν στην περιοχή της Αττικής ειδικές εγκαταστάσεις και αναπτύχθηκαν οι αναγκαίες υποδομές για τη διοργάνωση συνεδρίων, μεγάλου και μικρότερου μεγέθους. Εξάλλου, στις περισσότερες περιοχές της χώρας, σύγχρονες ξενοδοχειακές μονάδες αλλά και εξειδικευμένοι χώροι οργάνωσης συνεδρίων, μπορούν να προσφέρουν διευρυμένες δραστηριότητες και υπηρεσίες υψηλού επιπέδου, καθώς και την απαιτούμενη υποδομή για να φιλοξενήσουν τόσο μικρές εκδηλώσεις όσο και μεγάλα παγκόσμια συνέδρια. Σημειώνεται πως η πρόσβαση σ' αυτές τις περιοχές, όπου υπάρχουν χώροι οργάνωσης συνεδρίων, είναι ιδιαίτερα εύκολη και σύντομη.

Οι υποδομές αυτές, συνδυασμό με το εξαιρετο κλίμα, τις απaráμιλλες φυσικές της ομορφιές, τις θαυμάσιες ακτές, το σπάνιο πολιτιστικό απόθεμα, την εξαιρετική γαστρονομία, τη φημισμένη φιλοξενία και την πλούσια νυκτερινή και πολιτιστική διασκέδαση, καθιστούν αναμφίβολα την Ελλάδα ως έναν ιδανικό προορισμό για τη διοργάνωση συνεδρίων.

5.2. Μεγάλοι συνεδριακά κέντρα στην Ελλάδα

5.2 Η Πολιτιστικές εγκαταστάσεις

5.2.1.1 Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, ένα πολυπολιτισμικό κέντρο για όλους

Μεγάλες και μικρές αίθουσες πολλαπλών χρήσεων, υπαίθριος χώρος εκδηλώσεων, Βιβλιοθήκη και Σπουδαστήριο, εξαιρετική συνεδριακή υποδομή, ευρύχωροι εκθεσιακοί χώροι και υπόγειο γκαράζ 750 θέσεων αποτελούν το κύριο μέρος του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών, του οποίου τα έργα ολοκλήρωσης αρχίζουν να παραδίδονται σταδιακά

Το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών βρίσκεται πια στο τελικό στάδιο της ολοκλήρωσής του. Ένα πολιτισμικό κέντρο διεθνούς προβολής, ίσως το μοναδικό στο είδος του στην Ευρώπη και από τα ελάχιστα που υπάρχουν στον κόσμο, είναι έτοιμο από την άνοιξη του 2004.

Σήμερα συντελείται εδώ ένα πολύ μεγάλο πολιτικό και πολιτιστικό γεγονός. Δημιουργείται ένας δημόσιος χώρος που ανήκει σε όλους τους πολίτες και τους επισκέπτες της πόλης, και που θα είναι έτοιμος να υποδεχθεί και τους μετά-ολυμπιακούς επισκέπτες. Πρόκειται για έργο-επίτευγμα που πραγματοποιείται χάρη στην αγαστή συνεργασία του κράτους με την Κοινωνία των Πολιτών.

Για την επίτευξη του άθλου αυτού συνέβαλαν κατά πρώτον λόγο ελληνικές επιστημονικές δυνάμεις αλλά και ειδήμονες σε πολλούς τομείς από άλλες χώρες της Ευρώπης. Σήμερα με την ολοκληρωμένη του μορφή το Μέγαρο αποτελεί αληθινά ελληνικό και ευρωπαϊκό επίτευγμα, πρωτοποριακό και μοναδικό στο είδος του. Τα προβλήματα δεν ήταν λίγα. Το 90% του συνολικού όγκου του έργου χρειάστηκε, για λόγους περιβαλλοντολογικούς, να γίνει υπόγειο. Δημιουργήθηκε δε σκάμμα βάθους 50 μέτρων. Το πρόβλημα ήταν να μη δίδεται η αίσθηση υπόγειου χώρου και παράλληλα να μην υπάρχει πρόβλημα υγιεινής και ασφάλειας για τα 10.000 άτομα που μπορεί να συνυπάρχουν στους διάφορους χώρους. Δυσκολία είχαν και οι τεχνικές λύσεις για τον φυσικό κήπο που δημιουργείται από πάνω.

Πρόκειται για έργο με τεχνολογία αιχμής και στο διάστημα του χρόνου κατασκευής, κατά το οποίο η τεχνολογία έκανε άλματα. Χρειάστηκαν πολλαπλά τεκαρίσματα και δοκιμές για την απόλυτη εφαρμογή των νέων τεχνολογιών που χρησιμοποιήθηκαν. Η έναρξη της παράδοσης έγινε στην καινούργια Αίθουσα «Αλεξάνδρα Τριάντη». Πρόκειται για αίθουσα υψηλής αισθητικής, χωρητικότητας 1.750 θέσεων (η ήδη υπάρχουσα Αίθουσα Φίλων της Μουσικής έχει χωρητικότητα 2.000 θέσεων) που προορισμός της ήταν να καλύψει πολλαπλές ανάγκες. Η νέα Αίθουσα μπορεί να φιλοξενήσει διεθνή επιστημονικά συνέδρια, μουσικές χορευτικές λυρικές και θεατρικές εκδηλώσεις σε παραγωγές μεγάλων διαστάσεων. Διαθέτει τέσσερις εναλλακτικές σκηνές και συνοδεύεται από όλους τους απαιτούμενους

υποστηρικτικούς χώρους, ενώ Φουαγιέ, μπαρ, καμαρίνια, αποθήκες, τεχνικοί και κοινόχρηστοι χώροι την καθιστούν ένα από τα μεγαλύτερα Συνεδριακά Κέντρα διεθνώς.

Πρόκειται για χώρο του οποίου οι δυνατότητες είναι τεράστιες και οι δυνατοί συνδυασμοί ποικίλοι. Από άποψη οικονομικής λειτουργίας αυτό εξασφαλίζει τη βιωσιμότητά του. Χωρίς αυτό, φυσικά, να σημαίνει ότι το Δημόσιο απέχει από τη χρηματοδότησή του.

5.2.1.2. Ζάππειο Μέγαρο, στην καρδιά της Αθήνας

Το Ζάππειο Μέγαρο Εκθέσεων, ένα από τα κορυφαία έργα του όψιμου αθηναϊκού κλασικισμού, ανήκει στα αρχέτυπα της ελληνικής δημόσιας αρχιτεκτονικής. Προορισμός του κτιρίου, το οποίο ανοικοδομήθηκε με δωρεά των ομογενών της Ρουμανίας Ευαγγέλου και Κωνσταντίνου Ζάππα, ήταν να στεγάσει κτίριο εκθέσεων σε συνδυασμό με την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων.

Κτίστηκε στην περιοχή του Ιλισσού ποταμού μεταξύ του ναού του Ολυμπίου Διός και του Εθνικού Κήπου σε θέση που η Επιτροπή των Ολυμπίων διαμόρφωσε και δεντροφύτευσε υπό την επίβλεψη του Γάλλου αρχιτέκτονα D. Malton.

Τα αρχικά σχέδια ήταν του Γάλλου αρχιτέκτονα F.-L.-F. Boulanger. Τροποποιήθηκαν όμως από τον διάσημο Δανό

αρχιτέκτονα Th. von Hansen, δημιουργό της Ακαδημίας των Αθηνών, της Εθνικής Βιβλιοθήκης και πληθώρας σημαντικών κτιρίων της Βιέννης. Η κάτοψη έχει αξονική και συμμετρική διάταξη με κέντρο ένα κυκλικό αίθριο. Το αίθριο εφάπτεται στην επιμήκη πτέρυγα της πρόσοψης η οποία απολύγει σε δύο κάθετα τοποθετημένες μικρότερες πτέρυγες. Στις πτέρυγες αυτές καταλήγει μια ημικυκλική αίθουσα ομόκεντρη προς το αίθριο και σε απόσταση από αυτό, που επικοινωνεί με το κέντρο μέσω τριών αιθουσών τοποθετημένων στους βασικούς του άξονες.

Η πρόσοψη έχει τριμερή, συμμετρική διάταξη. Συγκροτείται από την κεντρική, διώροφη πτέρυγα με το κορινθιακό πρόπυλο, τις εκατέρωθεν πτέρυγες που διαμορφώνονται με παραστάδες και ρυθμική διάταξη ανοιγμάτων και τις ακραίες,

πλάγιες πτέρυγες που στέφονται με αετώματα. Ενδιαφέρονται είναι η διαμόρφωση του εσωτερικού.

Ο προθάλαμος με την οροφή οδηγεί στο κυκλικό αίθριο το οποίο έχει διώροφο περιστύλιο με ιωνική κιονοστοιχία στο ισόγειο και πεσσούς με κεφαλές καρυάτιδων στον όροφο. Το σύνολο χαρακτηρίζεται από ενδιαφέρουσες πορείες με εναλλαγές κλειστών και ανοικτών χώρων. Το Ζάππειο Μέγαρο έχει συνδεθεί με σημαντικά γεγονότα της ελληνικής ιστορίας. Στις κορυφαίες στιγμές του ανήκουν η τελετή ένταξης της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ., στις 28 Μαΐου του 1979, και η προσωρινή διασκευή του μεγάρου για την κάλυψη των αναγκών της Ελληνικής Προεδρίας της Ε.Ο.Κ. το 1982 με σχέδια του αρχιτέκτονα Βασίλη Σγούτα.

5.2.1.3. Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης

Η δημιουργία του Μεγάρου Μουσικής Θεσσαλονίκης ήλθε να δώσει λύση στην ανάγκη που είχε η πόλη για ένα χώρο ο οποίος να είναι σε θέση να στεγάσει όχι μόνο καλλιτεχνικές, αλλά και ποικίλες άλλες δραστηριότητες.

Το Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης κατασκευάστηκε σε ένα παραθαλάσσιο οικόπεδο 18 στρεμμάτων, που παραχωρήθηκε από το ελληνικό Δημόσιο στην περιοχή του Ποσειδωνίου Αθλητικού Κέντρου Θεσσαλονίκης. Οι αρχιτεκτονικές προμελέτες ήταν δωρεά στο Σύλλογο Φίλων της Μουσικής Θεσσαλονίκης από τον "αδελφό" Σύλλογο Φίλων της Μουσικής Αθηνών, ενώ η χρηματοδότηση για την κατασκευή του έργου καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από εθνικούς πόρους, τόσο από το Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών όσο και από το Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Το συνολικό κόστος ανήλθε στο ποσό των 14.100.000.000 δραχμών.

Ο στόχος που τέθηκε για την κατασκευή του Μεγάρου Μουσικής Θεσσαλονίκης ήταν αυτός ενός σύγχρονου, διεθνών προδιαγραφών, πολιτιστικού και

συνεδριακού κέντρου, το οποίο να έχει τη δυνατότητα να φιλοξενεί ένα μεγάλο εύρος εκδηλώσεων, από συναυλίες, μπαλέτο, παραστάσεις θεάτρου και όπερας, καλλιτεχνικές και πολιτιστικές εκθέσεις μέχρι συνεδριακές εκδηλώσεις.

Σχεδιάστηκε έτσι ένα κτίριο, που από τη μία πληρεί όλες τις προϋποθέσεις για το σκοπό αυτό, και από την άλλη αποτελεί ένα κτίριο ορόσημο, ένα κόσμημα για την πόλη. Βρίσκουμε, έτσι, να συνυπάρχουν τα στοιχεία μιας μεγάλης αίθουσας συναυλιών, όπως η εξαιρετικής ακουστικής, πλήρως εξοπλισμένη, αίθουσα 1.464 θέσεων (από τις οποίες 1.060 βρίσκονται στην πλατεία, 88 στα θεωρεία και 316 στον εξώστη), ο χώρος υποδοχής του κοινού (φουαγιέ), τα γραφεία για τις διοικητικές και τεχνικές υπηρεσίες, καθώς και όλες οι απαραίτητες εγκαταστάσεις για την υποστήριξη των εκδηλώσεων (καμαρίνια, αίθουσες δοκιμών, αποθήκες οργάνων κ.ά.). Παράλληλα, έχει ληφθεί μέριμνα για τους πολίτες με αναπηρίες, με την κατασκευή κατάλληλων θέσεων και ανελκυστήρων. Επιπλέον, η εξωτερική εμφάνιση του κτιρίου βρίσκεται σε απόλυτη αρμονία με την ιστορία της πόλης, συνδυάζοντας στοιχεία τόσο από το λαμπρό βυζαντινό παρελθόν όσο και από το μετέπειτα κοσμοπολίτικο ρόλο της.

Εκτός από το υπάρχον κύριο κτίριο, έχει προβλεφθεί η κατασκευή και ενός δεύτερου. Αυτό θα περιλαμβάνει δύο μικρότερες αίθουσες, κατάλληλες για συναυλίες μουσικής δωματίου και μικρών συνόλων, αλλά και για συνέδρια, καθώς και Μουσείο Μουσικής. Στο κτίριο αυτό θα λειτουργήσει επίσης η Μουσική Βιβλιοθήκη, ενώ θα υπάρχουν βοηθητικοί χώροι για τις διοικητικές υπηρεσίες, όπως και ένας υπόγειος χώρος στάθμευσης οχημάτων.

Το Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης εγκαινιάστηκε στις 2 Ιανουαρίου του 2000. Στην ιδιαίτερης λαμπρότητας εκδήλωση παραβρέθηκαν πολλοί επίσημοι, ανάμεσα στους οποίους ο πρωθυπουργός και ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος. Ύστερα από τον αγιασμό και τις ομιλίες των επισήμων, ακολούθησε συναυλία προς τιμήν τους. Το πρόγραμμα της συναυλίας στο πρώτο μέρος περιλάμβανε ελληνική παραδοσιακή μουσική από διάφορες περιοχές, μουσική άλλων βαλκανικών χωρών και νεοελληνική λαϊκή μουσική, ενώ στο δεύτερο μέρος εμφανίστηκε η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, υπό τη διεύθυνση του Emir Saul σε έργα C.Saint-

Saens, M. Χατζηδάκι και M. Καλομοίρη, με σολίστ το Γιάννη Βακαρέλη και τη Σόνια Θεοδορίδου. Την επόμενη μέρα έδωσε συναυλία η Ορχήστρα των Χρωμάτων, υπό τη διεύθυνση του Μίλτου Λογιάδη, με σολίστ τη Δόμνα Ευνουχίδου, σε έργα C. W. Gluck, W. A. Mozart και M. Χατζιδάκι.

Το Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης ξεκίνησε τις τακτικές του εκδηλώσεις το Μάιο του 2000. Η λειτουργία του αναμένεται να συμβάλει αποφασιστικά στην πολιτιστική, κοινωνική αλλά και οικονομική ανάπτυξη της πόλης. Η δυνατότητα παρουσίασης σημαντικών πολιτιστικών γεγονότων, διοργάνωσης και φιλοξενίας μεγάλων διεθνών συνεδρίων και εκθέσεων θα μετατρέψει τη Θεσσαλονίκη σε κέντρο πολιτισμού και επιρροής στην ευρύτερη περιοχή της Μακεδονίας και των Βαλκανίων. Θα το καταστήσει σημείο αναφοράς για κάθε ανήσυχος ως προς το πολιτισμικό γίνεσθαι άνθρωπο.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΜΕΓΕΘΗ

Το Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης χτίστηκε σε ιδιόκτητο παραθαλάσσιο οικοπέδο εκτάσεως 17.996 τμ. στην περιοχή του Ποσειδωνίου Αθλητικού Κέντρου Θεσσαλονίκης και αποτελεί έργο μνημειακού χαρακτήρα.

Το κύριο κτίριο έχει εξωτερικές διαστάσεις: Μήκος 108,30 μ., Πλάτος 45,22 μ., Ανώτατο ύψος στην περιοχή του πύργου σκηνής 26,50 μ., της αίθουσας 22,90 μ., των φουαγιέ 17,90 μ. Η καλυπτόμενη επιφάνεια του οικοπέδου ανέρχεται σε 5.090 τμ. Αναπτύσσεται καθ' ύψος σε 9 ορόφους με έντεκα σταθμικά επίπεδα, καλύπτει συνολική επιφάνεια 26.609 τμ. και καταλαμβάνει όγκο 146.500 κμ. Η αισθητική του Μεγάρου, τόσο εξωτερικά όσο και εσωτερικά, αποτελεί αναφορά στην αρχιτεκτονική παράδοση της Θεσσαλονίκης. Συνθέτει σε μία σύγχρονη αντίληψη, μνήμες τόσο από το μεγάλο βυζαντινό παρελθόν της πόλης, όσο και από τον πιο πρόσφατο κεντροευρωπαϊκό της χαρακτήρα.

Εκτός από το υπάρχον κύριο κτίριο, έχει προβλεφθεί η κατασκευή και ενός δεύτερου. Αυτό θα περιλαμβάνει δύο μικρότερες αίθουσες, κατάλληλες για συναυλίες μουσικής δωματίου και μικρών συνόλων, αλλά και για συνέδρια, καθώς και Μουσείο Μουσικής. Στο κτίριο αυτό θα λειτουργήσει επίσης η Μουσική Βιβλιοθήκη, ενώ θα υπάρχουν βοηθητικοί χώροι για τις διοικητικές υπηρεσίες, όπως και ένας υπόγειος χώρος στάθμευσης οχημάτων. Το κτίριο περιλαμβάνει:

Την εξαιρετικής ακουστικής, πλήρως εξοπλισμένη, αίθουσα 1.464 θέσεων (από τις οποίες 1.060 βρίσκονται στην πλατεία, 88 στα θεωρεία και 316 στον εξώστη) για συναυλίες, μπαλέτο, παραστάσεις θεάτρου και όπερας, καλλιτεχνικές και πολιτιστικές εκθέσεις μέχρι συνεδριακές εκδηλώσεις. Αίθουσα υποδοχής κοινού (φουαγιέ) Κτίριο γραφείων διοικητικών και τεχνικών υπηρεσιών και εξυπηρέτησης των συντελεστών των παραστάσεων (καμαρίνια, αίθουσες δοκιμών, αποθήκες οργάνων, κλπ.).

Παράλληλα, έχει ληφθεί μέριμνα για τους πολίτες με αναπηρίες, έχοντας προβλέψει ράμπες εισόδου, ειδικούς ανελκυστήρες και ειδικές θέσεις για τη διευκόλυνσή τους.

Με δεδομένη την υψηλή σεισμικότητα της περιοχής έχουν προβλεφθεί, κατά τον αντισεισμικό σχεδιασμό και υπολογισμό του κτιρίου τα ανώτατα όρια προστασίας που προβλέπουν οι διεθνείς κανονισμοί.

Κατά το σχεδιασμό του φέροντος οργανισμού του κτιρίου ελήφθησαν υπόψη οι ειδικές λειτουργικές απαιτήσεις (διάταξη φερόντων στοιχείων, τέτοια που να παρέχει την επιθυμητή

εκμετάλλευση των υπόγειων χώρων), οι ειδικές ακουστικές απαιτήσεις (διάταξη ακουστικών αρμών), καθώς και οι ειδικές απαιτήσεις αντοχής σε διάρκεια (αντοχή σε φωτιά, εξοικονόμηση ενέργειας, θερμομόνωση, υγραμόνωση, προστασία σκυροδέματος και σπλισμού από επαφή με θαλασσίνο ή μολυσμένο νερό, κλπ.).

5.2.1.3. Αρχαιολογικός χώρος στον ευρύτερο ελλαδικό χώρο

Από το 2001 έως το 2004 διοργανώνονται στην Ελλάδα (Αρχαία Ολυμπία, Δελφοί, Θεσσαλονίκη - Πέλλα - Βεργίνα - Λίον, Κως) τέσσερα μεγάλα διεθνή συνέδρια με τα ακόλουθα θέματα σε συνεδριακούς χώρους πλησίον αρχαιολογικών μνημείων:

1. Ο πολιτισμός ανάμεσα στην οικουμενικότητα και την παγκοσμιοποίηση - πολιτιστική αυθεντικότητα και πολιτιστική ομοιομορφία στον 21ο αιώνα.
2. Ο πολιτισμός στον Κυβερνοχώρο /ο πολιτισμός του Κυβερνοχώρου.
3. Πολιτισμός και εργασία - η σύγκρουση ανάμεσα στην εργασία και τον ελεύθερο χρόνο.
4. Η αίσθηση του χρόνου: Ιστορία και Πολιτισμός στην αυγή του 21ου αιώνα.

Τα διεθνή αυτά συνέδρια οργανώνονται με τη συνεργασία της Δ.Ο.Ε. και της UNESCO, με κύριο οργανωτικό φορέα το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, είναι ανοικτά στο διαδίκτυο και συγκεντρώνουν στοχαστές, δημιουργούς, πολιτικούς και δημοσιογράφους απ' όλο τον κόσμο.

Στην αφετηρία του προγράμματος αυτού οργανώνεται η συνάντηση κορυφής της Ολυμπίας για τον Πολιτισμό: Στην Αρχαία Ολυμπία συγκαλείται το καλοκαίρι του 2001 διεθνής συνάντηση ηγετικών πολιτικών προσωπικοτήτων που θα παρακαθίσουν γύρω από το ίδιο τραπέζι με κατόχους βραβείων Νόμπελ, δημιουργούς και στοχαστές. Στόχος είναι να υπογραφεί η διακήρυξη της Αρχαίας Ολυμπίας για τον Πολιτισμό στη Βάση της Χάρτας PRO CULTURA, που επεξεργάστηκε το 1997 στη Θεσσαλονίκη η συνδιάσκεψη που είχε συγκληθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού, το Πανεπιστήμιο της Ευρώπης και το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών.

Στο πρόγραμμα της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας εντάσσονται επίσης:

1. Οι εκδηλώσεις για το 2001 ως διεθνές έτος Σωκράτη που οργανώνονται από το Υπουργείο Πολιτισμού και το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών.

2. Η παγκόσμια ημέρα ποίησης του 2001 που οργανώνεται από την UNESCO, το Υπουργείο Πολιτισμού, το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών και το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου.

3. Η παρουσία της Ελλάδας ως τιμώμενης χώρας στην Διεθνή Έκθεση Βιβλίου της Φρανκφούρτης τον Οκτώβριο του 2001. Οι εκδηλώσεις της Φρανκφούρτης τίθενται υπό την αιγίδα της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας στην οποία και είναι αφιερωμένο το κεντρικό περίπτερο των ελληνικών εκδηλώσεων καθώς και όλες οι εικαστικές, μουσικές και συνεδριακές δραστηριότητες που οργανώνονται την περίοδο εκείνη.

Με την πάροδο του χρόνου όλο και πιο εξελιγμένα και σύγχρονα συνεδριακά κέντρα κατασκευάζονται από δημόσιους φορείς σε χώρους κοντά στα αρχαιολογικά μνημεία της χώρας μας. Ειδικά με την διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων νέοι χώροι διεξαγωγής συνεδρίων δημιουργήθηκαν στην Αρχαία Ολυμπία, στους Δελφούς αλλά και σε άλλες περιοχές. Με τον τρόπο αυτό γίνεται εφικτό να ενισχύεται και ο γενικός τουρισμός ταυτόχρονα με τον συνεδριακό.

5.2.2. Αθλητικές εγκαταστάσεις

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες άφησαν στην Ελλάδα μια μεγάλη κληρονομιά εγκαταστάσεων πολύ μεγάλης χωρητικότητας. Τα νέα ολυμπιακά συγκροτήματα υποστηρίζουν συνεδριακές εκδηλώσεις άνω των 10.000 ατόμων σε χώρους που διαθέτουν υψηλή τεχνολογία, αισθητική, ικανές να συγκριθούν με αυτές του εξωτερικού.

Μερικοί από τους χώρους αυτούς είναι το Ολυμπιακό Κέντρο του Αμαρουσίου, το Ολυμπιακό Κέντρο στο Φάληρο αλλά και στάδια όπως αυτό του Γαλατσίου ή το στάδιο της άρσης βαρών τα οποία προσφέρονται για συνεδριακές εκδηλώσεις υψηλής απαιτητικότητας. Οι καινούριες ή ανακαινισμένες Ολυμπιακές

εγκαταστάσεις, μαζί με τα υπόλοιπα έργα υποδομής που έχουν υλοποιηθεί σε ολόκληρη τη χώρα, αποτελούν την κληρονομιά των Αγώνων για την Ελλάδα.

5.2.2.1. Στάδιο Ειρήνης & Φιλίας

Συνολική χωρητικότητα: 13.200 σύνεδροι

Καθαρή χωρητικότητα: 9.400 σύνεδροι

Υπηρεσίες: Γραφείο πληροφόρησης συνέδρων, γραφείο επίλυσης προβλημάτων, εκδοτήριο εισιτηρίων, 3 ιατρεία, ασθενοφόρο, 5 καταστήματα ειδών διατροφής, τουαλέτες, χώρος φύλαξης παιδικών καροτσιών, ψύκτες, μηχάνημα αυτόματης ανάληψης μετρητών (ΑΤΜ), γραφείο ενημέρωσης περιβάλλοντος, αυτόματοι πωλητές καρτών ανανέωσης χρόνου ομιλίας και πακέτων σύνδεσης κινητής τηλεφωνίας

5.2.2.2. Ολυμπιακό Κλειστό Γυμναστήριο Άρσης Βαρών Νίκαιας

Συνολική χωρητικότητα: 5.100 σύνεδροι

Καθαρή χωρητικότητα: 3.500 σύνεδροι

Έκτασης εγκατάστασης: 8.000 τμ.

Υπηρεσίες: Γραφείο επίλυσης προβλημάτων εισιτηρίων, καταστήματα πώλησης τροφίμων, εμπορικά καταστήματα, ιατρικές υπηρεσίες, χώρος φύλαξης παιδικών καροτσιών, γραφείο απολεσθέντων αντικειμένων, αυτόματοι πωλητές καρτών ανανέωσης χρόνου ομιλίας και πακέτων σύνδεσης κινητής τηλεφωνίας

5.2.3. Ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις

5.2.3.1 The Sofitel Athens Airport Hotel

Το ξενοδοχείο Sofitel που βρίσκεται στην ευρύτερη περιοχή του αεροδρομίου των Σπάτων, αποτελεί πόλο έλξης για τους σύνεδρους- ταξιδιώτες λόγω της θέσης του, δίπλα σε βασικούς συγκοινωνιακούς κόμβους (αεροδρόμιο, Αττική οδός, προαστιακός σιδηρόδρομος, Αττικό μετρό) που συνδέει το ξενοδοχείο με την πρωτεύουσα άμεσα και εύκολα.

Οι συνεδριακοί του χώροι φτάνουν έως τα 600 άτομα και φιλοξενούν κυρίως μικρά ιατρικά συνέδρια αλλά και άλλων ιδιωτικών κυρίως επιχειρήσεων. Οι χώροι είναι σύγχρονοι με οπτικοακουστικό εξοπλισμό, σύνδεση στο διαδίκτυο, μικροφωνικές εγκαταστάσεις ενώ δεν υπολείπεται η πολυτέλεια και η αισθητική των 5 αστέρων ξενοδοχείου. Το προσωπικό είναι άρτια καταρτισμένο ενώ η εξυπηρέτηση είναι ταχεία και επαγγελματική.

Το πρόγραμμα που χρησιμοποιείται για την κράτηση και την οργάνωση των συνεδρίων είναι το **DELPHI**.

Το εστιατόριο Mesogaia στο ισόγειο παράλληλα με το εστιατόριο Καράβι στον τελευταίο όροφο του κτιρίου φιλοξενεί γεύματα δημιουργικής και ελληνικής-γαλλικής κουζίνας των συνεδριών. Η αίθουσα του πρώτου μπορεί να εξυπηρετήσει 300 άτομα και του δεύτερου τα 60 άτομα.

Επίσης πρέπει να αναφέρουμε, ότι είναι δυνατή η οργάνωση συνεδρίων άνω της

μιας ημέρας με την διανυκτέρευση των συνεδριών εντός του ξενοδοχείου στα 345 δωμάτια του κτιρίου. Παρέχεται επίσης η δυνατότητα στους συνεδρους χώρου στάθμευσης.

Οι συνεδριακοί χώροι και οι διατάξεις αυτών

Room name	Theatre	U-shape	Board-room	Class-room	Banquet	Height	Surface
CALLISTO 1-2	600	90	0	440	38	4.00m	600
CASSIOPEIA	30	12	14	16	0	2.80m	40
ORION	40	16	18	26	0	2.80m	70
SELINI 1	12	6	8	8	0	2.50m	20
SELINI 2	12	6	8	8	0	2.50m	20
SELINI 3	12	6	8	8	0	2.50m	20
SERIOUS	0	15	15	0	0	2.80m	96
VEGA	50	25	30	40	3	2.80m	80
POLLUX	10	6	4	8	0	2.50m	20
CASTOR	10	6	4	8	0	2.50m	20

5.2.3.2. *The Athens Hilton Hotel*

Το Hilton στην Αθήνα με θέα την Ακρόπολη σε μια από τις πιο μοντέρνες λεωφόρους της πόλης, στο κέντρο της πρωτεύουσας, απέναντι από την εθνική στοά τέχνης και κοντά σε πολλές σημαντικές επιχειρήσεις, περιοχές και πρεσβείες χωρών. Με μια συλλογή δεκατεσσάρων πρόσφατα σχεδιασμένων αιθουσών συνεδριάσεων, ένα επιχειρηματικό κέντρο και ένα μεγάλο εκθεσιακό χώρο το Hilton βρίσκεται στις πρώτες προτιμήσεις των συνέδρων- πολιτών. Διαθέτει τέσσερα εστιατόρια και δυο μπαρ όπου λαμβάνουν μέρος μεγάλα επαγγελματικά γεύματα.

Το ξενοδοχείο για τις κρατήσεις των συνεδριακών χώρων και για την περαιτέρω οργάνωση τους χρησιμοποιεί το πρόγραμμα **FIDELIO**.

Μετά την ανακαίνιση του ξενοδοχείου για λογαριασμό των Ολυμπιακών Αγώνων το Χίλτον κατάφερε να ανταποκριθεί επάξια στις αυξημένες απαιτήσεις των εξωτερικών πελατών. Ο υπόγειος χώρος στάθμευσης αν και στη καρδιά της πόλης εξυπηρετεί ένα πολύ μεγάλο αριθμό οχημάτων.

Οι συνεδριακοί χώροι είναι εξοπλισμένοι με σύγχρονα τεχνολογικά μέσα και εγκαταστάσεις που μπορούν να εξυπηρετήσουν σε ένα αρκετά ικανοποιητικό βαθμό τη άριστη διεξαγωγή ενός συνεδρίου είτε αυτό αποτελείται από 15 άτομα είτε από 2000.

5.2.3.3. *The Divani Caravel Hotel*

Το ανακαινισμένο ξενοδοχείο Divani Caravel είναι ιδανικά τοποθετημένο στην καρδιά των Αθηνών. Μέσα στο επιχειρησιακό κέντρο, και τη μοντέρνα αγορά του Κολωνακίου,. Το ξενοδοχείο προσφέρει 471 δωμάτια περιλαμβάνοντας 42 σουίτες και 2 προεδρικές σουίτες. Όλα τα δωμάτια προσφέρουν κλιματισμό, δορυφορική τηλεόραση, γρηματοκιβώτιο.

Το Divani Caravel προσφέρει στους επιχειρησιακούς ταξιδιώτες τα δωμάτια "executive floor" με το ιδιωτικό γραφείο εισόδου. Το ξενοδοχείο προσφέρει 4.000 τετραγωνικά μέτρα συνεδριακών χώρων και μπορεί να εξυπηρετήσει από 10 έως 2000 ανθρώπους. Όλες οι αίθουσες είναι πλήρως εξοπλισμένες, πολυσύνθετες, με μεμονωμένο φωτισμό και με την πιο πρόσφατη οπτικοακουστική τεχνολογία κατόπιν αιτήσεως.

Το ξενοδοχείο διαθέτει 15 πλήρως εξοπλισμένα δωμάτια λειτουργίας, τα περισσότερα με το φυσικό φως της ημέρας, με ένα ευρύχωρο φουαγιέ στην είσοδο του κύριου δωματίου διασκέψεων που παρέχει μια εντυπωσιακή αίθουσα για τους συνέδρους, καθώς και για εκθέσεις. Το 600 τετραγωνικό μέτρο Ολυμπία Ballroom, ένα από τα μεγαλύτερα της Αθήνας, φιλοξενεί μέχρι 1500 ανθρώπους και δανείζει μια

πρόσθετη διάσταση στα συνέδρια, εκθέσεις, ενάρξεις προϊόντων και σημαντικά γεγονότα συμποσίου. Το δωμάτιο μπορεί επίσης να διαιρεθεί σε δύο απολύτως ανεξάρτητες περιοχές.

Το ξενοδοχείο προσφέρει δύο πιο ευρύχωρες αίθουσες διασκέψεων, Μακεδονία και Ιλισός, οι οποίοι μπορεί να χρησιμοποιηθούν για

συναντήσεις ή γεύματα. Εναλλακτικά οι αίθουσες συνεδριάσεων Αριστοτέλης I, II, III, είναι κατάλληλες για τις μικρές συνεδριάσεις υψηλού επιπέδου.

Το πρόγραμμα που χρησιμοποιείται για την κράτηση και την οργάνωση των συνεδρίων είναι το **ESP**.

5.2.4 Ιδιωτικές εγκαταστάσεις

5.2.4.1 EXPO Athens

Πρόκειται για ένα εκθεσιακό κέντρο σύγχρονο με εντυπωσιακή αρχιτεκτονική σχεδίαση, με όλες τις ανέσεις και την παροχή προς τους χρήστες του, εκείνων των υπηρεσιών που απαιτούν οι μοντέρνες εκθέσεις και εκδηλώσεις

Το EXPO ATHENS σχεδιάστηκε από την αρχή και με κάθε λεπτομέρεια αποκλειστικά για εκθεσιακή και συνεδριακή χρήση. Βρίσκεται σε κεντρικό κομβικό σημείο, συγκεκριμένα εκεί που η Αττική οδός η νέα κεντρική οδική αρτηρία της Αθήνας - συναντά την Λεωφόρο Μεσογείων. Με ευρύχωρο χώρο στάθμευσης 50.000 τμ., και εύκολη πρόσβαση. Αποτελεί τον ιδανικό προορισμό για τους συνέδρους όλων των εκδηλώσεων.

Το EXPO ATHENS είναι το μεγαλύτερο εκθεσιακό κέντρο της Αθήνας. Ο εκθεσιακός χώρος των 32.500 τμ. του κέντρου αναπτύσσεται σε δύο επίπεδα και έχει χωριστεί σε πέντε λειτουργικές και σύγχρονες αίθουσες. Η επικοινωνία μεταξύ των ορόφων και των αιθουσών γίνεται άνετα και εύκολα τόσο με σκάλες όσο και με ανελκυστήρες.

Το EXPO ATHENS διαθέτει έναν επιβλητικό χώρο υποδοχής, ο οποίος παρέχει εύκολη πρόσβαση σε όλες τις αίθουσες που λειτουργούν περιφερειακά του ως δορυφόροι. Η κεντρική αίθουσα διαθέτει άνετους και λειτουργικούς χώρους υποδοχής και περιλαμβάνει πλήθος υπηρεσιών για τον επισκέπτη.

μόνιμη reception
γραφεία διοργανωτών
κέντρο τεχνικής εξυπηρέτησης
βεστιάριο
πλήρως εξοπλισμένο ιατρείο
πολλές εισόδους-εξόδους φορτοεκφόρτωσης
ύψη εκθεσιακών αιθουσών έως και 6,10μ.
ευρύχωρο χώρος στάθμευσης 50.000 τ.μ.
ταξιδιωτικό γραφείο
επιχειρηματικό κέντρο – γραμματειακή
υποστήριξη συνεδρίων
γραφείο τύπου
ασύρματη σύνδεση στο διαδίκτυο
ΑΤΜ

Οι υποδομές του EXPO ATHENS σε συνδυασμό με τις παρεχόμενες υπηρεσίες επιτρέπουν στις εκθέσεις να μεγαλώσουν, να αναβαθμιστούν και να εξελιχθούν σε νέα επίπεδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

6.1 Γενικά

Ο τουριστικός τομέας στην ελληνική οικονομία έχει ήδη αποκτήσει διαστάσεις τέτοιες ώστε να είναι πλέον δύσκολο να αναμένονται υψηλοί ρυθμοί ποσοτικής του επέκτασης για μακρά περίοδο στα πρότυπα του παρελθόντος. Είναι σαφές και αποτελεί γενικά αποδεκτή εκτίμηση ότι, η μεν περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα μπορεί να προκύψει μόνο ως συνισταμένη συνδυασμένων προσπαθειών σε πολλά επίπεδα, με έμφαση και στο ποιοτικό στοιχείο, η δε ανταγωνιστικότητα του προϋποθέτει σταδιακή μετατόπιση από τουριστικά «προϊόντα» απλών μορφών και μέτριας ποιότητας, σε σχέση με τα

οποία η τιμή είναι το αποφασιστικό στοιχείο για την προσέλκυση πελατείας και η ζήτηση για τα οποία θα τείνει να στραφεί σε λιγότερο τουριστικά ανεπτυγμένες χώρες, με χαμηλότερο κόστος εργασίας, σε απαιτητικότερα «προϊόντα» με υψηλότερες εισροές ποιοτικών στοιχείων. Δίχως συνεχή προσπάθεια τόνωσης της ανταγωνιστικότητας, ιδιαίτερα με την ενίσχυση των θέσεων μας στα τμήματα εκείνα της αγοράς όπου και οι προοπτικές είναι καλύτερες, μπορεί να προκύψουν σοβαρές δυσχέρειες όχι μόνο στην προσπάθεια αύξησης του μεριδίου μας στη διεθνή αγορά αλλά ακόμη και για την διατήρηση του. Κάτω από τις συνθήκες αυτές η ανάπτυξη ενός κλάδου, όπως ο συνεδριακός τουρισμός με τα χαρακτηριστικά του, όπως περιγράφηκαν πιο πάνω, αποκτά μεγάλη σημασία έστω και αν δεν μπορεί να αναμένεται να συνεισφέρει εντυπωσιακά σε όγκο στην ανάπτυξη του τομέα. Περιθώρια για την παραμέληση πηγών ανάπτυξης και στηριγμάτων της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού τομέα δεν υπάρχουν.

Με δεδομένη όμως την ανάγκη για πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρουσιάζει ο συνεδριακός κλάδος για την ανάπτυξη και τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας του τομέα, για να χαραχθεί πολιτική και για να ληφθούν αποφάσεις για δέσμευση πόρων για την προώθηση της περαιτέρω ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού είναι χρήσιμο να εκτιμηθούν τα περιθώρια μέσα στα οποία είναι πιθανόν να κινηθούν τα σχετικά μεγέθη στο προσεχές μέλλον. Ο σχηματισμός

εικόνας για τις τάξεις μεγεθών για τις οποίες πρόκειται, είναι χρήσιμο στοιχείο για τον σχεδιασμό.

Συνήθως η εκτίμηση των μελλοντικών τάσεων έχει ως αφετηρία τις εξελίξεις στα σχετικά μεγέθη στο πρόσφατο παρελθόν αλλά και παλαιότερα. Και όπως έχει επισημανθεί, τα διαθέσιμα στοιχεία είναι αποσπασματικά και περιορισμένα. Έτσι η λογική των εκτιμήσεων που ακολουθούν δεν στηρίζεται τόσο στην προβολή των τάσεων των σχετικών μεγεθών για την Ελλάδα αλλά περισσότερο στην εμπειρία άλλων χωρών και στο τι θα μπορούσε κανείς να αναμένει αν ο συνεδριακός τουρισμός στην Ελλάδα εξελισσόταν προς την κατεύθυνση που αυτό έχει συμβεί σε ορισμένες άλλες χώρες. Ακριβώς δε λόγω και της αβεβαιότητας ως προς τα σημερινά μεγέθη και την πορεία τους στο παρελθόν γίνονται εναλλακτικές εκτιμήσεις. Ειδικότερα παρουσιάζονται δυο σενάρια:

Βασικό σημείο αφετηρίας για το πρώτο είναι η αύξηση του μεριδίου της χώρας μας στην περίοδο έως και το 2010 στον συνεδριακό τουρισμό από το σημερινό του επίπεδο, που φαίνεται να υστερεί σημαντικά σε σχέση με το μέσο όρο, προς το μέσο όρο. Για το δεύτερο σενάριο γίνεται δεκτό ότι, με βάση μια περισσότερο συγκροτημένη προσπάθεια ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού στην προσεχή δεκαετία, η χώρα μας θα κατορθώσει να επιτύχει κάποιο σημαντικό βαθμό εξιδανίκευσης στον κλάδο αυτό, με το μερίδιο της να υπολείπεται ακόμη σε πολύ σημαντικό βαθμό του αντίστοιχου μεριδίου σε άλλες χώρες που έχουν επιτύχει εξειδίκευση στο είδος αλλά να είναι λίγο υψηλότερο από το μέσο όρο. Στη δεύτερη αυτή περίπτωση γίνονται δεκτές ευνοϊκότερες παραδοχές για την εξέλιξη και ορισμένων άλλων βασικών παραμέτρων του κλάδου. Όχι διότι η ταχύτερη ανάπτυξη συμβαδίζει πάντοτε και με υψηλότερες επιδόσεις από όλες τις απόψεις αλλά για να οριοθετηθούν με αδρότερο τρόπο οι πιθανές εξελίξεις και να αποφευχθεί η παράθεση και άλλων σεναρίων με ενδιάμεσες τιμές, κάτι που δεν θα ήταν χρήσιμο στην παρούσα περίπτωση.

Και στα δυο σενάρια υιοθετούνται –ως σημείο αναφοράς μάλλον παρά ως εκτιμήσεις καθαυτές –κοινές απλουστευτικές παραδοχές για την πιθανή εξέλιξη των βασικών μεγεθών του τουριστικού τομέα στο σύνολό του. Αυτό όχι διότι στην περίπτωση αυτή η πρόβλεψη δεν υπόκειται σε αβεβαιότητες, που θα δικαιολογούσαν διαφορετικές υποθέσεις για κάθε σενάριο, αλλά διότι μια τέτοια πρόβλεψη δεν αποτελεί εν προκειμένω αντικείμενο. Άλλωστε, όπως είναι σαφές, η ουσία των

συμπερασμάτων δε θα επηρεαζόταν από διαφορετικές αλλά εύλογες εκτιμήσεις ως προς τα σύνολα του τουριστικού τομέα.

Ειδικότερα γίνεται δεκτό ότι:

- Ο αριθμός των αλλοδαπών επισκεπτών στην περίοδο 2000-2010 θα εξακολουθήσει να αυξάνεται με ρυθμούς παραπλήσιους με κείνους της περιόδου 2001-2002 ανεβάζοντας έτσι το σχετικό σύνολο το έτος 2016 στα 16 εκ.
- Ο μέσος αριθμός διανυκτερεύσεων των αλλοδαπών τουριστών θα εξακολουθήσει να κυμαίνεται γύρω στις δέκα.
- Η αναλογία διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχεία ως ποσοστό του συνόλου των διανυκτερεύσεων σε όλων των ειδών τα καταλύματα θα παραμείνει περίπου στα επίπεδα του έτους 2002.
- Η μέση συναλλαγματική δαπάνη ανά διανυκτέρευση και ανά επισκέπτη θα παραμείνει στα επίπεδα του 2002 δηλαδή περίπου 70 και 700\$.

6.2 Σενάριο σύγκλισης προς το μέσο όρο

Με βάση τα στοιχεία της ICCA, ο ετήσιος αριθμός των συνεδριακών επισκεπτών στην Ελλάδα για διεθνείς συνεδριακές εκδηλώσεις τα τελευταία χρόνια κυμάνθηκε μεταξύ 20 και 40 χιλιάδων. Ο ετήσιος συνολικός αριθμός συνέδρων για όλων των ειδών τα συνέδρια ήταν ασφαλώς πολύ μεγαλύτερος για τους εξής κύρια λόγους:

- Πολλά συνέδρια δεν είναι ή δεν χαρακτηρίζονται ως διεθνή με βάση την ορολογία της ICCA, και άρα δεν καλύπτονται από τα στοιχεία της.
- Τα στοιχεία της ICCA για την Ελλάδα στηρίζονται στην κοινοποίηση σ' αυτήν στοιχείων από ελληνικές επιχειρήσεις –μέλη της. Όπως όμως αναφέρθηκε, από την παραβολή του καταλόγου των ελληνικών επιχειρήσεων που είναι μέλη της ICCA με τον κατάλογο των ελληνικών επιχειρήσεων που διαθέτουν συνεδριακή υποδομή και δέχονται σχετική πελατεία προκύπτει ότι αρκετές από αυτές δεν είναι μέλη, με αποτέλεσμα τα σχετικά στοιχεία να μην καταγράφονται.
- Η ελληνική συνεδριακή υποδομή δεν επαρκεί για την οργάνωση των μεγαλύτερων διεθνών συνεδρίων με τις πολλές εκατοντάδες ή και χιλιάδες

συνέδρους, η καταγραφή των οποίων από την ICCA είναι και πληρέστερη. Έτσι η ελληνική αγορά περιορίζεται σε μικρότερου μεγέθους εκδηλώσεις για τις οποίες τα στατιστικά στοιχεία είναι ελλιπέστερα.

Το μερίδιο της Ελλάδας στη διεθνή συνεδριακή αγορά τα τελευταία χρόνια, όπως καταγράφεται από την ICCA, φαίνεται να διαμορφώνεται σε επίπεδα μεταξύ 1 και 2% ενώ το αντίστοιχο μερίδιο της χώρας μας στο γενικό τουρισμό ήταν της τάξης του 3,5%. Η συμμετοχή δηλαδή της χώρας μας στον γενικό τουρισμό είναι αισθητά υψηλότερη από την αντίστοιχη συμμετοχή στο συνεδριακό τουρισμό. Εξάλλου, το μερίδιο του συνεδριακού τουρισμού στο σύνολο, από την άποψη του αριθμού των επισκεπτών, πρέπει να κυμαίνεται, για ολόκληρο τον κόσμο, μεταξύ 2-3%. Με βάση τις τάξεις αυτές μεγέθους, ως υπόθεση εργασίας, δεν θα ήταν παράλογο να γίνει δεκτό ότι η συνεδριακοί αλλοδαποί επισκέπτες το 2002 ήταν της τάξης του 1,5% του συνόλου δηλαδή περίπου 210.000. Το μέγεθος αυτό είναι πολύ μεγαλύτερο - περίπου τετραπλάσιο έως εξαπλάσιο - από τον αριθμό των συνεδριακών δισκετών για διεθνή συνέδρια με βάση τα στοιχεία της. Αυτό όμως δεν πρέπει να εκπλήσσει, αφού και για χώρες όπως λ.χ. η Αγγλία, όπου υπάρχουν περισσότερα στοιχεία, η συνολική συνεδριακή κίνηση σε σύγκριση με αυτήν που καταγράφεται από την ICCA είναι αναλογικά πολύ μεγαλύτερη (περίπου εξαπλάσια).

Ο ετήσιος αριθμός συνεδριακών επισκεπτών που προαναφέρθηκε ελέγχεται ως αρκετά ρεαλιστικός και με βάση τον συνολικό αριθμό μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων στη χώρα που διαθέτουν σοβαρές συνεδριακές εγκαταστάσεις και τον συνολικό αριθμό συνεδριακών επισκεπτών που έχουν αναφερθεί από τέτοιες μονάδες που απάντησαν στο σχετικό

ερωτηματολόγιο για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, για τα πολύ πρόσφατα χρόνια. Ειδικότερα ο ετήσιος αριθμός των συνεδριακών επισκεπτών στο είδος αυτό μονάδας το 2002 και το 2003 ήταν της τάξης αρκετών δεκάδων χιλιάδων κατ' έτος σε ορισμένες περιπτώσεις και αρκετών χιλιάδων σε άλλες. Με βάση τα στοιχεία αυτά

και λαμβάνοντας υπόψη ότι ο συνολικός αριθμός των μονάδων αυτού του είδους στη χώρα υπερβαίνει τις 20, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι ο συνολικός αριθμός συνεδριακών επισκεπτών στα πρόσφατα χρόνια ήταν μεγαλύτερος από τις 210.000. Καθώς όμως η ουσιαστική πληροφόρηση είναι ελλιπής είναι φρονιμότερο να γίνονται συντηρητικότερες παραδοχές.

Για το μερίδιο των συνεδριακών επισκεπτών στο σύνολο το έτος 2010 γίνεται η υπόθεση ότι από το 1,5% το 2000 θα φθάσει το 3,5%, προσεγγίζοντας έτσι το διεθνή μέσο όρο κατά μια συντηρητική του εκτίμηση.

Για τη μέση διάρκεια παραμονής των συνεδριακών επισκεπτών στη χώρα μας γίνεται δεκτό μέγεθος παραπλήσιο που προκύπτει από τα στοιχεία της ICCA, δηλαδή 4 ημέρες έναντι 10 για τον τουρισμό ως σύνολο. Η παραδοχή αυτή υποστηρίζεται και από τη μέση διάρκεια παραμονής των συνέδρων σε μεγάλες μονάδες που φιλοξενούν συνέδρια και απάντησαν σε σχετικό ερωτηματολόγιο. Θα μπορούσε βέβαια λόγω της γεωγραφικής θέσης της χώρας μας, των αποστάσεων μεταξύ της και των μεγάλων πηγών προέλευσης του συνεδριακού τουρισμού και των πολλών ευκαιριών για προσυνεδριακό και μετασυνεδριακό γενικό τουρισμό να γίνει δεκτή και αισθητά μικρότερη μέση διάρκεια παραμονής, όπως άλλωστε προκύπτει κι από τα στοιχεία άλλων χωρών. Αυτό θα οδηγούσε σε συνολικό αριθμό διανυκτερεύσεων συνεδριακών επισκεπτών μεγαλύτερο από τις 820.000 για το 2002 και τις 1.800.000 για το 2010. τέτοια ευνοϊκότερη παραδοχή γίνεται στο αισιόδοξο σενάριο στο πίνακα που ακολουθεί.

Γίνεται επίσης δεκτό ότι το σύνολο των διανυκτερεύσεων πραγματοποιείται σε ξενοδοχεία. Η παραδοχή αυτή είναι εύλογη με δεδομένη τη σχετική διεθνή εμπειρία και την απουσία ή την πολύ περιορισμένη έκταση άλλου είδους υποδομής στη χώρα μας, όπως π.χ. οι χώροι στέγασης και εστίασης φοιτητών σε αγγλοσαξονικές χώρες (κολέγια).

Από τα στοιχεία για τη μέση δαπάνη ανά διανυκτέρευση συνεδριακών και γενικών τουριστών σε άλλες χώρες προκύπτει σαφώς ότι η πρώτη είναι πολλαπλάσια της δεύτερης. Ιδιαίτερα για χώρα όπως η Ελλάδα όπου η μέση δαπάνη ανά διανυκτέρευση των συνεδριακών επισκεπτών θα μπορούσε να φθάνει ή και να υπερβαίνει και το δεκαπλάσιο του γενικού μέσου όρου.

Τέλος γίνεται δεκτό ότι η συμβολή του συνεδριακού τουρισμού στην τουριστική απασχόληση είναι ανάλογη της δαπάνης και όχι του αριθμού των επισκεπτών ή των διανυκτερεύσεων. Είναι γνωστό ότι η προσφορά τουριστικών

υπηρεσιών υψηλής στάθμης είναι εξίσου εντατική σε εργασία αν όχι εντατικότερη απ' ό τι η προσφορά φθηνότερων υπηρεσιών, οι οποίες επίσης δημιουργούν απασχόληση.

Πιθανή Ανάπτυξη του Συνεδριακού Τουρισμού και η Συμβολή της στην Ανάπτυξη του Τουριστικού Τομέα, 2000 – 2010 <i>Σενάριο Σύγκλισης προς το Μέσο Όρο</i>						
Μέγεθος	Έτος 1999		Έτος 2010		Συμβολή στο Ρυθμό Ανάπτυξης του Τουριστικού Τομέα	
	<u>Αριθμός</u> <u>(000)</u>	<u>Μερίδιο</u> <u>%</u>	<u>Αριθμός</u> <u>(000)</u>	<u>Μερίδιο</u> <u>%</u>	<u>Μέση</u> <u>ετήσια</u>	<u>Περίοδος</u> <u>2000-2010</u>
Αλλοδαποί επισκέπτες (χιλ.):						
Σύνολο	12.000		16.000			
Συνεδριακοί	180	1,5	400	2,5	0,16	1,80
Διασκέπτες Αλλοδαπών (χιλ.):						
Σύνολο	120.000		160.000			
Συνεδριακές	720	0,6	1.600	1,0	0,06	0,73
Διασκέπτες Αλλοδαπών σε Ξενοδοχεία (χιλ.):						
Σύνολο	45.000		60.000			
Συνεδριακές	720	1,6	1.600	2,7	0,18	2,00
Δαπάνη Αλλοδαπών Επισκεπτών (εκ. \$):						
Σύνολο	8.500		11.300			
Συνεδριακή	300	3,5	672	6,0	0,40	4,5
Απασχολούμενοι σε ξενοδοχεία						
Σύνολο	243.000		330.000			
Συνεδριακή	8.500	3,5	19.800	6,0	0,40	4,5
Τουριστική Απασχόληση (άμιση και έμιση)						
Σύνολο	615.000		812.000			
Συνεδριακή	21.500	3,5	49.000	6,0	0,40	4,5

Τα στοιχεία για τη συνολική απασχόληση στον τουρισμό το 2000 υπολογίστηκαν με βάση εκτιμήσεις για το 2001 και προέκταση της τάσης της

περιόδου 1992-1999 τα δε στοιχεία για την απασχόληση στους κλάδους ξενοδοχείων – εστιατορίων υπολογίστηκαν με βάση τα δεδομένα για το 2001 και προέκταση της τάσης.

Από τον παραπάνω πίνακα φαίνεται ότι ως προς μεν το μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχεία στην περίοδο έως το 2016 η ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού, σύμφωνα με το σενάριο αυτό, μπορεί να συμβάλει κατά 0,18 εκ. μονάδες ως προς δε το οικονομικό αντικείμενο και την απασχόληση στην ίδια περίοδο κατά 0,4 εκ. μονάδες.

Πιθανή Ανάπτυξη του Συνεδριακού Τουρισμού και η Συμβολή της στην Ανάπτυξη του Τουριστικού Τομέα, 2000 – 2010						
<i>Αισιόδοξο Σενάριο</i>						
Μέγεθος	Έτος 1999		Έτος 2010		Συμβολή στο Ρυθμό Ανάπτυξης του Τουριστικού Τομέα	
	<u>Αριθμός</u> <i>(000)</i>	<u>Μερίδιο</u> %	<u>Αριθμός</u> <i>(000)</i>	<u>Μερίδιο</u> %	<u>Μέση</u> <u>ετήσια</u>	<u>Περίοδος</u> <u>2000-20010</u>
Αλλοδαποί επισκέπτες (χιλ.):						
Σύνολο	12.000		16.000			
Συνεδριακοί	180	1,5	400	3,0	0,22	2,50
Διακρίσιμα Αλλοδαπών (χιλ.):						
Σύνολο	120.000		160.000			
Συνεδριακές	900	0,75	2.400	1,5	0,11	1,25
Διακρίσιμα Αλλοδαπών σε Ξενοδοχεία (χιλ.):						
Σύνολο	45.000		60.000			
Συνεδριακές	900	2,0	2.400	4,0	0,30	3,30
Δαπάνη Αλλοδαπών Επισκεπτών (εκ. \$):						
Σύνολο	8.500		11.300			
Συνεδριακή	380	4,5	1000	8,8	0,65	7,30
Απασχολούμενοι σε ξενοδοχεία						
Σύνολο	243.000		330.000			
Συνεδριακή	10.900	4,5	29.000	8,8	0,65	7,30
Τουριστική Απασχόληση						

(άμση και έμση)						
Σύνολο	615.000		812.000			
Συνεδριακή	27.700	4,5	72.000	8,8	0,65	7,40

6.3 Αισιόδοξο Σενάριο

Το αισιόδοξο σενάριο διαφοροποιείται από το σενάριο τάσεων ως προς το μερίδιο του συνεδριακού τουρισμού στο σύνολο το 2016 το οποίο ανέρχεται σε 3% έναντι 2,5% και ως προς το μέσο αριθμό διανυκτερεύσεων ανά συνεδριακό επισκέπτη για τον οποίον, όπως προαναφέρθηκε, γίνεται δεκτή η υπόθεση ότι φθάνει τις πέντε έναντι τεσσάρων για το προηγούμενο σενάριο. Σχετικά με την πρώτη από τις δυο αυτές παραδοχές, αξίζει να σημειωθεί ότι, το μερίδιο του συνεδριακού τουρισμού στο σύνολο του υπερβαίνει κατά πολύ το 3% σε αρκετές χώρες. Πρόκειται όμως κύρια για χώρες όπου η ανάπτυξη του γενικού τουρισμού είναι σχετικά περιορισμένη, έτσι ώστε η εξειδίκευση στον συνεδριακό τουρισμό να οδηγεί σε αυξημένα μερίδια της δραστηριότητας αυτής στο τουριστικό σύνολο. Είναι φανερό ότι, όπως αναφέρεται και πιο πάνω, θα είναι εξαιρετικά δύσκολο για χώρες με αναπτυγμένο τον γενικό τουρισμό, όπως είναι η Ελλάδα, να επιτύχουν τόσο υψηλά μερίδια συνεδριακού τουρισμού στο σύνολο. Η προσέγγιση όμως του μεριδίου του συνεδριακού τουρισμού στη συνολική τουριστική κίνηση μιας χώρας στο μερίδιο της στον συνολικό τουρισμό διεθνώς έχει επιτευχθεί σε αρκετές χώρες και ένας τέτοιος στόχος για την Ελλάδα αν και δεν θα είναι εύκολο να πραγματοποιηθεί, ασφαλώς δεν θα είναι δίχως προηγούμενο.

Με βάση τις εναλλακτικές αυτές υποθέσεις η συμβολή στο μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης των συναλλαγματικών εσόδων από τον τουρισμό στην περίοδο έως το 2016 αυξάνει από 0,4 εκ. μονάδες σε 0,65 εκ. μονάδες με ανάλογη αύξηση και στα λοιπά μεγέθη.

6.3.1 Απαισιόδοξο Σενάριο

Σε αντίθεση με πολλές ανταγωνίστριες χώρες που δραστηριοποιούνται σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό στον χώρο του συνεδριακού τουρισμού, είναι δύσκολο να προσδιοριστεί επακριβώς η θέση της Ελλάδας στη συνεδριακή αγορά. Δεν υπάρχει ένα επίσημο και καθολικό μητρώο συνεδρίων το οποίο να καταγράφει τις διάφορες συνεδριακές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται στην χώρα μας. Όταν θέλουμε να παρουσιάσουμε ή να μελετήσουμε τη συνεδριακή κίνηση της Ελλάδας, είμαστε αναγκασμένοι να προστρέχουμε σε λύσεις που δεν αποδίδουν με ακρίβεια την πραγματική εικόνα.

Σύμφωνα με την UIA (Union of International Associations) η Ελλάδα για το 2003 κατέχει την 16η θέση με 162 συνέδρια και ποσοστό 1,72% επί της συνολικής αγοράς. Αντίστοιχα, η Αθήνα κατέχει την 26η θέση με 59 συνέδρια και ποσοστό 0,62%.

Αναρωτιέται κανείς πώς είναι δυνατόν μια χώρα λίγους μήνες πριν τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων να φιλοξενεί μόνο 162 συνέδρια ή μια Ολυμπιακή πρωτεύουσα μόνο 59; Οπότε είναι εύλογο να αμφισβητήσει κανείς την ορθότητα αυτών των στατιστικών στοιχείων. Κι όμως αυτά τα στοιχεία είναι σωστά, εάν λάβουμε υπόψη ότι για να καταγραφεί ένα συνέδριο στο στατιστικό μητρώο της UIA (Union of International Associations) πρέπει να πληροί τις εξής τέσσερις προϋποθέσεις

1. Ελάχιστος αριθμός συμμετεχόντων: 300
2. Ελάχιστος αριθμός αλλοδαπών συμμετεχόντων: 40%
3. Ελάχιστος αριθμός εθνικοτήτων: 5
4. Ελάχιστη διάρκεια: 3 μέρες

Το ίδιο ισχύει και για την ICCA (International Congress & Convention Association), η οποία καταγράφει στο μητρώο της μόνο όσα συνέδρια πληρούν τις κάτωθι προϋποθέσεις:

1. Να πραγματοποιούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα .
2. Να εναλλάσσονται μεταξύ τριών τουλάχιστον διαφορετικών χωρών.
3. Να συγκεντρώνουν τουλάχιστον 50 συμμετέχοντες.

Η κατάσταση περιυλέκεται περισσότερο, όταν αντιπαραθέσουμε τους δυο στατιστικούς πίνακες της UIA και του ICCA για το 2004. Ενδεικτικά, αναφέρουμε ότι σύμφωνα με την ICCA οι Η.Π.Α. κατέχουν την πρώτη θέση με 288 συνέδρια, ενώ στο μητρώο της UIA καταγράφονται 1080. Σύμφωνα με το μητρώο της ICCA, η Ισπανία κατέχει την 3η θέση με 267 συνέδρια, ενώ η UIA την κατατάσσει 5η με 361! Τουλάχιστον, οι δύο αυτές ενώσεις συμφωνούν ότι η χώρα μας δεν είναι ανάμεσα στις πρώτες δέκα θέσεις.

Κατά συνέπεια δεν μπορούμε να βασιζόμαστε σε αυτές, παρά μόνο όταν θέλουμε να συλλέξουμε στοιχεία τα οποία να πληρούν τις συγκεκριμένες προδιαγραφές.

6.4 Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Στις εκτιμήσεις που παρουσιάζονται στα δύο σενάρια που προαναφέρθηκαν δεν συνυπολογίστηκε η πιθανή δευτερογενής αύξηση της τουριστικής κίνησης η οποία σύμφωνα δημιουργείτε με έναυσμα τον συνεδριακό τουρισμό. Έχοντας υπόψη όσα αναφέρθηκαν στο τμήμα αυτό για την τάξη μεγέθους της δευτερογενούς αυτής της αύξησης της τουριστικής κίνησης λόγω συνεδριακού τουρισμού, υπάρχουν περιθώρια η συνολική συμβολή του συνεδριακού τουρισμού στο μέσο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης του τουριστικού τομέα την προσεχή δεκαετία να ανέλθει στα δυο τρίτα της εκατοστιαίας μονάδας –στην περίπτωση του σεναρίου τάσεων –και με την κατάλληλη προσπάθεια να προσεγγίσει τη μια εκατοστιαία μονάδα –στην περίπτωση του αισιόδοξου σεναρίου. Πρόκειται για μεγέθη καθόλου ευκαταφρόνητα. Αξίζει δε να υπομνησθεί εδώ ότι οι αριθμοί αυτοί προέκυψαν με βάση σκεπτικό στο κάθε στάδιο του οποίου έγιναν δεκτές παραδοχές που υποστηρίζονται από τα στοιχεία και δεν έχουν καθόλου ακραίο ή υπεραισιόδοξο χαρακτήρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

7.1 Ο ρόλος του κράτους και η ιδιωτική πρωτοβουλία

Τα όχι ικανοποιητικά αποτελέσματα που είχαν τα εγχειρήματα εκτεινημένου κρατικού παρεμβατισμού στην οικονομία τον περασμένο αιώνα και η διάψευση των προσδοκιών ότι το κράτος θα ήταν σε θέση να διαδραματίσει κυρίαρχο ρόλο στην προώθηση της ανάπτυξης, έχουν μεταβάλει τις αντιλήψεις τόσο των οικονομικών όσο και των πολιτικών παραγόντων. Γίνεται γενικά δεκτό ότι πρωτογενής κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη είναι η ιδιωτική πρωτοβουλία. Ρόλος του κράτους, απόλυτα αναγκαίος αλλά όχι επαρκής για την ανάπτυξη, είναι η παροχή της αναγκαίας στήριξης προς την ιδιωτική πρωτοβουλία, ιδίως με την ικανοποιητική προσφορά δημοσίων αγαθών και τη ρύθμιση των αγορών. Αντιλήψεις και αιτήματα που απηχούν τις συνθήκες παλαιότερων εποχών και έχουν στόχο την αμεσότερη παρέμβαση του κράτους και την εξασφάλιση, στους προστατευόμενους, ιδιωτικών ωφελημάτων σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού ή με τη νόθευση του ανταγωνισμού, δεν έχουν πια θέση.

Ο τουριστικός τομέας γενικά και ο συνεδριακός κλάδος ειδικότερα παρέχουν διεθνώς εμπορεύσιμη υπηρεσία αγοράς, που υπόκειται σε έντονο ανταγωνισμό. Πρόκειται για το κατεξοχήν οικονομικό πεδίο, στο οποίο η αμεσότερη

κρατική παρέμβαση δεν τελεσφορεί, ακριβώς διότι η επιβίωση και η προκοπή κάτω από συνθήκες σκληρού διεθνούς ανταγωνισμού προϋποθέτει επιχειρηματικά αντανakλαστικά των οποίων η κρατική μηχανή στερείται.

Εκτός όμως από τους λόγους αυτούς η προσεκτική οριοθέτηση των κρατικών παρεμβάσεων για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού επιβάλλεται και για δυο ακόμη λόγους. Ο τουριστικός τομέας στην Ελλάδα είναι ήδη μεγάλος, με αρκετά μακρά πορεία ανάπτυξης, έτσι ώστε να μη συντρέχουν οι λόγοι εντονότερης και αμεσότερης παρέμβασης, που σύμφωνα με ορισμένες απόψεις δικαιολογούνται όταν

πρόκειται για νηπιακό κλάδο. Ο δεύτερος λόγος συνδέεται με τη συγκριτική χαμηλή αποτελεσματικότητα της κρατικής μηχανής στην Ελλάδα. Αν η τελευταία είχε δώσει αρκετά δείγματα επιτυχημένων παρεμβάσεων, όπως συνέβη σε αρκετές περιπτώσεις σε ορισμένες ανεπτυγμένες χώρες, με καλά οργανωμένη κρατική μηχανή θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει την άποψη για προσεκτικά επιλεγμένες, αμεσότερες παρεμβάσεις. Είναι όμως φανερό ότι κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει.

Με βάση όσα μόλις αναφέρθηκαν η συμβολή του κράτους στην ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού πρέπει να επιζητείται σε τέσσερα κυρίως πεδία:

- Στην αποτελεσματικότερη λειτουργία των κρατικών υπηρεσιών τόσο σε σχέση με την παραγωγή δημοσίων υπηρεσιών όσο και σε σχέση με τη ρύθμιση των αγορών και τη λειτουργία της οικονομίας.
- Στην δημιουργία και τη συντήρηση ικανοποιητικής στάθμης οικονομικής και κοινωνικής υποδομής.
- Στην δημιουργία ειδικής υποδομής για τον συνεδριακό τουρισμό.
- Στην παροχή οικονομικών ενισχύσεων προκειμένου περί δραστηριοτήτων του συνεδριακού κλάδου το κοινωνικό όφελος των οποίων υπερβαίνει το ιδιωτικό όφελος.

Στο βαθμό που έχει αναπτυχθεί ο συνεδριακός τουρισμός στην Ελλάδα οι σχετικές πρωτοβουλίες έχουν προέλθει σχεδόν αποκλειστικά από τον ιδιωτικό τομέα, ο ρόλος του οποίου θα εξακολουθήσει να είναι προεξάρχων.

Η ιδιωτική όμως πρωτοβουλία μπορεί να εκδηλώνεται όχι μόνο από την κάθε οικονομική μονάδα ξεχωριστά αλλά και με μορφές συνεργασίας. Όπως σημειώθηκε και πιο πάνω, το αγαθό που ικανοποιεί τις ανάγκες των συνέδρων είναι σύνθετο και από τη φύση των πραγμάτων δεν ελέγχεται από μια μονάδα, ούτε και εμφανίζεται στην αγορά με μάρκα ή σήμα, όπως συμβαίνει με πολλά υλικά αγαθά. Η οικονομική τύχη μιας μονάδας που παράγει επώνυμο προϊόν είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό συνάρτηση των δικών της ενεργειών και αποφάσεων, και λίγο εξαρτάται από τη συμπεριφορά άλλων ομοειδών επιχειρήσεων. Η εικόνα όμως του συνεδριακού αγαθού είναι συνάρτηση της συμπεριφοράς όχι μόνο της μεμονωμένης επιχείρησης, που δραστηριοποιείται στον συνεδριακό τομέα, αλλά αναπόφευκτα και άλλων συγγενών μονάδων και κατ' επέκταση ολόκληρης της πόλης ή της περιοχής. Για το λόγο αυτό, εκτός από τη συμπεριφορά μιας οικονομικής μονάδας σε θέματα που αυτή ελέγχει, σχετικά μεγάλη σημασία στην περίπτωση του συνεδριακού τουρισμού έχει

και η συμπεριφορά των άλλων. Και ο μόνος τρόπος να ασκηθεί ευνοϊκή επιρροή σε όλους εκείνους τους παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα του συνεδριακού αγαθού, ως πακέτου, και οι οποίοι εκφεύγουν του ελέγχου δεδομένης μονάδας, είναι η συλλογική προσπάθεια.

7.2 Ο ρόλος του κράτους

7.2.1 Η αποτελεσματικότητα του κράτους και η εικόνα της χώρας

Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας του κράτους και των εξυπηρετήσεων που αυτό παρέχει και η εξάλειψη της εικόνας ότι η Ελλάδα είναι χώρα με προβληματική κρατική γραφειοκρατία, που λειτουργεί ως τροχοπέδη για την ανάπτυξη, αποτελούν γενικότερα αιτήματα με μεγάλη σημασία για όλους τους κλάδους και δεν συντρέχει λόγος να επεκταθεί κανείς εδώ με αναφορά και μόνο στην ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού. είναι όμως χρήσιμο να σημειωθεί ότι η βελτίωση της αποτελεσματικότητας της κρατικής μηχανής, ως υποβοηθητική προϋπόθεση για την ανάπτυξη έχει συγκριτικά πολύ μεγάλη σημασία για τον συνεδριακό τουρισμό. Αν π.χ. πρόκειται για την παραγωγή πρώτων υλών ή την εξόρυξη μεταλλευμάτων, οι σχετικοί κλάδοι μπορεί να αναπτύσσονται ακόμη και σε χώρες ή περιοχές όπου το επίπεδο ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένης και τη λειτουργία της κρατικής μηχανής, είναι χαμηλό. Όπως όμως συνάγεται από την γεωγραφική κατανομή της συνεδριακής δραστηριότητας και τον υψηλό βαθμό εξειδίκευσης σ' αυτήν από πολύ αναπτυγμένες χώρες, στην περίπτωση της συνεδριακής δραστηριότητας η γενική εικόνα της χώρας αποτελεί ισχυρό παράγοντα προσδιορισμού της ζήτησης. Φαίνεται ότι η εικόνα αυτή λειτουργεί ως ένα πρώτο πρόχειρο κριτήριο οριοθέτησης το πεδίου των επιλογών από πλευράς οργανωτών και οι χώρες που δεν ικανοποιούν το κριτήριο αυτό, έστω και αν έχουν κάποια άλλα ειδικότερα πλεονεκτήματα, τείνουν πολλές φορές να αποκλείονται εκ προοιμίου.

Όπως αναφέρθηκε, η ανάγκη βελτίωσης της αποτελεσματικότητας του κράτους, έχει τόσο μεγάλη σημασία για τόσους κλάδους, οι περισσότεροι από τους οποίους κρίνονται σημαντικότεροι από τον συνεδριακό τουρισμό, ώστε η συνηγορία του κλάδου αυτού προς την επιθυμητή κατεύθυνση να μην μπορεί να προσθέσει πολλά, είναι όμως χρήσιμη.

7.2.2. Η δημιουργία γενικής υποδομής

Όπως αναφέρθηκε, για γενικότερους λόγους και με την συνδρομή των Κοινωνικών Πλαισίων Στήριξης, βρίσκεται σε εξέλιξη μακρόπνοο πρόγραμμα αναβάθμισης της οικονομικής και κοινωνικής υποδομής σε ολόκληρη τη χώρα. Παρά τις καθυστερήσεις, τα προβλήματα και τις αδυναμίες, τα μεγάλα κενά στη βασική υποδομή σιγά σιγά καλύπτονται. Έτσι από την άποψη αυτή εκπληρώνεται σταδιακά μια από τις βασικές προϋποθέσεις από την πλευρά του δημοσίου, για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού.

Ελλείψεις στην υποδομή υπάρχουν βέβαια ακόμη πολλές, ιδιαίτερα κατά τόπους, όπως π.χ. στις νησιωτικές τουριστικές περιοχές. Για τις κατηγορίες υποδομής που είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τον συνεδριακό τουρισμό, όπως η κοινωνική και η περιβαλλοντική, κοντά στους άλλους λόγους που πρέπει να συνεξετάζονται κατά την κατανομή των πόρων και τον προσδιορισμό των προτεραιοτήτων για τις περιοχές αυτές είναι και οι ανάγκες του συνεδριακού τουρισμού

Σε αρκετές περιπτώσεις μεγάλα ξενοδοχειακά συγκροτήματα που θα διαθέτουν και αξιόλογες συνεδριακές εγκαταστάσεις έχουν δημιουργήσει στους ιδιόκτητους χώρους τους, περιβάλλον

υψηλής στάθμης. Αυτό όμως αρκετές φορές αποτελεί έντονα διαφοροποιημένη νησίδα μέσα στο ευρύτερο χώρο, η εικόνα του οποίου υστερεί και αναπόφευκτα οδηγεί τον επισκέπτη σε δυσμενείς συγκρίσεις, οι οποίες, μεταξύ άλλων, μπορεί να αποθαρρύνουν και τη διάθεσή του να δαπανήσει εκτός συγκροτήματος. Είναι φυσικό και αναπόφευκτο το περιβάλλον εντός ενός συγκροτήματος πολυτελείας το μέλλον υψηλής στάθμης και να υπερέχει σε σύγκριση με τον περιβάλλοντα ευρύτερο χώρο.

Αποτελεί όμως ευθύνη των περιφερειακών και των τοπικών αρχών να μεριμνούν για τη βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών, στη γειτονία τουλάχιστον περιοχών με τουριστικές εγκαταστάσεις υψηλής στάθμης, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η δημιουργία των ευμενών εκείνων εντυπώσεων που προσελκύουν τους επισκέπτες. Η ιδιωτική φροντίδα μέσα στους ιδιόκτητους χώρους ως ένα σημείο μόνο μπορεί να αντισταθμίσει τις ελλείψεις και την ασχήμια του ευρύτερου περιβάλλοντος.

Γενικά μπορεί να λεχθεί ότι ως προς την γενική υποδομή, για την εκπλήρωση των αναγκαίων προϋποθέσεων από την πλευρά του δημοσίου έχουν γίνει ή γίνονται πολύ περισσότερα απ' ό,τι στην περίπτωση της αποτελεσματικότητας της κρατικής μηχανής, όπου οι ανάγκες αναγνωρίζονται αλλά η πρόοδος είναι περιορισμένη.

7.2.3 Δημιουργία ειδικής υποδομής

Συνεδριακά κέντρα

Ως προς τη δημιουργία ειδικής υποδομής για τον συνεδριακό τουρισμό, οι ως τώρα πρωτοβουλίες από την πλευρά του κράτους υπήρξαν εξαιρετικά περιορισμένες. Δαπανηρότερο εν προκειμένω στοιχείο είναι η δημιουργία σύγχρονων μεγάλων συνεδριακών κέντρων. Για την πρωτεύουσα γίνεται λόγος αξιοποίησης των κτιρίων και εγκαταστάσεων του αεροδρομίου του Ελληνικού ως βάσεις για τη δημιουργία συνεδριακού κέντρου. Αποφάσεις που να ρυθμίζουν λεπτομέρειες, οι οποίες εν προκειμένω μπορεί να έχουν πολύ μεγάλη σημασία, κατά την ώρα της συγγραφής δεν έχουν ακόμα ληφθεί.

Η δημιουργία ενός μεγάλου σύγχρονου συνεδριακού κέντρου αποτελεί αίτημα του κλάδου που έχει διατυπωθεί από πολλούς. Στο βαθμό που στο παρελθόν δικαιολογούνταν επιφυλάξεις για τη σκοπιμότητα της σχετικής επένδυσης, ύστερα απ' όσα έγιναν στην πρωτεύουσα με τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004 και με δεδομένο ότι η πιο σημαντική και η πλέον ορατή έμμεση ωφέλεια της χώρας από το εγχείρημα είναι η ώθηση της ανάπτυξης του τουρισμού, η δημιουργία ενός τέτοιου κέντρου καθίσταται αναγκαίο συμπλήρωμα, το οποίο θα συμβάλει και στην πληρέστερη αξιοποίηση της πολύ μεγαλύτερης επένδυσης που έγινε για την Ολυμπιάδα. Ενώ κανείς δεν μπορεί να διαβεβαιώσει ότι η οικονομική απόδοση, με τη στενή έννοια του όρου, μιας τέτοιας επένδυσης θα είναι ικανοποιητική είναι εξίσου βέβαιο ότι η συμπλήρωση της ειδικής τουριστικής υποδομής για μια χώρα που

ειδικεύεται στον τομέα και για μια πόλη που έχει τις προϋποθέσεις να αποβεί αγωνιστική για ευρύτατο φάσμα τουριστικών υπηρεσιών, καθίσταται επιβεβλημένη.

Θα ήταν πολύ σοβαρό λάθος να υποκύψει κανείς στον πειρασμό να ανταποκριθεί στο αίτημα με τρόπους που μπορεί να εξοικονομούν πόρους και μπορεί να μειώνουν το κόστος αλλά δεν θα ικανοποιούν με τρόπο ουσιαστικό τη σχετική ανάγκη.

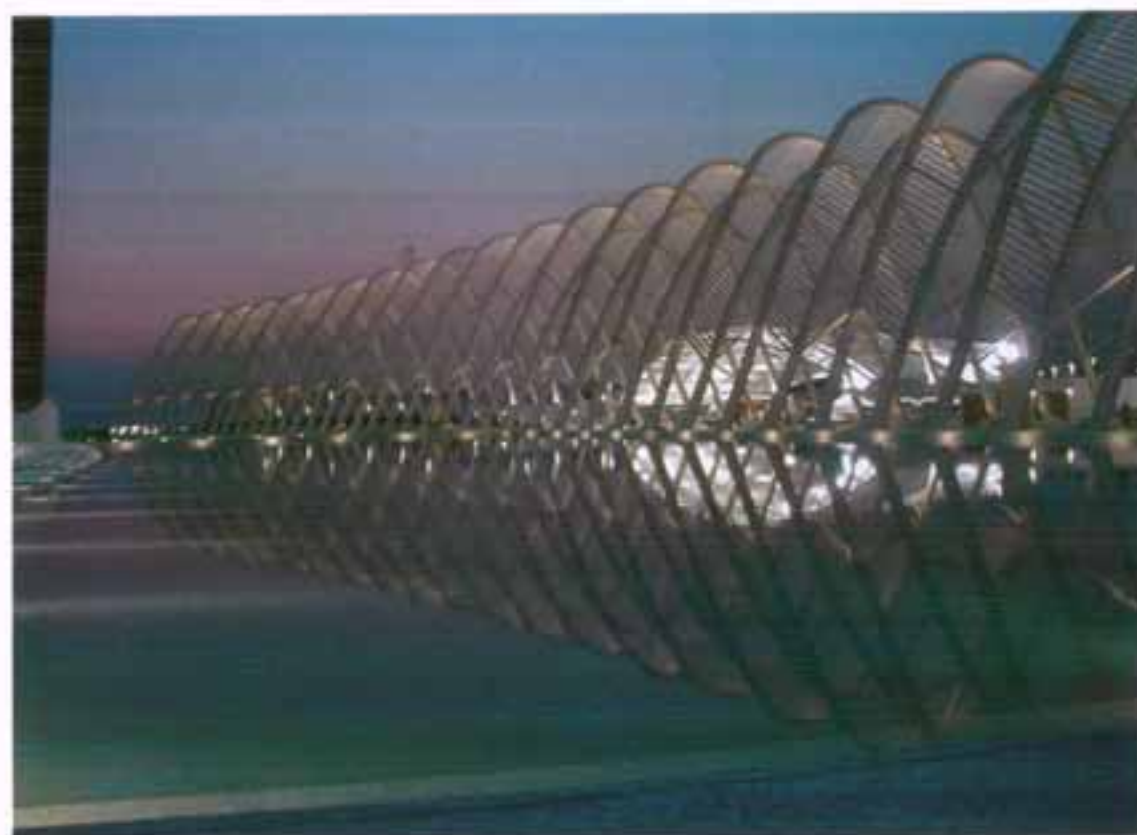
Από τις περιγραφές των βασικών χαρακτηριστικών και διαστάσεων μεγάλων σύγχρονων συνεδριακών κέντρων σε άλλες πόλεις, όπως παρέχονται σε σχετικές ιστοσελίδες αλλά και από τις εντυπώσεις παραγόντων του συνεδριακού κλάδου στην

Ελλάδα, που διαθέτουν εμπειρία και είχαν την ευκαιρία να επισκεφθούν αρκετά από αυτά και να δουν πως λειτουργού, είναι φανερό ότι ο υφιστάμενος κτιριακός εξοπλισμός του αεροδρομίου, του Ελευθέριου Βενιζέλου δεν απέχει πολύ από το να ικανοποιεί τις προδιαγραφές.

Είναι, επίσης, ανάγκη να γίνει κατανοητό ότι η πρωτεύουσα δεν μπορεί να αποκλείεται από οικονομικές λειτουργίες που μπορεί να είναι απαραίτητες για την οικονομικά επιτυχέστερη αξιοποίηση ενός νέου συνεδριακού κέντρου, με το επιχείρημα ότι αυτές πρέπει, για λόγους παράδοσης και πολιτικών σκοπιμοτήτων, να μονοπωλούνται από τη Θεσσαλονίκη. Ασφαλώς και πρέπει η Θεσσαλονίκη να διατηρήσει το προβάδισμα της σε ότι αφορά τις επίσημες εκθεσιακές διοργανώσεις, στις οποίες ο ρόλος του κράτους είναι αποφασιστικός και σίγουρα πρέπει αν εξεταστούν τρόποι ουσιαστικής ενίσχυσης και από την άποψη αυτή, με τη βελτίωση της ελκυστικότητας και της υποδομής της. Είναι όμως αντιοικονομικό να αποκλείεται εκ προοιμίου η Αθήνα από ορισμένες δραστηριότητες με το επιχείρημα ότι έτσι ενισχύεται η Θεσσαλονίκη. Ο προφανής κίνδυνος, προκειμένου περί αναγκών που δεν μπορεί να εξυπηρετηθούν από την Θεσσαλονίκη ή ευκαιριών που δεν μπορούν να αξιοποιηθούν εκεί, είναι η παρεμπόδιση της γενικότερης ανάπτυξης του κλάδου στη χώρα –που πρέπει να αποτελεί και το τελικό ζητούμενο –επ' ωφελεία ανταγωνιστριών χωρών. Αν για την επιτυχή λειτουργία ενός μεγάλου συνεδριακού

κέντρου στη χώρα, προϋπόθεση είναι, όπως προκύπτει και από την πείρα, η συνδυασμένη και πολύσκοπη χρήση των εγκαταστάσεών του, συμπεριλαμβανομένων και των εκθεσιακών εκδηλώσεων, τότε ο σχεδιασμός πρέπει αν γίνει σ' αυτή τη βάση, και να θέλει, να αποζημιώσει τη Θεσσαλονίκη με τη χωροθέτηση εκεί δραστηριοτήτων του ευρύτερου δημοσίου τομέα, που δεν είναι εκτεθειμένες στον διεθνή ανταγωνισμό, και στην περίπτωση των οποίων επιβαρύνσεις στο κόστος δεν αποβαίνουν κρίσιμες για την ανταγωνιστικότητα.

Είναι προφανές ότι ο σχεδιασμός ενός νέου μεγάλου σύγχρονου συνεδριακού κέντρου πρέπει να ανατεθεί σε ειδικούς καθώς επίσης και ότι προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να αξιοποιηθεί πλήρως η εμπειρία και γνώση των αναγκών του τομέα που έχει σωρευθεί στον κλάδο στην Ελλάδα. Έτσι θα περιοριστεί ο κίνδυνος σοβαρών λαθών.

Ο χαρακτηρισμός ενός μεγάλου συνεδριακού κέντρου ως υποδομής και όχι ως απλής επιχειρηματικής επένδυσης συνδέεται με το γεγονός ότι, όπως ήδη αναφέρθηκε, με καθαρά ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, το έργο δεν φαίνεται εφικτό. Επενδύσεις του είδους από ιδιώτες ή και κοινοφελείς οργανισμούς γίνονται τόσο στην Αθήνα όσο και σε άλλες τουριστικές περιοχές, η εμβέλεια τους όμως είναι πολύ μικρότερη. Το έργο δεν φαίνεται καν εφικτό με βάση τις συνήθεις ρυθμίσεις

επιδότησης της επένδυσης. Απόδειξη ότι κάτι τέτοιο δεν έχει επιχειρηθεί. Οι δυσκολίες έγκεινται τόσο στην κλίμακα του έργου και το μεγάλο ύψος των κεφαλαίων που πρέπει να διακινδυνεύουν, όσο και στη μακρά πνοή του, που αυξάνει τους κινδύνους και μειώνει τις αποδόσεις προκειμένου για τον σχετικά περιορισμένο χρονικό ορίζοντα στα πλαίσια του οποίου συνήθως κρίνεται το επικερδές των ιδιωτικών επενδύσεων. Κάτω από τέτοιες συνθήκες γεννάται θέμα για τον κατάλληλο τρόπο με τον οποίον πρέπει να μεθοδευτεί η κρατική συμβολή στο κόστος.

Το ζητούμενο είναι η σύζευξη της οικονομικής επιφάνειας και των πόρων του κράτους με τους πόρους και τις διαχειριστικές ικανότητες του ιδιωτικού τομέα σε σχήμα που θα είναι προϊόν ειδικής διαπραγμάτευσης. Είναι βέβαιο ότι το κράτος δεν πρέπει να εμπλακεί σε θέματα διαχείρισης. Αντίθετα πρέπει να επιζητήσει τη συνεργασία του ιδιωτικού τομέα διεθνώς και με τρόπο που να δημιουργεί για την πλευρά αυτή ισχυρά κίνητρα για κατάλληλο σχεδιασμό και στη συνέχεια για αποτελεσματική λειτουργία. Το ελληνικό κράτος στα πρόσφατα χρόνια έχει αποκτήσει αρκετή πείρα για το είδος αυτών των λύσεων. Μπροστά στη σημασία που έχει, η επένδυση να σχεδιαστεί και να λειτουργεί αναποτελεσματικά, με ότι αυτό συνεπάγεται για τον αναπτυξιακό της αντίκτυπο, το ενδεχόμενο ο ιδιώτης να αποκομίσει με τον τρόπο αυτό μεγάλα οφέλη πρέπει να απασχολεί αλλά δεν είναι το κρίσιμο. Πάνω απ' όλα είναι αναγκαίο να πείθει το αποτέλεσμα, ότι η αντίστοιχη ανάγκη έχει ικανοποιηθεί με τον κατάλληλο τρόπο. Μόνον έτσι θα προκύψουν τα αναμενόμενα έμμεσα οφέλη από την συμπλήρωση της ειδικής τουριστικής υποδομής.

Γραφεία Συνεδρίων και Φιλοξενίας

Για την καλύτερη αξιοποίηση των προϋποθέσεων που υπάρχουν και δημιουργούνται καθώς και για την αξιοποίηση των εγκαταστάσεων ειδικής υποδομής είναι ανάγκη σε πρώτη φάση για την αττική και στη συνέχεια για ορισμένες άλλες από τις μεγάλες τουριστικές πόλεις να δημιουργηθούν γραφεία συνεδρίων και φιλοξενίας, η έλλειψη των οποίων αναφέρεται και από τους ξένους διοργανωτές συνεδρίων ως αδύνατο σημείο της ελληνικής συνεδριακής υποδομής.

Οι επιχειρήσεις του συνεδριακού κλάδου πρέπει να αναλάβουν την πρωτοβουλία:

- Εκπόνησης μιας ολοκληρωμένης πρότασης για τη δημιουργία ενός τέτοιου γραφείου στην Αττική, το οποίο, έως και τη δημιουργία άλλων γραφείων, δε θα εξυπηρετήσει μόνο την Αττική αλλά ολόκληρη τη χώρα και η οποία

θα καλύπτει την θεσμική την διοικητική, την οργανωτική και την οικονομική πλευρά.

- Ανάλυσης μέρους του κόστους λειτουργίας του από τις ιδέες τις επιχειρήσεις τουλάχιστον για τα πρώτα στάδια, ως ένδειξης και της σοβαρότητας του ενδιαφέροντος τους για την ίδρυση του και στη συνέχεια για την επιτυχή λειτουργία του.

Με τη σειρά του το κράτος θα πρέπει να ανταποκριθεί, παρέχοντας την αναγκαία οικονομική και λοιπή στήριξη για τα αρχικά στάδια λειτουργίας. Στη συνέχεια, με βάση και την εμπειρία ύστερα από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας, θα ληφθούν οι κατάλληλες αποφάσεις.

Είναι αυτονόητο ότι για την επιτυχή λειτουργία του γραφείου, είναι ανάγκη η διοίκηση του να οργανωθεί και να λειτουργήσει με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια και

μεθόδους. Η δέσμευση του διευθύνοντος συμβούλου με γραφειοκρατικές διαδικασίες που δεν υπηρετούν τη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα, θα περιορίσουν την ευελιξία του, που θα είναι απολύτως απαραίτητη ιδιαίτερα στα πρώτα στάδια λειτουργίας.

7.2.3. Κατάρτιση

Η δημιουργία επίσημων δομών εκπαίδευσης και κατάρτισης για το συνεδριακό τουρισμό στην Ελλάδα, τουλάχιστον στο παρόν στάδιο, δεν φαίνεται επιβεβλημένη. Αυτό για τους εξής κύρια λόγους:

- Πρώτα, διότι το περιορισμένο μέγεθος του κλάδου και η ένταξη των δραστηριοτήτων του σε μονάδες που στις πλείστες περιπτώσεις έχουν κύριο αντικείμενο άλλο από το συνεδριακό τουρισμό, δημιουργούν περιορισμένη ζήτηση για εξειδικευμένα στελέχη.
- Δεύτερο, διότι, ακόμη και σε χώρες με πολύ μεγαλύτερο συνεδριακό κλάδο από την Ελλάδα οι ανάγκες σε προσωπικό καλύπτονται, είτε με την

εκμάθηση κατά την άσκηση του επαγγέλματος, είτε με την εισαγωγή μαθημάτων για το συνεδριακό τουρισμό σε προγράμματα σπουδών που περιλαμβάνουν και άλλα αντικείμενα.

- Τρίτο, διότι της δημιουργίας εξειδικευμένων προγραμμάτων σπουδών για το συνεδριακό τουρισμό προηγείται η δημιουργία ικανοποιητικών δομών κατάρτισης για τον τουριστικό κλάδο γενικότερα, κάτι που δεν μπορεί να λεχθεί ότι έχει ήδη επιτελεστεί στη χώρα μας.
- Τέταρτο διότι στη χώρα μας, όπου γενικά η εκπαίδευση και η κατάρτιση έχουν θεωρητικό χαρακτήρα και συχνά στερούνται της αναγκαίας ποιότητας, αν αναληφθούν σχετικές πρωτοβουλίες, ο κίνδυνος της δημιουργίας ειδικών προγραμμάτων σπουδών, που δεν προσφέρουν αρκετά και οι απόφοιτοι των οποίων δεν θα εκτιμώνται από τους εργοδότες του κλάδου, είναι ορατός.

7.2.4. Επιδότησεις επενδύσεων και άλλες ενισχύσεις

Από κυβερνητικής πλευράς και σύμφωνα με τον ισχύοντα αναπτυξιακό νόμο του 2002, η επιχορήγηση για τη δημιουργία συνεδριακών κέντρων εξακολουθεί να είναι ουσιαστική ιδίως αν ληφθεί και η σχετική πρακτική διεθνώς, είναι αρκετά ισχυρό, ώστε να καλύπτει τις περιπτώσεις όπου οι λουτές συνθήκες δημιουργούν

ικανοποιητικές προϋποθέσεις για την ανάληψη υγιών επενδυτικών πρωτοβουλιών. Υψηλότερα ποσοστά επιχορήγησης θα μπορούσαν αν οδηγήσουν σε σπατάλη πόρων, ιδιαίτερα μάλιστα αφού η προσφορά χώρων δεν φαίνεται να αποτελεί τον ελλείποντα παράγοντα στην ανάπτυξη του κλάδου.

Από την άποψη αυτή για τη σύνθεση της προσφοράς κατά μέγεθος και την κατανομή της στο χώρο, είναι ανάγκη να γίνουν διαφοροποιήσεις. Ειδικότερα πρέπει να εξεταστεί σοβαρά αν είναι σκόπιμο να ενθαρρύνεται με τόσο ισχυρά ποσοστά

επιχορήγησης ή δημιουργία συνεδριακών εγκαταστάσεων μεσαίου μεγέθους ή μέτριας ποιότητας, ιδιαίτερα σε περιοχές όπου η προσφορά είναι ήδη άνετη. Κάτι τέτοιο θα οδηγήσει σε σοβαρή σπατάλη πόρων. Η ενίσχυση πρέπει να εστιαστεί περισσότερο σε μεγαλύτερες μονάδες, υψηλότερης ποιότητας, στην περίπτωση των οποίων η προσφορά είτε είναι ακόμη ανύπαρκτη σε ορισμένες τουριστικές περιοχές, είτε είναι συγκριτικά περιορισμένη.

7.2.5. Οικονομικές ενισχύσεις σε συνεδριακές εκδηλώσεις

Όπως αναφέρθηκε, οι οικονομικές ενισχύσεις σε συνεδριακές εκδηλώσεις προέρχονται από πολλές πηγές και είναι αδύνατο να γίνουν εκτιμήσεις για το συνολικό ετήσιο ύψος τους και για την εξέλιξη του σχετικού μεγέθους στο χρόνο. Ως ένα βαθμό ο πλουραλισμός αυτών των πηγών, που είναι αναπόφευκτος, είναι και σκόπιμος. Από το άλλο μέρος, θα έπρεπε να αποτελεί αντικείμενο αρχών, όπως λ.χ. το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης, το Υπουργείο Πολιτισμού, το Υπουργείο Ανάπτυξης ή και ο ΕΟΤ, να συλλέγουν πληροφορίες για τις κυριότερες πηγές ενισχύσεων από τον δημόσιο τομέα και να επιχειρούν τον συντονισμό τους με κριτήριο και την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού, δεν αποτελεί την καλύτερη λύση η ύπαρξη και η έκταση της ενίσχυσης να είναι συνάρτηση της επιρροής και των δυνατοτήτων εκμείωσης των ενδιαφερομένων, που δεν συμβαδίζει πάντοτε με την σκοπιμότητα ενίσχυσης ανάλογα με τη σημασία της εκδήλωσης. Θα έπρεπε, επίσης, οι φορείς συλλογικής εκπροσώπησης του κλάδου να καταβάλουν προσπάθεια αποτύπωσης του φαινομένου και άσκησης της επιρροής τους στην κατεύθυνση των πόρων, έτσι ώστε το αναπτυξιακό αποτέλεσμα να είναι το μεγαλύτερο δυνατό.

7.2.6. Προβολή και διαφήμιση

Λόγω της φύσης του τουριστικού προϊόντος, ο ρόλος του δημοσίου τομέα με την ευρεία έννοια για την τουριστική προβολή είναι ιδιαίτερα σημαντικός διεθνώς. Αναφέρθηκε επίσης ότι οι δραστηριότητες προβολής της χώρας ως συνεδριακού προορισμού, από την πλευρά του δημοσίου είναι εξαιρετικά περιορισμένες.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την περαιτέρω ανάπτυξη του κλάδου είναι η στήριξη των προσπαθειών που καταβάλλουν οι επιχειρήσεις με αξιόλογες συνεδριακές εγκαταστάσεις, με δράσεις προβολής και δημοσιότητας από την πλευρά

του δημοσίου, είτε ως ειδικού σκέλους των προγραμμάτων γενικής προβολής του τουρισμού στην Ελλάδα, είτε και με τη μορφή χωριστών προγραμμάτων.

Για την αποτελεσματικότερη προβολή της χώρας μας ως συνεδριακού προορισμού, απαιτούνται προσεκτικά εστιασμένες ενέργειες, που θα σχεδιάζονται με γνώμονα τις ευαισθησίες και τις ανάγκες των φορέων της ζήτησης συνεδριακών υπηρεσιών, που λαμβάνουν τις σχετικές αποφάσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι, κατά το

μεγαλύτερο μέρος, οι αποφάσεις αυτές δεν λαμβάνονται από τους καταναλωτές αλλά από εκπροσώπους τους, που προσεγγίζουν το θέμα επαγγελματικά και πείθονται περισσότερο από τα στοιχεία, τα δεδομένα και τον επιτόπιο έλεγχο και δειγματισμό και λιγότερο από τις εντυπώσεις, του είδους που επιδιώκεται να δημιουργηθούν με τη γενική τουριστική προβολή. Κάτω από τις συνθήκες αυτές το επιχείρημα ότι η γενική τουριστική προβολή εξυπηρετεί ταυτόχρονα και τον συνεδριακό κλάδο, χωρίς να χρειάζονται ειδικότερες παρεμβάσεις δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Ειδικότερα, κρίσιμη σημασία έχει η κατάλληλη παρουσία στα φόρα που γίνονται διαπραγματεύσεις και κλείνονται συμφωνίες, η πρόσκληση των εκπροσώπων της ζήτησης για επιτόπιες επισκέψεις, που τους επιτρέπουν να σχηματίσουν γνώμη για την ποιότητα των εγκαταστάσεων και της εξυπηρέτησης και η παραγωγή και διάθεση του κατάλληλου εποπτικού υλικού.

7.3 *Ιδιωτικός τομέας*

Η χάραξη πολιτικής κάθε επιχείρησης αποτελεί αντικείμενο της διοίκησης της. Όπως όμως αναφέρεται και στην εισαγωγή αυτού του κεφαλαίου, υπάρχουν θέματα τα οποία, πέρα από το ότι αφορούν και την κάθε επιχείρηση χωριστά, αφορούν και τον τομέα ή τον κλάδο στο σύνολό του και στην περίπτωση τόσο του τουρισμού όσο και του συνεδριακού τουρισμού τα θέματα αυτά τείνουν να είναι περισσότερα και σημαντικότερα απ' ότι σε ορισμένους άλλους κλάδους, στην

περίπτωση των οποίων το κλασικό περιβάλλον έχει μικρότερη σημασία για την κάθε επιχείρηση. Για την προώθηση του είδους αυτού των θεμάτων η δράση μιας και μόνης επιχείρησης είναι εντελώς ανεπαρκής. Απαιτείται απαραίτητα συνεργασία, κοινή παρουσία, ένας βαθμός συλλογικότητας και Ένωση δυνάμεων.

Σε ένα ευρύ πεδίο οι σχέσεις μεταξύ των επιχειρήσεων ενός κλάδου είναι από τη φύση τους ανταγωνιστικές και η συνεργασία και η συλλογικότητα, εκτός από το ότι δεν ταιριάζουν, μερικές φορές δεν επιτρέπονται και από το νόμο. Υπάρχουν όμως και θέματα όπου δεν πρόκειται για τη μια επιχείρηση ενός κλάδου έναντι της άλλης αλλά για ολόκληρο τον κλάδο έναντι άλλων κλάδων μέσα στη χώρα ή των ανταγωνιστικών κλάδων στο εξωτερικό. Στα θέματα αυτά απαιτείται συλλογικότητα. Και όπως αναφέρθηκε, ιδιαίτερα στον τουριστικό τομέα η ανάγκη αυτή για διάκριση να γίνεται πραγματικότητα.

Σε άλλους κλάδους στην ελληνική οικονομία, μερικοί από τους οποίους μάλιστα είναι πλέον λιγότερο ή και πολύ λιγότερο σημαντικοί από ότι ο τουρισμός, η διάκριση γίνεται και η συλλογική δράση είναι αξιόλογη και αρκετά αποτελεσματική για τα συμφέροντά τους. Στον τουριστικό κλάδο, ίσως ακριβώς επειδή αποτελεί σχετικά νέο κλάδο, ο οποίος μάλιστα απαρτίζεται από πολύ μεγάλο αριθμό μονάδων, πολλές από τις οποίες είναι μικρού μεγέθους, η συλλογική παρουσία δεν είναι ακόμα αρκετά αναπτυγμένη.

Η συνεργασία μεταξύ των φορέων του συνεδριακού κλάδου μπορεί να αποβεί καρποφόρα σε δυο τουλάχιστον επίπεδα:

- Πρώτα, σχετικά με την εκπροσώπηση του κλάδου απέναντι στις αρχές και την υποστήριξη των αιτημάτων και την άσκηση πίεσης. Η δράση προς την κατεύθυνση αυτή είναι αναγκαία, έτσι ώστε το κράτος και οι δημόσιες αρχές γενικότερα να μην παραλείπουν να κάνουν ότι είναι αναγκαίο από την πλευρά τους για να μην υποσκάπτεται η ανταγωνιστικότητα του κλάδου και ει δυνατόν για να ενισχύεται. Η πολύ περιορισμένη δράση του κράτους σε θέματα ειδικής συνεδριακής υποδομής και άλλων συναφών μορφών στήριξης που διαπιστώθηκε πιο πάνω, είναι εν μέρει αποτέλεσμα και του γεγονότος ότι ο κλάδος δεν έχει έως τώρα κατορθώσει να καταστήσει την παρουσία του αρκετά αισθητή, ώστε να παρακινηθεί το κράτος σε δράση.

- Δεύτερο, σχετικά με τη συλλογική δράση από την πλευρά των μονάδων του κλάδου, η οποία είναι χρήσιμη για την προβολή και την ανάπτυξή του. Πέρα από τις δράσεις που είναι ανάγκη να πεισθεί να αναλάβει το κράτος κάτω από την πίεση και της κλαδικής εκπροσώπησης και παρουσίας, υπάρχουν και δράσεις που μπορούν να αναληφθούν σε συλλογική κλαδική πρωτοβουλία και για τις οποίες στη συνέχεια μπορεί να αναζητηθεί και χρηματοδοτική ενίσχυση από άλλες πηγές. Σημαντικό παράδειγμα που όπως αναφέρθηκε είναι η δημιουργία Γραφείου Φιλοξενίας και Συνεδριών. Αφού έως τώρα δεν έγινε δυνατό να πεισθεί το κράτος να συμβάλει προς την κατεύθυνση αυτή, θα μπορούσε να εξεταστεί και το ενδεχόμενο οι δυνάμεις του κλάδου να ξεκινήσουν την προσπάθεια σε πρώτη φάση, σε σχετικά μικρότερη κλίμακα και με δικούς τους πόρους και στη συνέχεια να προσπαθήσουν να εξεύρουν χρηματοδοτική στήριξη από το κράτος, την τοπική αυτοδιοίκηση και άλλους φορείς.

Ο συνεδριακός κλάδος έχει ακόμη στην Ελλάδα περιορισμένες διαστάσεις και για να αποκτηθεί η ελάχιστη κρίσιμη μάζα παρουσίας και πίεσης στην εκπροσώπησή του, που είναι απαραίτητη για την επίτευξη αποτελεσμάτων, σκόπιμη θα ήταν ίσως και η ένωση δυνάμεων και η εξεύρεση κοινού τόπου από τις επί μέρους φορείς του. Ο κατακερματισμός της συλλογικής εκπροσώπησης και η απουσία πολλών από αυτήν, την εξασθενίζει και περιορίζει την αποτελεσματικότητά της.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο συνεδριακός τουρισμός διεθνώς

Με τον όρο συνεδριακός τουρισμός εννοούμε τις μετακινήσεις ή τις εκδηλώσεις που συνδυάζουν σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό την καθαρά παραθεριστική, ταξιδιωτική ή περιηγητική διάσταση και γενικότερα την αναψυχή, με άλλα ενδιαφέροντα ή παραγωγικές δραστηριότητες, που συνδέονται με την ιδιότητα των συμμετεχόντων ως μελών, ενός επαγγέλματος, μιας επιχείρησης ή άλλων οργανώσεων, σωμάτων ή συμφερόντων.

Η διαθέσιμη πληροφόρηση για το συνεδριακό τουρισμό είναι αποσπασματική και σε αρκετά μεγάλο βαθμό περιστασιακή και η αξιοπιστία της υπολείπεται του επιθυμητού. Φαίνεται όμως αρκετή για τον σχηματισμό μιας αδρής εικόνας για τα μεγέθη και τις εξελίξεις στον κλάδο.

Στατιστικές σειρές από τις οποίες να μπορεί να προκύψει το μερίδιο του συνεδριακού τουρισμού στο σύνολο του τουριστικού τομέα δεν υπάρχουν. Με βάση όμως αποσπασματικά στοιχεία για

ορισμένες χώρες, συνάγεται ότι, ως τάξη μεγέθους κατά μέσο όρο, που μπορεί να διαφέρει σε μεγάλο βαθμό από χώρα σε χώρα, ο συνεδριακός τουρισμός καλύπτει το 3-4% του αριθμού των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών διεθνώς και το 6-7% της συνολικής εισροής τουριστικού συναλλάγματος.

Στις χώρες όμως όπου φαίνεται να έχει επιτευχθεί εξειδίκευση στο συνεδριακό τουρισμό είναι πολλαπλάσιο από το αντίστοιχο μερίδιό τους στον γενικό τουρισμό, η οικονομική σημασία του συνεδριακού τουρισμού σε σχέση με τον τομέα ως σύνολο ασφαλώς θα υπερβαίνει αρκετά τα μεγέθη που μόλις αναφέρθηκαν, το ίδιο ισχύει, σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό, για πόλεις ή περιοχές που ειδικεύονται στο συνεδριακό κλάδο.

Αν και από ορισμένες πηγές διατυπώνονται αισιοδοξότερες εκτιμήσεις, τα διαθέσιμα στοιχεία οδηγούν στο συμπέρασμα ότι τα τελευταία χρόνια, σε παγκόσμιο επίπεδο, η συνεδριακή δραστηριότητα αναπτύσσεται με χαμηλούς ρυθμούς, οι οποίοι κατά πάσα πιθανότητα υπολείπονται του μέσου ετήσιου ρυθμού αύξησης του γενικού τουρισμού. Ειδικότερα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με βάση τα στοιχεία της ICCA

(International Convention and Conferences Association), για την εξέλιξη του αριθμού των συνεδριακών εκδηλώσεων στην περίοδο 1987-2003 προκύπτει μέσος

ετήσιος ρυθμός αύξησης της συνεδριακής δραστηριότητας της τάξης του 1,4%.

Οι κυριότερες πηγές ζήτησης συνεδριακών υπηρεσιών είναι δυο: τα διάφορα είδη οργανώσεων (επιστημονικών, επαγγελματικών, πολιτικών, εκπαιδευτικών, θρησκευτικών, φιλανθρωπικών, στρατιωτικών, ενδιαφερόντων ή συμφερόντων, κ.ά.) association market και οι μεγάλες κυρίως επιχειρήσεις, corporate market.

Οι εκτιμήσεις για τη σχετική σημασία των δυο αυτών πηγών ζήτησης ποικίλλουν. Σύμφωνα με ορισμένες πηγές οι διάφορες οργανώσεις καλύπτουν κατά μέσο όρο το 65-75% του συνόλου των συνέδρων ενώ το υπόλοιπο καλύπτεται κατά το μεγαλύτερο μέρος από τις μεγάλες επιχειρήσεις. Από την άποψη όμως της δαπάνης η σημασία των επιχειρήσεων είναι αρκετά μεγαλύτερη –και ίσως να υπερβαίνει και το 50% – διότι η κατά κεφαλήν δαπάνη είναι αρκετά υψηλότερη στην περίπτωση της ζήτησης από επιχειρήσεις σε σύγκριση με τη ζήτηση από οργανώσεις. Σε κάθε περίπτωση, ανάλογα με την περιοχή και την κατηγορία των συνεδριακών εγκαταστάσεων, η σχετική σημασία των δύο πηγών ζήτησης μπορεί να ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό.

Αρκετές από τις μικρότερες βορειοευρωπαϊκές και κεντροευρωπαϊκές χώρες, και ιδιαίτερα οι μεγάλες πόλεις τους, έχουν επιτύχει υψηλό βαθμό εξειδίκευσης στον συνεδριακό τουρισμό και μεταξύ των υψηλότερων επιπέδων τουριστικής δαπάνης ανά διανυκτέρευση.

Γενικότερα η συνεδριακή δραστηριότητα παρουσιάζει υψηλό βαθμό συγκέντρωσης στις πρωτεύουσες και άλλες μεγαλουπόλεις. Από το σύνολο των συνεδριακών εκδηλώσεων στην τριετία 1997-99 στην Ευρώπη, σύμφωνα με στοιχεία της ICCA, το 45% πραγματοποιήθηκαν σε πρωτεύουσες ή άλλες μεγαλουπόλεις.

Από τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει με σαφήνεια ότι ο συνεδριακός τουρισμός παρουσιάζει γενικά μικρότερο βαθμό εποχικότητας από το γενικό τουρισμό, σε βαθμό μάλιστα τέτοιο ώστε, σε ορισμένες χώρες η διαφοροποίηση από τρίμηνο σε τρίμηνο να είναι πολύ περιορισμένη.

Στο βόρειο ημισφαίριο οι περίοδοι αιχμής του συνεδριακού τουρισμού

τοποθετούνται πριν και μετά τους καλοκαιρινούς μήνες αιχμής (Άνοιξη και Φθινόπωρο). Αυτό ισχύει και για την Ελλάδα, όπου το μεν καλοκαίρι οι υψηλές πληρότητες δεν αφήνουν μεγάλα περιθώρια για τη φιλοξενία συνεδρίων, ιδιαίτερα στα νησιά, τον δε χειμώνα δεν έχει ακόμη καταστεί δυνατό να προσελκυστεί ικανοποιητική κίνηση.

Η μέση ημερήσια δαπάνη ανά συνεδριακό επισκέπτη εμφανίζεται πολλαπλάσια του αντίστοιχου μεγέθους για το γενικό τουρισμό (έως και δεκαπλάσια). Επειδή όμως η μέση διάρκεια παραμονής των συνεδριακών επισκεπτών τοποθετείται μεταξύ τεσσάρων και πέντε ημερών και είναι γενικά βραχύτερη απ' ό τι συμβαίνει με το γενικό τουρισμό, η μέση δαπάνη ανά συνεδριακό επισκέπτη εξακολουθεί μεν να είναι υψηλότερη, σε σύγκριση με το γενικό τουρισμό αλλά σε μικρότερο βαθμό (διπλάσια έως (τετραπλάσια).

Το μέσο μέγεθος των συνεδριακών εκδηλώσεων από άποψη αριθμού συνέδρων διεθνώς διαμορφώνεται σύμφωνα με στοιχεία της ICCA μεταξύ πεντακοσίων και χιλίων ατόμων. Στην πράξη το μέσο μέγεθος είναι αρκετά μικρότερο, αφού τα εν λόγω στοιχεία δεν καλύπτουν όλες τις εκδηλώσεις.

Η συμμετοχή σε συνέδριο τείνει να δημιουργήσει πρόσθετη ζήτηση γενικών τουριστικών υπηρεσιών στη χώρα προορισμού, με τρόπους όπως, η επιμήκυνση της

διαμονής του συνέδρου (με ενωρίτερη άφιξη ή παράταση της αναχώρησης), η ταυτόχρονη επίσκεψη στη χώρα διεξαγωγής του συνεδρίου από συνοδούς του συνέδρου, για σκοπούς γενικού τουρισμού και η εκκόλαψη σχεδίων μεταγενέστερης τουριστικής επίσκεψης στο χώρο διεξαγωγής από συνέδρους που αποκόμισαν καλές εντυπώσεις ή άτομα του στενού τους περιβάλλοντος.

Η έκταση του φαινομένου ποικίλλει. Σύμφωνα όμως με διαθέσιμα στοιχεία για ορισμένες χώρες κάθε διανυκτέρευση συνέδρου κατά τη διάρκεια του συνεδρίου μπορεί με τους τρόπους που μόλις αναφέρθηκαν να δημιουργεί συνολικά μέχρι και μια ακόμη διανυκτέρευση.

Σε αντιδιαστολή με τον γενικό τουρισμό, οι ανάγκες του οποίου είναι απλούστερες και ικανοποιούνται σε σημαντικό βαθμό από το φυσικό περιβάλλον καθαυτό, οι ανάγκες του συνεδριακού τουρισμού είναι μεγαλύτερες και πολυπλοκότερες και η ικανοποίησή τους εξαρτάται σχεδόν εξολοκλήρου από τη γενική και την ειδική υποδομή και το ανθρώπινο δυναμικό. Έτσι η ύπαρξη και ικανοποιητική λειτουργία τόσο της γενικής υποδομής όσο και της ειδικής υποδομής και του κατάλληλα εκπαιδευμένου προσωπικού - που συναρτώνται και με το γενικότερο επίπεδο ανάπτυξης μιας χώρας ή μιας περιοχής - διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην προσέλκυση συνεδριακού τουρισμού. Αυτό γίνεται σαφές και από τη γεωγραφική κατανομή του συνεδριακού τουρισμού.

Πέρα από την ικανοποιητική στάθμη της γενικότερης υποδομής, που απαιτείται για τη στήριξη του συνεδριακού τουρισμού, η συμβολή του Δημοσίου παίρνει και άλλες ειδικότερες μορφές, οι κυριότερες από τις οποίες είναι οι εξής:

- Δημιουργία συνεδριακών κέντρων.
- Δημιουργία μη κερδοσκοπικών οργανισμών, συχνά με τη συνεργασία και του ιδιωτικού τομέα, με σκοπό την πληροφόρηση των ενδιαφερομένων και την προβολή μιας πόλης, χώρας ή περιοχής της ως τόπου προορισμού για συνεδριακές εκδηλώσεις.
- Δημιουργία συστημάτων πιστοποιημένης εξειδικευμένης κατάρτισης για στελέχη οργάνωσης και διεξαγωγής συνεδριακών εκδηλώσεων είτε από μη κερδοσκοπικές οργανώσεις με ή και δίχως την αρωγή του Δημοσίου, είτε και από το Δημόσιο.

- Επιδότηση με διάφορες μορφές για την κάλυψη μέρους του κόστους διεθνών συνεδριακών εκδηλώσεων, έτσι ώστε να αυξάνεται η ελκυστικότητα της χώρας σε σύγκριση με άλλες ανταγωνίστριες χώρες.
- Προβολή και διαφήμιση.

Τα σύγχρονα μεγάλα συνεδριακά κέντρα, που έχουν δημιουργηθεί σε αρκετές μεγάλες πόλεις και τα οποία αποτελούν μεγάλα η και πολύ μεγάλα συγκροτήματα, έχουν το εξής κυρίως χαρακτηριστικά:

- Στεγασμένους χώρους, οι οποίοι σε μερικές περιπτώσεις φθάνουν τις εκατοντάδες χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα (π.χ. Σεούλ, 280 χιλιόμετρα τετραγωνικά), στους οποίους σε αρκετές περιπτώσεις συμπεριλαμβάνεται και ξενοδοχειακό τμήμα.
- Παροχή του πλήρους φάσματος των υπηρεσιών που συνδέονται με τις συνεδριακές εκδηλώσεις.
- Κόστος κατασκευής όταν πρόκειται για νέα κτίσματα, σε αντιδιαστολή με τη μετατροπή της χρήσης προϋφιστάμενων κτισμάτων, που μπορεί να φτάνει σε δεκάδες εκατομμύρια ευρώ, χωρίς να συμπεριλαμβάνεται η αξία της γης.
- Ευνοϊκή χωροθέτηση, σε σχέση με τους βασικούς άξονες και κόμβους συγκοινωνιών για να διευκολύνεται η πρόσβαση αλλά και σε σχέση με τις συμπληρωματικές υπηρεσίες που μπορεί να επιθυμούν οι ή να χρειάζονται οι σύνεδροι.

Σε γενικές γραμμές και με αυστηρά ιδιωτικοοικονομικά Κριτήρια η λειτουργία των μεγάλων συνεδριακών κέντρων δεν φαίνεται να είναι ιδιαίτερα κερδοφόρα. Ο αριθμός τους συνεχώς αυξάνεται και το Δημόσιο και ακόμη περισσότερο οι τοπικές αρχές, συνεισφέρουν σε μεγάλο βαθμό στην εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων. Στο σκεπτικό για τη λήψη των σχετικών αποφάσεων βαρύνει εκτίμηση ότι, η ύπαρξη και λειτουργία ενός μεγάλου συνεδριακού Κέντρου δημιουργεί στην ευρύτερη περιοχή του ζήτηση και θέσεις απασχόλησης σε βαθμό ώστε το κοινωνικό όφελος να αντισταθμίζει το κοινωνικό του κόστους. Γενικά φαίνεται ότι σε αρκετές περιπτώσεις ένα μεγάλο συνεδριακό κέντρο δημιουργείται για να παίζει το ρόλο « ναυαρχίδας » του τουριστικού εξοπλισμού μιας περιοχής.

Τα συνεδριακά κέντρα, ιδίως όταν πρόκειται για μεγάλες και δαπανηρές εγκαταστάσεις, που επιδιώκουν τον περιορισμό των ημερών αδράνειας και τη βελτίωση των οικονομικών τους αποτελεσμάτων με την διεύρυνση του φάσματος των δραστηριοτήτων που φιλοξενούν, συμπεριλαμβανομένων και εκθεσιακών δραστηριοτήτων.

Τα γραφεία Συνεδρίων και Φιλοξενίας έχουν συνήθως τα εξής χαρακτηριστικά:

- Αποτελούν μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς συνεταιριστικού χαρακτήρα που μπορούν να λειτουργήσουν ως ουδέτερο έδαφος για γόνιμη συνεργασία μεταξύ οικονομικών μονάδων οι οποίες κατά τα άλλα μπορεί να είναι ανταγωνιστικές μεταξύ τους.
- Χρηματοδοτούνται εν μέρει από δημόσιους πόρους (κεντρική διοίκηση, Αυτοδιοίκηση) και κατά το υπόλοιπο από συνδρομές επιχειρήσεων του κλάδου αλλά και άλλων συγγενών κλάδων, που επιθυμούν να είναι μέλη και με την ιδιότητα αυτή επωφελούνται άμεσα ή έμμεσα από τις υπηρεσίες που προσφέρει το γραφείο.
- Στη διοίκηση τους συμμετέχουν οι φορείς που θα χρηματοδοτούν.
- Συγκεντρώνουν πόρους και έχουν μέγεθος και χαρακτήρα που τους επιτρέπει να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να προσφέρουν υπηρεσίες

που βρίσκονται πέρα από τις δυνατότητες περιστασιακών συνεργασιών η μεμονωμένων γραφείων οργάνωσης συνεδρίου

Τα γραφεία συνεδρίων και φιλοξενίας συνήθως προσφέρουν, δωρεάν στήριξη και συμπαράσταση στους ενδιαφερόμενους για την κατάρτιση προσφορών προκειμένου να προσελκυστεί συνεδριακή πελατεία, δωρεάν παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και στήριξης σε οργανισμούς του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα της ημεδαπής ή της αλλοδαπής που ενδιαφέρονται να διεξάγουν συνεδριακές εκδηλώσεις, παρουσία με ειδικά γραφεία η άλλες ρυθμίσεις στις μεγάλες πηγές της προσφοράς για την προώθηση πωλήσεων και την πληροφόρηση των ενδιαφερομένων, λειτουργία βιβλιοθήκης και ταινιοθήκης με διαφημιστικό και εποπτικό υλικό προβολής και ενημέρωσης, παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για τουρισμό κινήτρων, παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για τρόπους αύξησης των εσόδων ανά συνέδρων, κ.ά.

Ο συνεδριακός τουρισμός στην Ελλάδα

Η πληροφόρηση για το συνεδριακό τουρισμό στην Ελλάδα είναι ελλιπής και αποσπασματική σε βαθμό ακόμη μεγαλύτερο απ' ότι αυτό συμβαίνει διεθνώς.

Η Ελλάδα φαίνεται να συγκεντρώνει το 1-2 % του συνολικού αριθμού των συνεδριακών εκδηλώσεων που καταγράφονται από την ICCA τα πρόσφατα χρόνια.

Από την άποψη του βαθμού εξειδικεύσεις στο συνεδριακό τουρισμό που, όπως αυτός μπορεί να μετρηθεί από το πηλίκο του μεριδίου μιας χώρας στον συνεδριακό και το συνολικό τουρισμό, η Ελλάδα, με βάση τα στοιχεία της περιόδου 1987-2003 φαίνεται να κατέχει μία από τις τελευταίες θέσεις στην Ευρώπη.

Γενικά μπορεί να λεχθεί ότι ο βαθμός ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού στην Ελλάδα είναι στην καλύτερη περίπτωση μέτριος, μεταξύ άλλων και λόγω των περιορισμένων δυνατοτήτων προσέλκυσης μεγάλων συνεδριακών εκδηλώσεων, λόγω ελλείψεων και αδυναμιών στην σχετική ειδική υποδομή. Είναι επίσης αλήθεια ότι οι επιδόσεις μας υστερούν κατά πολύ σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, που έχουν κατορθώσει είτε να εξειδικευθούν στο ήθος, είτε εν πάση περιπτώσει να προσελκύουν πολύ μεγαλύτερους αριθμούς συνεδριακών εκδηλώσεων.

Τα διαθέσιμα στοιχεία για τον αριθμό των συνεδρίων που οργανώθηκαν στην Ελλάδα στην περίοδο 1987-2003 (ICCA) αλλά και η πληροφόρηση για τον αριθμό

των συνεδρίων, των συνέδρων και των διανυκτερεύσεων σε ορισμένες μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες ή συγκροτήματα στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, παρέχουν ενδείξεις διακύμανση της κίνησης από έτος σε έτος χωρίς όμως σαφή ανοδική ή καθοδική τάση.

Ο βαθμός εποχικότητας του συνεδριακού τουρισμού είναι πολύ χαμηλότερος από τον αντίστοιχο βαθμό για τη συνολική τουριστική κίνηση, με την εποχική κατανομή της συνεδριακής κίνησης να λαμβάνει εποχικά συμπληρωματικό χαρακτήρα με την λουπή τουριστική κίνηση και να συμβάλει έτσι στον περιορισμό του βαθμού εποχικότητας της συνολικής τουριστικής κίνησης, η οποία είναι πολύ υψηλή και ανερχόμενη στην Ελλάδα. Περίοδος αιχμής της συνεδριακής κίνησης είναι το τρίμηνο Απριλίου - Ιουνίου με 43%. Ακολουθεί το τρίμηνο Ιουλίου - Σεπτεμβρίου με 35% περίπου, και το τρίμηνο Οκτωβρίου - Δεκεμβρίου με 16%. Η κίνηση το τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου είναι χαμηλή, με μερίδιο συγκρίσιμο με εκείνο του γενικού τουρισμού.

Η πρωτεύουσα φαίνεται να συγκεντρώνει το 40 % περίπου της συνολικής συνεδριακής κίνησης τα τελευταία χρόνια ενώ σημαντικά είναι και τα μερίδια της Κρήτης, της Δωδεκανήσου και της Μακεδονίας.

Το μέσο μέγεθος των συνεδρίων στην Ελλάδα υπολείπεται κατά πολύ του διεθνούς μέσου όρου και δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 170 άτομα. Αυτό φαίνεται να συνδέεται και με την σχετικά περιορισμένη προσφορά συνεδριακών χώρων μεγάλης χωρητικότητας καθώς επίσης και με τον γενικά χαμηλό βαθμό ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού στη χώρα.

Που είναι ο διεθνής μέσος όρος, και η οποία αποτελεί πολύ μικρό τμήμα της συνολικής χωρητικότητας που προαναφέρθηκε (12-13% περίπου), Ο πιθανός συνολικός αριθμός των διανυκτερεύσεων συνεδριακών επισκεπτών για την Ελλάδα θα έδινε πολύ χαμηλούς βαθμούς πληρότητας. Αλλά και με βάση τις απαντήσεις στα ερωτηματολόγια, σε αρκετές τουλάχιστον από τις μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες που διαθέτουν αξιόλογες συνεδριακές εγκαταστάσεις, οι πληρότητες που επιτυγχάνονται τα τελευταία χρόνια αφήνει αρκετά περιθώρια για αύξηση της συνεδριακής κίνησης με βάση την υπάρχουσα υποδομή. Οι χώροι βέβαια είναι κατά κανόνα πολύσκοποι και χρησιμοποιούνται συχνά και για πολλά άλλα είδη εκδηλώσεων (συνεστιάσεις, συνεδριάσεις οργάνων, εορταστικές εκδηλώσεις,

παραστάσεις, διαλέξεις, παρουσιάσεις και άλλα συναφή), πράγμα που αυξάνει το βαθμό πληρότητας.

Ενώ όμως η συνολική προσφορά συνεδριακών χώρων φαίνεται να είναι πολύ μεγάλη σε σύγκριση με τη ζήτηση, δημιουργώντας έτσι από την άποψη αυτή άνετα

περιθώρια καλής της μεγαλύτερης ζήτησης, σε σύγκριση με τη δομή της ζήτησης κατά μέγεθος συνεδριακής εκδήλωσης, η σύνθεση της προσφοράς συνεδριακών χώρων εμφανίζεται να απαρτίζεται από σχετικά υψηλό μερίδιο μικρότερων χώρων. Αυτή

ακριβώς η έλλειψη μεγάλων σύγχρονων εγκαταστάσεων μπορεί να έχει έως τώρα αποθαρρύνει και την προσέλκυση μεγαλύτερου αριθμού μεγάλων συνεδριακών εκδηλώσεων στην Ελλάδα.

Ο συνεδριακός τουρισμός αποτελεί κατά κανόνα ενώ μόνο από τα αντικείμενα με τα οποία απασχολούνται επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα, οι οποίες ως εκ τούτου αδειοδοτούνται και λειτουργούν με βάση θεσμικές ρυθμίσεις που έχουν θεσπιστεί έχοντας υπόψη τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες όχι των συνεδριακών δραστηριοτήτων ειδικά άλλα άλλων δραστηριοτήτων του τουριστικού τομέα. Έτσι, αρκετές επιχειρήσεις του κλάδου, που θεωρούν ότι έχουν κάνει σημαντικές επενδύσεις και έχουν καταβάλει πολλές προσπάθειες για να ανδρωθούν, παραπονούνται ότι πάσχουν από αθέμιτο ανταγωνισμό από πολύ μικρότερες αυτοσχέδιες τρόπον τινά μονάδες «που λειτουργούν από το σπίτι» και οι οποίες εκτός των άλλων φοροδιαφεύγουν. Σχετικά είναι χρήσιμο να αναφερθεί ότι σύμφωνα με αδημοσίευτη μελέτη, που στηρίχτηκε στις απαντήσεις ξένων οργανωτών που έχουν διεξάγει συνέδρια στην Ελλάδα, μεταξύ των ασθενών σημείων που επισημαίνονται είναι και «η έλλειψη ικανοποιητικής στάθμης επαγγελματισμού» και «η έλλειψη επιχειρηματικής διαφάνειας».

Παρά τα προβλήματα και τις αδυναμίες στην αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων, τα έργα και οι λουπές παραβάσεις που εντάσσονται στα διαδοχικά Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, εξοπλίζουν σιγά σιγά τη χώρα με σύγχρονη υποδομή και

βελτιώνουν αποφασιστικά την εικόνα της από την άποψη αυτή. Με τον τρόπο αυτό ικανοποιείται σταδιακά η πιο βασική, από την πλευρά του Δημοσίου, προϋπόθεση για την ικανοποιητική εξυπηρέτηση των αναγκών των συνεδριακών επισκεπτών και την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού.

Σε αντιδιαστολή με τη γενική υποδομή, όπου η πρόοδος που σημειώνεται είναι πολύ σημαντική και μπορεί μεν να μην αναφέρεται στην ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού αλλά παρεμπιπτόντως συμβάλλει και σ' αυτήν, η πρόοδος από την άποψη των ειδικών μέτρων και της εξειδικευμένης μέριμνας του Δημοσίου για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού είναι εξαιρετικά περιορισμένη.

Απομένει ακόμη να φανεί αν οι ενέργειες που βρίσκονται σε εξέλιξη για μετατροπή των κτιρίων του αεροδρομίου του ελληνικού στο συνεδριακό κέντρο θα αχθούν σε αίσιο πέρας και αν το αποτέλεσμα θα έχει την ποιότητα που απαιτείται για καρποφόρο λειτουργία.

Η μόνη ουσιαστική έως τώρα παρέμβαση του κράτους για τον συνεδριακό τουρισμό είναι η επιδότηση του κόστους κατασκευής συνεδριακών εγκαταστάσεων, παλαιότερα μεν στο πλαίσιο των επιχορηγήσεων και

επιδότησεων για τις τουριστικές επενδύσεις γενικά, με τον τελευταίο μεν αναπτυξιακό νόμο και πιο συγκεκριμένα για τις συνεδριακές εγκαταστάσεις. Ειδικότερα με τον ισχύοντα αναπτυξιακό νόμο παρέχονται ισχυρά κίνητρα επένδυσης στις συνεδριακές εγκαταστάσεις με τη μορφή της επιχορήγησης που μπορεί στην περίπτωση της δημιουργίας αυτοτελών κέντρων να φτάσει το 40% του κόστους κατασκευής, ανεξαρτήτως περιοχής. Από τις έως τώρα όμως ένταξης επενδύσεων σε συνεδριακές εγκαταστάσεις στον αναπτυξιακό νόμο συνάγεται ότι το ενδιαφέρον εντοπίζεται σε μικρού και μεσαίου μεγέθους κέντρα, όπου, όπως αναφέρθηκε, η προσφορά γενικά είναι σχετικά μεγάλη.

Είναι αρκετές οι μονάδες που ασκούν κάποια ενέργεια και συγκροτημένη πολιτική παρουσίας στις ειδικές αγορές και τα φόρα που έχουν δημιουργηθεί διεθνώς για το συνεδριακό τουρισμό και εκμείευσης της πλατείας. Η ως τώρα ανάπτυξη του

κλάδου είναι κατά κύριο λόγο αποτέλεσμα αυτών των προσπαθειών από την πλευρά της προσφοράς.

Η συλλογική όμως δράση του ιδιωτικού τομέα, που όπως δείχνει η διεθνής εμπειρία μπορεί να διαδραματίσει αξιόλογο ρόλο, δεν φαίνεται ακόμη να έχει αναπτυχθεί σε ικανοποιητικό βαθμό και μαζί με την ενεργοποίηση του δημοσίου είναι ένα από τα ζητούμενα.

Σημασία και δυνατότητες ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού στην Ελλάδα

Η συμβολή στην ανάπτυξη του τουριστικού τομέα από την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού μπορεί να αποβεί πολύ μεγαλύτερη απ' ό τι κανείς θα μπορούσε εκ πρώτης όψεως να συμπεράνει, κρίνοντας μόνο από τους αριθμούς επισκεπτών, για τους εξής κύρια λόγους:

- Η μέση δαπάνη ανά συνεδριακό επισκέπτη είναι αρκετά μεγαλύτερη από το μέσο επισκέπτη, αυξάνοντας έτσι το οικονομικό αντικείμενο, το οποίο και ενδιαφέρει περισσότερο.
- Ο συνεδριακός τουρισμός μπορεί να μην αναμένεται να επηρεάσει την συνολική τουριστική κίνηση παρά μόνο σε μικρή έκταση. Λόγω όμως της ομαλότερης εποχικής του κατανομής σε σύγκριση με το γενικό τουρισμό και της εποχικής συμπληρωματικότητας της συνεδριακής κινήσεως με τη συνολική τουριστική κίνηση, ο σχετικά μικρός αριθμός πρόσθετων επισκεπτών μπορεί να αυξήσει σε ανάλογη ή και μεγαλύτερη έκταση τους βαθμούς πληρότητας των ξενοδοχειακών μονάδων που επωφελούνται από τη συνεδριακή κίνηση.
- Λόγω και της δομής του κόστους των ξενοδοχειακών μονάδων η βελτίωση αυτή της πληρότητας μπορεί να έχει κρίσιμη σημασία για τα οικονομικά τους αποτελέσματα και την οικονομική τους υγεία. Με τη σειρά της η ενίσχυση της οικονομικής ευρωστίας των οικονομικών μονάδων του

τομέα επηρεάζει και τις προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης του, και την αποδοτικότητα του.

- Η χωροταξική κατανομή της συνεδριακής κίνησης μπορεί να την καταστήσει πολύ αξιόλογο εργαλείο για την τουριστική ανάπτυξη των περιοχών συγκέντρωσης της.
- Η συμπεριφορά της συζήτησης συνεδριακών υπηρεσιών διαφέρει από τη συμπεριφορά της ζήτησης του φθηνού μαζικού τουρισμού αιχμής, που αποτελεί την κυρίαρχη συνιστώσα της συνολικής ζήτησης. Έτσι με την αύξηση του μεριδίου του συνεδριακού τουρισμού στο σύνολο, το εύρος των κυκλικών κυμάνσεων ή και των πιθανών κλυδωνισμών από δυσάρεστες διεθνείς εξελίξεις, μπορεί να αμβλύνεται.
- Οι συνεδριακές εκδηλώσεις οδηγούν σε πολύ σημαντική δευτερογενή αύξηση της τουριστικής κίνησης.

Στην περίπτωση που θα καταστεί δυνατό έως και το 2010, το μερίδιο της χώρας μας για το συνεδριακό τουρισμό να προσεγγίσει το αντίστοιχο μερίδιο μας στο γενικό τουρισμό, από τους υπολογισμούς που φαίνεται ότι ως προς μεν το μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχεία στην περίοδο έως το 2010, η ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού μπορεί να συμβάλει κατά 0,18 εκ. μονάδες ως προς δε το μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης των συναλλαγματικών εισπράξεων και της απασχόλησης στην ίδια περίοδο κατά 0,4 εκ. μονάδες.

Στην περίπτωση που η πρόοδος θα καταστεί δυνατόν να είναι ταχύτερη, με το μερίδιο του συνεδριακού τουρισμού στο σύνολο το 2010 Να φθάνει το 3,0 (έναντι 2,5% στην προηγούμενη περίπτωση) τότε από τους υπολογισμούς φαίνεται ότι ως προς μεν το μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχεία

στην περίοδο έως το 2010 η ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού μπορεί να συμβάλει κατά 0,3 εκ. μονάδες ως προς δε το οικονομικό αντικείμενο και την απασχόληση στην ίδια περίοδο κατά 0,65 εκ. μονάδες.

Στις εκτιμήσεις αυτές δεν συνυπολογίστηκε και η πιθανή δευτερογενής αύξηση της τουριστικής κίνησης η οποία δημιουργείται με έναυσμα τον συνεδριακό τουρισμό. Έχοντας υπόψη την πιθανή τάξη μεγέθους της δευτερογενούς αυτής αύξησης της τουριστικής κίνησης υπάρχουν περιθώρια η συνολική συμβολή του συνεδριακού τουρισμού στο μέσο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης των τουριστικών εσόδων την προσεχή δεκαετία να ανέλθει στα δύο τρίτα της εκατοστιαίας μονάδας και με την κατάλληλη προσπάθεια να προσεγγίσει τη μια εκατοστιαία μονάδα. Πρόκειται για μεγέθη καθόλου ευκαταφρόνητα.

Πολιτική

Η συμβολή του κράτους στην ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού πρέπει να επιζητείται σε τέσσερα κυρίως πεδία:

- Στην αποτελεσματικότερη λειτουργία των κρατικών υπηρεσιών τόσο σε σχέση με την παραγωγή δημόσιων υπηρεσιών όσο και σε σχέση με τη ρύθμιση των αγορών και τη λειτουργία της οικονομίας.
- Στην δημιουργία και τη συντήρηση ικανοποιητικής στάθμης οικονομικής και κοινωνικής υποδομής.
- Στην δημιουργία ειδικής υποδομής για τον συνεδριακό τουρισμό.
- Στην παροχή οικονομικών ενισχύσεων προκειμένου περί δραστηριοτήτων του συνεδριακού κλάδου το κοινωνικό όφελος των οποίων υπερβαίνει το ιδιωτικό όφελος.

Για τη δημιουργία και τη λειτουργία των συνεδριακών κέντρων το ζητούμενο είναι η σύζευξη της οικονομικής επιφάνειας και των πόρων του κράτους με τους πόρους και τις διαχειριστικές ικανότητες του ιδιωτικού τομέα σε σχήμα που θα είναι προϊόν ειδικής διαπραγμάτευσης. Ασφαλώς το κράτος δεν πρέπει να εμπλακεί σε θέματα διαχείρισης. Αντίθετα πρέπει να επιζητήσει τη συνεργασία του ιδιωτικού τομέα διεθνώς και με τρόπο που να δημιουργεί για την πλευρά αυτή ισχυρά κίνητρα για κατάλληλο σχεδιασμό και στη συνέχεια για αποτελεσματική λειτουργία.

Είναι ανάγκη σε πρώτη φάση για την Αττική και στη συνέχεια και για ορισμένες άλλες από τις μεγάλες τουριστικές περιοχές της χώρας να δημιουργηθούν γραφεία συνεδρίων και φιλοξενίας, η έλλειψη των οποίων αναφέρεται και από τους ξένους οργανωτές συνεδρίων ως αδύνατο σημείο της Ελληνικής συνεδριακής υποδομής.

Η δημιουργία επίσημων (formal) δομών εκπαίδευσης και κατάρτισης για το συνεδριακό τουρισμό στην Ελλάδα, τουλάχιστον στο παρόν στάδιο, δε φαίνεται επιβεβλημένη.

Η κατάρτιση όμως, τουλάχιστον με τη μορφή της περιοδικής ενημέρωσης των εργαζομένων για τις δυνατότητες που υπάρχουν και για τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται στον συνεδριακό κλάδο, είναι απαραίτητη.

Νοούμενου ότι η επιχορήγηση για τη δημιουργία συνεδριακών κέντρων θα εξακολουθήσει να είναι ουσιαστική, το ισχύον καθεστώς, ιδίως αν ληφθεί υπόψη και η σχετική πρακτική διεθνώς, είναι αρκετά ισχυρό ώστε να καλύπτει τις περιπτώσεις στις οποίες οι λοιπές συνθήκες δημιουργούν ικανοποιητικές προϋποθέσεις για την ανάληψη υγιών επενδυτικών πρωτοβουλιών. Υψηλότερα ποσοστά επιχορήγησης θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε σπατάλη πόρων ιδιαίτερα μάλιστα αφού η προσφορά χωρών γενικά δεν φαίνεται να αποτελεί τον ελλείποντα παράγοντα στην ανάπτυξη του κλάδου. Από την άποψη αυτή θα μπορούσε μάλιστα, λαμβάνοντας υπόψη τη σύνθεση της προσφοράς κατά μέγεθος και την κατανομή της στο χώρο, να γίνουν

διαφοροποιήσεις. Ειδικότερα πρέπει να εξεταστεί σοβαρά αν είναι σκόπιμο να ενθαρρύνεται με τόσο ισχυρά ποσοστά επιχορήγησης η δημιουργία συνεδριακών εγκαταστάσεων μεσαιού μεγέθους ή μέτριας ποιότητας, ιδιαίτερα σε περιοχές όπου η προσφορά είναι ήδη άνετη. Ίσως η ενίσχυση θα έπρεπε να εστιαστεί περισσότερο σε μεγαλύτερες μονάδες,

υψηλότερης ποιότητας, στην περίπτωση των οποίων η προσφορά είτε είναι ακόμα ανύπαρκτη σε ορισμένες τουριστικές περιοχές, είτε είναι συγκριτικά περιορισμένη.

Θα έπρεπε να αποτελεί αντικείμενο αρχών όπως λόγου χάρι το Υπουργείο Τουρισμού, το Υπουργείο Πολιτισμού, η Γενική Γραμματεία Τουρισμού, να συλλέγουν πληροφορίες για τις κυριότερες πηγές ενισχύσεων για συνεδριακές

εκδηλώσεις από τον Δημόσιο τομέα και να επιχειρούν να τον συντονισμό τους με κριτήριο και την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού. χρήσιμες προς την κατεύθυνση αυτή θα ήταν ασφαλώς και οι υπηρεσίες ενός γραφείου Συνεδρίων και Φιλοξενίας, όταν αυτό ιδρυθεί.

Για την προώθηση θεμάτων τα οποία, πέρα από το ότι αφορούν και την κάθε επιχείρηση χωριστά, αφορούν και τον τομέα ή τον κλάδο στο σύνολό του, απαιτείται απαραίτητως συνεργασία, κοινή παρουσία, ένας βαθμός συλλογικότητας και ένωση δυνάμεων των επιχειρήσεων του κλάδου.

Ο συνεδριακός κλάδος έχει ακόμη στην Ελλάδα κάπως περιορισμένες διαστάσεις και για να αποκτηθεί η κρίσιμη μάζα παρουσίας και πίεσης στην εκπροσώπηση του, που είναι απαραίτητη για την επίτευξη αποτελεσμάτων, σκόπιμη θα ήταν ίσως και η ένωση δυνάμεων και η εξεύρεση κοινού τόπου από τους επί μέρους συλλογικούς φορείς του. Ο κατακερματισμός της συλλογικής εκπροσώπησης και η απουσία πολλών από αυτήν, την εξασθενίζει και περιορίζει την αποτελεσματικότητά της. Με την συλλογική και επαγγελματική προσπάθεια όλων ο συνεδριακός τουρισμός θα μπορεί μέσα σε λίγα χρόνια να πληροί τις κατάλληλες προϋπόθεσης έτσι ώστε να γίνει βασικός πόλος έλξης συνέδρων από όλο τον κόσμο.

Με την εκπαίδευση κατάλληλων ατόμων στις κατάλληλες θέσεις ο συνεδριακός τουρισμός θα μπορέσουμε σαν κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ενταχτούμε σε αυτό που όλοι οι ενδιαφερόμενοι του θέματος ονομάζουμε συνεδριακό τουρισμό "καθιερωμένης ποιότητας".

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ιστοσελίδες

- ICCA, The International Congress & Convention Association, <http://www.iccaworld.com/spps/sitepage.cfm?catid=23&expNav=1.html>
- Hellenic Association of Professional Congress Organisers (HAPCO), http://www.hapco.gr/nm_Γ_conv.html
- Σύνδεσμος Ελλήνων Οργανωτών εκθέσεων και Συνεδρίων (Σ.Ε.Ο.Ε.Σ.), <http://www.seoes.gr/>
- Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού, Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης, <http://www.gnto.gr/>
- Υπουργείο Πολιτισμού, <http://www.culture.gr/> (για τις πληροφορίες των συνεδριακών χώρων Ζάππειο, Δελφοί κτλ.)
- Accor - Sofitel - Hotels, http://www.sofitel.com/sofitel/fichehotel/gb/sof/3167/fiche_hotel.shtml
- Divani Caravel, <http://www.divanis.gr/index.php>
- The Athens Hilton, <http://www.hilton.com/en/hi/hotels/index.html>

Βιβλία

- Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων, Α.Κ. Τσίτουρας, Η Εποχικότητα του Τουρισμού στην Ελλάδα και τις Ανταγωνίστριες Χώρες, Αθήνα 1998
- Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων, Π.Γ. Παυλόπουλος, Το Μέγεθος και η Δυναμική του Τουριστικού Τομέα, Αθήνα 2000
- Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων, Λ.Α. Αθανασίου, Ο Συνεδριακός Τουρισμός Στην Ελλάδα, Αθήνα, 2002
- World Tourism Organization, Yearbook of Tourist Statistics Vol. 1

Άρθρα

- Το νέο πρόσωπο της Αθήνας - Αττικής στις διεθνείς συνεδριακές εκθέσεις, Θεοδωρή Κουμέλης, 7 Οκτωβρίου 2005, www.traveldailynews.gr

- Κινητικότητα και αισιοδοξία καθώς τα προβλήματα βρίσκουν λύση, Κατερίνα Βαλλογιάννη, Boussias Communications, 29 Μαρτίου 2005
- Το παγκόσμιο συνέδριο του ICCA στο Καψής Ρόδου, Ειρήνη Βάρδα-Καψή, Ιανουάριος 2006, www.traveltimes.gr

